

AYT

İçi Dolu Defter

Edebiyat

Tamamı el yazması konu anlatımı ve sorulardan oluşur.

Akıllı tahtaya uyumludur. Sınıfın en çalışkan ve düzenli öğrencisinin özenle yazdığı gibidir. Motife edici yazı ve resimler barındırır.

Eğlenceli görsel ve resimlerle bezenmiştir.

YouTUBE Hiper Zeka kanalında tüm konuların video anlatımları yapılmıştır.

Hiper Gençler Üstün Zekalar Kulübü

Sevgili edebiyat severler;

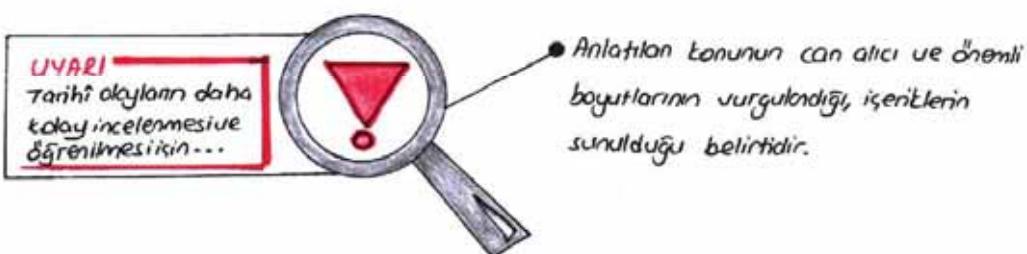
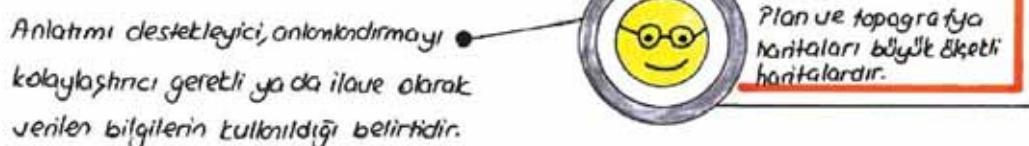
Hiperzeka yayıntıları olarak kankamın ders notlarıyla karışındayım. Bu kaynağı Türk edebiyatı alanında yaşanan gelişmeleri, dönemleri ve olayları bir bütün hâlinde siz sevgili öğrencilerimiz için hazırlamış bulunmaktayım. Uzun bir sürete özgün bir çalışma olarak hazırladığım bu kaynağın sizlerin sıkılmaması için maddeler hâlinde, renkli ikonlar, dikkat etler, notlar ve uyarılarla düzenledim.

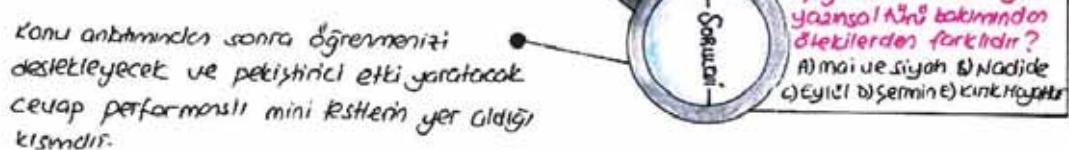
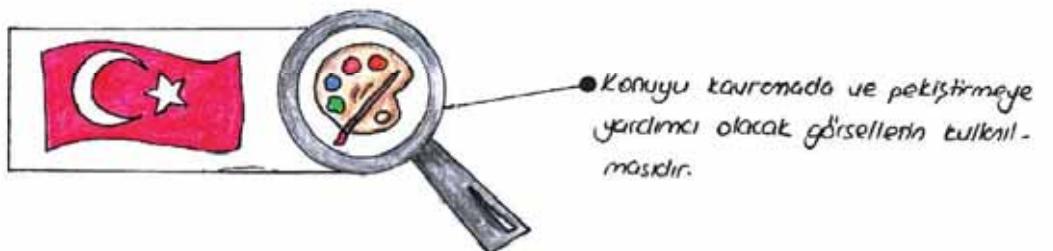
İnni bir düşünürün dediği gibi: "Edebiyat anlaması kolay yazması zor olmalıdır; anlaması zor yazması kolay değil." sözünden yola çıkararak sizlerde bu kaynak ile edebiyatı kolaylıkla anlayıp eksikliklerinizi giderereksizez. Renkli içeriğin ve sıcak yapısıyla içiniizi ısıtacak bu kaynağın eminim ki elinizden düşürmek istemeyeceksiniz.

Goethe "Her çeşit edebiyat ürününün tadına varabilmek için bir alabilme yeteneği gereklidir" der. Siz sevgili öğrencilerimizin de bu tadı alabilmesi temennisiyle.

HATICE KOÇAK

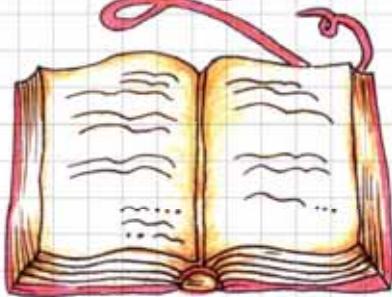
ANLATSAÑA BÖRAZ

İÇİM DISİM

BİR

Edebiyata Giriş	1
Edebiyat	1
Güzel Sanatlar	1
Sanat ve Zanaat	2
Edebiyatın Diğer Bilimlerle İlişkisi	3
Dilin İşlevleri	3
Metinlerin Sınıflandırılması	7
Şiir (Nazım) Bilgisi	9
Şiirin Şekil Özellikleri	9
Uyak - Uyak Türleri	13
Uyak Düzeni (Kafije Örgüsü)	15
Nazım Şekilleri - Nazım Türleri	17
Şiir Türleri	18
Şiirde Ahenk Unsurları	24
Şiirde İmge ve Gağrısım	25
Düzyazı Türleri	28
Olay Gevresinde Oluşan Metinler	29

İÇİM DISİM BİR

Anlatmaya Bağlı Edebi Metinler	29
Göstermeye Bağlı Edebi Metinler	40
Öğretici Metinler	47
Gazete Gevresinde Gelişen Metinler	48
Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler	51
Sözlü Anlatım Türleri	55
Söz Sanatlari (Edebi Sanatlar)	60
Söz Sanatlari	60
İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı	70
Sözlü Edebiyat	70
Yazılı Edebiyat	75
İslamiyet Dönemi Türk Edebiyatı	77
İlk Dönem ve İlk Yapıtlar	77
Halk Edebiyatı	82
Anonim Halk Edebiyatı	83
Aşık Edebiyatı	86
Tekke - Tasavvuf Edebiyatı	93
Divan Edebiyatı	101
Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri	102
Divan Edebiyatında Nesir (Düzyazı)	109
Divan Edebiyatı Sanatları	112
Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı	128
I. Dönem Tanzimat Edebiyatı	129
II. Dönem Tanzimat Edebiyatı	141

İÇİM DISİM BİR

Servetifünun Edebiyatı (Edebiyaticedide)	149
Servetifünun Döneminde Kullanılan Nazım Bicimleri	151
Servetifünun Döneminin Sanatçıları	152
Servetifünun Dönemi'nin Bağımsız Sanatçıları	158
Fecri Âti Edebiyatı	161
Fecri Âti Döneminin Sanatçıları	162
Milli Edebiyat Dönemi	165
Milli Edebiyat Döneminde Şiir, Roman ve Hikâye	166
Milli Edebiyat Dönemi'nin Sanatçıları	167
Milli Edebiyat Dönemi'nin Bağımsız Sanatçıları	177
Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı	181
Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler (Şiir)	183
Öz (Saf) Şiir Anlayışını Sürdürüen Şiir	183
Yedi Meşaleciler	192
Serbest Nazım ve Toplumcu Şiir	196
Milli Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdürüen Şiir	201
Bes Heceçiler	205
Hisarcılar	209
Garip Hareketi (I. Yeni)	211
Garip Dışında Yeniliği Sürdürüen Şiir	213
Mavi Akımı	217
İkinci Yeni	220
İkinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiir	223
1980 Sonrası Şiir	226

*İÇİM DISİM
BİR*

Cumhuriyet Dönemi Halk Şiiri	228
Cumhuriyet Dönemi'nde Anlatmaya Bağlı Metinler	231
Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Eserler	231
Toplumcu Gerçekçi Eserler	233
Bireyin iç Dünyasını Esas Alan Eserler	240
Modernizmi ve Postmodernizmi Esas Alan Eserler	244
Cumhuriyet Dönemi'nde Göstermeye Bağlı Metinler	250
Cumhuriyet Dönemi'nde Öğretici Metinler	254
Edebi Akımlar	259
Dünya Edebiyatı	267
Türkî Cumhuriyetlerin Edebiyatı	279

EDEBIYATA GİRİŞ

Edebiyat

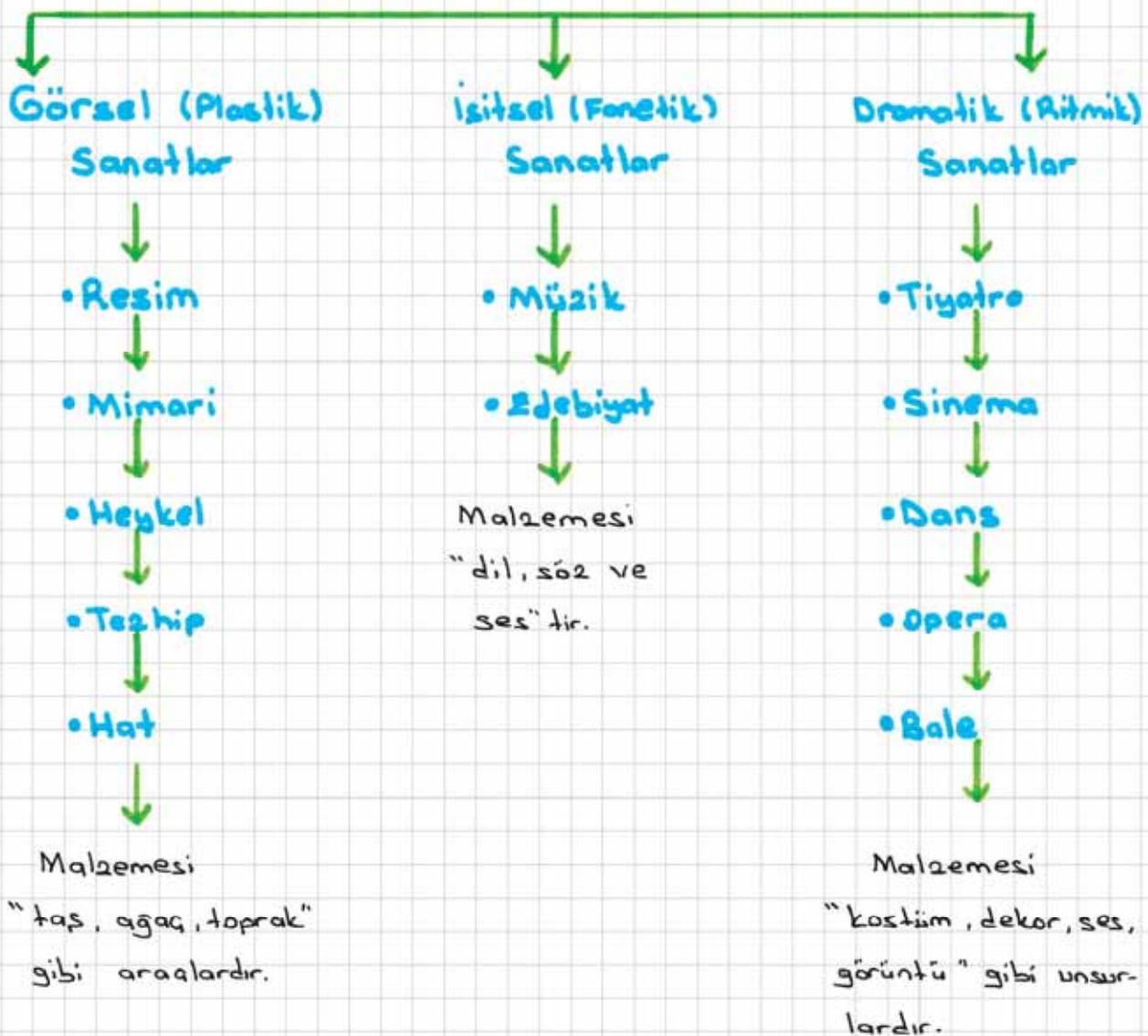
✓ Duygu, düşünce ve hayallerin söz ve yazı hâlinde güzel, etkili bir biçimde anlatımmasına edebiyat denir.

Güzel Sanatlar

✓ Insanda heyecan ve hayranlık uyandıran resim, müzik, tiyatro gibi estetik yönü olan etkinliklere güzel sanatlar denir.

Güzel Sanatların Sınıflandırılması

Sanat ve Zanaat

- ✓ Sanat, duyguları, düşünceleri, hayalleri, güzellikleri ve buna benzer şeyleri tarz, biçim, renk, ses gibi elementlerle olabildigince güzel ve etkileyici şekilde ifade etmektir.
- ✓ Öğrenim, deneyim, ustalık ve kabiliyet gerektiren, insanların maddeye olan ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için yaptıkları işlere zanaat denmektedir.

Sanat

Farkları

Zanaat

- ✗ Sanat eserleri tektil, eşisi yoktur.
- ✗ Sanat eserleri farklı tarzdadır ve kendine has bir yapıya sahiptir.
- ✗ Sanatta yaratıcılık önemli bir rol oynar.
- ✗ Sanat eserinin yapılmasına daki amaç güzel ve estetik olmalıdır.
- ✗ Sanat eseri para için gizilen bir eser değildir. Sanata o eseri tasarırken hiçbir şekilde para kazanma ile yapmaz.

- ✗ Zanaat eserleri birden fazladır. Sayısı daha da arttırılabilir.
- ✗ Zanaat ise herkesin bildiği aynı şeylerin sürekli yenilerini yapar.
- ✗ Zanaatte ise yaratıcılığı gereklidir. Sadece ustalık önemli bir role sahiptir.
- ✗ Zanaat eserinin yapılmasına daki amaç ise fayda sağlamak ve kullanışlı bir eser ortaya çıkarmaktır.
- ✗ Zanaat eserinin asıl amacı para kazanmaktadır.

Edebiyatın Diğer Bilimlerle İlişkisi

Tarih: Geamisle ilgili olayları incelerken dönemin zihniyetini yansitan edebi metinlerden faydalanan.

Psikoloji: Edebi metinlerdeki kişilerin psikolojik durumunu veri olarak kullanır.

Sosyoloji: Sosyal yaşamdaki olayları; toplumun örf, âdet ve inanclarını inceler.

Felsefe: Düşünme ve sorgulamaya dayanır. Diğer tüm alanlarda olduğu gibi edebi metin de sorgular, düşünür.

Coğrafya: Sanatının betimleme yoluyla dolaylı olarak yararlanlığı alanlardandır.

Dilin İşlevleri

✓ Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan sosyal bir iletişim aracıdır. İnsanlar toplum içinde etkileşim hâlinde dir. Bu etkileşim sürecinde dil çeşitli işlevlerde kullanılır. Dilin işlevleri şunlardır:

Göndergesel işlev: Dilin bilgi verme amacıyla kullanıldığı işlevdir. Dilin göndergesel işlevle kullanıldığı metinlerde nesnel anlatım görülür, mecaz anlamlı sözcüklerle yer verilmez.

ÖRNEK

Rüzgâr, hareket hâlindeki hava kütlesidir.

Rüzgârlar nereden estiklerine bakılarak adlandırılır. Güneyden esen rüzgârı güney rüzgârı, kuzeyden esen rüzgâra kuzey rüzgârı denir.

ÖRNEK

Heyecana Bağlı işlev: Göndericinin duyu ve heyecanlarını iletten işlevdir. Heyecana bağlı işlevde ifadeler özneldir.

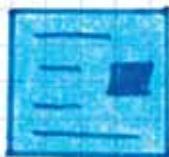

Bugün hava çok güzel, içim içime sigmıyor!

Aliciyi Harekete Geçirme İşlevi: İletinin alicida bir davranış değişikliği oluşturmak amacıyla düzenlenen işlevdir.

ÖRNEK

Şiiri şekil ve içeriğinden inceleyiniz.

Şiirsel İşlev (Sanatsal İşlev): Alicida estetik zevk oluşturmayı amaçlayan işlevdir. Bu işleude iletiinin kendisi dışında bir amaç gözetilmez. Şiirsel işleude kelimeler genellikle yan ve mecaz anlamlarıyla kullanılır. İfadeler özenlidir, imgelerden faydalananlardır.

ÖRNEK

Simdi bir rüzgar geçti buradan
Kaştam ama yetişemedim.
Nerelerde gemicis törmüş
Ögrenemedim.

Kanalı Kontrol İşlevi: İletinin, aliciya tam olarak ulaşıp ulaşmadığını denetlemeyi amaçlayan işlevdir.

ÖRNEK

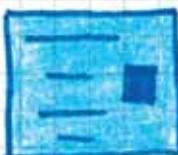
— Beni duyabiliyor musun?

Dil Ötesi İşlev: İletinin dille ilgili bilgiler vermek üzere düzenlenen işlevdir.

ÖRNEK

Türkçe'de sesler, ünlüler ve ünsüzler olmak üzere iki ana grubu ayrırlar.

“inciler kumsalda bulunmazlar, eğer bir tane istiyorsan onun için dalmalısın.”

Gün Atasöyü

İletişim Ögeleri

✓ İletişim duyu, düşünce ve bilgilerin türlü yollarla başkalarına aktarılmasıdır. İletişim insanların temel ihtiyaçlarındandır. İnsanların duygularını, düşüncelerini ve hayallerini başkalarıyla paylaşma ihtiyacı iletişim ortaya çıkarmıştır. İnsanlık tarihi kadar eski olan iletişim, tarihi süreç içinde gelişmiş ve bigimlenmiştir. Sosyal ortamda en etkili ve gelişmiş iletişim aracı olarak dil kullanılmıştır.

✓ İletişimin kurulmasında altı temel öğe kullanılır:

Kaynak (Gönderici): Duygu, düşünce ve isteğin aktarılmasında sözü söyleyen kişiye denir.

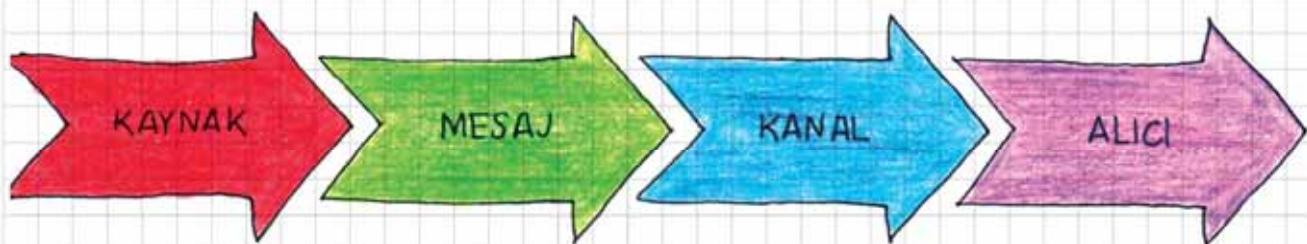
Alici: İletilen sözü alan kişiye denir.

İleti (Mesaj): Gönderici ile alıcı arasında aktarılan duyu, düşünce ya da isteğe denir.

Kanal (Araç): Gönderici ile alıcı arasındaki iletişimin gönderilme şekline denir.

Bağlam (Ortam): İletişimin gerçekleştiği yere denir.

Dönüt (Geri bildirim): Alının göndericiye verdiği tepkiye (cevaba) denir.

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

Öğretici Metinler

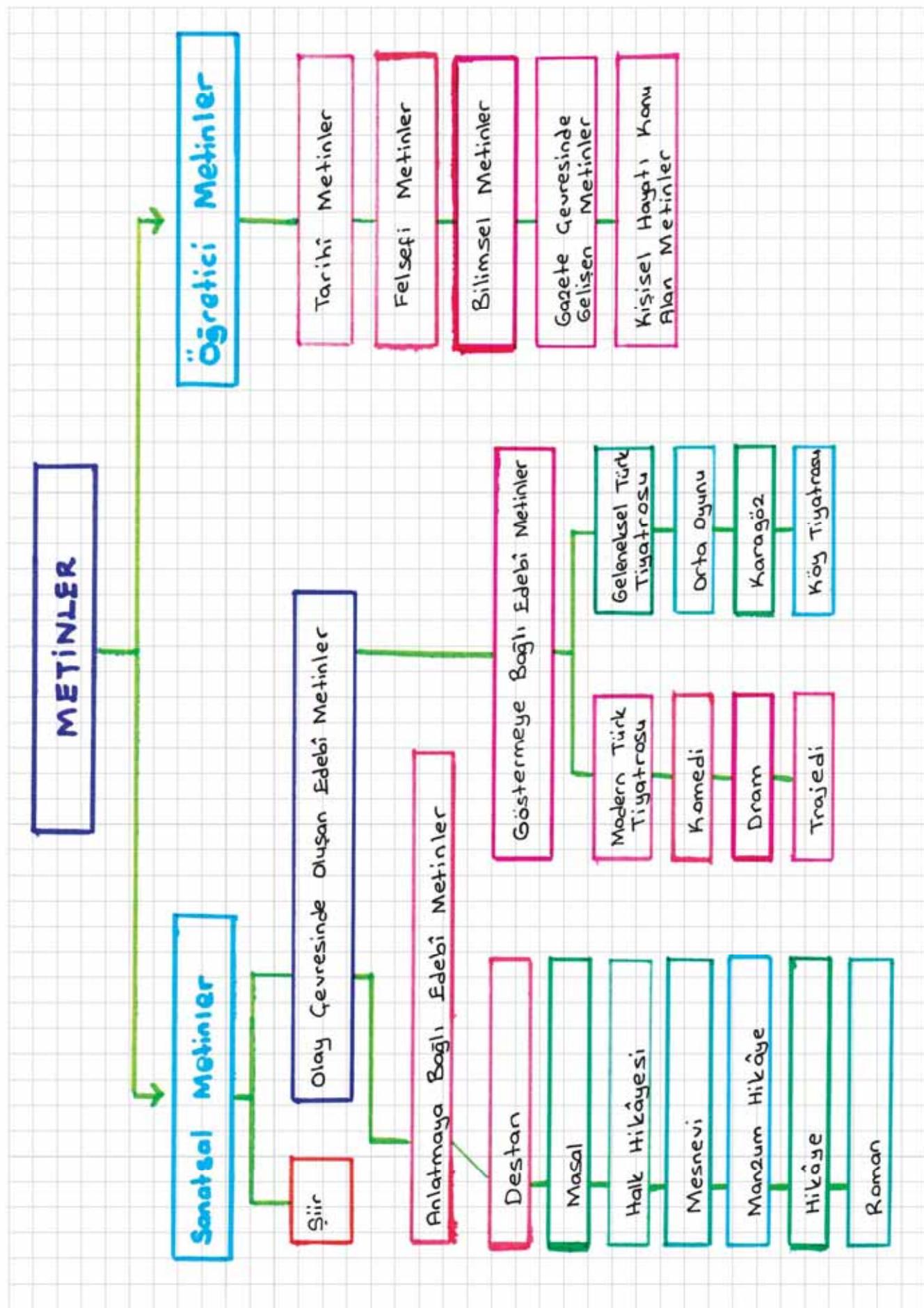
- ✓ Aşıklamak, bilgi vermek ve öğretmek amacıyla yazılmışlardır.
- ✓ Günlük yaşantılar, tarihi olaylar ve bilimsel gerçekler ele alınır.
- ✓ Konuya ilgili duygular ve düşünceler kısa ve kesin ifadelerle dile getirilir.
- ✓ Dil, daha çok göndergesel işlemede kullanılır.
- ✓ Söz sanatlarına, kelime mecaz ve soyut anımlarına pek yer verilmeyez.
- ✓ Daha çok ansiklopedilerde, bilimsel kitaplarda ve ders kitaplarında kullanılır.
- ✓ Gereksez söz tekrarlarına yer verilmeyez.
- ✓ İcerik ön plandadır.

Sanatsal Metinler

- ✓ İnsanların iç dünyasında sevgi uyandırmak ve onları etkilemek için oluştururlar.
- ✓ Şiir, roman, tiyatro, masal, destan vb. metinleri sanatsal metinlere örnek gösterilebilir.
- ✓ Üslup ve anlatım kaygısı ön plandadır.
- ✓ Dil daha çok sanatsal (şairsel) anlamda kullanılır.
- ✓ Çağrışım ve duyguları yüksek olduğundan okuyanların yeni ve farklı anımlar çıkarmasına elverişlidir.
- ✓ Yan anlam değeri taşıyan, mecaz anlama gelen ve okuyucunun yorumuna göre yeni anımlar kazanan ifadelere yer verilir.

"Unutma, bir şeyin yapılamaz olduğunu düşünerek uyursan, başkasının o şeyi yaparken girdiği gürültüyle uyanırsın."

Konfüggüs

1. Aşağıdakilerden hangisi edebiyatın bir özelliği olamaz?

- A) Güzel sanatların bir koludur.
- B) En önemli malzemesi dildir.
- C) Estetijke önem verir.
- D) Plastik sanatlar içerisinde sınıflandırılır.
- E) Sözlü ve yazılı edebiyat olarak ikiye ayrılır.

2. Yalnız görüntüyle yapılan, mat zemesi taş, ağaç ve toprak olan sanatlara görsel (plastik) sanat denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi görsel (plastik) sanat değildir?

- A) Dokumacılık
- B) Marangozluk
- C) Asçılık
- D) Heykelcilik
- E) Duvarcılık

SORU
Soru

3. Şimdi bir rüzgâr geçti buradan koştum ama yetişemedim Nerelede gezmis tozmus.
Öğrenemedim

Yukarıdaki dörtlükte dilin aşağıda verilen işlevelerinden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Şiirsel İşlev
- B) Kanalı Kontrol İşlevi
- C) Göndergesel İşlev
- D) Heyecana Bağlı İşlev
- E) Alıcıyı Harekete Gevirme İşlevi

4. Gönderici ile alıcı arasında aktarılan duygù, düşünce ya da istege denir.

Yukarıdaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kaynak (Gönderici)
- B) Alıcı
- C) İleti (Mesaj)
- D) Bağlam (Ortam)
- E) Dönüt (Geri Bildirim)

Cevap Performansı

1	2	3	4
D	C	A	C
B	A	D	E
E	C	A	B
E	D	B	A

Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını çizgi ile birléstir.

Doğru Cevaplar

D, C, A, C

ŞİİR (NAZIM) BİLGİSİ

Şiir

- ✓ Duygu, hayal ve düşüncelerin bir düzene bağlı olarak etkileyici bir dil ve ahenkli misralar içinde aktarılmasıdır.
- ✓ Şiirleri ifade şekillerine göre manzum şiir ve mensur şiir olarak ikiye ayırırız.
- ✓ Dizelerle oluşturulan şiirlere "manzum şiir", cümlelerle oluşturulan şiirlere "mensur şiir" denir.

UYARI

Mensur şiirin ilk örneklerini Servetfünün döneminin en önemli sanatçılardan Halit Ziya Uşaklıgil "Mensur Şiirler" adlı eserinde vermiştir.

Şiirin Şekil Özellikleri

Nazım Birimi: Şiirde anlam bütünlüğü taşıyan en küçük birime denir. Başlica nazım birimleri şunlardır:

Dize (Misra)

Misra şiirin her satırına verilen isimdir.

ÖRNEK

Serin rüzgârlara pencereni aç!

Beyit

Aynı ölçüyle yazılmış, aralarında anlamsal bağ bulunan iki dizelik birime denir.

ÖRNEK

Bağ-ı dehrin hem hazzının hem baharin görmüşü2

Biz neşatin da gamin da rüzgârin görmüşü2

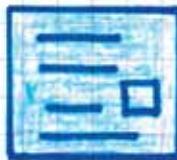

Dörtlük

Dört dizeden oluşan nazım birimine denir.

ÖRNEK

Ne hasta bekler sabahı
Ne taze ölüyü mezar
Ne de şeytan bir günahı
Seni beklediğim kadar

Bent (Küme, Bölüm)

Birbirine ölçü ve uyakla bağlanmış ikiden fazla dizeden oluşan misralar topluluğudur.

ÖRNEK

Kandilli'de eski bahçelerde
Aksam kapanınca perde perde
Bir hatırlı zezki var kederde

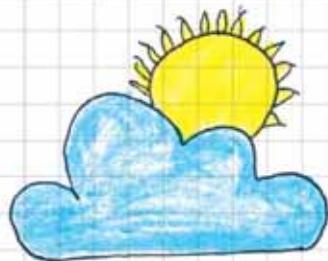

Ölçü (Vezin): Bir şiirdeki dizerlerin hece sayısının ya da hecelerin uzunluk kisalık bakımından denk oluşuna ölçü denir.

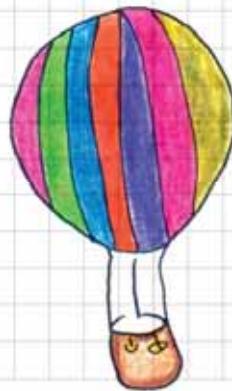
Hece Ölçüsü

Şiirde misralardaki hece sayısının eşit olmasına dayanan ölçüye hece ölçüsü denir. Hecelerin sayısı parmakla sayıldığı için "parmak ölçüsü" adıyla da bilinir.

- ☒ Türklerin milli ölçüsüdür.
- ☒ Dizerlerdeki hece sayısının eşit olması esasına dayanır.
- ☒ Hece ölçüsü ile yazılan şiirlerde bir dizede vurgu garyesile bir ya da iki kez durulur. Bu yerlere "durak" denir.
- ☒ Edebiyatımızda en çok kullanılan ölçüler 7, 8 ve 11'li hece ölçüleridir.

Bazılıları Başarıyı
Hayal Eder.
Bazılıları ise Uyanıp
Onun için Çalışmaya
Başlar.

ÖRNEK

Çıkip yücesine / seyran eyledim
 Gördüm ak kuğulu / göller perisan
 Bir fırkat geldi de / durdum ağladım
 Öpüp kokladığım / güller perişan

$\text{çı - kıp yü - ce - si - ne} / \text{sey - ran ey - le - dim}$

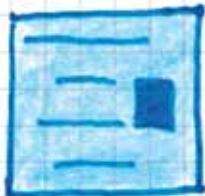
$b + s = 11$ 'li duraklı hece ölçüsü

ÖRNEK

Gel dilberim / kan eyleme
 Seni kandan / sakınirim
 Doğan aydan / esen yelden
 Seni gülden / sakınirim

$\text{gel - dil - be - rim} / \text{kan - ey - le - dim}$

$4 + 4 = 8$ 'li duraklı hece ölçüsü

Aruz Ölçüsü

Misrabardaki hecelerin uzunluk ve kısalıkları temeline dayanan nazım / şiir ölçüsü demektir.

- ❖ Aruz ölçüsü, Arap edebiyatı kaynaklıdır.
- ❖ Türkler arza ölçüsünü 11. yüzyıldan itibaren kullanmaya başlamışlardır.
- ❖ Aruz ölçüsü daha çok Divan edebiyatında kullanılır.
- ❖ Aruela yazılan ilk Türk eseri Yusuf Has Hacib'in yazdığı Kutadgu Bilig'dir.
- ❖ Aruz ölçüsü zamanla Türkçe'ye en iyi şekilde uygulanmıştır. Mehmet Akif Ersoy, Yahya Kemal Beyatlı, Faruk Nafiz Gamibel gibi şairlerimizin elinde ustalıkla kullanılmıştır.

Açık (Kısa) Hece: iñnlülerle biten hecelerdir. Bu heceler aruz incelemesinde (•) işaretile gösterilir. Açık-kısa hecelerin ses değerleri "yarım" kabul edilir.

Kapalı (Uzun) Hece: Tam ses değeri taşıyan hecelerdir.

Ünsüzlerle ve dilimizde Arapça ve Farsça'dan geçmiş uzun ünlüler (â, î, û) ile biten hecelerdir. Bu heceler aruz incelemede (-) işaretıyla gösterilir. Kapalı - uzun hecelerin ses değeri "tam" dir.

UYARI

Arapça ve Farsça'dan gelme uzun ünlülerle kurulan (âb, ül) gibi iki sesli hecelerle, (rûy, cûy) gibi üç ses-

- liler yerine göre, aruzda bir buçuk hece değerinde tutulur ve (-.) işaretıyla gösterilir.

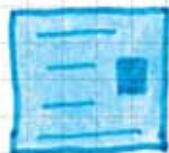
ÖRNEK

Dinle neyden / kim hikâyet / etmede

- · - - / - - - - / - - -

Ayrılıklar / dan şikâyet / etmede

- · - - / - - - - / - - -

NOT

Dize sonundaki bütün heceler uzun - kapalı (-) hece kabul edilir. Yani dize sonundaki ses ister uzun ister kısa olsun, mutlaka uzun kabul edilir.

imâle: Aruz ölçüsünde imâle, kısa olan bir hecenin uzatılmasıdır. Kısa bir heceni, ölçü gereği uzun yapmaya imâle denir.

Zihaf: imâlenin tersidir. Ölçü gereği Arapça ve Farsça'daki uzun hecenin kısatılmasıdır.

Vasl: Ünsüzle biten bir sözcüğün ünsüzünü, ondan sonra gelen ve ünlüyle başlayan bir sözcüğün ilk hecesine bağlama işlemine denir.

Takti: Aruz ölçüsünde dizelerin durak yerlerini belirtecek biçimde kesik kesik okunmasına denir.

Serbest Ölçü

Ölçü ve uyak düzeni olmayan şiirlerin ölçüsüdür. Bu ölçüyle oluşturulmuş şiirlerde uyum, hece sayısı ve uyakla değil; sözcüklerdeki ses ilişkileriyle sağlanır.

- ❖ 19. yüzyılın sonlarında doğmuş ve hızla gelişmiştir.
- ❖ Edebiyatımızda 1930'lardan beri kullanılmaktadır.

UYAK (KAFİYE)

Şiirde dize sonlarındaki ses benzerliğine uyak denir. Uyak dize sonlarında seslerin tekrarlanmasıyla dizelerin ahengini artıran bir müsiki unsuruudur. Uyayı oluşturan eklerin, sözcüklerin yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları ve görevleri farklı olmalıdır.

Uyak Türleri

Redif: Dize sonlarındaki yazılışları, anamları ve görevleri aynı olan eklerin, sözcük ve sözcük gruplarının tekrar edilmesine redif denir. Redif uyaktan sonra gelir, her dize sonunda redif bulunmak zorunlu değildir.

ÖRNEK

Dogru söyletim halk rəzı degil
Eğri söyletim Hək rəzı degil

Yarım Uyak: Misra sonlarındaki tek ses benzerliğine yarım uyak denir.

ÖRNEK

Kış gününde gülər bitmez
Dalında bülbüller ötmez
Can arzular elim yetmez
Gönül selâm ister şimdî

- + = Yarım Uyak

Tam Uyak: İki sesin benzesmesiyle oluşan kafiyedir.

ÖRNEK

Dünyayı saran bu gece ne gecedir
Yıldızlardan yagan ışık ne incedir } Tom Uyak

Zengin Uyak: En az üç sesin benzesmesiyle oluşan kafiyedir.

ÖRNEK

Hava keskin bir ömür kokusuya dalar
Kapanırdı daha gün batmadan kapılar } Zengin Uyak

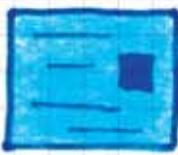

UYARI

Zengin kafiyeyi oluşturan unsurlardan biri, kelime olarak başka bir kelimenin içinde yer alıyorsa bu tür kafiyeye "tung kafije" de denir.

ÖRNEK

Her şey akar; su, tarih, yıldız, insan ve fikir
Oluklar ağıt, birinden nur akar, birinden kir

Cinaslı Uyak: Sesteş kelimelerle yapılan kafiyedir. Cinaslı kafiyede kafiyeyi oluşturan kelimelerin sesleri aynı, onları farklıdır.

ÖRNEK

Kara gözler, kara gözler
Kararmış kara gözler
Gemim deryada kaldı
Yelkenim kara gözler

Uyak Düzeni (Kafije Örgüsü)

Kafije düzeni şiirin biçimsel bir özelliğidir. Kafije düzeni, dizeselerin sonlarına bakılarak açıklanır. Kafije örgütünün, misraların son seslerindeki düzene göre çeşitleri vardır. Bunlar;

Düz Uyak: Bir dörtlükte bütün dizeselerin ya da ilk üç dizenin veya birinci dizeyle ikinci, üçüncü dizeyle dördüncü dizenin kafiyeli oluşuna düz uyak denir. "aaaa", "aaab", "aab b" gibi.

X
E
N
Z
O
R
Ö

Hıq anılmaz olmusp atalar adı
Beşikte bırakmış ana euladı
Kirilmiş yetimin kolu kanadı
Zulüm pencesinden aman kalmamış

a }
a } Düz
a } Uyak
b }

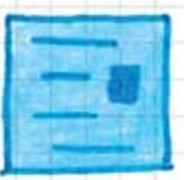

X
E
N
Z
O
R
Ö

Çapraz Uyak: Bir dörtlükte birinci dize ile üçüncü dizenin, ikinci dize ile de dördüncü dizenin kendi arasında kafiyeli olmasına capraz uyak denir. "abab" şeklinde gösterilir.

Sarı saglarına deli gönlümü
Bağlamışlar gözülmüyor Mihriban
Ayrılıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor Mihriban

a }
b } Capraz
a } Uyak
b }

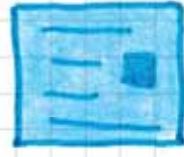

X
E
N
Z
O
R
Ö

Sarmal Uyak: Bir dörtlükteki birinci dize ile dördüncü dizenin kendi arasında, ikinci dize ile de üçüncü dizenin kendi arasında kafiyeli olmasına "sarma(lı) uyak" denir. "abba" şeklinde gösterilir.

Tuna'yi görmedim, fakat tanırım
Bir ümit önünde kostugum zaman
Geamışı anarak costugum zaman
Kendimi Budin'in beyi sanırım.

a }
b } Sarmal
b } Uyak
a }

Mani Tipi Uyak: Mani, rubai ve tuyuğ adlı dört dizeli tek bentten oluşan nazım biçimlerinde görülen kafije düzenidir. Gogdaş şiirimizde birden çok dörtlükle yazılan şiirlerde de kullanılmıştır. Dörtlüğün birinci, ikinci ve dördüncü dizesi kendi arasında kafiyeli, üçüncü dize serbesttir. "aaxa, bbxb" şeklinde gösterilir.

ÖRNEK	Ne bagımda gülüm var	a	Mani Tipi Uyak
	Ne dalda bülbülüm var	a	
	Artık ne aşkim, ne de	x	
	Aşka tahammülüm var	a	

Örüşük Uyak: Üç dizeli bentlerde kullanılan ve bizde ilk örnekleri Serveti Fünun şiirinde görülen kafije düzenidir. "Terzarima" denen nazım şekliyle edebiyatımıza girmiştir. "aba, bcb, cdc, d" şeklinde gösterilir.

Aniyordum baharı qırpinarak	a	Örüşük Uyak
Düştü bir gölge şey avularma	b	
Baktım: Ölmüş, zavallı bir yaprak...	a	
Ey hasan, artık intikam alma	b	
Şimdi zulmetleryle haukıracak	c	
Sana hüsran bakışlı sema!...	b	
Bu hasan belli, çok fidan kıracak,	c	
Örtecek dallarıyla yollarımı...	d	
Sen fakat söyle ey güzel yaprak	c	
Söyle gehren kadar ölüm sarı mı?	d	

"Yüzüne kapatılan kapılar ile kararlılığın, arkandan kapatılan kapılar ile de cesaretin test edilir."

NAZIM ŞEKİLLERİ (BİGİMLERİ) VE NAZIM TÜRLERİ

* Bir yapıt ya da yazınsal yaratının dışsal yapısına, içeriğin dışında kalan öğelerine "bigim (şekil)" denir. Manzumelerin uyak örgüsü, nazım birimi, ölaüsü ve konusuna göre kazandığı dış özelligin genel adı ise "nazım bigimi" denir.

Şiir Türleri

Lirik Şiir

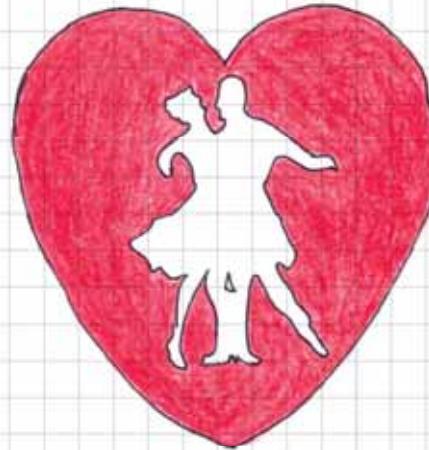
* "Lir" Eski Yunan'da bir sazın ismidir. Lirik şiir de bu saz ile söylemenen şiirlerden doğmuştur.

* Bu şiirlerde akıcılık, coşku ve duygusallık ön plandadır.

* Lirik şiirlerin konuları pogonukla aşk, ayrılık ve ölümdür.

* Divan edebiyatında özellikle gazetler, murabbalar ve şarkılar; Halk edebiyatında koşmalar ve semaîler lirik şiir türüne örnektir.

* Yunus Emre, Fuzuli, Bâki, Nedim, Karacaoglan, Ahmet Haşim ve Yahya Kemal lirik şiirleriyle tanınır.

Gönül gurbet ele çikma

Ya gelinir ya gelinmez

Her dilbere meyil verme

Ya sevilir ya sevilmez

Erzurumlu Emrah

Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak,
Ben aşkımla bahar getirdim sana;
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana.

Ahmet Muhip Diranas

"HAYATINI21 ORTAYA KOYMA2SANI2,
HAYATINI21 KAZANAMA2SINI2."

SCHILLER

ÖRNEK

Pastoral Şiir

* Doga güzelliklerini, kir ve doğa sevgisini; orman, yayla, dağ, köy ve gaban yaşamını, buntara konşılı duygulan özlemeleri anlatan şiir türündür.

* Eski Yunan edebiyatında gabanın özel bir yeri vardı. Hemen hemen her yapitta kahramanlar arasında bir gaban yer almıştır.

* Pastoral şiirlerde doğaya karşı bir sevgi, bir imrenme söz konusudur.

İdil: Batı edebiyatında doğrudan doğuya kir hayatının güzellikini işleyen kısa pastoral şiirlere "idil" denir. Bu şiirlerde şair, doğa karşısındaki duygulanmasını anlatır.

Eglog: Batı edebiyatında birkaç gabanın kir hayatı, aşk gibi konular üzerinde karşılıklı konuşmaları taraflında yarılan pastoral şiirlere "eglog" denir. Eglog Türk edebiyatında hemen hemen hiç kullanılmamıştır.

* Pastoral şiir, edebiyatımızda Abdülhak Hamit Tarhan'ın "Sahra" adlı yapıtıyla girmiştir.

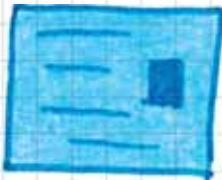
* Kemalettin Kamu (Bingöl Gobanları), Faruk Nafiz Gamliel (Goban Çeşmesi), Behçet Necatigil pastoral şiir yazan şairlerimizdedir.

* Bu şiirin kurucusu eski Yunan edebiyatında Theokritos'tur.

* Latin edebiyatından Vergilius da pastoral şiirle ilgili örnekler vermiştir.

ÖRNEK

Tam otların sarardığı zamanlar
 Yere yüzükoyun uzanıyorum
 Toprakta bir telsiz, bir telsiz
 Karıncalar öteden beri dostum

Behçet Necatigil

Epic Poem

- * "Epop" destan demektir. Epic poem destansı şiirdir.
- * Konusu savaş, kahramanlık, yiğitlik ve yurt sevgisi olan ya da tarihî bir olayı coşkulu bir anlatımla işleyen uzunca şiirlerdir.
- * Divan edebiyatında kasideler, Halk edebiyatında kocaklama, destan, varsağı türleri de epik özellik gösterir.

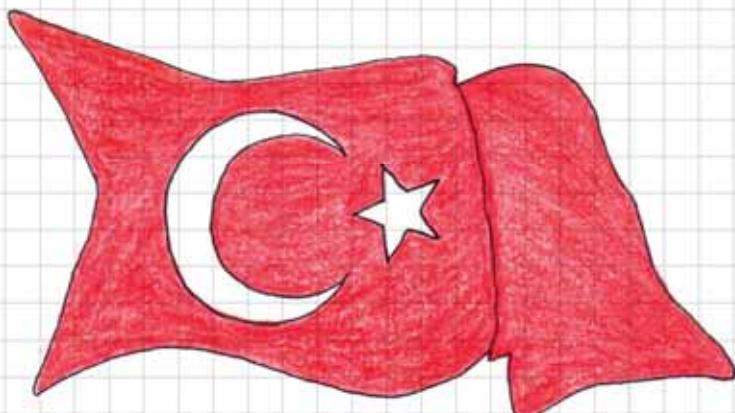
ÖRNEK

Tarihin dilinden düşmez bu destan
 Nehirler gazidir, dağlar kahraman
 Her taşı bir yakut olan bu vatan
 Can verme sırrına erenlerindir.

Orhan Saik Gökyay

- * Epic şiirler "doğal epik" ve "yapay epik olarak ikiye ayrılır.

Satirik Şiir

* Toplumsal düzensizlikleri, kişilerdeki dalkavukluk, düzenbaşılık, kendini beğenmişlik, makam düşkünlüğü gibi huyları; devlet yönetiminde aikarçılık ve beceriksizlikleri anlatan, bunları yeren şiirlerdir.

Yergi: Kişi ve toplumdaki kusurlu ve gülünç yönleri ıgneleyici ve alaycı bir dille ortaya koymaktır.

* Yergi, Halk edebiyatında taşlama, Divan edebiyatında hici, Batı edebiyatında satir adını alır.

* Halk edebiyatında Seyrani, Kaygusuz Abdal; Divan edebiyatında Şeyhi, Nef'i; Tanzimat sonrası edebiyatta da Ziya Paşa, Şair Eşref, Neyzen Tevfik satirik şiirin başarılı örneklerini vermiştir.

Söylersin de söz içinde şâşmazsin
Helâli haramı yersin seamezzin
Nasibin kesilir de sular iamezzin
Akar çaylar senin olsa ne fayda

Pir Sultan Abdal

Didaktik Şiir

- * Belli bir düşünceyi anlatmak ya da belli bir konuda ö-
güt ve bilgi vermek, ahlaki bir ders açıkarmak amacıyla
öğretici nitelikte yazılan, duygusal yönü zayıf şiirlerdir.
- * Duygu yönü az olduğundan kuru bir anlatımı vardır.
- Fabl:** Manzum masallar arasında, kahramanları hayvan,
bitki veya cansız varlıklar olan ve ders vermek amacı
güden öykülere fabl denir.
- * Kişiilerin ve toplumların bozuk ve eksik yönlerinin an-
latıldığı fabl türündeki şiirler de didaktik şiir örnekleri-
ridir.
- * Türk edebiyatının önemli temsilcileri şunlardır; Nâbi,
Teufik Fikret, Ziya Gökalp'tır.
- * Divan edebiyatı döneminde kaleme alınan, Âşık Paşa'nın
"Garipnâme", Nâbi'nin "Hayriyye" ve "Hayrabat" adlı eserleri
de didaktik nitelikler taşımaktadır.

ÖRNEK

Güzel dil, Türkçe bize
Baska dil, gece bize
İstanbul konuşması
En saf, en ince bize

Ziya Gökalp

Dramatik Şiir

- * Dramatik şiir, eski tiyatrodada kullanılan şiir türüdür.
- * Eski Yunan edebiyatında oyuncuların sahnede söyleyecekleri sözler şiir haline getirilir ve onlara ezberletilirdi. Bu durum dram tiyatro türünün çıkışına kadar sürmüştür. Daha sonra ise tiyatro metinleri düzyazıyla yazılmaya başlanmıştır.
- * Türk edebiyatında dramatik şiir türünde hemen hemen hiç örnek verilmemiştir.
- * Batı edebiyatında Corneille, Racine, Shakespeare bu türün örneklerini vermişlerdir.
- * Türk edebiyatı, Batı'ya açıldığı Tanzimat döneminde Batı'da da bu tür, şiir şeklinde değil de nesir şeklinde yazılıyordu. Türk edebiyatı da bu nedenle tiyatro türünü Batı'dan nesir olarak almıştır.
- * Ancak Türk edebiyatında Namık Kemal, Abdülhak Hamit Tarhan, Faruk Nafiz Gamlibel gibi nadir de olsa nazımla (şair şeklinde) tiyatro yazan sanatçılar olmuştur.
- * Trajedi, komedi ve dram türündeki manzum tiyatroların genel adıdır.

Şiirde Ahenk Unsurları

- ✓ Ahenk; ses akışı, söyleyiş, ölçü, kafiye, redif, iç kafiye ve aliterasyon, asonans gibi değişik unsurlarla şiirde sağlanan uyumdur.
- ✓ Ahenk, şíiri nesírden ayíran en öñemli ögedír.
- ✓ Şiirin okunmasını, akıcı olmasını ve ezberlenmesini kolaylaştırır.
- ✓ Bir şiirde yer alabilecek ahenk unsurları şunlardır:

▲ Asonans
▲ Aliterasyon
▲ İç Uyak | ▲ Ölçü
▲ Uyak
▲ Redif |
|--|--|

Asonans: Bir şiirin dizelerinde sürekli aynı ünlünün tekrarlanmasıyla oluşan ahenge asonans denir.

ÖRNEK

Neysen sen, nefes sen, neylersin neyi
 Neyzensen, nefessen, neylersin neyi

Yukarıdaki dizelerde "e" ünlüsü sıkça tekrarlandığı için asonans sanatı ortaya çıkmıştır.

Aliterasyon: Bir şiirin dizelerinde sürekli aynı ünsüzün tekrarlanmasıdan oluşan ahenge aliterasyon denir.

ÖRNEK

Dest-busi arzuşıyla ölürem dostlar
 Küze eylen toprağım sunun anında yâre su

Yukarıdaki dizelerde "s" ünsüzünün tekrar edildiği için aliterasyon sanatı yapılmıştır.

İç Uyak: Cümlelerin yada bir cümle içinde birden çok sözcüğün sonlarındaki ses benzerliğine iç uyak (seci) denir.

Azmişlara yol gösterici, az isteyene bol gösterici,

X Halk sarayının kapıcısı, gönül evinin yapıcısı...

M Burada "yol gösterici" ile "bol gösterici" ve

Z "kapıcısı" ile "yapıcısı" sözcüklerinde iş uyak gö-
rülmektedir.

Şiirde İmge ve Çağrışım

İmge: Şiiri şiir yapan, onun özünü oluşturan öğelerden biridir. "İngesiz sanat olmaz; şiir ise hiç olmaz." "Şiir, imgelerle düşünme sanatıdır" gibi birçok söz vardır ki şiirde imgenin önemini vurgular. İmge geraekliğin dışında şairin dış dünya ile gözlemlerini kendi zihninde yeni bir forma sokmasının ardından düş dünyasında oluşturduğu tasarımlar yani görüntülerdir.

Eğilmiş arsa, kanar, muttasıl kanar güller;

Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller.

Sular mı yandı? Neden tunca benziyor mermer?

Burada "toprağa eğilmiş, sürekli kanayan güller,"

"alev gibi dallarda duran kanlı bülbüller" ve "su-
ların yanması" cümlelerinde özgün imgeler kullanılmıştır.

Çağrışım: Düşüncelerin beraberlik, benzerlik ya da karışılık gibi bağlantılar dolayısıyla, birbirini uyandırma olayına çağrışım denir.

■ Sözcüklerin yansıttığı kavramlar, aynı zamanda bu kavramlara birçok tasarımın eşlik etmesiyle zihnimizde canlanır.

■ Uzak çağrımlar; şiirsel anlatım biçiminde şair, bir imgeyi onunla ilgili yakın ve doğrudan göstergelerle değil, uzaktan

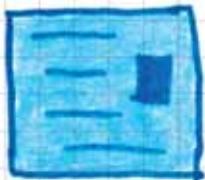
ve dolaylı göstergelerle yansıtmeye çalışır.

Benim doğduğum köylerde

Bağday tarlaları yoktu

Dağıt saçlarını bebek

Savur bira2

X
W
Z
Ö

Bu dizelerde önce "bağday tarlalarının" sözü ediliyor, sonra bununla ilgisiز bir şekilde, sevgiliden saçlarını dağıtması isteniyor. Dizeleri okudığımızda çok geçmeden, bağday tarlaları tasarımini sevgilinin saçları tasarımiyla birlestirebilir, rüzgarın savrulan başaklar gibi sevgilinin saçlarının da sarı olduğunu düşünebiliriz.

"İstatistikler ne derse desin,
her durumda başarıya giden
bir yol vardır." Bernard Segel

1. Hasret çekerek uğruna ölmek de kolaydı.
Görmek seni eğer ukbâdan mümkün olaydı.
Hâlâ yaşıyor gizlenerek rûhuma "Kâbil",
imkânı bulunsayıdı bütün ömre mukâbil
Sırretmeye elden seni bir perde olurdum
Toprak gibi her aignedigin yerde olurdum.

Bu dizelerde ağır basan şiir türünün adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Lirik Şiir
- B) Pastoral Şiir
- C) Epik Şiir
- D) Satirik Şiir
- E) Didaktik Şiir

2. Aşağıdaki terimlerden hangisi aruz ölçüsüyle ilgili değildir?

- A) Med
- B) imale
- C) 2ihaf
- D) seci
- E) Vasil

3. Tan yıldızı gibi parladin çıktıın
Gören aşıkların boğrını yaktıın
Güzel turna misin gökten mi kalktıın
Al vabsın yeşil basın sevdigim
Yukarıda verilen dörtükte kullanılan kafije örgüsünün adı aşağıdakilerden hangisi dir?

- A) Düz Uyak
- B) Gapraz Uyak
- C) Sarmal Uyak
- D) Mani Tipi Uyak
- E) Örusük Uyak

4. Güzel dil, Türkçe bize
Başka dil, gece bize
İstanbul konuşması
En saf, en ince bize

Bu dizelerde ağır basan şiir türünün adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Pastoral Şiir
- B) Didaktik Şiir
- C) Epik Şiir
- D) Satirik Şiir
- E) Lirik Şiir

Cevap Performansı

1	2	3	4
A	D	A	B
C	D	A	D
B	E	D	C
D	B	C	E

Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını ağız ile birleştir.

Doğru Cevaplar
A, D, A, B

DÜZYAZI TÜRLERİ

Olay Çevresinde Oluşan Metinler

Anlatmaya Bağlı Edebi Metinler

- ▲ Roman
- ▲ Hikâye
- ▲ Masal
- ▲ Destan
- ▲ Halk Hikâyesi
- ▲ Mesnevi
- ▲ Fabl
- ▲ Manzum Hikâye

Göstermeye Bağlı Edebi Metinler

Modern Tiyatro

- ▲ Trajedi
- ▲ Komedi
- ▲ Dram

Öğretici Metinler

- Makale
- Fıkra
- Deneme
- Elefştiri
- Anı
- Günlük
- Biyografi
- Östabiyografi
- Sohbet
- Haber
- Yazısı
- Röportaj
- Mektup
- Monografi
- Gezi
- Yaçısı

Olay Çevresinde Oluşan Metinler

Anlatmaya Bağlı Edebi Metinler

Bir ya da birden çok olay çevresinde oluşan, okura yazı yoluyla ulaşan metinlere anlatmaya bağlı edebi metin denir.

Bu metinler şunlardan oluşur:

Roman: insanların ve toplumların yaşadıkları ya da yaşayabilecekleri olayları zamana ve kişiye bağlayarak anlatan yapıtlardır.

- ▲ Romanda olaylar geniş ve ayrıntılı olarak anlatılır.
- ▲ Romanda, öyküye göre daha geniş bir zaman söz konusudur. Kişi sayısı öyküye göre daha fazladır.
- ▲ Kahramanlar romanda tüm yönleriyle tanıtilir.
- ▲ İspanyol yazar Cervantes "Don Kişot" adlı eseriyle bütün ilk örneğini vermiştir.

Romanda Tip ve Karakter

Tip: Belli bir sınıfı ya da belli bir insan eğilimini temsil eden kişidir. Tip eurenseldir. Genel özelliklere sahiptir. Tipler sevecen, alingan, kiskang ve sosyal tip gibi bireysel olmaktan çok başkalarında da bulunan ortak özellikler taşıyan ve bu özellikleri en belirgin gösteren şahıs veya şahıs grubudur. Balzac'ın Goriot Baba'sındaki Goriot Baba evlatlarını çok seven bir tiptir.

Karakter: Kendine özel birçok özelliği ve boyutu barındıran birey olarak ele alınan ve duygusu, düşüncesi kendi içinde sınırlandıran yapıya karakter denilmektedir. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Kiralık Konak romanındaki Hakkı Celis bir karakterdir.

Konularına Göre Romanlar

Serüven (Macera) Romanları: Sürekli bir hareketin hâkim olduğu romanlardır. Bu tür romanlarda olaylar, okuyucunu şaşırtaçak ve heyecanlandıracak biçimde gelişir. Polisiye, serüven, aksiyon romanı da denir. Avrupa'ya uzak ülkelerin manzaralarını, oralarda yaşayanların töre ve geleneklerini anlatmak esastır.

ÖRNEK Robinson Crusoe → Daniel Defoe

Ahmet Mithat Efendi → Hasan Mellah

Alexandres Dumas → Monte Kristo Kontu

Psikolojik Roman: Bu tür romanlara "Tahlil Romanı" da denir. Psikolojik romanlarda roman kahramanının ruh çözümlemeleri yapılır; onların insanlara, olaylara ve topluma bakışı yansıtılır. Psikolojik roman ruh çözümlemelerine alışgelmış realist romanlardan çok daha fazla yer verildiği karakterin iç bunalımlarının ve hesaplaşmalarının içten gelen dürtü ve güdülerin göz ardi edilmediği roman türüdür.

ÖRNEK Mehmet Rauf → Eylül

Peyami Safa → Dokuzuncu Hariciye Koğuşu

Goethe → Gena Werther'in Acıları

Tarihi Roman: Konusunu tarihten alan veya olayın tarih-te yaşanmış gibi anlatıldığı romanlardır. Bu romanlarda geçmişin yaşantısı, kıyafeti ve düşünce yapısı yer alır.

ÖRNEK Ahmet Mithat Efendi → Yenigeriler

Namık Kemal → Cezmi

Nihal Atsız → Deli Kurt

Sosyal Roman: Toplum yaşamını ve toplumdaki olayları konu edinen romanlardır. İhtilaller, sınıf kaugaları, ırksılık, köyden şehre göç, yoksulluk gibi konuları ele almıştır. Toplumda yer bulan olgu ve olaylar, gelenek ve görenekler bu türde ele alınır. Sosyal roman üç farklı şekilde karşımıza çıkar. Bunlar:

Töre romanı: Gelenek ve görenek ağırlıklı romanlardır.

Tezli romanı: Belli bir düşünceyi savunmak目的的 romanlardır.

Köy romanı: Kışları köyde yaşayan, köylünün dünya görüşü doğrultusunda oluşturulan romanlardır.

KÖYLERDEKİ ROMANLAR

Orhan Kemal → Bereketli Topraklar Üzerinde

Victor Hugo → Sefiller

John Steinbeck → Gazap Üzümleri

Polisiye Romanı: Cinayet, gizem, suç, katil ve ceset gibi konuları işleyen roman türüdür. Romanda genelde "Kapalı Kapı Esrarı, Kim Öldürdü?" vb. söylemler işlenir.

POLİSİYE ROMANLARI

Ahmet Mithat Efendi → Cinayet-i Esrar

Edgar Allan Poe → Morg Sokagi Cinayeti

Ponson de Terrail → Paris Faciaları

Egzotik Romanı: Uzak ve yabancı ya da bilinmeyen ülkelerin doğa ve insanların anlatan roman türüdür. Bu romanların içерigini yaşayan insanlar, yaşanan mekanlar oluşturur. Gözlemlere dayanır.

EGZOTİK ROMANLARI

Piyer Loti → İzlanda Balıkçısı

Refik Halit Karay → Nilgün

Piyer Loti → Azâde

"Asla pişman olmayın! Eğer sonucu iyi ise mükemmel. Sonucu kötü ise bu bir tecrübebedir."

Victoria Holt

Bilim Kurgu Romanı: Yakın ya da uzak gelecek ile ilgili öykülerin bugün olası olmayan bilim ve teknoloji unsurlarını da kullanarak oluşturulmasıdır. Bilim kurgu bazen geçmişi de kurgulayabilir. 19. yy'lin sonuna doğru Jules Verne, H.G. Wells tarafından ilk örnekleri verilmiştir.

ÖRNEK

Gordon R. Dickson → Dorsai

George Orwell → 1984

Jules Verne → Seksen Günde Deuri Alem

Fantastik Roman: Gerçek ve bilinen dünyanın ötesinde, hocalığına dayalı bir dünya oluşturarak burada geçen olayların anlatıldığı romanlardır. Bu romanlar, gerçek dünyaya bilimden ya da fantastik olayların katıldığı romanlar değil, gerçek dünyada yaşanamayacak olayların, kurgulanan fantastik bir dünyada anlatıldığı romanlardır.

ÖRNEK

ihsan Oktay Anar → Puslu Kitalar Atlası

ihsan Oktay Anar → Amat

Tolkien → Yüzüklerin Efendisi

Biyografik Roman: Öyküleme ve betimleme tekniklerini kullanarak gerçek kişileri roman kurgusu içinde anlatan metinlere edebî biyografi ya da biyografik roman denir. Bilim, kültür, sanat, edebiyat, siyaset, ticaret, spor gibi alanlarda başarılı olmuş, yaptıkları ve eserleriyle yaşadıkları dönemde iz bırakmış, haklı bir ün kazanmış kişilerin hikâyelerinin roman teknigine uygun olarak anlatıldığı eserlerdir.

ÖRNEK

Yusuf Ziya Ortaç → İsmet İnönü (1946)

Oğuz Atay → Bir Bilim Adamının Romanı

Hifzı Topuz → Taifte Ölüm

Otobiyografik Roman: Yazarın kendi hayatından kesitleri roman kurgusu içinde yaşam ürünü haline getirerek okuyucunun beğenisine sunduğu eserlerdir.

ÖRNEK

Peyami Safa → Dokuzuncu Hariciye Koğuşu

Elif Şafak → Siyah Süt

Nehir Roman: Bir kişinin, bir ailenin ya da bir topluluğun, belirli bir zaman dilimi içindeki yaşayış dönemlerini ciltler hinde anlatan romanlardır. Edebiyatımızda Yakup Kadri Karaosmanoğlu, bu tür romanların öncüsüdür.

ÖRNEK

Kemal Tahir → Esir Şehrin İnsanları

Tarık Buğra → Küçük Ağa

Fakir Baykurt → Yılanların Ölü

Edebiyatımızda Roman Alanında İlkler

- **İlk çeviri roman** ⇒ Telemak (Yusuf Kamil Paşa'nın Fransız yazar Fenelon'dan çevirdiği yapıt)
- **İlk yerli roman** ⇒ Taassük-ü Talat ve Fitnat (Şemsettin Sami)
- **İlk edebi roman** ⇒ İntibah (Namık Kemal)
- **İlk tarihi roman** ⇒ Ceami (Namık Kemal)
- **İlk köy romanı** ⇒ Karabibik (Nabızade Nazım)
- **İlk realist roman** ⇒ Araba Sevdası (Recaizade Mahmut Ekrem)
- **İlk psikolojik roman** ⇒ Eylül (Mehmet Rauf)
- **İlk psikolojik roman denemesi** ⇒ Zehra (Nabızade Nazım)
- **Batılı anlamda ilk roman** ⇒ Mai ve Siyah (Halit Ziya U.)
- **İlk otobiyografik roman** ⇒ Dokuzuncu Hariciye Koğuşu (Peyami Safa)
- **İlk tezli roman** ⇒ Yaban (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

“Öykü (Hikâye): Olmus ya da olmasi mümkün olayları anlatan kısa yazılardır.

- ▲ Öyküde ele alınan kişiler, gögü zaman hayatlarının belli ve kısa bir anı içinde izlenir; karakterlerinin sadece bir yönü üzerinde durulur. Ayrıntılara girmekten kaçınılır.
- ▲ Kısa bir zaman dilimi ele alınır.
- ▲ Kişi kadrosu, romana göre sınırlıdır.
- ▲ Hikâyenin modern anlamda edebî tür haline gelmesi 19. yüzyıl yazarlarının metinleriyle mümkün olmuştur.
- ▲ Hikâyenin yapı unsurları: “Kısiler, Olay örgüsü, mekan ve zaman” olarak gruplandırılır.

NOT

Dünya edebiyatında hikâyenin ilk örneği Boccacio'nun "Decameran" adlı eseridir. Batılı anlamda ilk hikayemiz Ahmet Mithat Efendi'nin "Letaif-i Riuyat" adlı eseridir. Bizdeki ilk hikâye denemesi ise Samipaşaçade Sezai'nin "Küçük Şeyler" adlı eseridir.

Hikâye Çeşitleri

Olay Öyküsü

- ▼ Bir olay merkezinde gelişen ve sonuclanan hikâyeler olarak adlandırılır.
- ▼ Bu tür metinlerde merak unsuru ön plandadır.
- ▼ Bu tarz hikâyelerin en önemli örneklerini Fransız yazar Maupassant (Mopasan) vermiştir.
- ▼ Bu tür hikâyeler “Maupassant tarzı hikaye” adıyla anılır.
- ▼ Olay hikâyelerinde öncelikle olayın oluşumu sergilendir. Daha sonra olayla ilgili bir düşüm noktası oluşur. Sonra bölümünde ise düşüm çözümlenerek başta oluşan merak düşküni giderilir.
- ▼ Öyküyü oluşturan unsurlar şunlardır: Anatıcı, olay, durum, kişi, yer ve zaman dir.

Durum Öyküsü

- ▼ Bir olayı değil günlük yaşamın herhangi bir kesitini ele alıp anlatan öykülerdir.
- ▼ Serim, düğüm, çözüm planına uyulmaz. Belli bir sonucu da yoktur.
- ▼ Merak ve heyecandan çok duyguya ve hayallere yer verilir.
- ▼ Olayların ve durumların akışı okuyucunun hayal gücüne bırakılır.
- ▼ Bu tarzın dünya edebiyatında ilk temsilcisi Rus yazar Anton Gehov olduğu için "Gehov Tarzı Hikâye" de denir.

Modern (Ben Merkezli) Öykü

- ♥ Diğer öykülerden farklı olarak, insanların her gün gördükleri fakat düşünmedikleri bazı durumların gerisindeki gerçekler, hayaller ve birtakım olaganzıstıklıklarla gösteren hikayelerdir.
- ♥ Genellikle büyük şehirlerdeki yozalaşmış tipleri, sosyal ve tıpkımsız bozuklukları, felsefi bir yaklaşımla, ince bir yergi ve yer yer alay katarak, ırdeğer biçimde gözler önüne serer.

ÖRNEK

Franz Kafka \Rightarrow Batı Edebiyatında

Haldun Taner

Nesibe Meriç

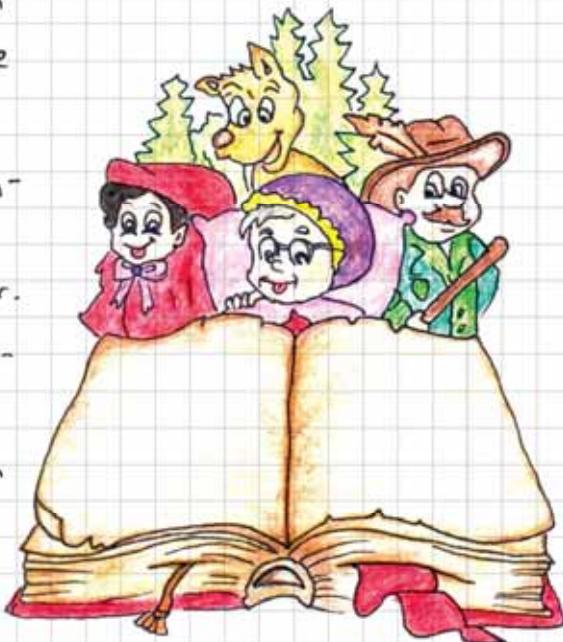
Oğuz Atay

Türk Edebiyatında

Masal: Halkın ortak yaratısı olarak ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa aktarılan cin, peri, dev gibi olağanüstü kişileri de olan, olağanüstü olaylara yer veren, genellikle bir tekerlemeyle ya da bir varmış, bir yokmuş gibi bir söyle başlayan bir tür halk öyküsüdür.

- ▲ Tamamıyla hayal gücü ürünüdür. Gerçekle organik bir bağ söz konusu değildir.
- ▲ Mensur bir yapıya sahiptir. Nazım nesir karışık olan masal örnekleri de vardır.
- ▲ Sunduğu eurenin inandırıcı kılma gibi bir kaygı söz konusu değildir.
- ▲ Masallarda genellikle iyilik - kötülük, doğruluk - haksızlık, adalet - zulüm, alçakgönüllülük - kibir ... gibi zıt durumların temsilcisi olan kişilerin mücadelerinden veya insanların ulaşması güç hayallerinden söz edilir.
- ▲ Masallarda yer ve zaman kavramları belirsizdir. Mekan adı olarak genellikle "Hint, Yemen, İkaf Dağı, Çin, Macin" kullanılır.
- ▲ Anlatımında genellikle geniş zaman veya öğrenilen geçmiş zaman kipi (-mişli geçmiş) kullanılır.
- ▲ Anlatım kısa ve yoğundur.
- ▲ Masalların göğu "bir varmış bir yokmuş" ya da "evvel zaman içinde, kalbur saman içinde" gibi ifadelerle başlar. Bunlara tekerleme ya da döşeme denir.
- ▲ Türk masalları ile ilgili derleme yapan ilk kişi Ziya Gökalp'tır.
- ▲ Behçet Necatigil'e ait Üç Turuncular ve Ziya Gökalp'e ait

Alageyik adlı eserler önemli manzum masal örneklerimizdenidir.

ÖRNEK

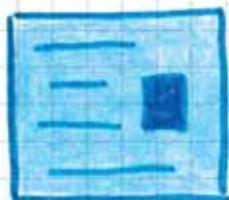
La Fontain → Agustos Böceği ile Karınca

Hans Christian Andersen → Focuk Masalları

Jonathan Swift → Gulliver'in Gezileri

Fazop → Fazop Masalları

Carlo Collodi → Pinokyo

Fabl: Ders verme amacı güden, güldüren, düşündüren manzum öykülerdir.

- insana ait bir özelliğin insan dışında bir varlığa verilmesidir. Fabllerin kahramanları genellikle hayvanlardır. Bu hayvanlar insanlar gibi düşünür, konuşur ve onlar gibi davranışlar.
- ilk fabl yazan topluluk Hititlerdir.

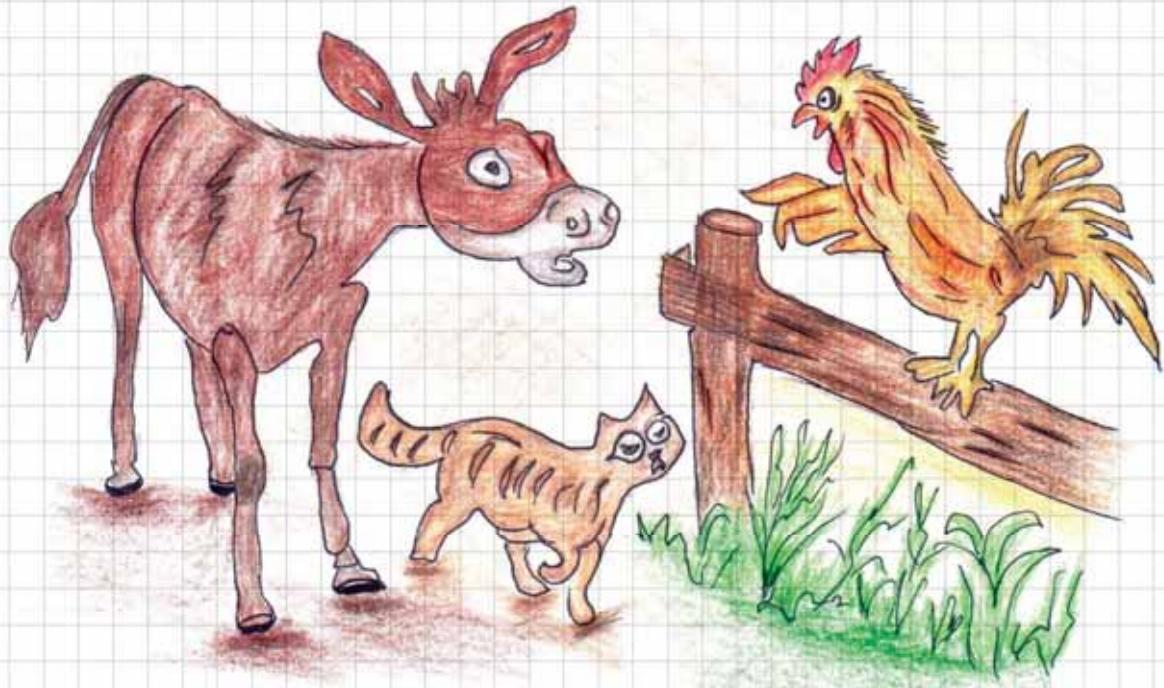
ÖRNEK

Seyhi → Harname (ilk fabl örneği)

Ahmet Mithat Efendi → Kissadan Hisse

Nabızade Nazım → Bir Sansar ile Horoz ve Tavuk

Beydeba → Kehile ve Dimne

Destan: Kahramanların olağanüstü eylemlerini coşkulu, törensel bir üsluba anlatan ve genellikle birkaç bölümden oluşan masum yapıtlarıdır.

- ▲ Bilinen en eski edebiyat türlerinden biridir.
- ▲ Yunanca "epope" sözcüğünden gelmektedir.
- ▲ Mitoloji, efsane, folklor ve tarihi öğeler içерir.
- ▲ Destan, millet hayatını derinden etkileyen savaş, göç, kuraklık, sel gibi çekirdek olaylardan ilham alır ve nesilden nesile değişik hayal unsurları eklenerek yazıya geçirilir.

Halk Hikâyesi: Nazım-nesir karışık, gerçek olayların yanı sıra hayali olayların da anlatıldığı uzun anlatımlardır.

- ▲ Konularının kaynağını genellikle tarihten alan, sevgi ve kahramanlık konularını işleyen hikâyelerdir.
- ▲ Nazım nesir olarak karışık yazılabilir.

- ▲ Kişiye gerekçe yaşamaya uygun dur. Bu kişilerin olağanüstü özellikleri oldukça sınırlıdır.
- ▲ Halk hikâyeleri, diğer insanlara göre daha kültürülü kişiler tarafından anlatılır.
- ▲ Âşıklar, olayları söz olarak taklitler yaparak anlatırlar.
- ▲ Halk hikâyeleri sözlü gelenek ürünleridir, yanı ananımdır.
- ▲ XVI. yüzyıldan itibaren destanın yerini almıştır.
- ▲ Masallarda olduğu gibi kalıplaşmış ifadeler vardır.

ÖRNEK

- Dede Korkut Hikâyeleri
- Âşık Garip
- Tahir ile Zühre
- Höroğlu

Mesnevi: Öğüt verici bir olayı anlatan uzun şiirlerdir. Her gesit konu işlenebilir. Roman ve öykünün yerini tutan bir nازم şeklidir.

- ◆ İran edebiyatından almıştır.
- ◆ İran edebiyatında Firdeusi'nin Sehname'si ünlüdür.
- ◆ Klâsik halk hikâyeleri, destanî konular, aşk hikâyeleri, savaşlar, dini ve felsefi konular işlenir.
- ◆ Konu ne olursa olsun olaylar masal havası içinde anlatılır.

Manzum Hikâye: Şiir şeklindeki hikâyelerdir.

- ◆ Coşku ve heyecan değil, olay, kişi, yer, zaman gibi hikâyenin unsurları baskındır.
- ◆ Konu ve özellik bakımından hikâye ile aynı özellikleri gösterirler.
- ◆ Manzum hikâyelerde şair ya bir olayı anlatır ya da bir öğüt verme gabası güder.
- ◆ Manzum hikâyeler düşündürücü ve eğiticiidir.

ÖRNEK

Recaizade Mahmut Ekrem → Baba, Hasta

Yahya Kemal Beyatlı → Nazar

Mehmet Akif Ersoy → Küfe

Göstermeye Bağlı Edebi Metinler

Olayı bir topluluk önünde canlandırma esasına dayanan edebi metinlerdir. Ortaoyunu, Karagöz, komedi, dram gibi türler bu bölüme girer.

Tiyatro: Seyirci topluluğu önünde, bir sahne üzerinde, oyuncular tarafından canlandırılması için yazılmış olan edebi türde tiyatro denir.

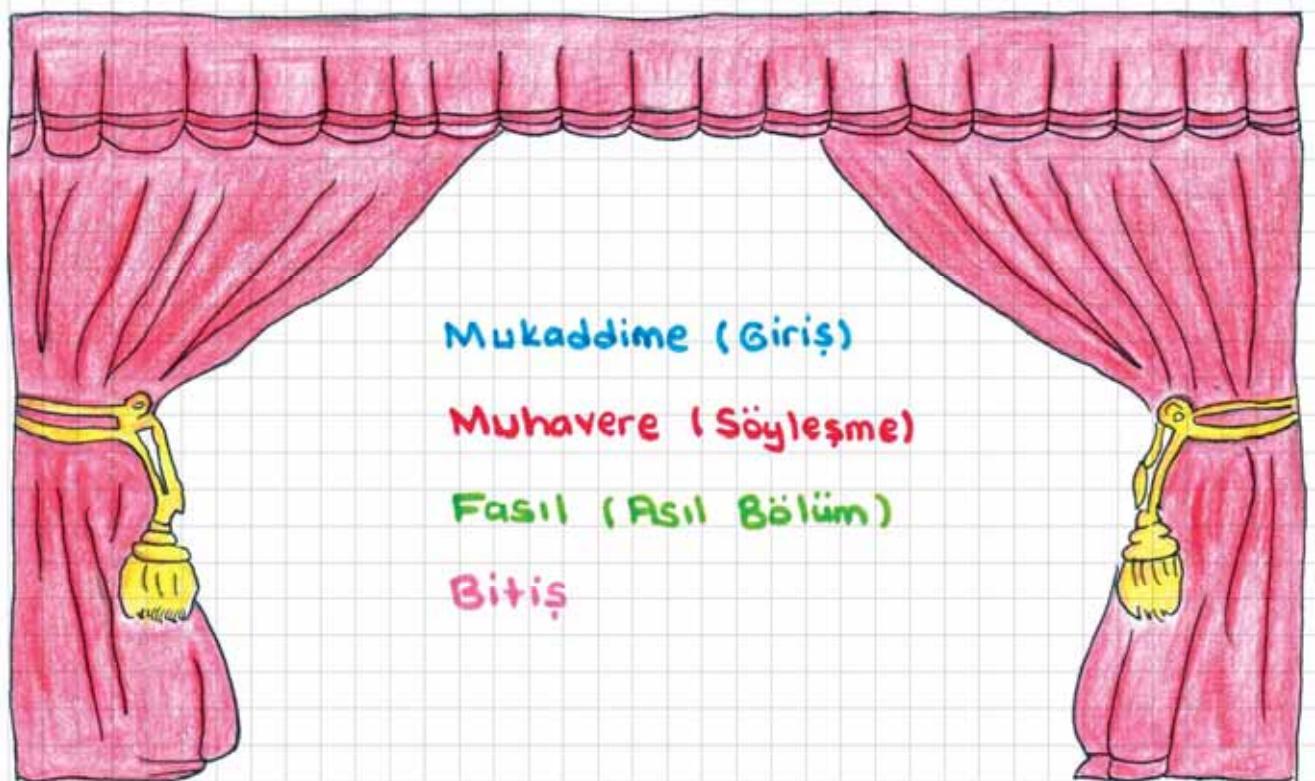
► Tiyatro, Eski Yunan edebiyatının temelini oluşturur ve oldukça gelişmiş bir türdür. Eski Yunan'da tiyatro yapıtları şiir şeklinde dir. Bu yapıtlar trajedi ve komedi olarak ikiye ayrılırken daha sonra bu türlere dram da eklenmiştir.

► Tiyatro, edebiyatımızın Tanzimat Dönemi'nde girmiştir.

► Bu dönemde Şinasi, Namık Kemal, Ahmet Mithat, Ahmet Vefik, Reccoizade Mahmut, Abdülhak Hamit başlıca tiyatro yazarlarıdır.

► Edebiyatımızın diğer dönemlerinde de birçok yazarımız tiyatro türünde başarılı yapıtlar vermiştir.

► Edebiyatımızda ilk tiyatro yapıtı: Şinasi "Şair Eulenmesi" dir.

Modern Tiyatro

Trajedi: Hayatın acıklı yönlerini kendine özgü kurallarla sahnede göstermek, ahlak, erdem örneği vermek amacıyla yazılmış manzum (şıir biçiminde) tiyatro yapıtlarıdır.

Klasik trajedinin özellikleri:

- ↗ Konular tarihten ve mitoloji den seçilir.
- ↗ Karakterler; tanrı, tanrıça ve soylulardır.
- ↗ Kötü, bayağı söz ve söyleyişler yoktur. Seçkin bir üsluba yazılmıştır.
- ↗ Manzum olarak yazılmıştır.
- ↗ Karakterler arasındaki dövüşme, yarama ve öldürme gibi korkunç ve gırardin olaylar sahnede gösterilmemelidir.
- ↗ Zaman, yer, ana olay birligine uyulur. Buna üç birlik kuralı denir.
- ↗ İnsanlığın hırslarını, kavgalarını gösterir; gogu felaketli sonuçlara bağlanır.
- ↗ Birbiri ardına süren koro ve diyalog bölümleri vardır.

ÖRNEK

Aiskhylos, Sophokles, Euripides → Yunan Edebiyatı

Cornille, Racine → Fransız Edebiyatı

Komedî: insanların ve olayların gülünç yönlerini ortaya koymak, izleyenleri güldürmek ve düşündürmek amacıyla yazılmış tiyatro yapıtlarıdır.

Klasik komedînin özellikleri:

- ↗ Konu, yaşanan olaylardan ele alır.
- ↗ Karakterler, halktan ve yüksek zümreden her gesit insan olabilir.
- ↗ Her türlü söze, şakaya yer verilir.

- Üç birelik kuralına uygulur.
- Kişiilerin öldürme, yaralama gibi her çeşit davranışları sahne de gösterilir.
- Manzum olarak yazılır.
- Birbiri ardınca süren koro ve diyalog bölümleri vardır.
- İnsan karakterinin gülünç ve eksik yanlarını anlatanlara karakter komedyası, toplumun gülünçlüklerini anlatanlara töre komedyası, olayların merak uyandıracak şekilde işlendiği eserlere entrika komedyası adı verilir.

ÖRNEK

Aristophanes, Menandros → Yunan Edebiyatı

Moliere → Fransız Edebiyatı

Dram: Hayati olduğu gibi, bütün açıklı ve gülünç yönleriyle yansitan, yazılmış tiyatro yapıtlarıdır. Belli kurallara bağlı degildir, geraege uygunluğu önemlidir.

Dramın Özellikleri:

- Hayatta olduğu gibi hem gülünç sahneler bulunur hem de açıklı sahneler yer alır.
- Olayların tarihin herhangi bir devrinden alındığı gibi, günlük hayattan da alınabilir.
- Yer, zaman ve olay birligine uyuma zorunluluğu yoktur.
- Şiir ya da düzbaşı biçiminde yazılır.

► Olaylar, gırkin dahi olsa sahnede gösterildiği gibi kişiler hangi halk tabakasından olursa olsun, dramda yer alır.

ÖRNEK

Shakespeare → İngiliz Edebiyatı

Victor Hugo, Schiller → Fransız Edebiyatı

Namık Kemal, Abdülhak Hamit → Türk Edebiyatı

Geleneksel Tiyatro

Karagöz: Deriden kesilen ve tasvir adı verilen birtakım şekillerin, arkadan ışık yardımıyla beyaz bir perde üzerine yansıtmasına dayanan bir gölge oyunudur.

► Adına "gölge oyunu, hayal oyunu" denir.

► Karagöz okumayan halkı, Hacivat eğitim almış kişileri temsil eder.

► Karagöz perdesine "Küşteri Meydanı" da denir.

► Doğaclama oynanır, taklitlere yer verilir.

► Hacivat ve Karagöz dışında yaşadıkları coğrafyaya, mesleklerine, karakterlerine göre farklı tiplerde vardır: Zenne (kadın kılığına girmiş erkek), Tużsuz Deli Bekir, Beberuki, Efe, Gelebi, Laz, Rumeli, Acem.

► Karagöz Oyunu 4 bölünden oluşur :

Giriş (Mukaddime): Hacivat sahneye gelir.

Muhavere (Söylesme): Karagöz ile Hacivat'ın karşılıklı konuşmalarından oluşur.

Fasil (Asıl Bölüm): Diğer karakterler de sahneye gelir ve rilmek istenen mesaj verilir.

Bitiş: Sahneden ayrılma bölümüdür.

Orta Oyunu: Halkın ortasında, bir meydanda metinsiz, suflorsuz, ezsersiz oynanan geleneksel tiyatrodur.

➤ Ana kahramanları Pişkar ve Kavuklu'dur. (Pişkar, Hacivat'ın; Kavuklu Karagöz'ün benzeridir.)

➤ Yazılı bir metne dayanmaaz. Yanlış anlamalara, karşılıklı konuşmalara ve özellikle şive taklitlerine dayalıdır.

➤ Karagöz oyunu gibi Orta Oyunu da "başlangıç, muhavere, fasıl, bitiş" kısımlarından meydana gelir.

➤ Ahmet Rasim'in tanımına göre Pişkar, oyunu idare eden karakterdir.

➤ Pişkar; rehber, akıllı, iyini ve kötüyü ayırt edebilen bir tiptir.

➤ Kavuklus ile aralarındaki kavgası zaman Pişkar'ın yalan dolanlarının ortaya çıkmasına neden kaynaklanmaktadır.

➤ Kavuklu cahil görünüp, ahmak geçinen, telâşlı, kurnaç ve neşeli bir halk adamıdır.

➤ En büyük yeteneği tekerleme üretmektir.

Meddah: Tek kişilik sahnede

Öykü anlatma sanatına meddahlık denir.

- ↗ Takit yeteneği ön plandadır.
- ↗ Doğaçlamaya dayanır.
- ↗ Gösteri sırasında elinde baston, omzunda mendil bulunur. Dekor zayıf olduğu için her şey meddahın zekasına, bilgisine söz söyleme hünerine bağlıdır.

Köy Seyirlik Oyunları: Köy ve kasabalarda oynandığı için bu ismi almıştır.

- ↗ Düğün, bayram, kutlamalar, Ramazan ayı, uzungun kış gecelerinde insanların can sıkıntısını gidermek ve onları eğlendirmek için oynamıştır.
- ↗ Günlük ve yöresel konular işlenmiştir.
- ↗ Sözlü gelenek ürünüdür.
- ↗ Seyirci - oyuncu ayrimi pek yoktur.

Önemli Tiyatro Terimleri

- **Adaptasyon:** Yabancı bir tiyatro eserinin sahneleneceği toplumun yaşantısına uyarlama yapmasıdır.
- **Sahne:** Oyunların oynandığı, olayların geçtiği yer.
- **Piyes:** Tiyatro eseri.
- **Perde:** Bir sahne eserinin, olayların gelişimine göre ayrıldığı bölümler.
- **Dekor:** Sahnenin, oyuncunun konuşuna göre hazırlanmasında kullanılan eşyalar.
- **Oyuncu:** Karakteri canlandıran sanatçı.
- **Rol:** Oyuncuların sahnede sahip oldukları görev.
- **Aktör:** Erkek oyuncu.
- **Aktrist:** Kadın oyuncu.
- **Kostüm:** Tiyatro oyuncularının, rollerine uygun olarak giymiş olduğu kıyafetlerdir.
- **Suför:** Oyunculara, rollerinde unuttukları sözleri izleyiciye duyurmadan söyleyip hatırlatan kişi.
- **Tirat:** Oyuncuların bir defada yaptığı wzun konuşma.
- **Fars:** Olayların örgüsü daha çok halkın sevgini okşayan, barsıt hareketli komedi.
- **Feeri:** Doğaüstü olayların muhteşem dekorlar arasında gösteren, kahramanları cin, peri, dev vb. hayali varlıklar olan tiyatro eseri.
- **Kobare:** Genelde güncel konuları taşıyıcı biçimde ele alan skeplerin oynandığı, şarkıların ve şiirlerin söylendiği küçük tiyatro.
- **Melodram:** Gerilimi yüksek, üzgündü, korkunç ve duygusal oyun.
- **Pandomim:** Konuşmadan, jest ve mimiklerin yardımıyla yapılan tiyatrodır.
- **Tulgut:** Doğacılık.

ÖĞRETİCİ METİNLER

Öğretici Metinlerin Özellikleri

- ✓ Bilgi ve haber vermek, ikna etmek, kanıtları değiştirmek, uyarmak, düşündürmek, yönlendirmek, tanıtmak gibi amaçlarla撰寫された文書です。
- ✓ Günlük yazantılar, tarihi olaylar ve bilimsel gerekler ele alınır.
- ✓ Açık, anlaşılır ve sade bir dil tercih edilir.
- ✓ Gereksiz söz tekrarına, ses akışını bozan, söylemenmesi güç sesler ve kelimeleere yer verilmey.

**"Düşündüğüm şeyler zamanla gerağe dönüşüyorsa,
sadece gerçekleşmesini istediğim şeyleri düşünmem akıllıca olur.**

Jack E. Addington

Gazete Çevresinde Gelişen Metinler

Makale

- Herhangi bir konuda bir görüş veya düşünceyi savunmak ve kanıtlamak için yazılan yazılardır. Gazete ve dergilerde yayımlanır.
- Bir makalede önce giriş bölümünde bir düşünce ortaya atılır. Daha sonra bu düşünce gelişme bölümünde örnekler verilerek, kanıtlar ileri sürülerek açıklanır ve savunulur. Sonuç bölümünde ise ileri sürülen düşünce toplanarak bir yargıya varılır.
- Makale türü, Şinasi ile Agah Efendi'nin birlikte çıkarlıklar ilk özel gazete olan Tercüman-i Ahvâl'de Şinasi'nın yazmaya başladığı makalelerle Türk basınına girmiştir. Edebiyatımızda ilk makale: Tercüman-i Ahvâl - Şinasi

ÖRNEK

Yahya Kemal Beyatlı → Eğil Daglar

Semih Ayverdi → Yusufçuk

Ahmet Hamdi Tanpinar → Edebiyat Üzerine Makaleler

Ziya Gökalp → Türkleşmek, İslamlasmat, Muasırlaşmak

Fıkra

- Güncel konularla ilgili kişisel görüş ve düşüncelerin kısaca anlatıldığı, gazete ve dergilerde yayımlanan günübirlik yazılarıdır.
- Yazar, düşüncelerini kanıtlama amacı gütmeyen okuyucuya söylemeklerine inandırmak gibi bir kaygısı yoktur.
- Fıkroda günlük konuşma dili kullanılır, yer yer nükteli sözlere de yer verilir.

ÖRNEK

Ahmet Rasim → Şehir Mektupları

Falih Rıfkı Atay → Pazar Konuşmaları

Ahmet Haşim → Gurabahane-i Lâkâkan

Söyleşi

- Bir yazarın, herhangi bir konudaki düşüncelerini karşısındakile konuşuyormuş gibi anlattığı yazılardır.
- Gazete ve dergi yazarı olan söyleşi, günlük konuşma dili ile herkesin anlayabileceği bir üslupla yazılır.
- Yazar birtakım iç konuşmalara yer verir.
- Sıcak bir üslup ve samimi bir dil kullanır.

ÖRNEKLER

Ahmet Rasim → Ramazan Sohbetleri

Nurullah Ataç → Karalama Defteri

Şevket Rado → Eşref Saati

Deneme

- Yazarın herhangi bir konu üzerinde kesin sonuçlara girmeden, kendi kendisile konuşuyor gibi写的樣子的文章。
- Deneme, Nurullah Ataç'ın anlatımı ile "Ben'in ülkesidir." Yazar, anlatımında ve konu seçiminde olabildigine özgürdür.
- Dünya edebiyatında deneme türünün en ünlü ismi Montaigne'dir.
- İngiliz edebiyatında F. Bacon önemli deneme ustalarındandır.

ÖRNEKLER

Ahmet Haşim → Bize Göre

Ahmet Rasim → Eşkal-i Zaman

Fatih Rifki Atay → Eski Saat

Suut Kemal Yetkin → Denemeler

Nurullah Ataç → Günlerin Getirdiği

Eleştiri

- Bir yapıtin ya da sanatçının olumlu-olumsuz, iyi-kötü, güzel-şirkin yönlerini ortaya koyan yazılardır.
- Eleştiri de amaç, sanatçının ya da yapıtin yalnızca eksik, kusurlu yönlerini göstermek degildir; üstün yönlerini göstermek de eleştirmenin görevidir.

- Eleştirmenin tarafsız olduğu, düşüncelerini karıştırmadığı eleştirlere nesnel; kişisel yargılardan öne çıkardığı eleştirilere de özenel eleştiri denir.
- Edebiyatımızda eleştiri türü Tanzimat Dönemi'nde başlar.

NOT

Edebiyatımızda ilk eleştiri yazısı Namık Kemal tarafından yapılan "Lisan-ı Osmaninin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülakazası Şamildir" ve ilk eleştiri kitabı ise "Tahrib-i Harabat"tır.

ÖRNEK

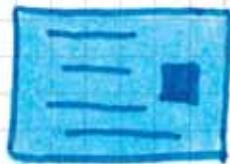
Recaizade Mahmut Ekrem → Takdir-i Elhan

Hüseyin Cahit Yalcın → Kuvgalarım

Ziya Paşa → Zafername

Muallim Naci → Demdemə

Namık Kemal → Tahrib-i Harabat

Röportaj

- Uzmanlık alanlarında tanınmış kişilerle yaşamları, çalışmaları, yapıtları hakkında ya da istenilen herhangi bir konuda sorlu cevaplı olarak karşılıklı konuşma, görüşme ve bunların yazılıya geçirilmesiyle oluşturulan yapıtlardır.
- Çoğu röportaj, gezi yazısıyla iç içe sunulmaktadır.
- Gazeteciler, ülke içinde başka şehir ya da ülke dışında başka ülkelere gazetecilik çalışması için gittiklerinde orada yaptığı röportajları ve gezi izlenimlerini, aynı kurgu içinde kaleme almaktadırlar.

ÖRNEK

Ruşen Esref İnaydin → Diyorlar ki

Falih Rıfkı Atay

Yaşar Kemal

Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler

Anı (Hatıra)

- Bir yazarın kendisinin veya yakın bir tanığının yaşadıklarını anlattığı yazılarıdır.
- Yazar olayları kendi bakış açısından anlatır.
- Anılar, yazan kişinin, yaşadığı dönemde hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir.
- Anı türündeki yazılar, olayları yaşayan kişi tarafından kaleme alınmak zorunda değildir.
- Ünlü bir kişinin anılarını bir başkası alabilir.

ÖRNEK

Ziya Paşa → Defter-i Âmal

Halit Ziya → Kırk Yıl, Saray ve Ötesi

Yahya Kemal → Edebi ve Siyasi Hatıralarım

Yakup Kadri → Anamın Kitabı

Falih Rıfkı Atay → Frankaya

Günlük

- Yaşanan olayların, izlenimlerin, tarih atılarak gününe yazılmasına denir.
- Günlük ile anı arasındaki fark, günlüğün günü günüğe yazılmasıdır. Anı ise geçmişteki olaylara aittir.
- Günlüğün bir diğer adı da "ruznâme"dir.
- Günlük türündeki yazılar, anılarla göre daha kısadır. Nurullah Ataç "Günce"leryle bu türün başarılı örneklerini vermiştir.

NOT

Batılı anlamda ilk günlük Direktör Ali Bey'in "Seyahat Jurnalı" eseridir.

ÖRNEK

Cemil Meriç → Jurnal

Tomris Uyar → Gün Dökümleri

Nurullah Ataç → Güncel

Gezi Yazıları

- Yazarın, gezip gördüğü yerlerin ilgi çekici yönlerini, tarihi, coğrafi, ekonomik ve sosyal özelliklerini kendi görüş ve düşüncelerini katarak anlattığı yazılardır.
- Gereğisi yansıtması yönünden hukuk, fikir, toplum bilimi gibi alanlar için belge görevini görür.

UYARI

Bizde ilk gezi yazısı Seydi Ali Reis'in 16. yüzyılda yazdığı "Miratü'l Memalik" (Ülkelerin Atynası)'dır.

En çok bilinen gezi yazımız Euliya Gelebi'nin "Seyahatname" sidir.

ÖRNEK

Cenap Şahabettin → Hac Yolunda

Falih Rıfkı Atay → Bizim Akdeniz

Resat Nuri Güntekin → Anadolu Notları

Ahmet Mithat Efendi → Avrupa'da Bir Cevatân

Biyografi

- Ünlü kişilerin hayatını ve yapıtlarını anlatan yazı türüdür.
- Amaç, yaşam öyküsü anlatılan kişinin yaptığı önemli çalışmaları, yapıtlarını ve belirgin özelliklerini okura duyurmaktır.
- Belgelere dayanılarak yazılıan bu türün ilk örneğini veren Plutarkhos'tur.
- Bu türün Divan edebiyatındaki karşılığı "tezkire"dir.
- Şairlerin hayatlarını anlatmak ıigin hazırlanın ve "tezkire-i Şüara" (şairler tezkiresi) diye anılan yapıtlar da bu türün bir örneğidir.

- H2. Muhammed'in hayatını anlatan biyografilere "siyer", din büyüklerinin hayatını anlatanlara "velayetname" denir.

UYARI

Edebiyatımızdaki ilk tezkire Ali Şir Nevai'nın yazdığı "Mecalisün Nefais" adlı eserdir.

Anadolu sahasındaki ilk tezkire ise Sehi Bey'in Hesht Behist (Sekiz Cennet) adlı eseridir.

Otobiyografi

- Kışilerin kendi hayatlarını anlattığı yazılardır.
- Biyografiden ayrılan yönü, kişinin hayatını başkasının değil, kendisinin anlatmasıdır.

ÖRNEK

Şevket Süreyya Aydemir → Suya Arayan Adam

Aziz Nesin → Böyle Gelmiş Böyle Gitmez

Hasan Ali Yücel → Hayatım

Mektup

- Baska bir yerde bir kişiye, bir topluluğa ya da bir kuruma, bir maksadı bildirmek için yazılan yazılardır.
- Mektuplarda dilek ve arzu bildiren duygular ve düşüncelere yer verilir.
- Edebiyatımızda mektup türü, Tanzimat döneminde gelişmeye başlamıştır. Özellikle Abdülhak Hamit Tarhan ile Namık Kemal'in birbirlerine yazdıkları mektuplar, bu gelişmenin önemli ve tipik örnekleridir.
- Bilim, edebiyat ve siyaset adamlarının mektupları, ayrıca çağının özelliklerini yansıttığı için, birer belge niteliği de taşırlar.

UYARI

Fuzuli'nin, Kanuni'nin kendisine bağladığı maaşı almaması üzerine yazdığı "Şikayetname" bu türün ilk örneğidir.

Mektup Türleri

Özel Mektuplar: Akraba ve dost gibi yakın çevredekilerin insanlara yazılan mektup çeşididir. Bu mektuplarda doğal ve samimi anlatım öne plândadır.

Edebi Mektuplar: Sanatçılardan birbirlerine edebiyat, sanat veya kültür gibi konularda görüşlerini bildirdikleri edebî değer taşıyan mektuplardır.

İş Mektupları: Özel kişilerle iş kurumları ve iş kurumlarının kendi aralarında, işe ilgili yazdıkları mektuplardır.

Resmi Mektuplar: Resmi dairelerin ve tüzel kişilik taşıyan kuruluşların birbirlerine yazdıkları resmi yazılarla; bunların, vatandaşların başvurularına verdikleri yazılı cevaplara denir.

ÖRNEK

Cahit Sıtkı Tarancı → Ziya'ya Mektuplar

Fuzuli → Sıkayette name

Nazım Hikmet → Kemal Tahir'e Mapushane'den Mektuplar

Sözlü Anlatım Türleri

Sunum

- Dinleyiciyi bilgilendirmek amacıyla yapılan hazırlıklı konuşmalarıdır.
- Sunum; anket ve laboratuvar araştırmalarını bir yeniliği tanıtmak, dinleyentere fikir vermek için yapılır.
- Sunum yapılırken bilgisayar, video, tepegöz vb. teknolojik aletlerden yararlanılabilir.
- Sunum sonunda dinleyiciler soru sorabilir. Sorulara açık ve net cevaplar verilir.
- Sunum tek kişi tarafından yapılabileceği gibi birden çok kişi tarafından da yapılabilir.

Panel

- Herkesi ilgilendiren sosyal problemlerle ilgili olarak konunun ve mani kişilerin dinleyiciler karşısında görüşlerini anlattıkları toplantılar denir.

- Konuşmacı sayısı 3-6 arasında değişir.
- Başkan konuşmacılara 5-15 dakikalık konuşma süreleri verir.
- Başkan panelin sonunda konuşulanları özetler.
- Panelin sonunda dinleyiciler, konuşmacılara soru sorabilirler. Tartışmaya dinleyiciler de katılsa foruma dönüşür.

Forum

- Toplumu ilgilendiren bir konuda konuşmacılardan başka dinleyicilerin söz alarak tartışmaya katıldığı sözlü anlatıma forum denir.
- Dinleyiciler aktiftir.
- Forumda başkan önce konuşmacılara daha sonra dinleyicilere söz hakkı verir.
- Başkan konuşulanları yorumunu katumdan özetler.

UYARI

Forumda amaç bir sonuca varmak değil, ele alınan konuyu, farklı bakış açılarını değişik yönlerle ortaya koymaktır.

Tartışma

- Sorun çözmek amacıyla düzenlenen ve karşıt fikirlerin savunulduğu toplantılarla tartışma denir.
- Tartışmanın amacı, bir tez ile ilgili lehte ve aleghte düşünceleri ortaya koymak gergeni, güzel birlikte aramaktır.

Konferans

- Bir konu hakkında o konunun uzmanı tarafından dinleyicileri detaylı bir şekilde bilgilendirmek amacıyla yapılan konuşmalardır.
- Konferans sonunda dinleyiciler konuşmaciya soru sorabilir.

Açık Oturum

- Geniş kitkeyi ilgilendiren güncel, siyaset ve sosyal konuların dinleyiciler önünde tartışıldığı türdür.
- Başkan konuşma süresi ve sırası verir.
- Dinleyiciler konuşmacılara soru sorabilir.

Sempozyum

- Bilimsel konularda, belli bir konuyu aydınlatmak amacıyla uzmanların bir araya gelerek program dahilinde yaptıkları konuşmalardır.
- Başkan konuşmacılara 5-20 dakika konuşma süresi ve sırası verir.
- Ortaya çıkan sonuç izleyicilerle paylaşılır.
- Bu sonuçlar raporlaştırılır ve ilmi özellik gösterir.
- Konunun önemine göre birkaç gün sürebilir.

Söylev

- Bir topluluğa güzel düşünceler asılamak, o topluluğu duygulandırıp castrumak amacıyla söylenen güzel ve etkili sözlerdir.
- ilk örnekleri Yunan edebiyatında görülmektedir.
- Demosthenes, Cicero bu türün en ünlü isimleridir.
- Edebiyatımızda ise "Söylev" adlı yapıtıyla Atatürk bu türün en güzel örneğini vermiştir.

Münaazara

- Ortaya atılan bir tez ile antitezin iki grup arasında gergin gelmek amacıyla tartışılmamasına denir.
- Münaazarayı jüri yönetir.
- Gruplar daki konuşmacı sayısı 3 - 5 arasında değişir.
- Münaazarada kazanan ve kaybeden vardır.
- Okulda öğrenciler arasında yapılır.

1. Tarihi, Eski Yunan'da Şarap Tanrısı Dionisos adına yapılan şenliklere dayanan, insanların hayatı, karşılaşlıklarını, faciaları, korku ve heyecan örgüsü içinde sahnede gözler önüne seren tiyatro türünün adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Trajedi B) Dram
C) Komedî D) Pandomim
E) Opera

2.* Tez ve antitez şeklinde savunulabilecek bir konu belirler.

- * En az üçer kişiden oluşan iki grup vardır.
- * İkna edici bir üslup ve şarcılı örnekler kullanılır.

* Grup başkanları, konuşmacıların ardından söylemenleri özetlen. Yukarıda bazı özellikleri verilen sözlü anlatım türünün adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sempozyum B) Münazara
C) Konferans D) Panel
E) Forum

3. Gazete ve dergilerin belli süturnlarında yayımlanan, konusunu güncel, siyasi, toplumsal, kültürel olaylardan ve durumlardan segen, buntarı kanıtlama kaygısı gütmeyen işleyen, kısa oyumlu yoğun anlatımlı yazı türünün adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fıkra B) Gezi Yazarı
C) Sohbet D) Günlük
E) Hikâye

4. Bir kişinin baştan sona tüm hayatının anlatıldığı yazılaradır. Yazar eğer kendi hayatını anlatıysa o zaman bu yazılaradır. denmektedir.

Yukarıdaki paragada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Anı - Deneme
B) Sohbet - Otobiyografi
C) Biyografi - Günlük
D) Günlük - Anı
E) Biyografi - Otobiyografi

Cevap Performansı

1	2	3	4
A	B	A	E
D	C	A	B
B	D	C	A
E	A	B	C

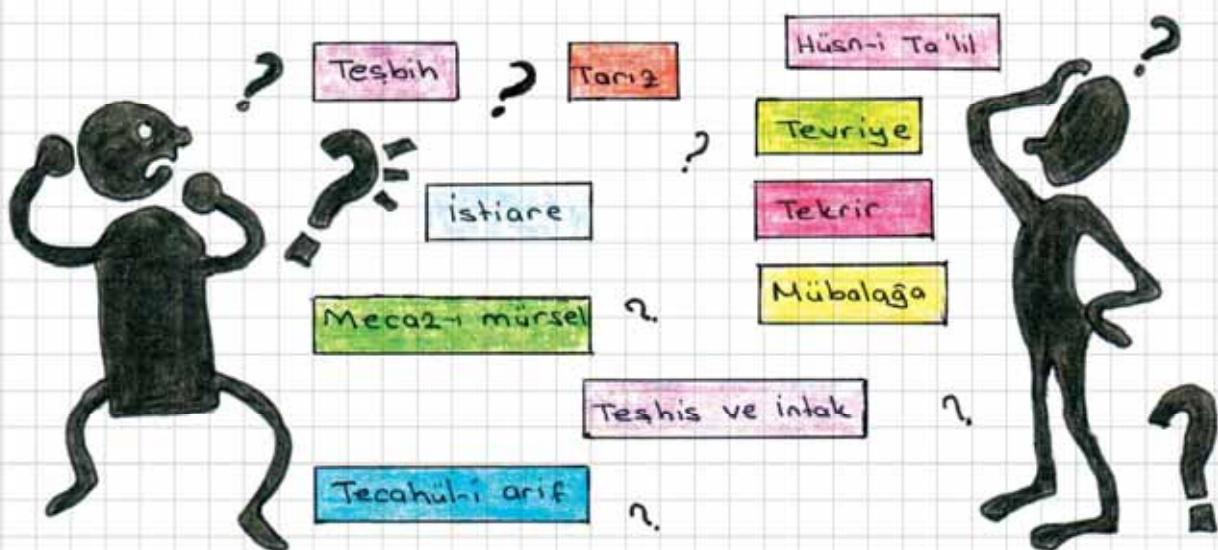
Performansını görmek için cevapları işaretle, aralarını çizgi ile birleştir.

Doğru Cevaplar

A, B, A, E

SÖZ SANATLARI (EDEBİ SANATLAR)

- * Edebi metinlerin anlaşılmasında ve yorumlanması edebi sanatların önemli bir yeri vardır.
- * Özellikle Divan edebiyatının anlaşılması için edebi sanatların çok iyi bilinmesi gereklidir.
- * Edebi sanatlar, söze güzellik, canlılık katmak ve sözü daha etkili kılmak için kullanılır.
- * Bir dizede, begitte veya dörtlükte birden fazla söz sanatı olabilir.
- * Edebiyatımızda kullanılan başlıca söz sanatları şunlardır:

Teshbih (Benzetme)

✓ Bir sözün anlamını güçlendirmek için, aralarında benzerlik bulunan iki şeyden zayıf olanın güçlü olana benzetilmesidir.

Bir teshbihte dört unsur bulunur:

Benzeyen: Nitelik bakımından daha gücsüz olan unsurdur.

Kendisine Benzetilen: Nitelik olarak güçlü ve üstün olan unsurdur.

Benzetme Yönü: Birbirine benzetilen öğeler arasındaki ortak ilgidir.

Benzetme Edası: Gibi, kadar, sanki, güya, tipki vb. edatlardır.

ÖRNEK

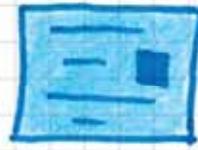
Osman tilki gibi kurnazdır.
benzeyen benzetilen benzetme edati benzetme yönü

NOT

Benzetme yapılmırken her zaman dört ögesi bulunmalıdır. Sadece benzeyen ve benzetilenle de benzetme satırı yapılabılır. Benzetme yönü ve benzetme edati bulunanmayan bu tür benzetmelere "tesbih-i belig" denir.

ÖRNEK

Bu kömür gözlere vuruldum.
benzetilen benzeyen
Tesbih-i Belig

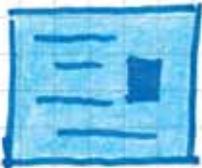
İstiare (Eğretileme)

- ✓ Benzeyen ya da kendisine benzetilenden birinin kaldırıldığı tesbihe istiare denir.
- ✓ İstiare, benzetme öğelerinden benzeyen ve benzetilenin söylennmemesi bakımından ikiye ayrılır:

Açık İstiare: Benzetmenin öğelerinden sadece kendisine benzetilenin bulunduğu, benzeyenin bulunmadığı istiaredir.

ÖRNEK

Şakaklarımı kar mı yağdı ne var?
benzetilen

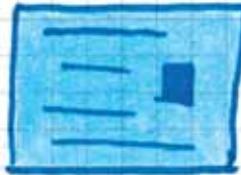
Bu dizede ak saçlar kara benzetilmiş ama söylenmemiştir. Sadece kar (benzetilen) kullanılarak açık istiare yapılmıştır.

Kapalı İstiare: Benzetmenin öğelerinden sadece benzeyenle yapılan istiaredir. Kapalı istiaredede kendisine benzetilen yer almaz, onun bir özelliği bulunur.

ÖRNEK
D

Ali birden kükredi.
benzeyen

Bu cümlede Ali, aslana benzetilmiş, fakat aslan söylenmeyerek kapalı istiare yapılmıştır.

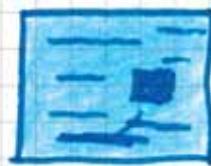
Mecaz-1 Mürsel

- ✓ Benzetme amacı gütmenden bir sözcü başka bir sözcü yerine kullanma sanatıdır.

ÖRNEK
E

İstanbul, soğuktan sıkayetteci.
halkı

(Cümpledə "İstanbul" sözcüğüyle İstanbul halkı anlatılmak istendiginden mecazı mürsele baş- vurulmuştur.)

Təshis (Kişileştirme)

- ✓ İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıklar; düşünen, duyan ve hareket eden bir insan kişiliğinde göstermek demekdir.
- ✓ Bütün fabllarda kişileştirme vardır.

ÖRNEK
N

Gördü bal arısını sivrisinek,
Dedi ona böyle övünerek,
Var mı benden güzel?

Bu cümlede sivrisinek konusturulduğu için insansı özellik verilmiştir. Bu yədən burada kİŞILEŞTİRME sanatına başvurulmuştur.

İntak (Konuşturma)

- ✓ İnsan kişiliğinde canlandırılan varlıkların konuşturulmasıdır.
- ✓ Təshis ve intak çogu kez birlikte kullanılır. Hayvan masalları, fabllar, təshis ve intakla oluşturulurlar.

ÖRNEK

Bülbül, "Senin nazini çekemem" diyordu güle.

Bu cümlede bülbül konuşulmuştur.

İnsanı bir özellik verilmiştir.

NOT

Konusturulan varlıklar kişileştirildikleri için kullanılan her intak sanatıyla birlikte təşhis sanatı da yapılır; ancak yapılan her təshiste intak sanatı yoktur.

ÖRNEK

Küçük bir çesmeyim yurdumun

Unutulmuş bir dağında

Hiç kesilmeyecek suyum

Yıldızların aydınlığında

Boynu akar dururum.

Bu örnekte cansız varlıklar konuşulduğu

icin intak (konuşturma) sanatı yapılmıştır.

Kinaye

- ✓ Bir sözin, hem gerçek hem de mecaz anlamda anlaşılacak biçimde kullanılmasıdır.
- ✓ Ancak asıl anlatılmak istenen sözin mecaz anlamıdır.

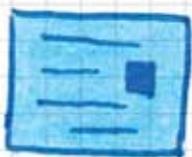
ÖRNEK

Dedem eli açık bir insanır.

Bu cümlede gerçek anlamda elinin açık

olduğu değil mecaz anlamda "cömert" ol-

duğu anlatılmaktadır.

Tevriye

- ✓ Nükte yapmak amacıyla iki anlamı bulunan bir sözcüğün uzak anlamını kastederek kullanma sanatıdır.
- ✓ Kullanılan sözin iki ayrı anlamda da anlaşılması mümkündür.

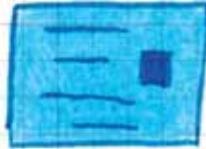
MEZ:ORNO

"Avâzeyi bu âleme Dâvud gibi sal

Bâki kalan bu kubbede bir hoş sadâ imis"

Şair, "Bâki" sözünü tevriyeli kullanmıştır.

Yakın anlamı, şairin adı; uzak anlamı ise ebedî, sonsuz.

Hüsni-Talîl (Güzel Nedene Bağlama)

- ✓ Herhangi bir olayı gerçek nedeninin dışında bir başka nedene bağlama sanatıdır.
- ✓ Gösterilen neden gerçek olmamalı; fakat güzel olmalıdır.

ÖRNEK

"Yeni bir ülkede yem vermek için atlarına

Nice bin atlı kapılmış fetih rüzgarına"

Akıncıların yeni ülkeler fethetme isteklerinin nedeni olarak, şair atlarına yeni bir ülkede yem vermek isteyişlerini gösteriyor. Oysa fetihlerin asıl amacı toprak kazanmaktır.

Tecahül-i Ârif (Bilmezlikten Gelme)

- ✓ Şairin bilinen bir şeyi, sanatsal bir nükte ile bilmeyormuş veya başka bir türlü biliyormuş gibi göstermesi sanatıdır.
- ✓ Şiirde anlam inceliği oluşturmak için başvurulan bu sanatta hayret, öume, yücehtme, yerme gibi nedenlerden biriyle mutlaka bir nükte yapılması gereklidir.
- ✓ Tecahül-i Ârif ne hiç bilmemek ne de bildigini tamamen gizlemektir. Özellikle bildigini dolaşlı yollarдан anlatmaktadır.

ÖRNEK

Sakaklarima kar mi yağdı ne var?

Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?

Dizelerde şair, sağlarının beyazlaması olayını ve çizgili yüzün kendisine ait olduğunu bildiği halde bilmeyormuş gibi sorarak tecahüli ârif yapmıştır.

Mübalağa (Abartma)

- ✓ Bir özelliğin ya da durumun olduğundan daha çok gösterilmesidir.
- ✓ Abartmanın oluşması için, söz konusu özelliğin, mantığın sınırlarını zorlayacak biçimde büyütülmesi gereklidir. Böylece mecaz da oluşur.

ÖRNEK

Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker
 Göktenecdâd inerek öpse o pâk alı deger"
 Bu dizelerde "atalarının gökten inerek, şehit
 olan askerlerin alını öpmesi" istenmektedir.
 Şair bunun gerçekleşmesinin olanağız olduğunu
 bildiği halde sözün etkisini artırmak için abart-
 maya gitmiştir.

Tarız (İgneleme)

- ✓ Bir sözün görünürdeki anlamının tam tersi amaçlanarak kullanılmışla gerçekleştirilen mecazî anlatımdır.
- ✓ "Dokundurma", "taşlama", "taş atma" demektir.

UYARI

Tarız ile kinaye karıştırılmamalıdır. Tarızde sözün gerçek ya da mecaz anlamda kullanılmasından çok karşıt anlam önemlidir. Kinayede ise sözün her iki anlamının bir arada kullanılıp kullanılmadığına bakılır.

ÖRNEK

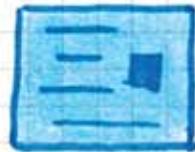
"Gördüğüm şeyi aña sezemem
 Korku bilmem hia yalnız gezemem
 İcap etse kendi adım yazamam
 Kâtiplikte gayet istihârim var"
 Şair, korkak kişilerin cesur, cahil insanların
 bilgili görünmesini tarız sanatı ile anlatmıştır.

Tekrir (Yineleme)

- ✓ Sölen etkisini artırmak için bir veya birkaç sözcüğün tekrarlanmasıdır.

"Sular gene o sular, kıyı gene o kıyı
Gene çamurlar dinliyor uzaktan bir şarkıyı"
 Bu dizelerde "gene" sözcüğü tekrar edile-
 rek tekrir yapılmıştır.

Telmih (Hatırlatma)

- ✓ Söz arasında herkesçe bilinen geçmişteki bir olaya, ünlü bir kişiye, bir inanca ya da yaygın bir atasözüne işaret etmek, onu hatırlatmaktadır.

"Ne büyüğün ki kanın kurtarıyor Tevhid'i
Bedir'in aslanları, ancak bu kadar şanti idi".
 Şair, Çanakkale şehitleri için yazdığı bu
 dizelerde, düşmana savaşan Mehmetçikleri
 Bedir Savaşı'ndaki H.2. Peygamberimizin as-
 kerlerine benzetiyor. Bu olayı anlatırken ge-
 misteki bir olaydan yararlanıyor.

Tenasüp (Uygunluk)

- ✓ Bir konu üzerinde, aralarında türlü ilgiler bulunan en az iki
 sözcük, terim ve deyimi ikinci bir anlam kastetmeksiz bir
 dize ya da beyit içinde kullanmaktadır.

Suya versün bağban gülzâri zahmet çekmesün
 Bir gül açılmaz yüzün tek verse bin gülzâre su
 Bu dizelerde "bağban (bahçevan), gülzâr (gül
 bahçesi), gül" birbirleriyle ilgili kavramlar
 olarak kullanılmıştır.

İrsali Mesel (Atasözü)

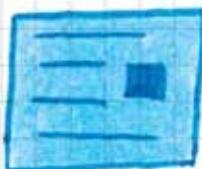
- ✓ Bir düşünceyi bir konu ile ilgili atasözü ya da özlü sözle anlatma sanatına ırsali mesel denir.
- ✓ Amaç okuyucuya belli bir düşünceye inandırmak ve o düşünciyi verilen örnekle anlaşılır hale getirmektir.

ÖRNEK

"Allah'a sığın şahs-i halimin gazabından

Zira yumuşak huylu atın çiftesi pektir."

Bu dizelerde şair yumuşak huylu kişilerin kizdıklarında çok tehlikeli olacağından söz etmiş, bu düşüncesini de bir atasözü ile kuvvetlendirmiştir.

Tedric (Dereceleme)

- ✓ Bir düşünceyi derece derece yükselten veya indiren bir düzen içinde sıralamaya tedric denir.
- ✓ Tedric iki türlüdür:

Yükselen Dereceleme: Anlatımında, kavramların küçükten büyüğe, azadan çoga doğru sıralanmasıdır.

Algalan Dereceleme: Anlatımında kavramların büyükten küçüğe, çaktan aza doğru sıralanmasıdır.

ÖRNEK

Gecin günler, haftalar, aylar, mevsimler, yıllar

Zaman sanki bir rüzgar ve bir su gibi aksın,

yükselen dereceleme

ÖRNEK

İki asker mızrak mızraga, kılıç kılıca, hanger

hangere virüsmeye başladilar.

algalan dereceleme

Tezat (Karsıtlık)

- ✓ Karşıt kavamların ya da özelliklerin bir arada kullanılmasıdır.
- ✓ Ancak "Gece uyurum, gündüz çalışırıım": demekle tezat sanatı olmas. Gece ile gündüz zıt iki kavamdır, düşünce değildir. Oysa tezat, kavamların zıtlığında değil, düşüncenin zıtlığındadır.

ÖRNEK

Meyhâne mukassi görünür taşra dan ammâ

Bir başka ferah başka letâfet var içinde"

Nedim'in bu beytinde meyhanenin hem sıkıntılı hem de ferah ve latif olduğu söyleniyor. Ahla ve montiga uygun bir şekilde, bir varlığın bir birine zıt özellikleri bir arada söylemiş oluyor.

Saci

- ✓ Düzyazida, sözcüklerin wyaklı olacak biçimde sıralanmasıdır.

Ey gözlerin nuru, gönüllerin sürürü;
başımızın tacı, dil ehlinin mîrâci"

ÖRNEK

İstifham (Soru Sorma)

- ✓ Sözü, cevap beklemeksizin anlamı güçlendirmek için soru soruyormuş gibi kullanma sanatıdır.

Hani o, bırakıp giderken seni

Bu öksüz taurını takmayacaktın?

Alnına kayarken veda busemi

Yüzüme bu türlü bakmayacaktın?

Şair, birinci dörtlüğün ikinci ve dördüncü dizesinde soru sorma yoluna gitmiştir.

Ancak bu sorular cevap gerektirmemektedir.

1. Sınavı olduğu halde hiç ders gelişmeyen çocuğa, annesi: "Eh, yanındaki sınavda en yüksek notu alırsın artık!" der.

Annenin bu sözü aşağıdakilerden hangisine örnek olabilir?

- A) Tevriye
- B) Mübalağa
- C) Tenasüp
- D) Tarz
- E) Hüsn-i Talil

2. Gönlümde atestin gözümdede yastın

Ne diye tutuşup ne diye
taştın

Bu dizelerde altı gizili sözcüklerde görülen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İstifham (Soru Sorma)
- B) Teşbih (Benzetme)
- C) İntak (Konuşturma)
- D) Zeffünesir (Sıralı Açıklama)
- E) Mübalağa (Abartma)

SORUJOI

3. (I) Onun şiirlerinde, masal, şiir, deyiş gibi Halk edebiyatı ürünlerinin etkisi görülür. (II) Halk diline yaklaşmaya da özen gösteren bu sanatının dizeleri toprak kokan yağmur damlaları gibidir. (III) Satırların arasından dökükür okuyucunun duduğu dünyasına. (IV) Davet kârdır, size kendi dünyasına yavaşça gelip alır. (V) O sesi ne zaman duyduruz, eşiği ne zaman geatiniz, anlayamazsınız bile.

Bu parçada numaralanmış 11. cümlede kullanılan söz sanatının adı nedir?

- A) Teşbih
- B) Tezat
- C) Tekrir
- D) Telmih
- E) Tevriye

4. Uçuyor rüzgâr gibi altındaki kühylan

Ne kadar dizginlesem yavaşlayacak değil

Bu dizelerde kullanılan söz sanatının adı nedir?

- A) Mübalağa
- B) Tenasüp
- C) Tevriye
- D) Tezat
- E) Tesbih

Cevap Performansı

1	2	3	4
D	D	A	A
C	A	B	D
E	C	B	A
A	B	D	E

Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını gizgi ile birleştir.

Doğru Cevaplar

D, D, A, A

İSLAMIYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI

- * Türklerin İslam dinine girmeden önce meydana getirdikleri edebiyattır.
- * Bu dönem edebiyatı genel olarak sözlüdür. Yazılı ürün yok denecek kadar azdır.

Sözlü Edebiyat

- ✓ Yazının bulunusundan önce her toplumda olduğu gibi, Türklerde de kendilerine özgü sözlü edebiyat ürünleri vardı. Bunlar, eski Türk toplumlarının sigır, şölen, yug adını verdikleri dini törenlerinden doğan ürünlerdir.
- ✓ Eski Türkler, genel sürekli aularına "sigır"; kurban törenlerine "şölen"; yas, ölüm törenlerine "yug" adını verirdi.
- ✓ Bu dini törenler şaman, kam, baksi ve ozan adını alan kişiler tarafından yönetilirdi.
- ✓ Büyücülük, müzisyenlik, hekimlik ve şairlik gibi nitelikleri olan bu yöneticiler törenlerde milli sazlarıyla, Oğuzlarda kopuz, bazı destan parçalarını veya koşuk, sagu adı verilen şiirlerini söylerdi.

İslamiyet Öncesi Türk Şiirinin Özellikleri

- ⇒ Şiirler hece ölçüsüyle söylenmistiştir.
- ⇒ Şiirlerde genellikle yarım uygak kullanılmıştır.
- ⇒ Nazım birimi dörtlüktür.
- ⇒ Dildeki sözcük sayısı sınırlı kalmıştır, yabancı dillerin etkisi yoktur.
- ⇒ Tabiatla iç içe oldukları için sanatçılar benzetmelerde doğadan yararlanmışlardır.
- ⇒ Şiirlerde işlenen konular; kahramanlık, yiğitlik, ölüm, savaş ve aşktır.

"Hiç kimse başarı merdivenlerini elleri
cebinde tırmanmamıştır."

SÖZLÜ DÖNEMİN ÜRÜNLERİ

KOSUK

⇒ Dörtlükle söylenen \Rightarrow Bir kisinin ölümü \Rightarrow İslamiyet öncesi Türk \Rightarrow Eskili gaglarda, savaş, nazım şeklidir.

\Rightarrow Yigittilik, aşk, tabiat dile getirmek için söylenen şiirlerdir.

\Rightarrow Hece vezi, kullanılır.

\Rightarrow Uyak düzeni aab, cccb, dddb şeklinde sözdeyi - deyişatındaki karşılık, kalplardır.

"ağıt" Divan edebiyatındaki karşılık "merciye"dir.

\Rightarrow Kosluğun Halk edebiyatındaki karşılığı "gazze"dir.

\Rightarrow Elimiadeli en eski adlı eserde görüyormus.

\Rightarrow Kopuz esliginde söylenen "gazel" dir.

\Rightarrow Sagu örneği Saka Türk \Rightarrow Birim olarak bir düz

lerinden Alp Er Tunga yaşı tuncesi veya bir adına söylenmiştir.

\Rightarrow Kopya Destanı: yazar, beli-

SAGU

⇒ Dörtlükle söylenen \Rightarrow Bir kisinin ölümü \Rightarrow İslamiyet öncesi Türk \Rightarrow Eskili gaglarda, savaş, nazım şeklidir.

\Rightarrow Yigittilik, aşk, tabiat dile getirmek için söylenen şiirlerdir.

\Rightarrow Hece vezi, kullanılır.

\Rightarrow Uyak düzeni aab, cccb, dddb şeklinde sözdeyi - deyişatındaki karşılık, kalplardır.

"ağıt" Divan edebiyatındaki karşılık "merciye"dir.

\Rightarrow Kosluğun Halk edebiyatındaki karşılığı "gazze"dir.

\Rightarrow Elimiadeli en eski adlı eserde görüyormus.

\Rightarrow Kopuz esliginde söylenen "gazel" dir.

\Rightarrow Sagu örneği Saka Türk \Rightarrow Birim olarak bir düz

lerinden Alp Er Tunga yaşı tuncesi veya bir adına söylenmiştir.

\Rightarrow Kopya Destanı: yazar, beli-

DESTAN

⇒ İslamiyet öncesi Türk \Rightarrow Eskili gaglarda, savaş, nazım şeklidir.

\Rightarrow Yigittilik, aşk, tabiat dile getirmek için söylenen şiirlerdir.

\Rightarrow Hece vezi, kullanılır.

\Rightarrow Uyak düzeni aab, cccb, dddb şeklinde sözdeyi - deyişatındaki karşılık, kalplardır.

"ağıt" Divan edebiyatındaki karşılık "merciye"dir.

\Rightarrow Kosluğun Halk edebiyatındaki karşılığı "gazze"dir.

\Rightarrow Elimiadeli en eski adlı eserde görüyormus.

\Rightarrow Kopuz esliginde söylenen "gazel" dir.

\Rightarrow Sagu örneği Saka Türk \Rightarrow Birim olarak bir düz

lerinden Alp Er Tunga yaşı tuncesi veya bir adına söylenmiştir.

\Rightarrow Kopya Destanı: yazar, beli-

SÖZLÜ DÖNEMİN ÜRÜNLERİ

SAV

⇒ Dörtlükle söylenen \Rightarrow Bir kisinin ölümü \Rightarrow İslamiyet öncesi Türk \Rightarrow Eskili gaglarda, savaş, nazım şeklidir.

\Rightarrow Yigittilik, aşk, tabiat dile getirmek için söylenen şiirlerdir.

\Rightarrow Hece vezi, kullanılır.

\Rightarrow Uyak düzeni aab, cccb, dddb şeklinde sözdeyi - deyişatındaki karşılık, kalplardır.

"ağıt" Divan edebiyatındaki karşılık "merciye"dir.

\Rightarrow Kosluğun Halk edebiyatındaki karşılığı "gazze"dir.

\Rightarrow Elimiadeli en eski adlı eserde görüyormus.

\Rightarrow Kopuz esliginde söylenen "gazel" dir.

\Rightarrow Sagu örneği Saka Türk \Rightarrow Birim olarak bir düz

lerinden Alp Er Tunga yaşı tuncesi veya bir adına söylenmiştir.

\Rightarrow Kopya Destanı: yazar, beli-

DESTAN

⇒ İslamiyet öncesi Türk \Rightarrow Eskili gaglarda, savaş, nazım şeklidir.

\Rightarrow Yigittilik, aşk, tabiat dile getirmek için söylenen şiirlerdir.

\Rightarrow Hece vezi, kullanılır.

\Rightarrow Uyak düzeni aab, cccb, dddb şeklinde sözdeyi - deyişatındaki karşılık, kalplardır.

"ağıt" Divan edebiyatındaki karşılık "merciye"dir.

\Rightarrow Kosluğun Halk edebiyatındaki karşılığı "gazze"dir.

\Rightarrow Elimiadeli en eski adlı eserde görüyormus.

\Rightarrow Kopuz esliginde söylenen "gazel" dir.

\Rightarrow Sagu örneği Saka Türk \Rightarrow Birim olarak bir düz

lerinden Alp Er Tunga yaşı tuncesi veya bir adına söylenmiştir.

\Rightarrow Kopya Destanı: yazar, beli-

Doğal Destanlar

İlyada, Odysseia → (Yunan)
 Şehname → (Iran)
 Kalevala → (Fin)
 Nibelungen → (Alman)
 Gilgamış → (Sümer)
 Cid → (İspanyol)
 Igor → (Rus)
 Şinto → (Japon)
 Ramayana } (Hint)
 Mahabarata
 Beowulf → (İngiliz)
 Yaratılış → (Altay - Yakut)

Yapay Destanlar

Kurtarılmış Kudüs → (Tasso)
 Kaybolmuş Cennet → (Milton)
 İlahi Komedyası → (Dante)
 Aenneis → (Virgilius)
 Henriade → (Voltaire)
 Gilgin Orlando → (Ariosto)
 Geng Osman → (Kasıkkıralı
 Mustafa)
 Üç Şehitler → (Fazıl Hüsnü
 Dağlarcı)
 Çanakkale → (Fazıl Hüsnü
 Dağlarcı)

İslamiyet Öncesi Türk Destanları

✓ Destanlarımızda "rüya, ışık, ağaç, kırklar, at, ok, yay, mağara, ak sakallı ihtiyan, yada taşı gibi motifler kullanılmıştır.

SAKA TÜRKLERİ

Alp Er Tunga Destanı: Türk - İran Savaşlarıyla, Alp Er Tunga'nın (Şehname'de Afrasiyap olarak geçen kahramanın) yigittiklerinin anlatıldığı destandır.

Su Destanı: İskender ile Türkler arasındaki savaşların ve Hükümdar Su'nun anlatıldığı destandır.

HUN TÜRKLERİ

Oğuz Kagan Destanı: Hun Hükümdarı Mete'nin Oğuz Kagan kişiliğinde yigittiklerini, ülkesini genişletip oğulları arasında nasıl bölüştürüğünü anlatan destandır.

KÖKTÜRKLER

Bozkurt Destanı: Savaşta yaralanan bir Türk'ün, dişi bir kurt tarafından kurtarılmasını ve Türklerin zamanda coğalmasını anlatır.

Ergenekon Destanı: Bir yenilgi sonunda Ergenekon'a çekilen Türklerin orada göğalıp bir demir dağı erittiğinden sonra oradan kurtulmalarını anlatan destandır.

UYGUR TÜRKLERİ

Türeyis Destanı: Uygur Hakanının, üç kızını insanoğluyla evlendirmeyi uygun bulmamakla Tanrı'ya, kızlarıyla eulenmesi için yalvarması ve tanrıının bir kurt suretinde görünerek Hakan'ın kızıyla eulenmesi ve Uygur Türklerinin bu eulilikten göğalması anlatılır.

Göç Destanı: Türklerin, kutsal taşı olan "Yada"yi Giritlere vermeleri üzerine, Tanrı tarafından cezalandırılmaları; kuraklığın başlaması nedeniyle de göç etmeleri anlatılır.

Yaratılış Destanı: Türk milletinin dünyayı yaratılışı hakkındaki görüş ve inanışlarını anlatarak, yakın çağlara kadar, Orta Asya Türk halkı arasında yaşama gücünü gösteren Yaratılış Destanı ise bu destanların dışında bütün hepsinin başlangıcı sayabileceğimiz bir destandır. Bu destanda Tanrı'nın Kayra Han'ın dünyayı yaratması ve şeytanı (ergili) huzurunda kovması anlatılır.

İslamiyetin Kabulünden Sonraki Türk Destanları

Saltuk Buğra Han Destanı: Karahanti, Hükümdarı Saltuk Buğra Han'ın çeşitli illerdeki insanları Müslümanlığa çağrımasını, inanmayanlara keramet göstermesini, savaşlarda ağızından ateşler saçarak inanmayanların yakılması anlatılır.

Cengiz Han Destanı: Moğol Hükümdarı Cengiz Han'ın yaşamı, savaşları ve Moğol istilasından sonra Kıpçak bozkırlarında ve eski Uygurların yaşadığı bölgelerdeki olaylar anlatılır.

Battal Gazi Destanı: Destanın kahramanı, Türkler arasında Battal Gazi adıyla benimsenmiş bir Arap savaşçıdır. Emevilerin Hristiyanlarla yaptıkları savaşlarda büyük kahramanlıklar gösteren Abdullah isimli bir kişinin kahramanlıkları, zamanda

Battal Gazi destanını doğurmuştur. Battal Gazi, Müslümanlığı yaymak için insanların yanı sıra; büyüğü, cadı ve dev gibi olağanüstü güçlerle de savasır.

Danişment Gazi Destanı: Anadolu'nun fethi ve bu mücadelenin kahramanları anlatılır. Olayların tarihi gerçeklere uygunlugundan, kahramanlarının yaşamış Türk beyleri olmasından, Anadolu coğrafyasının gerçek isimleriyle anılmasından dolayı uzun süre tarih kitabı olarak nitelendirilmiştir.

Köroğlu Destanı: Destanın kahramanı Köroğlu'nun, Bolu Beyi tarafından gözlerine mil çekerek kör edilen babasının intikamını almak için dağlara çıkar. Yaşamını yoksul ve çaresizlere yardım ederek geçirir. Halk inancına göre: "Silah icat edildi mertlik bozuldu" demis ve kirklara karışmıştır.

Manas Destanı: Müslüman Kirgızlarla Putperest Kalmuklar arasındaki mücadeleler anlatılır. Destanın başkahramanı Manas, İslamiyet'i yaymak için mücadele eden kahraman bir savasçıdır. Destanda, İslamiyet öncesindeki Türklerin yaşam, kültür ve inançlarına dair bilgiler de yer almaktadır. Destan, baştan sona Manas'in kahramanlıklarını anlatır.

İlk defa Rus Bilgini Radlof tarafından yazıya geçirilmişdir. Destanın bütünü 400.000 dize tutar. Bu bakımdan dünyanın en uzun destanı sayılmaktadır.

DİKKAT ET

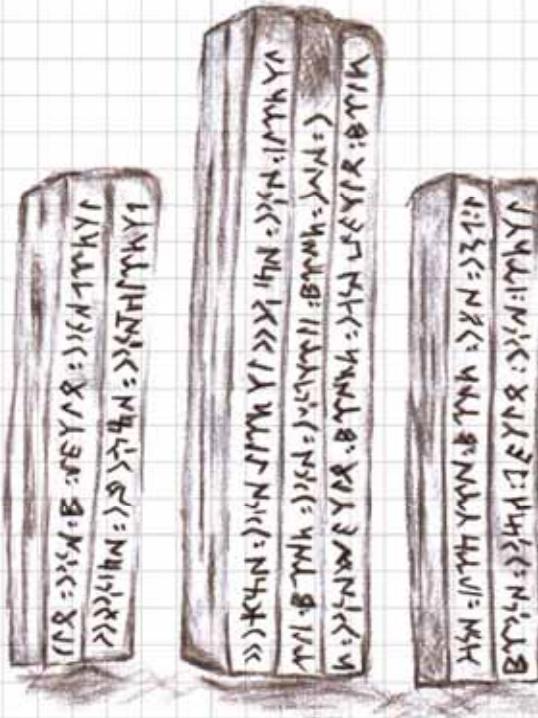

Yazılı Edebiyat

- ✓ İslamiyet öncesi Türk edebiyatına ait, bilinen yazılı ürün çok azdır.
- ✓ Bilinen ilk eser mezar taşları yazılılardır.
- ✓ Türkler bu dönemde Köktürk ve Uygur alfabelerini kullanmışlardır.
- ✓ İslamiyet öncesi Türk edebiyatının en önemli yazılı eserleri Yenisey Nehri kenarındaki Orhun Yazıtları (Abideleri)'dır.
- ✓ Bir yazıtın Türklerin ulusal alfabesi olan Köktürk alfabesi ile yazılmıştır.

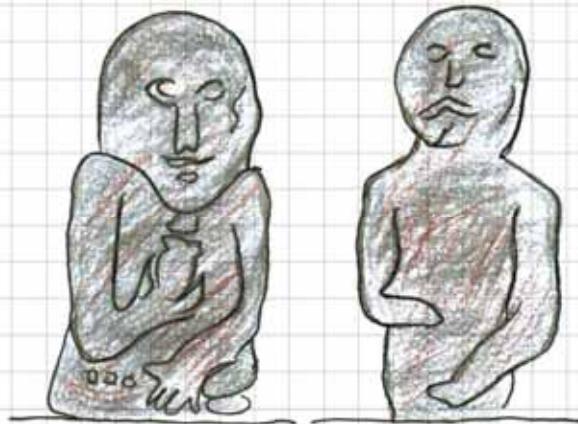
ORHUN YAZITLARI

- ☛ MS 720 - 735 yıllarına ait yazıtlardır.
- ☛ Türklerin milli alfabesi olan Köktürk alfabesi ile yazılmıştır.
- ☛ Yabancı etkilerden uzak, yolin bir dil kullanılmıştır.
- ☛ Bilge Tonyukuk ve Yollug Tigin tarafından yazılmıştır.
- ☛ Köktürklerin bağımsızlıklarını için Çinlilerle yaptıkları savaşlar ve bu savaşların sonucunda devleti yeniden nasıl kurdukları anlatılır. Ayrıca Türk ulusuna seslenerek birlik içinde yaşamaları öğütlenmiştir.
- ☛ Bu yazıtların ilki, MS 720 yılında Bilge Tonyukuk tarafından yazılmış ve diktirilmiştir.
- ☛ ikinci ve üçüncü yazıtlar, Yollug Tigin tarafından yazılmıştır. Bu abidelerden birisi M.S 732 yılında Kültigin adına, digeri ise MS 735 yılında Kültigin'in ağabeyi Bilge Kağan adına diktirilmiştir.
- ☛ Kitabler ilk kez 1893 yılında Danimarkalı Thomsen tarafından okunmuştur.

ÜYGUR METİNLERİ

- ❖ Moğolistan'da Göktürk Devleti'ni yıkarak Uygur Devletini kuran Uygurlar yerleşik hayatı gegen ilk Türk topluluğu olarak bilinir.
- ❖ Göktürk Devleti'nin dil ve kültürünü devam ettirmiştir.
- ❖ Yerleşik hayatı gecmeleriyle beraber bazı sanat dallarında önemli gelişmeler olmuştur.
- ❖ Bu sanat dallarının başında ise edebiyat gelmektedir.
- ❖ O dönemde ortaya konulan "Uygur Metinleri" ve eserlerin büyük bir bölümünün ise tercümelerden oluştuğu bilinir.
- ❖ Uygur döneminde metinler genellikle taş ve kağıtlara yazılmıştır.
- ❖ Yeni dini olan Maniheizm ve Budizm konulu metinlerin bir kısmı Çince ve Moğolca dilinden tercüme edilmiştir.
- ❖ Uygur metinleri Göktürk ve Uygur alfabeyle oluşturulmuştur.

Uygur Metinleri şu eserlerden oluşmaktadır:

Altun Yaruk (Işık): Bir Uygur yazar tarafından Çince'den Türkçeye çevrilmiş olan Altun Yaruk Budizm dinini anlatan kutsal bir kitaptır.

Sekiz Yükmelek (Yığın): Çince'den Türkçeye çevrilmiş ve Budizm felsefesini içeren kutsal bir kitaptır.

Irg Bitig: Fal kitabıdır. Maniheizm dinini anlatır.

Kalyanamkara ve Papamkara: iki kardeş arasında yaşananlar Budizm dininin felsefesine göre anlatılır. Aslında Sanskritçe yazılan bu kitap 10. yüzyılda Uygurca'ya tercüme edilmiştir.

İSLAMIYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI

- * Türkler, 8. yüzyılda İslam ordularıyla karşılaşmışlardır. Önceleri bu dine uzak durmuşlarsa da 10. yüzyılın ilk yarısından itibaren İslamiyeti kabul etmeye başlamışlardır.
- * İslam dinine giren Türklerin sosyal ve kültürel hayatlarında önemli değişiklikler olmuştur.
- * Türkler, yaşadıkları göçebe hayatı bırakıp yerleşik hayatı yaşamışlardır.
- * İslamiyet sayesinde Türklerde birlik düşüncesi oluşmuştur.
- * Türkler bu döneme kadar çok az yazılı ürün vermişlerdir. Bu dönemde yazılı ürünler de yaygınlaşmaya başlamıştır.
- * 11. ve 13. yüzyılda Türk toplumu içinde Arapça'yı ve Farsça'yı bilen yeni bir aydın zümre doğmuştur. Bunlar, öğrendikleri Arapça ve Farsçanın yanında bu dillerde meydana getirilmiş edebiyatın etkisinde kaldılar.
- * Eski Türk nazım şekilleri yanında mesnevi ve gazel gibi yeni nazım şekilleri kullanılmıştır.
- * Edebiyat alanında Farsça dil olarak kullanılmıştır. Bilim dili olarak Arapça önem kazanmıştır.

İlk Dönem ve İlk Yapıtlar

- ✓ Bu dönemde meydana getirilmiş yapıtlar daha çok öğretici ve öğüt verici niteliktedir.

Kutadgu Bılıg

→ 11. yüzyılda (1069 - 1070) Yusuf Has Hacip tarafından yazılan Kutadgu Bılıg, Doğu Karahani Devleti'nin Hakanı Tabgaç Buğra Han'a sunulmuştur. Kutadgu Bılıg "saadet veren bilgi, ilim" anlamına gelmektedir.

- Didaktik (öğretimci) tarzda yazılmış bir yapıttır.
- Konusu, toplumun hayatındaki bozuklukları düzeltmek, insanı mutlu edecek yolları bulmak; bu yolları devrin hükümdarına öğütler hâlinde göstermektedir.

→ Yapitta dört sembolik kişilik yer almaktadır. Bunlar:

Kişiler	Unvan	Sembolü
Kün - Togdi	Hükümdar	Adalet
Ay - Toldı	Veziir	Mutluluk (Saadet)
Ögdilmiş	Bilge (Veziirin oğlu)	Akıl (Bilgi)
Odgurmus	Dervis	Akıbet

→ Yapitta ahlak, dinin önemi, devlet idaresi gibi konulara da değinilmiştir. Mesnevi şeklinde, aruz ölçüsüyle bbls beyit olarak yazılmıştır. Ayrıca yapitta 173 tane de dörtlüklük vardır.

→ Kutadgu Bilig, İslam Dönemi Türk edebiyatının ilk yapiti olmasının yanında, siyasetname türünün Türk edebiyatında ilk ve önemli örneğidir.

→ Türk edebiyatında aruz ile yazılan ilk yapit olarak bilinir.

Divânü Lügatît Türk

* 1072 - 1074 yılları arasında Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmış ve Ebül Kasim Abdullah'a sunulmuştur.

* Bilinen ilk Türkçe sözlüktür.

* Yalnız bir sözlük değil; İslamiyet öncesi Türk edebiyatını, tarihini, coğrafyasını, folklorunu ve mitolojisini aydınlatan bir kaynaktır.

* Yapıt, Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkmenin Arapça ile boy ölçülebilecek düzeyde bir dil olduğunu kanıtlamak amacıyla yazılmıştır.

* Türk sözlü edebiyatının yazısına geçen ilk örnekleri bu yapitta toplanmıştır.

* Yapitta devrin Türk dünyasını gösteren bir de harita bulunmaktadır.

Atabetü'l Hakayık

● 12. yüzyılda Edip Ahmet Yükneli tarafından yazılan Atabetü'l Hakayık, bir ahlak ve öğüt kitabıdır. "Hakikatler esigi" anlamına gelmektedir.

- Aruz ölçüsüyle; giriş bölümü kaside biçiminde (aa ba ca...) asıl konuya ilgili bölümler ve sonuc bölümü ise dörtlük şeklinde (aabaa) yazılmıştır. Yapitta Arapça ve Farsça sözcüklerle sıkça rastlanır.
- On dört bölümden meydana gelen yapının her bölümünde ayrı bir konu işlenir.
- Didaktik bir tarzda yazılmış bu yapitta cömertlik, ilim, doğruluk gibi konular işlenmiştir.

Divan-ı Hikmet

- ▲ 12. yüzyılda Ahmet Yesevi tarafından yazılmıştır.
- ▲ "Hikmet", Ahmet Yesevi'nin ve onun müridlerinin şiirlerine verdiği isimdir.
- ▲ Şiirlerini çok sade bir halk dileğle yazmıştır. Yapının yazılma gayesi de halka İslam esaslarını hikmetli bir şekilde öğretmektedir.
- ▲ Dörtlüklerle ve hece ölçüsüyle kaleme alınan bu şiirler, biçim yönüyle kozmaya benzemektedir.
- ▲ Şiirlerde Allah'ın varlığı, birligi ve kudreti, ilahi aşk, dünya ve ahiret yaşamı, cennet cehennem tasvirleri, peygamber sevgisi, İslam dininin kuralları, İslam büyüklerinden küssalar, dervişlige övgüler, tarikat edebi ve kuralları gibi konular lirik bir üslupla sade bir dile getirilmiştir.
- ▲ Ahmet Yesevi, Hz. Muhammed (S.A.V.), 63 yaşında vefat ettiği iain, o da 63 yaşına gelince kendisine yeraltında bir hücre kazdirmış, kalan ömrünü orada geçirmiştir.

Dede Korkut Hikâyeleri

- # Destandan halk öyküsüne geçiş döneminin ürünü olan bu yapıt, 12 öyküden oluşur. Olağanüstü olaylarla gergiye uygun olaylar yapitta la içedir. Destan özellikle ve pek çok halk Kahramanının mucadeleleri anlatılan yapitta; güzel ve hikmetli sözler, Türklerin tarihine ait rivayetler, han ve beyler hakkında methiyeler, Türk tö-

resine ait pek çok konular işlenerek, iyilere mehliye ve kötülere eleştiri vardır.

Dede Korkut, öykülerin içinde adı geçen yaşlı, bilge, meşhur bir halk ozanıdır.

Yapıt 15. yüzyılda yazılıya geçirilmiştir. Yapitin yazarı belli değildir.

* Bu öykülerde Oğuzların çevredekiler boylar ile aralarındaki savaşlar anlatılır. Bazılarda ise Türk boylarının kendi iç mücadeleri yer alır.

* Yapitta şiir ve düzbaşı iç içedir.

1. Toplumun ortak malı olan, sözlü gelenekle günümüze gelen ve söyleyenin belli olmayan destanlara "doğal destan" denir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi doğal destan içerisinde yer almaz?

- A) Şehname B) Gilgamis
C) Kalevala D) Şinto
E) Üç Şehitler Destanı

2. Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesi Türk edebiyatının özellikleri arasında gösterilmez?

- A) Yabancı dillerin etkisinden uzak bir dil kullanılmıştır.
B) Koşma, türkü, ninni gibi nazım biçimleri kullanılmıştır.
C) Benzetmelerde doğadan yararlanılmıştır.
D) Kahramanlık, yiğitlik, ölüm, savaş ve aşk konuları işlenmiştir.
E) Sığır, şölen ve yug törenlerinde sözlü ürünler ortaya konmuştur.

3. Divanü Lügati't Türk'le ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınmıştır.
B) Türk dilini Araplara öğretmek amacıyla yazılmıştır.
C) Türklerin örf ve gelenekleriyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.
D) Türkce sözcüklerin karşılıkları halk dilinden örneklerle açıklanmıştır.
E) Mesnevi biçiminde ve dörtlüklerle oluşturulmuştur.

4. Aşağıdaki destanlardan hangisi karşısındaki ulusa ait değildir?

- A) İlyada - Yunan
B) Mahabarata - Hint
C) Şinto - İspanyol
D) Şehname - İran
E) Nibelungen - Alman

Cevap Performansı

1	2	3	4
E	B	E	C
D	A	B	E
B	C	A	D
A	B	D	E

Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını gizgi ile birlleştir.

Doğru Cevaplar

E, B, E, C

HALK EDEBİYATI

* Halk edebiyatı, halk arasında gelişen ve İslamiyet'ten önceki Türk edebiyatı geleneklerini sürdürən sözlü edebiyattır.

Halk Edebiyatının Genel Özellikleri

- ✓ Şiirlerde kullanılan dil, halkın kullandığı, konuştuğu dildir. Bu nedenle sık sık deyimlere ve güzel halk söyleyislerine yer verilmiştir.
- ✓ Şiir musikiden ayrılmamıştır. Şiir, söz şairi (ozan) ya da aşık denen kişilerce, bağılama adı verilen bir sazla söylelmıştır. Söz kadar ezgi de önemlidir.
- ✓ Şiirler, dörtlüklerle oluşturulmuştur.
- ✓ Asıl ölçü hece ölçüüsü olmakla birlikte aruz ölçüüsü de kullanılmıştır.
- ✓ Genellikle hece ölçüünün 7'li, 8'li, 11'li kalipleri kullanılmıştır.
- ✓ Yarım usak kullanılmış, zaman zaman rediften yararlanılmıştır.
- ✓ Şiirlerde az da olsa mecaz ve benzetmeler kullanılmıştır. Boy "serviye", yüz "aya", kas "kalemé", diş "inciye", yanak "güle"... benzetilmiştir.
- ✓ Aşk, tabiat, ayrılık, hasret, ölüm, yigilik, toplum, din, zaman dan şikayet sık sık istenen temalardır.
- ✓ Halk edebiyatı daha çok şiir alanında gelişmiştir. Düzyazı örnekleri geri plana kalmıştır. Düzyazı türleri arasında masallar, bitmeceler, tekertemeler, halk öyküleri, atasözleri ve halk tiyatrosunu söylebiliriz.
- ✓ Halk edebiyatı anonim, aşık ve tasavvuf edebiyatı olmak üzere üçe ayrılır.

Anonim Halk Edebiyatı

- ✓ Kim tarafından söylendiği bilimeyeni, halkın ortak mali sayılan ürünlerin oluştuğu edebiyat koludur.
- ✓ Sözlü geleneye dayanır, halk diliyle söylenir.
- ✓ Anonim halk edebiyatı ürünlerini; mani, ninni, türkü, destan, tekerleme, bilmecə, masal, karagöz, orta oyunu, meddahlık, atasözü olarak sıralayabiliriz. Bu ürünlerde ölüm, aşk, hasret, yigilik gibi tüm insanlığı ilgilendiren konular işlenir.
- ✓ Nazım birimi dörtlüklerdir.

Anonim Halk Edebiyatının Nazım Şekilleri

Mani

- » Maniler hecenin yedili kalibi ile söylenir. Bir dörtlükten oluşur.
- » Uyak düzeni aaxa şeklindedir.
- » Manide ilk iki dize, asıl maksadı anlatan son iki dizededen ayrıılır. İlk dizereler doldurmadır. Asıl konu son iki dizededir.
- » Konu sınırlaması yoktur. Aşk, toplumsal olaylar, ölüm, iyilik, eulat sevgisi... Maniler bigim bakımından değişik adlar alır.

Mani Türleri

- Düz Mani
- Kesik Mani
- Artık Mani
- Deyiş

Düz Mani: 7'li hece öläüsüyle söylenir.

- » Dört misradan oluşur.
- » "aaxa" şeklinde kafiyelenir.
- » Maninin en yaygın şeklidir.
- » Bu tarz manilere tam mani de denir.
- » İlk iki dizesi doldurma olan manıdır.

ÖRNEK

Keten gömlek giyemem	7	}
El sözüne uyamam	7	
Bir dilbere kul oldum	7	
Fakat adın diyemem	7	

aaxa

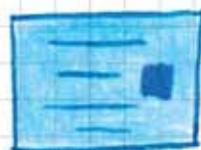
Kesik Mani: Birinci dizelerin hece sayısı yediden azdır.

- » Dizeleri cinasti kafije ile kurulur.
- » Kesik manilerde anlam birimi besittir.
- » Kafijegi birinci dize oluşturur.
- » Her beyitin anlamca diğer beyitlerle bir ilgisi yoktur.
- » Aradan bir beyit çıkarılınca manının yapısında ve anlamında bir bozukluk meydana gelmez.

ÖRNEK

Almadan	3	}
Kokun aldım almadan	7	
Bir de yüzün görevim	7	
Tanrı canım almadan	7	

aaxa

Artık Mani: Düz maninin sonuna aynı kafiyede iki dize daha eklenerek söylenen manilderdir.

- » Yedekli maniye artık mani de denir.
- » Cinasti uyak kullanılmaz birinci dizeleri anlamlıdır.

ÖRNEK

Artık

- Ne viran çeşme imis 7
 Su içecek taşı yok 7
 Yıkıldı viran gönlüm 7
 Yapacak ustası yok 7
 Su vefasız dünyanın 7
 Ncu var ortası yok 7
- aaaax
xg

Deyis: iki kişinin karşılıklı olarak söyledikleri manîlerdir.

» Sorulu cevaplı biçimde düzenlenir.

ÖRNEK

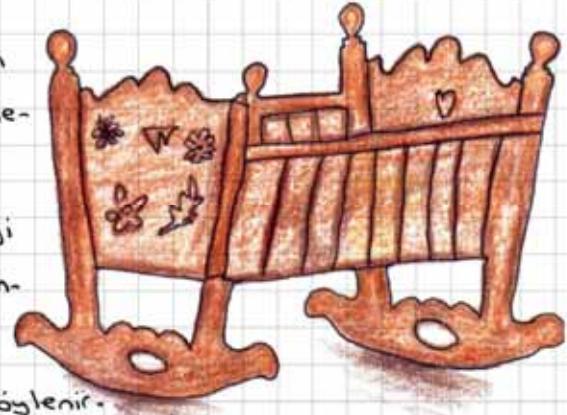
Ağa - Adilem sen naçarsın
 İnci mercan saçarsın
 Dünya deniz olunca
 Gülüm nere kağarsın

Adile - Ağam derim naçarım
 İnci mercan saçarım
 Dünya deniz olunca
 Ben kuş olup uçarım

Ninni

« Annelerin, çocukların uyutmak için belli bir eziyle söylediği sözü edebiyat ürünleridir.

« Anne, çocuğuna ilişkin isteklerini, iyi dileklerini, sevincelerini, üzüntülerini anlatır.

« 7'li, 8'li ve 9'lu hece ölçüsü ile söylenir.

Türkü

» Kendine özgü bir eziyle söylenen nazım biçimidir. Genellikle anonimdir. Adları bilinen saz şairlerinin söyledikleri de zamanla haka mal olmuştur.

» Türküler, düzenleyicilerinin, derlegicilerinin ve yörterlerinin (Urfa, Gukurova, bozlak, hayrat, kayabaşı ...) adıyla anılır.

» Yapısı yönünden iki bölümden oluşur. Birinci bölüm türkünün asıl sözlerinin bulunduğu bölümdür. Buna bent adı verilir. İkinci bölüm ise bendin sonunda tekrarlanan narakattır. Buna kavuştak ya da bağlama denir. 8'li ve 11'li hece ölçüyle söylenir.

Âşık Edebiyatı

- ✓ Âşık adı verilen halk şairleri tarafından oluşturulmuştur. Âşıklar genellikle okuryazar değildirler.
- ✓ Çoğu âşık şairlerini sazla çalıp söyler. Bu sözlü ürünler, "cönk" adı verilen el yazması defterlerde toplanmıştır.
- ✓ Bu defterler özellikle koşma, mani, destan, türkü, ağıt ve ilahi gibi ürünler içine alır. Bazı cönklerde ayrıca hikâye, masal ve fıkra gibi ürünlerde bulunur.
- ✓ Âşıklar; köylerden, kasaba ve şehirlerden, bir de asker ocaklarında yetişmiştir.

Âşık Edebiyatı Nazım Şekilleri

Koşma

- ♥ Halk edebiyatı nazım şekilleri içinde en çok kullanılan türdür.
 - ♥ Genel olarak dörtlükler halinde 4'li hece ölçüsüyle söylenir. ($6+5$) ya da ($4+4+3$) duraktıdır.
 - ♥ Son dörtlükte aşığın adı veya mahlası yer alır.
 - ♥ Uyak düzeni abab, cccb, dddb... şeklindedir.
 - ♥ Sevgi, doğa, türlü acılar, insanlık sevgisi, yiğitlik gibi konular işlenir.
 - ♥ Koşmalar konuları bakımından kendi içinde adlandırılmıştır:
- Güzelleme:** Doğa güzelliklerini anlatan, aşk, özlem gibi konuları işleyen türdür. At, silah, kadın gibi sevilen varlıklar övmek için yazılan şiirlerdir.

Taşlama: Bir kimseyi yermek ya da toplumun bozuk yönlerini eleştirmek amacıyla yazılan şiirlerdir.

Koçaklama: Coşkun ve yiğitçe bir üsluba savaş ve dövüşleri anlatan, kahramanlık duygularını canlandırın şiirlerdir.

Ağıt: Bir kişinin ölümünden duyulan acı dile getirilir. Ağıtlar belli bir eziyle söylenir. Ağıtin İslamiyet öncesi Türk edebiyatındaki karşılığı sagudur. Divan edebiyatında da mersiye-ler aynı amaçla söylenen şiirlerdir.

Semai

- ⇒ Hece ölçüsünün 8'li kalibıyla söylenir, ryak düzeni kosmaya benzer.
- ⇒ Dörtlük sayısı en az 3, en çok 5-6'dır.
- ⇒ Kendine özgü bir ezişi vardır.
- ⇒ Kosmada işlenen temaların ve konuların hepsi semaide de kullanılır: aşk, sevgi, doğa, güzellik, ayrılık acıları ve ölüm...
- ⇒ Semainin koşmadan ayrılan yönleri; bestesi, ölçüsü ve dörtlük sayısıdır.
- ⇒ Halk şiirinde aruzla söylemiş semailler de vardır.

Varsağı

- Halk edebiyatının çok yaygın olmayan bir nazım şeklidir.
- İlk olarak Toroslar'da yaşayan Varsak boyundan Ozanlar tarafından kullanılmıştır.
- Kendine özgü bir bestesi vardır.
- Hece ölçüsünün 8'li kalibıyla söylenir.
- Varsağın diğer nazım şekillerinden farklı, bestesi ve "bre, be hey, hey" gibi ünlemelere yer verilmesidir.
- Konu olarak, hayatı ve talihten şikayet işlenir.

Desten

- Her türlü konuyu içine alan, dörtlük esası üzerine düzenlenen, bigim bakımından koşma gibi, fakat ondan daha uzun bir nazım bigimidir. Hece ölçüsünün 11'li kalibıyla söylenir. Toplumu etkileyen olaylar anlatılır.

ÂSÎK EDEBİYATININ TEMSİLCİLERİ

Körôğlu

- ⇒ Eskiya Gelebîye göre 16. yüzyılda yaşamış bir soz şairidir.
- ⇒ Osman Pasa'nın İran Sefere katılmıştır.
- ⇒ Şiirleri arasında yigitçe ve coşkun bir seslenişle söylemiş olan eseridir.
- ⇒ Ask, doğa ve ölüm konularını dile getirdiği şiirleri de var.

Hayâlî Külli Mustafa

- ⇒ 16. yüzyıl son geyreginde yaşamış asker bir şairdir.
- ⇒ Yenigeri, ocağına mensuptur.
- ⇒ Bağdat kusatmasında yardım etti.
- ⇒ "Genc Osman Destanı" en ünlü eseridir.
- ⇒ Dili sade dir.

Karacaoglu

- ⇒ 16. yüzyıl sonları ile 17. yüzyıl başlarında yaşadığı sanılmaktadır.
- ⇒ Âsîk edebiyatının en büyük şairidir.
- ⇒ Dili sade dir.
- ⇒ Şiirlerinde, tasavvuf ve dini konulara yer vermemiştir.
- ⇒ Sultan II. Murat'ın Bağdat seferine katılmıştır.
- ⇒ Divan şâirinden etkilenmemiştir.

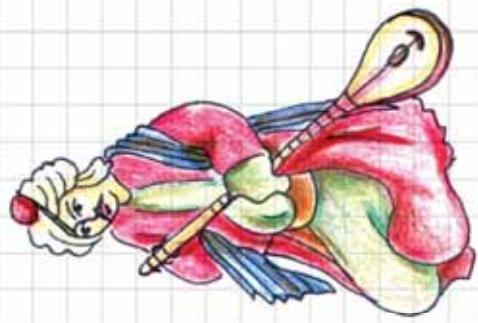

Aslık Ömer

⇒ Konya'nın Hadim ilçesindeki Gözlevi köyünde doğmuştur. ⇒ Şiirlerinde kusvetli bir divan nu bir paşanın divan kâtipliğini yazdığını öğreniyoruz.

⇒ Hecenin yanı sıra arvala da yazmıştır. Asıl gücü hece ile yazardı. Şiirlerinde de semaiye güzelliklerini işlemiştir.

⇒ Hece ve arvala yazılmış "Dinan" adlı ölümcül kitabı yazmıştır. Bu kitabı yazarken "Dinan" yazdığı şiirlerinden etkilenmiştir.

Gevheri

⇒ Bir şiirinden Sam'a, Arapistan'a gittigini ve Rumeli'de bulundugur şamis olan Türk halkı sairidir.

⇒ Toplumsal olaylarla ilgilenme- arı bir Türkçe ile şiirlerine aktarılmıştır.

⇒ Halk dili ve hece ölümcüllü ile hikayenin sahibidir.

⇒ Emrah ile Selvihan adlı şiirlerinden etkilenmiştir. ⇒ Divan şiirlerinden etkilenmiştir.

⇒ Divan şiirlerinden etkilenmiştir.

Erciyesli Emrah

⇒ 17. yüzyılın ilk yarısından yarım asır boyunca Azerbaycan'ın batı kesimlerini gezerek görevlerini yapmıştır.

⇒ Toplumsal olaylarla ilgilenme- arı bir Türkçe ile şiirlerine aktarılmıştır.

⇒ Emrah ile Selvihan adlı şiirlerinden etkilenmiştir.

⇒ Divan şiirlerinden etkilenmiştir.

Leuni

Sezgani

Bayburtlu 2 İhni

► Hem Divan hem de Halk şiirini türündeki yapitlarıyla tanımıştır. Asıl adı Mehmed Emin'dir.

► Bayburt'ta doğduğu için Bayburtlu 2 İhni olarak anılmıştır.

► Görduğu haksızlıklar hicivleri ile ortaya koymusdur.

► Divan şiirini çok iyi bilen şair, Arapça ve Farsça şiirler yazmıştır.

► Yazdığı Sergüzaestnamesi ile tanınır.

► Haşseri'nin Develi ilçesinde doğmuştur.

► İstanbul'a gelmişler fakat devrin büyüğülerini hissettiğinin, memleketine dönmek zarunda kahattlığı ile de dikkati çekmiştir.

► Oada yükseltile içinde ölmüştür.

► Taşlamaları ile ünlüdür.

► Divan edebiyatından etkilenmiş, Ününü hece ile yapmış hece ve arzala da şiirler yazmıştır.

► Edirne'li olan Leuni'nin asıl adı Abdülcelil Celebi'dir.

► Leuni, aşikliğinin yanı sıra ressamlığı, minyatür ustalığı ve

hakkattığı ile de dikkati çekmektedir.

► Atalarosluğu Destanı ve Selanik-İstanbul yolculugunu konu alan Tekerleme'si, türünde ilk örekheler olmasından önevidir.

► Hece ile arzu da kullanmıştır.

⇒ Edirne'li olan Leuni'nin asıl adı Abdülcelil Celebi'dir.

⇒ Leuni, aşikliğinin yanı sıra ressamlığı, minyatür ustalığı ve

hakkattığı ile de dikkati çekmektedir.

Súmaní

Derri

- ⇒ Toroslar'daki göçebe Türk-
menlerin Ausar boyundan olan
Dadaloğlu'nun hayati hâkhinda
söylentilerden başka bir sey bi-
linmemektedir.

⇒ Çoğu şiirlerinde derebeyleri
ve asiretler aracındaki sauas-
ları dile getirmiştir.

⇒ Şiirlerinde yigitçe bir söyleş-
yiş olduğu gibi içi bir söyleşisiz

⇒ Bolu'nun Gerede ilçesinde bulu-
nan Şahنalar köyünde doğmuştur.
⇒ Asıl adı İbrahim'dir.

⇒ Dertli molaslarını kullanmıştır.
⇒ "Fes" ve "Sazı" yerine söylediği
şirlerle ünlenmiştir.

⇒ Şiirlerinde hem aruz hem hece
ölgüsünü kullanmıştır.

⇒ Divanı vardır. Ancak, asıl ün-
ni hece ölçüsüyle şartlığı sürler-
inde göstermemiştir.

Dataloğu

- ⇒ Toroslar'daki göçebe Türkmenlerin Ausar boyundan olan Dadaloğlu'nun hayatı halkında söylentilerden başka bir şey bulunmamaktadır.
 - ⇒ Gözü sırıltırınca derebeyleri ve asiretler arasında savaşları diley getirmiştir.
 - ⇒ Sırıltırınca yightede bir söyleyiş olduğu gibi içli bir söyleşide vardır.

Aşik Veysel

⇒ Sivas'ın Starkısla ilgisiin Sivasının köyünde doğmuş; çocukların oyununda gecirdiği gizek hastalığı yüzünden gözlerini kaybetmiş, içi bir saz şairidir.

⇒ Şiirlerinde insan, yurt ve doğa sevgisi dile getirmiş; onlara karantik dünüşasından, kendine özgü dünüş ve düşünceler serpışmıştır.

⇒ Ahmed Külli Tacer'in tesvikiyle kendi sözlerini yazıp söylemeye başlamıştır.
⇒ Şiirlerinde yalnız bir dil kullanmışdır.
⇒ Doğalar Beni Hatırlan, Sarımdan sesler, Dedi - dedi tarannda şiirler, üzüdür.

Eraurumlu Emrah

⇒ Halk edebiyatının 19. yüzyılın önemli temsilcilerinden biridir. Erzurum'da medrese eğitimi almış, ömrünün büyük bir bölümünü seyahate geçmiştir.

⇒ İşi bir tabii gördüğü, şiirlerinde kullanıldığı ve sanat, sözləştişten anlaşılmaktadır.

⇒ Başta Fuzuli olmak üzere Baki ve Nefim'den etkilenmiş, hem Divan hem de Halk şiir harçının da eserler vermiştir.

⇒ Şiirleri "Divan - Emrah" adıyla yayımlanmıştır.
⇒ Dedi - dedi tarannda şiirler, üzüdür.

Tekke - Tasavvuf Edebiyatı

- ✓ Dini, tasavvufi düşüncayı yaymak amacıyla gelişen bir edebiyatıdır.
- ✓ Şairler bağlı bulunduğu tarikatın inançlarını yaymak için şirri araq olarak kullanır.
- ✓ Bu edebiyatın konusu Allah aşkı ve "Vahdeti vücud" düşüncesidir.
- ✓ Tekke şairlerinin çoğu, tarikatlardan yetişmiş şeyh ve dervişlerdir. Hoşgörüyü, ilahi aşkı ve sevgisi benimsemislerdir.

- ✓ Tekke şairleri cehennemden korkutmayı değil; aşk yoluya Allah'ı sevdiren insanları Allah'a yaklaşturma yolunu sömiserdir.
- ✓ Tekke şiirlerinde hem Divan edebiyatına hem de Halk edebiyatına ait nazım şekilleri, hem hece hem aruz ölçüsü kullanılmıştır.
- ✓ Dil, halkın anlayabileceği bir dildir.

Tekke - Tasavvuf Edebiyatının Ürünleri

Nazım Türleri: ilahi, deme, şathiye, nefes, devriye, nutuk.

Nesir Türleri: Gazavatname, menakibname, fütüvvetname, battalname.

Tekke ve Tasavvuf Edebiyatı Nazım Biçimleri

İlahi

- Allah'ı övmek ve ona yalvarmak için yazılan şiirlere denir.
- Özel bir eziyyle okunur.
- Hecenin 7'li, 8'li ve 11'li kalibıyla söylenir.
- İlahiler tarikatlara göre değişik isimler alır. Mevlevilerde "ağın", Bektaşilerde "nefes", Alevisinde "deme" (deyiş), diğer tarikatlarda cumhur ve ilahi adını alır.

Nefes

- « Bektaşı şairlerinin söyledikleri tasavvufi şiirlere denir.
- « Genellikle tasavvuftaki vahdetiüçüt düşüncesi anlatılır.
- « Hz. Muhammed ve Hz. Ali için öğüter de söylenir.
- « En önemli nefes şairi Pir Sultan Abdal'dır.

Nutuk

- » Pirlerin ve mürsitlerin, tarikata yeni giren deuristlere tarikat derecelerini ve tarikat adabını öğretmek için söyledikleri şiirlerdir.

Deuriye

- insan ruhunun Allah'tan gelip yine ona döneceği düşüncesine dayanır.
- Devir kauramının işlendiği şiirlere "deuriye" denir.
- Asıl amaç "insan-kâmil" ulaşmak.

Sathiye

- inançlardan tekliksizce, alaylı bir dille söz eder gibi yazılan şiirlerdir.
- Görünüşte saçma sanılan bu şiirlerin, yorumlandığında tasavvufla ilgili değişik konulara değindiği anlaşılır.

Deme

- Alevisi Bektaşı halk ozanlarının bağlama eşliğinde söyledikleri tasavvufi şiirlerdir.
- Anadolu'nun bu alandaki ilk ve en büyük şairi Yunus Emre'dir.
- En az 3 dörtlükten oluşur. 8'li hece ölçüsü kullanılır.

TEKKE - TASAVVUF EDEBİYATININ TEMSİLCİLERİ

Hacı Bektaş-ı Veli

- ⇒ 13. yüzyılda yaşamış ünlü bir Türk mutasavvıfıdır.
- ⇒ Bektaşı tarikatının kurucusudur.
- ⇒ Türkistan'ın Nişabur şehrinde dünyaya gelmiş, birçok mutasavvıftan ders olarak iyi bir eğitim görmüştür.
- ⇒ Türkistan'ın büyük şeyhi Ahmed Yesevi'nin işaretle Anadolu'ya gelmiştir. Kırşehir'le yerleşmiş ve pek çok derwîş yetiştirmiştir.

KÜNYE
ÖRNEK

Makâlât

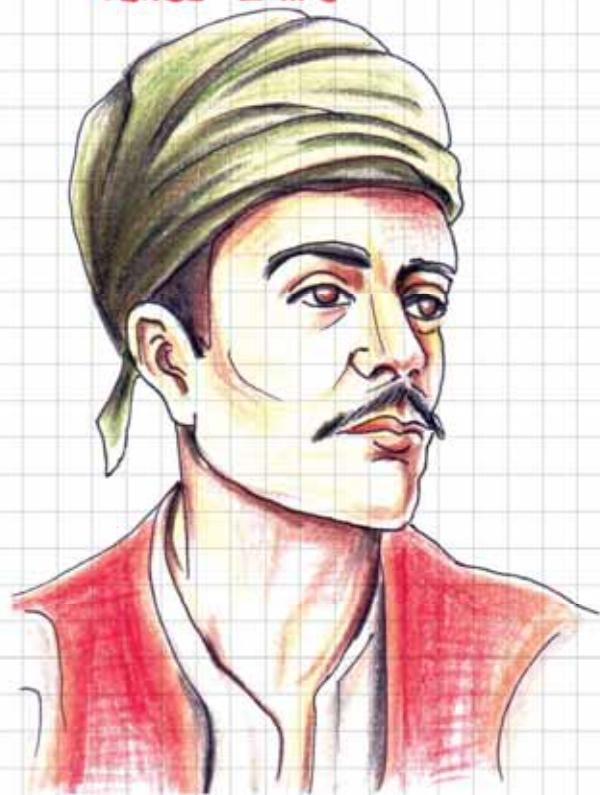
Kitabül - Fevâ' idi

Fatiha Suresi Tefsiri

Sâthiyya

Yunus Emre

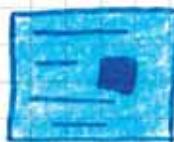

- ⇒ 13. yüzyılda Eskişehir'de doğup olduğu söylenir.
- ⇒ Yunus Emre; yaşadığı dönemin kültür kaynaklarını, halkımızın yüz yollar boyu yaşattığı gür duygularını, Anadolu insanının ölümsüz diliyle dura bir biçimde şiirleştirir.
- ⇒ Allah inancı ve insan sevgisi sonsuzdur.
- ⇒ Şiir dili oldukça güzel, temiz ve içtenlik taşıyan bir halk Türkçesidir.

- » **insan, Allah, ölüm, varlık, yokluk kavramlarını tasavvuf antayışında eriterek, halka ve hayatı bağlı kalarak yazdığı İlahilerinin toplandığı "Divan"ı Tasavvuf edebiyatımızın en güzel örneğidir.**
- » **Halk dilini özentisiz, coşkun bir lirizmle kullanır.**
- » **Şiirlerinde hem aruz hem de hece ölaüsü kullanmıştır.**
- » **Şiirleri insana ait duyguları işlemesi yönüyle eurekseldir.**

ÖRNEK

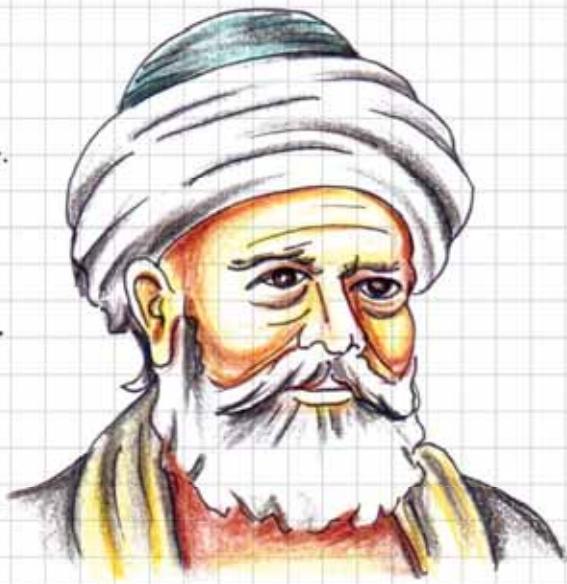
Divan ⇒ Allah, insan, ölüm, varlık, yokluk kavramlarını tasavvuf antayışında eriterek yazdığı şiirleri yer alır.

Risaletü'n Nushiye ⇒ Nasihat kitabı anlamına gelir. Mesnevi biçiminde yazılmıştır.

Hacı Bayram-ı Veli

- « 15. yüzyılda yaşamış Türk mütasavvıfıdır.
- « Bayramilik tarikatını kurmuştur.
- « Yaşamını tekkesinde, geuresinde toplananları yetiştirmekle geçirmiş, düşüncelerini iceren lirik-didaktik şiirler bulunmakla birlikte yazılı bir eseri yoktur.
- « Tasavvufa ilgili görüşleri, kendinden sonra gelenlerce belli bir inanc düzeni olarak benimsenmiş ve Bayramilik'te son biçimini almıştır.

ÖRNEK

Heceyle yazdığı şiirlerini "Nutuk" adlı eserinde toplamıştır.

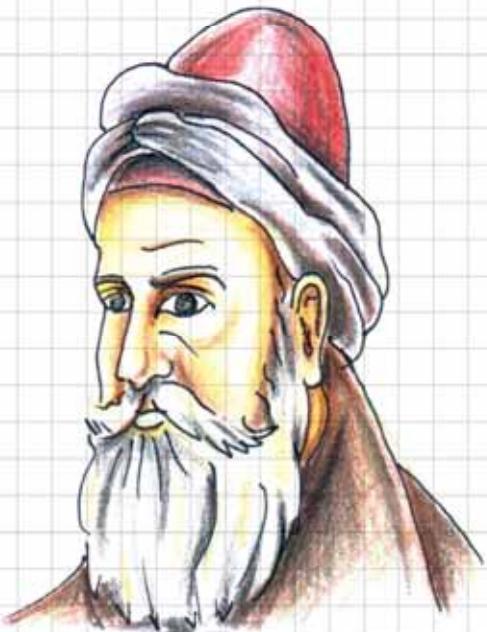
Eşrefoğlu Rumi

- ➥ 14. yüzyılın sonu ile 15. yüzyılın başında yaşamıştır.
- ➥ İznik'te doğmuştur.
- ➥ Eşrefiyye tarikatının kurucusudur.
- Didaktik tarzda nesir türü eserleriyle ünlüdür.

ÖRNEKDivan ⇒ Şiirlerini topladığı eseridir.

Tarikatname

Fütüvvetname

Müzekki'n Nüfus ⇒ Düzyazilarını topladığı eseridir.**Kaygusuz Abdal**

olduğu anlasılır.

- ➔ Hece ölçüsünün yanında aruz ölçüsünü de kullanmıştır.
- ➔ İncil'den teklifsizce alaylı bir dille söz eder gibi yazdığı şatihiyeleriyle tanınmıştır.

➔ 14. yüzyılın Bektaşı şairlerinden dir.

➔ Asıl adı Alayı Gaybi olan şair, menkibelere göre Alanya Beyi'nin oğludur; Elmalı'da Abdal Musa'nın tekkesinde kırk yıl kulluk ettikten sonra bir Bektaşı ulusu olarak "Kaygusuz Sultan" diye adlandırılmıştır.

➔ Şiirlerinden ve öğretici düzya-

zilarından, onun kültürel bir şair

ÖRNEK

Gülistan

Geuhername

Kitab-ı Miglate

Vücutname (Düzyazı)

Pir Sultan Abdal

- ◻ 16. yüzyılda yaşamış olan Pir Sultan Abdal, Bektaşi tarikatına bağlı şairden biridir.
- ◻ Şiirlerinden, Sivas'ın Banaz köyünde doğduğu anlasılır.
- ◻ Bir ayaklanma düzenlediği için Hızır Paşa tarafından yine Sivas'ta öldürülmüştür.
- ◻ Şiirlerinde; tasavvuf, tabiat, aşk, halkın gerçek yaşayışıyla ilgili konuları işlemiştir.
- ◻ Divan edebiyatından hia etkilenmemiş, Halk edebiyatı nazım şekilleri içinde, duygularını açık ve sade bir halk söyleyişile dile getirmiştir.

Şari Tambura ⇒ Yunus Emre'nin "Dertli Dolap" şiirini hatırlatır.

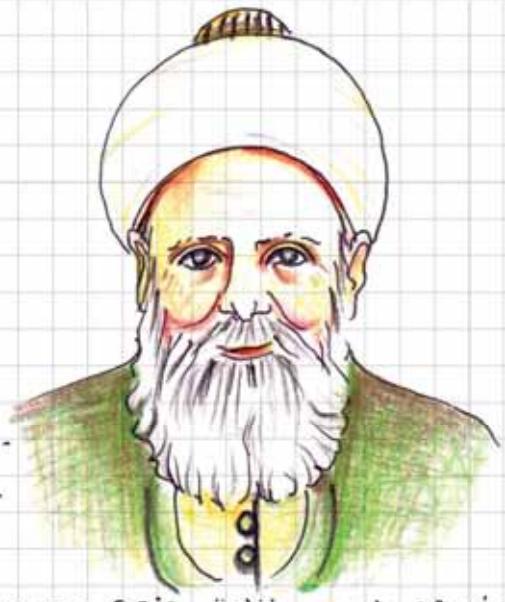
ÖRNEK

Niyazi-i Misri

- Asıl adı Mehmet Semsettin olan şair, Malatya'da dünyaya gelmiştir.
- Misir'a gidip eğitim gördüğü için Misirli anlamına gelen Misri denmiştir.
- Öğrenimini tamamladıktan sonra Anadolu'ya gelmiş, 1964'te Limni'de vefat etmiştir.
- Aruz ve hece ölçüsüyle şiirler yazmış, bu şiirlerini "Divan-ı İhahiyat" adlı yapıtında toplamıştır.

Erzurumlu İbrahim Hakkı

- ◆ 18 Mayıs 1703'te Erzurum'da doğmuş bir mutasavviftir.
- ◆ Arabistan ve Mısır'ı dolastıkta sonra İstanbul'da Sultan I. Mahmud Han'ın özel izniyle saray kitaplığının yararlanmıştır.
- ◆ Siirt'in Tillo ilçesinde şeyhlik yapmış, kendi geliştirdiği aletlerle gökyüzünü incelemiştir.
- ◆ Şiirlerini, Divan adlı yapıtında toplayan şair, ünlü yapıtı Marifetname'de ise gagının jeolojiden astronomiye, fizyolojiden psikolojiye kadar pek çok alanındaki bilgilerini bir araya getirmiştir.

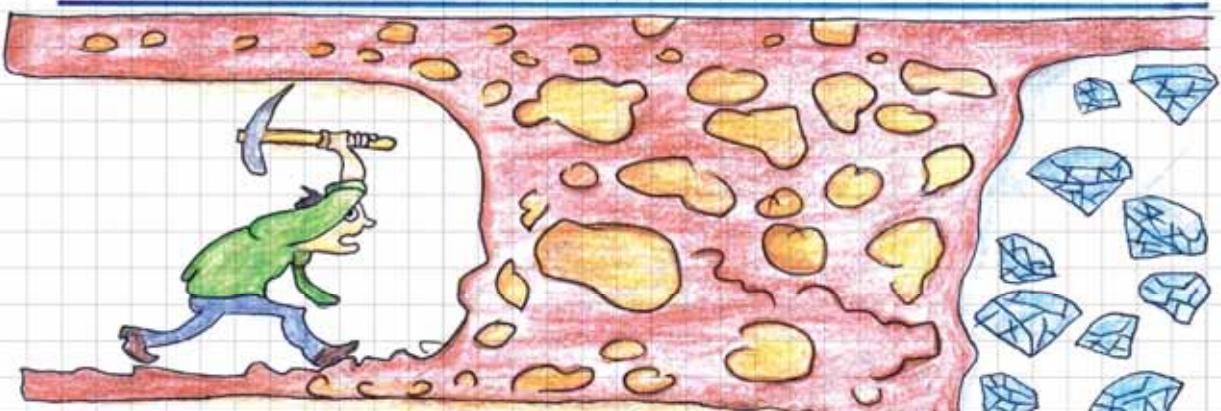

ÖRNEK

Marifetname

Divan

Sefine-i Nûh ⇒ İbrahim Hakkı, "İlahî-nâme"namımdır ve nesrim Marifetname'dir" der.

Dünya,
vażgeçenleri değil,
azmedenleri hatırlar...

1. * 12. Yüzyılda Ahmet Yesevi tarafından yazılmıştır.

* Türk kültürünün Orta Asya sahasında İslamiyet'in kabulüyle başlayan değişiminin ve yeniden yapılanmasının ilk ürünlerindenidir.

* Eser, İslam ruhuna uygun ideal insan ve toplum oluşturma gəbələrinin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen eserin adı nedir?

- A) Divan-ı Hikmet
- B) Akaid
- C) Fakr-Name
- D) Kitābu'l - Fevāid
- E) Gülis tān

2. Aşağıdakilerin hangisi koşmanın, konularına göre adlandırılan türlerinden değildir?

- A) Agit
- B) Taşlama
- C) Kocaklama
- D) Güzelleme
- E) Tekerleme

Soru Çözü

3. Aşağıdakilerden hangisi Halk edebiyatının özelliklerini arasında yer almaz?

- A) Yalın bir dil kullanılmıştır.
- B) Şiirlerde söz ve müzik içedir.
- C) Az da olsa söz sanatlarına yer verilmiştir.
- D) Genellikle yarım uyak ve redif kullanılmıştır.
- E) Sadece şiir alanında ürünler ortaya konmuştur.

4. Adalet kalmadı hep zulüm oldu
Geati su baharın gülleri soldu
Dünyanın gidişi acayıp oldu
Koyun belli degil kurt belli degi

Bu dörtlük aşağıdakilerin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Güzelleme
- B) Agit
- C) Varsağı
- D) Nutuk
- E) Taşlama

Cevap Performansı

1	2	3	4
A	E	E	E
E	B	D	C
C	E	A	B
D	C	A	E

Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını çizgi ile birleştir.

Doğru Cevaplar

A, E, B, E

DIVAN EDEBİYATI

* "Klasik Türk Edebiyatı" olarak da tanımlanan Divan edebiyatı, Türklerin İslam kültüründen etkilenmeleri sonucu oluşturdukları bir edebiyattır. Bu edebiyat, bazı kaynaklarda "Havas Edebiyatı", "Yüksek Zümre Edebiyatı", "Saray Edebiyatı" gibi adlarla da anılmaktadır.

* Ancak belli ilkeleler çerçevesinde gelişen bu edebiyat, şairlerin şiirlerini "Divan" denilen yazma kitaplarda toplamalarından dolayı daha çok "Divan edebiyatı" adıyla ifade edilmektedir.

Divan Edebiyatının Genel Özellikleri

- ✓ Şiirde aruz ölçüsü kullanılmıştır.
- ✓ Şiirler, aralarında konu bütçesi bulunmayan ve her biri bağımsız bir söz obrn bayit birimiyle yazılmıştır. Ayrıca nazım birimi olarak dörtlügün kullanıldığı şiir türleri de vardır.
- ✓ Tüm şairlerin ortak kullandıkları, mazmun denilen klişeleşmiş, kalıcılaşmış sözler kullanılmıştır.
- ✓ Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalarla yüklü, ağır ve süslü bir dil kullanılmıştır.
- ✓ Söz sanatlarına çokca yer verilmiştir.
- ✓ Anlamdan çok söyleyiş önem verilmiştir. Ne söylendiği değil, nasıl söylendiği önemlidir.
- ✓ Uyak göz içindir ve genellikle zengin uyak kullanılmıştır.
- ✓ İnsanın iç dünyasına yönelik, soyut bir edebiyattır.
- ✓ Arap ve Fars edebiyatlarının etkisinde gelişmiştir.
- ✓ Divan edebiyatında aşk, şarap, sevgili, ölüm, övgü, yergi, tabiat ve tasavvuf gibi konular işlenir.
- ✓ İslamiyetin gölgesinde gelişen bir edebiyattır. Tasavvuf bu sebeple en çok işlenen konulardandır.

Nazire: Divan edebiyatında bir şairin şiirini model olarak aynı uyruk, redif ve ölçüde yazdığı benzer şiirdir. Nazire yazan kişi, nazire yazdığı şairin üslubu begendiğini gösterir. Nazirenin bir taklit değil, en az nazire yazılan şiir kadar güzel olması gereklidir. Nazire eğer şaka ve olay amacıyla yazılsa buna "tehzil" denir.

Divan Edebiyatı Nazım Biçimleri

Beyitlerden Oluşanlar	Tek Dörtlükten Oluşanlar	Bentlerle Kurulanlar (Musammatlar)
▢ Gazel	▢ Rubai	▢ Terkib-i Bent
▢ Kaside	▢ Tuyuğ	▢ Terci-i Bent
▢ Mesnevi	▢ Sarkı	▢ Muhammes (5'li)
▢ Kit'a	▢ Murabba	▢ Müseddes (6'lı)
▢ Müstezat	▢ Terbi	▢ Müsebba (7'li)
		▢ Müsemmen (8'li)
		▢ Mütessa (9'lu)
		▢ Muassır (10'lu)

Beyitlerden Oluşanlar

Gazel

- ▢ Güzellikten, aşktan ve aşk yüzünden çekilen acılardan, ickiden söylenen küçük şiir anlamına gelir.
- ▢ Divan edebiyatının en çok sevilen şairleri bu alanda verilmiştir. Gazelin ilk beyetine "matla", son beyetine "makta" denir. Gazelin en güzel beyetine "beytü'l gazel", şairin mahlasının yer aldığı beyite "şah beyit" denir.
- ▢ Gazelin beyitleri arasında konu birligi bulunma şartı yoktur. Eğer gazelin bütün beyitlerinde aynı konu işleniyorsa buna "yek-ahenk" gazel denir. Bütün beyitlerinin aynı söyleyiş güzelligine sahip olması durumunda ise "yek-âvâz" gazel denir.

- Beyit sayısı 5-15 arasında değişir. Birinci beyit kendi arasında uyaklıdır. Sonraki beyitlerde ilk dize serbest, ikinci dize birinci beyitle uyaklıdır. Uyak düzeni aa-ba-ca... şeklindedir.
- Dize ortalarında uyak bulunan, yani iç uyaga sahip gazelle-re "musammat gazel" denir.

Ele aldığı konuya göre gazel türleri şunlardır:

Âşikane Gazel: Aşk ile alakalı keder, yakarma, acı gibi içsel duyguların bahsedildiği gazel türlerine âşikane gazel adı verilir. Âşikane gazellerde Fuzuli usta isimdir.

Rindane Gazel: Dünya malları, söhnet, yaşamaktan zeuk almak konusundan bahsedilmiş gazellere rindane gazel adı verilir. Rindane gazelin en iyi örnekleri Baki'ye aittir.

Hikemi Gazel: Özü sözler içeren, hayat dersi veren ve ahlaksal öğeler içeren gazellere hikemi gazel adı verilir. Bu gazeller didaktik gazellerdir ve en iyi örnekleri Nabi tarafından verilmiştir.

Sühane Gazel: Sevgi, aşk gibi zeukleri capkin bir dille ifade eden gazellere sühane gazel adı verilmiştir. Bu tür gazellerin ustası Nedim'dir.

Kaside

- Arap edebiyatında ilk dönemlerden beri kullanılan bir nazım bicimidir. Kaside sözcüğünün anlamı "kastetmek, yönelmek" tir. Kasideler belirli bir gaye için yazılan şiirlerdir. Din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla belirli kurallar içinde yazılan uzun şiirlere denir.
- Uyak düzeni aa-ba-ca... şeklindedir.
- Kasidenin ilk beyetine "matla" denir. Son beyetine "maka", şairin mahlasının bulunduğu beyite "taç beyit" adı verilir ve kasidenin sonlarına doğru bulunur. Kasidenin en güzel beyetine "beytü'l kasid" adı verilir.

DKaside, en az 33, en çok 99 beyit olur. Ancak beyit sayısı 33'ten az ve 99'dan çok olan kasideler de vardır.

Kasidenin Bölümleri

Nesib - Teşbib (Giriş): Asıl konuya geçilmeden önce; bahar, yaz, ramazan, bayram, savaş gibi konularla ilgili tasvir yapılır. Bahariye (bahar), iydiye (bayram), şitaiyye (kış) ...

Girizgah: Asıl konuya geçiş için hazırlık yapılır.

Methiye: Bu bölümde şair kimi övecekse onun yüceliklerini sıralar. Asıl bölümdür.

Fahriye: Şair bu bölümde kendini ve şiirini över.

Teganızül: Şair burada kendi başına gazel söylemeyeceğimiz misralar yazar, "taq beyitte" şairin adı geçer.

Dua: Burada methedilen kişinin başarısı için dua edilir.

Konularına Göre Kasideler (Türleri)

Tevhid: Allah'ın birliğini anlatan şiirlerdir.

Münacaat: Allah'a yalvarıp yakarmak için yazılan şiirlerdir.

Naat: Hz. Muhammed'in büyüğünü anlatan, onun övgüsü ile ilgili şiirlerdir.

Methiye: Padişahları, vezirleri ve devrin ileri gelen kişileri ni övmek için yazılan şiirlerdir.

Mersiye: Devlet büyüklerinin ölümünden düşulan acıları anlatan şiirlerdir.

Hicviye: Bir kimseyi yermek amacıyla yazılan kasidedir. Acımasız ve abartılı bir dili vardır. Edebiyatımızda hicviyenin en güzel örneklerini Nef'i vermiştir. "Siham-i Kaza"nda bu türün en güzel ve en tanınmış örnekleri yer almaktadır.

—NOT—

Rediflerine göre kasideler; su kasidesi, sühan kasidesi, gül kasidesi gibi isimler alır.

Mesnevi

- Mesneviler ögüt verici bir olayı anlatan uzun şiirlerdir. Bu şiirlerde savaş, aşk, tarihi olaylar, din ve tasavvuf konularıyla birlikte, çeşitli toplumsal konular da işlenir. Divan edebiyatında bugünkü anlamda roman ve öykü yoktu. Mesneviler bir bâkîma bu türlerin yerini tutuyordu.
- Beyit sayısı ve konu bâkîminden sınır olmadığı için Divan şairleri bu türde uzun şiirler yazmışlardır. Her beytin kendi içinde uyaklı olması şairlere yazma kolaylığı sağlamıştır.
- Mevlana'nın Mesnevi'si yaklaşık 25700 beyitten oluşmuştur.
- Aruzun kısa kalıpları ile yazılır. Uyak düzeni aa-bb-cc-dd ... şeklinde dir.

Edebiyatımızda önemli mesneviler ve yazarları:

- Leyla ile Mecnun, Beng ü Bade ➔ Fuzuli
- İskendername, Cemşid ü Hürşid ➔ Ahmedî
- Härname, Hüsnü ü Şirin ➔ Seyhi
- Hayrabad, Hayriye ➔ Nabi
- Hüsn ü Aşk ➔ Şeyh Galip
- Risaletü'n Nushiye ➔ Yunus Emre
- Garipname ➔ Âşık Paşa

Müstezat

- Artık, ziyade misra demektir.
- Her beyitte uzun dizelerin sonuna eklenen, ziyade adi ve rilen kısa dizeler yer alır. Gazel tarzında bir nazım şeklidir.
- Uyak düzeni gazelinkî gibidir. Matla beyti yoktur. Gazelde işlenen konular işlenir.

Kıta

- Divan edebiyatında belli bir uyak düzeniyle yazılmış olan, dizeleri arasında ölçü birliği bulunan, herhangi bir düşünce ya da duyguya en az ikiden başlamak üzere, en çok on altı beyitte anlatan nazım biçimine denir. İki beyitten oluşur.

Tek Dörtlükten Oluşanlar

Rubai

- ▲ Dört dizelik bir nazım biçiminin adıdır.
- ▲ Uyak düzeni aaxa biçimindedir.
- ▲ Hayatın anlamı ve hayat felsefesi, ölüm, dünyanın türlü nimetlerinden yararlanma, şarap gibi konular işlenmiştir.
- ▲ Kendine özgü yirmi dört kalibi vardır.
- ▲ İran edebiyatına ait bir türdür.
- ▲ En büyük şairi İranlı Ömer Hayyam'dır.
- ▲ Türk edebiyatında, Türkce rubaîlerin en güzel örneklerini Yahya Kemal vermiştir.

Tugug

- ▲ Dört dizelik bir nazım biçimidir. Uyak düzeni rubai gibidir.
- ▲ Aruzun sadece "fâlâtün, fâlün" kalıbıyla yazılır.
- ▲ Konu sınırlaması yoktur. En çok aşk, onun yüzünden gekilen acılar ve şarap için söylenmiştir.
- ▲ Divan edebiyatına Türklerin kazandığı bir nazım biçimidir.
- ▲ Kadi Burhanettin, Ali Şir Nevai, Nesimi tugugları ile tanınmıştır.

Şarkı

- ▲ Besteyle okunmak için yazılın, dörtlüklerden oluşan aşk şiirleridir.
- ▲ Dörtlük sayısı 3-5 arasında değişir. Birinci dörtlükte ikinci ve dördüncü dizeler, sonraki dörtlüklerde dördüncü dizeler tekrarlanır. Bu da nakarat denir.
- ▲ Uyak düzeni abab, cccb, ddcb ... biçimindedir.
- ▲ Divan edebiyatına Türklerin kazandığı bir nazım şeklidir.
- ▲ Günlük hayat, aşk ve sevgi gibi konular işlenir.
- ▲ Halk deyişleri, günlük hayatı ait söyleyişler kullanılır.
- ▲ Nedim şarkı türünün en önemli ismidir.

Muroabba

- △ Nazım birimi dörtlük olan nazım şekillerinden biridir. İlk dörtlük kendi arasında uyaklıdır. İkinci dörtlükten itibaren ilk üç dize kendi arasında; dördüncü dize ise birinci dörtlükle uyaklıdır.
- △ Uyak düzeni aaaa, bbba, ccca... biçiminde dir.
- △ Felsefi konular ve aşk işlenir.
- △ Tanzimat edebiyatında Namık Kemal muroabba örnekleri vermiştir.

Terbi

- △ Bir gazelin beyitlerinin üstüne, başka bir şair tarafından aynı ölüü ve uyakta ikiser dize eklenmesiyle oluşur.
- △ Eklenen dizeler, gazelin beytinin birinci dizesine uyar.
- △ Uyak düzeni aaaa, bbba, ccca, ddda... şeklinde dir.

Bentlerle Kurulanlar (Musammatlar)

Terkib-i Bent

- Bentlerden oluşan bir nazım şeklidir. Bent bölüm demektir.
- Her bent 7 ya da 10 beyitten oluşur. Bent sayısı 5 ile 15 arasında değişir.
- Bentler birbirine vasıta beyti denilen beyitlerle bağlanır.
- Terkib-i bentlerde şairin felsefi düşünceleriyle toplumsal konular işlenir.
- Terkib-i bentlerde vasıta beyti her bentten sonra değişir.
- Bentlerin uyak düzeni gazeldeki gibidir.
- Terkib-i bendin en ünlü ismi Bağdatlı Ruhî'dir. Tanzimat şâiri 2iya Pasa da bu türün başarılı örneklerini vermiştir.

Terci-i Bent

- Şekil bakımından terkib-i bent gibidir.
- Ancak terkib-i bentte sürekli değişen vasıta beyti terci-i bentte aynen tekrar edilir. Yani bentler arasındaki bağlantı aynı beyitte yapılır.

- Vasisa beyitinin aynen tekrarlanması bütün bentlerde aynı konunun işlenmesini gerektirir. Bütün şiir boyunca aynı konu işleneceği için terci-i bent yazmak oldukça zordur.
- Edebiyatımızda en ünlü terci-i bent yazarı Tanzimat şairi Ziya Paşa'dır.
- Terci-i bentler daha çok felsefi konularda yazılır. Allah'ın kudreti, kainatın sırları, tabiatın zütlükleri gibi konular işlenir.

Muhammes

- Beş dizelik bentlerden oluşan bir nazım şeklidir.
- Uyak düzeni aaaaa, bbbba, cccaa, dddda... ya da aaaaa, bbbbaa, cccaa, dddaa... şeklinde olabilir.
- Bazı dördüncü ve beşinci dizeler narakat olarak da tekrarlanabilir.

Müseddes

- Altı dizelik bentlerden oluşan bir nazım bicimidir.
- Uyak düzeni aaaaaaa, bbbbba, cccccca, dddda... şeklinde dir.

Müsebba

- Her bendinde yedi dize bulunan divan şiri nazım bicimidir.
- Bir gazelin beyitlerinin başına beş dize eklenerek oluşturulur.
- Uyakları aaaaaaaaa - bbbbbbbba - ccccccca ... şeklindedir.

Müsemmen

- Bentlerinin dize sayısı sekiz olan divan şiri nazım bicimidir.
- Uyak düzeni aaaaaaaaa - bbbbbbbba - ccccccca... şeklindedir.

Mütessa

- Bentlerindeki dize sayısı dokuz olan divan şiri nazım bicimidir.

Muassır

- Bentlerindeki dize sayısı on olan divan şiri nazım şeklidir.

Divan Edebiyatında Nesir (Düzyazı)

✓ Divan edebiyatında, şiir ağırlıklı olmakla birlikte, nesre (düzyazıya) de yer verilir. Bu edebiyatta düzyazıya "inşa", yazara "münşî" denir. "Münşeat" terimi de "düzyazilar" anlamında kullanılmıştır. Nesir sözcüğü, "yaymak, sacmak, dağıtmak" demektir.

Nesir Türleri

Sade Nesir: Halkı bilgilendirmek için yalın, sansatsız bir dille yazılan yapıtlardan oluşur. Genel olarak tefsir ve hadis kitapları, din ve tasavvuf konularında yazıtlarla tarih, menakip-name ve destan niteliği taşıyan yapıtlar bu türden dir.

Seydi Ali Reis → Miratül Memalik

Sehi Bey → Hest Behist

Mercimek Ahmed → Habusname

Kul Mesut → Kılıç ve Dimme

Euliya Gelebi ➔ Seyahatnamesi

Orta Nesir: Günlük konuşma dilinden ayrılmış, zaman zaman süslü nesrin niteliklerini taşımakla beraber anlatılmak istenilen, anlaşılır bir şekilde ortaya koyan nesirdir. Öğretici bir amacı olan, bilim ve kültür konularında yazılmış yapıtların çoğu orta nesir niteliği taşırlar.

Naima Tarihi

Pegevi Tarifi

Âşık Paşaçade Tarihi

Süslü Nesir: Hüner ve manifet göstermek amacıyla yazılmış, Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalarla yüklü, seülerin kullanıldığı, söz ve anlam sanatlarıyla dolu, bağlacılarla uzayıp giden cümlelerle örülmüş, güç anlaşılır bir nesirdir. Divan edebiyatında süslü nesir türünün karşılığı olarak "inşa" sözü kullanılır.

ÖRNEK

Sinan Paşa → Tazarrunâme

Fuzuli → Sıkayetnâme

Divan Edebiyatında Edebi Akımlar

Türki Basit (Basit Türkçe) Akımı

→ 16. yüzyılda etkili olan bu akımın temsilcileri "Tatavtali Mahremi", Aydınılı Visalî ve Edirneli Nazmi'dir. Bu şairler, aruz ölçüsünü ve Divan şiirini biçimlerini kullanmakla birlikte hemen hemen öz Türkçe şiirler yazdır. Yabancı söz ve tamlamaları şiirde sakmadılar.

→ Mazmuntar yerine halk dilindeki mecazları, deyimleri ve atasözlerini kullanmaya çalışılar.

Mahallîşme (Yenileşme) Akımı

⇒ Divan şiirinde İstanbul şivesine ve İstanbul tabiatına daha fazla yaklaşmak amacıyla güden bu akım ilk önce Baki'de görülmüş, 18. yüzyılda en güçlü örneklerini Nedim'le verdikten sonra, 19. yüzyılda Enderunlu Vâsîf bu akımı genişletmiştir.

⇒ Bu akımla birlikte özellikle halkın konuşma dilinden bazı unsurlar şiirre girmiştir. Atasözlerinin ve deyimlerin kullanılmasına ağırlık verilmiştir. Dil son derece sadedir; Arapça ve Farsça sözcüklerin kullanımı çok azdır.

Selb-i Hindi (Hint Tarzı) Akımı

□ 17. yüzyılda Hindistan'a seyahat eden İran şairlerinin adıları bir şiir cığıridır. Bu akımın Divan edebiyatındaki temsilcileri 17. yüzyılda Neşati ve Naili; 18. yüzyılda Şeyh Galip'tir.

□ Bu akımın Divan şiirine getirdiği yenilikler şunlardır: Söz oyunları yerine anlam derinlikleri ve anlam oyunları koymak, açık ve düz söyleyişi bırakıp mecazlarla yüklü, kapalı ve giz anlatı şîir bir söyleyiş oluşturmak. Her dizede üstün bir iç müsikisi ve ahenk sağlamak.

Divan Edebiyatı Düzyazı Biçimleri

Tarih - Vakayinâme: Vakayinâme Osmanlı Devleti'nin resmi tarihidir. Tarih yazarına "müverrih", vakayinâme yazarına da "vakanüvist" denir. Silahdar Mehmet Ağa'nın "Tarih", Naima'nın "Naima Tarihi", İbrahim Peçevi'nin "Peçevi Tarihi" adlı yapıtları bu türlerin başarılı örnekleri arasında yer alır.

Tezkire: Ünlü kişilerin yaşam öykülerinin toplanıldığı yapıtlardır. İlk tezkire örneği, Ali Şir Nevai'nın, şairlerin yaşamalarını anlatıldığı "Mecâlisü'n Nefâis" adlı yapıtıdır. Sinan Paşa'nın "Tezkiretü'l Euliya" adlı yapımı da euliyaların yaşamalarının yer aldığı bir tezkiredir.

Gazâvatnâme: Savaşların, kahramanlıkların, zaferlerin anlatıldığı yapıtlardır. Arap edebiyatında "magazi" diye bilinir.

Seyahatname: Yazarların gezip gördükleri yerlerden edindikleri izlenim ve bilgileri aktardıkları yapıtlardır. Euliya Gelebi'nin "Seyahatname" adlı yapımı bu türün en önemli örneklerinden biridir. Seydi Ali Reis'in "Mîratü'l Memâlik" hem bir seyahatname hem de bir anıtdır.

Sefâretname: Osmanlı elâicerinin bulunduğu ülkelerde ait bilgileri ve izlenimleri içeren ve gezi yazısına benzeyen yapıtlardır. Yirmisekiz Gelebi Mehmet'in "Paris Sefaretnamesi" adlı yapımı bu türün başarılı bir örneğidir.

Şehrengiz: Bir şehrin güzelliklerinin anlatıldığı yapıtlardır. Bu yapıtlarda şehirle ilgili bilgiler verildikten sonra o şehrne övgüler dizilir.

Surname: Şehzadelerin sünnet, kadın sultanların evlilik törenlerinin anlatıldığı yapıtlardır.

Siyer: Hz. Muhammed'in hayatını anlatan yapıtlardır. Edebiyatımızda bu türün ilk örneği, Erzurumlu Kadi Darîr'in "Sîretü'n Nebî" adlı yapıtıdır.

Münşeat: Mektuplardan veya çeşitli konulardaki süslü nesir örneği olan düzgazılardan oluşan yapıtlardır. Örnek olarak Nabi verilir.

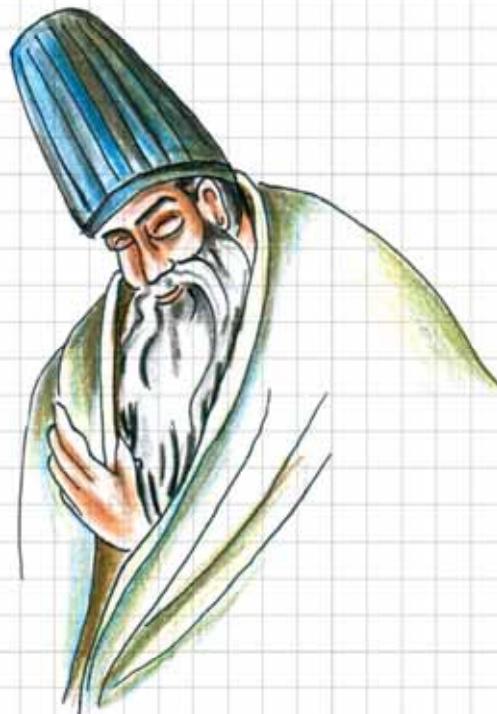
Divan Edebiyatının Önemli Temsilcileri

Hoca Dehhani

- ⇒ Horasan Türklerinden olan Dehhani 13. yüzyılda yaşamıştır.
- ⇒ Anadolu'da, İran edebiyatı etkisiyle din dışı konularda Türkçe şiirler yazan ilk şairlerdenidir.
- ⇒ Divan edebiyatındaki şekil, mazmun ve söyleşi benimseyerek bunları ustaca uygulamasını bilmıştır.
- ⇒ Divan şiirinin kurucusu ve ilk temsilcisiidir.
- ⇒ Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat'ın isteği üzerine 20 bin beyitten oluşan bir "Selçuk Şehnamesi" yazmıştır. Farsça yazdığı bu yapıtıń yanı sıra ustaca söylemiş Türkçe gazel ve kasideleri vardır.

Mevlana Celâleddin Rumi

- ★ 13. yüzyılda yaşamış ünlü bir Türk mutasavvifidir.
- ★ Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat'ın daveti üzerine Konya'ya gelir ve oraya yerleşir. Şemsî Tebrizi ile tanışarak ondan tasavvuf eğitimi alır.
- ★ Büyük bir hoşgörü sahibidir. Ona göre kainatın temeli, insanı olgunlaştıracak ve Allah'a yaklaşılacak şey sevgidir.
- ★ Bu felsefesiyle yüzyıllardan beri bütün insanlığın ilgisini çekmektedir.
- ★ Birkaç şiiri dışında eserlerini Farsça yazmıştır.
- ★ 2007 yılı UNESCO tarafından "Dünya Mevlana Yılı" olarak ilan edilmiştir.
- ★ "Hamdim, piştim, yandım" sözleriyle hayat felsefesini özetlemiştir.

Eserleri:

Mesnevi: Küçük manzum hikâyelerle dini ve tasavvufi öğütler yer almaktadır. Mesnevi biçiminde yazılmıştır.

Divan-ı Kebir: Sanat gücünü ortaya koyan gazel, kaside, müstezat ve rubailerden oluşur.

Fih-i Mafih: Dini ve tasavvufi sohbetleri yer almaktadır.

Mektubat: Devrin ileri gelenterine nasihat için veya kendisine sorulan sorulara yanıt olarak yazdığı mektuplar yer almaktadır.

Mecalis-i Seba: Geçitli zamanlarda verdiği vaazları yer almaktadır.

Sultan Veled

- ⇒ Mevlana'nın büyük oğlu olan Sultan Veled, 1226 yılında Lârende'de doğmuştur.
- ⇒ Eserlerini Farsça yazmakla birlikte Türkce şiirleri de bulunmaktadır. Bu açıdan Ahmet Fakih ile birlikte, Anadolu Türk edebiyatında bir öncü durumundadır.
- ⇒ Sultan Veled "Melevilik" tarikatını kurmuş ve yaymıştır.

Eserleri:

Divan: Beyit sayısı yaklaşık 12700 olan, kaside, gazel, tercibed ve rubai gibi geçitli nazım şekilleri yer alan bu büyük eserde otuzca yakın vezin kullanılmıştır. Divanın gazeller bölümünde Türkçe - Farsça - Rumca yazılmış mütemma manzumelerde bulunmaktadır.

İbtidâname: insanın kendisini bilmesini öğrettiği gibi ölmeden önce ölmeyi, ölümsüzlüğe ulaşmak için Tanrı'ya bağlanmayı, aşk ateşyle pişmeyi ve nefsin kötülüklerden nasıl arınması gerektiğini anlatır.

Rebabname: İbtidâname ile hemen hemen aynı konular işlenmiştir. Farkı Mevlana hakkında geniş bilgi verilmesidir.

Sadi Sırozi

- ★ Fars edebiyatının en büyük şairlerindendir. Sünni bir alim ve sufidir.
- ★ Kur'an'ı ezberleyerek "hafız" unvanını aldığı, eserleri üzerine yapılan çalışmalarдан ise iyi bir medrese eğitimi gördüğü; hadis, fikih, kelam ve tasavvuf okuduğu anlaşılmaktadır.
- ★ Sadi, felsefe ve tasavvuf konularını içeren ve genellikle "arifane" diye adlandırılan türün kurucusu sayılır.

Eserleri:

Bostan: işlenen konular; adalet, insaf, cömertlik, aşk, teslim ve rıza, kanaat, terbiye ve tövbe'dir.

Gülistan: Fars edebiyatının şaheserlerinden olan, Sadi'nin bilgi ve tecrübesini belâğat ve fesahatle yoğunup yazmış olduğu Gülistân onun Farsça ve Arapça şiirleriyle karışık mensur bir eserdir.

Ahmet Fakih

- Hoca Ahmed Fakih veya Sultan Hoca Fakih adları ile de tanınan sanatçının hayatı hakkında bilgilerde belirsizlik vardır.
- Mevlana'nın babasından fikih dersleri aldığı için kendisine "fakih" denmiştir.

Eserleri:

Kitâbu Evsâfi Mesâcidi's-Şerîfe: Mesnevi nazım sekiliyle yazılmış bir eserdir. Hacca gittiginde gezip gördüğü Şam, Kudüs, Mekke, Medine ile orada ziyaret ettiği yerleri anlatmaktadır. Eserin sonuna "Kudüs Methiyeleri" ni eklemiştir.

Gırhname: Seksen üç bayitlik bir kasidedir. Dünyanın faniligidenden, kabir azabından, mahşerden bahsederek ölümü hatırlatır.

Âşık Paşa

- « Tasavvuf bilgilerini halka öğretme amacı güttüğü için yapışlarını kolay anlaşılır bir dille kaleme almıştır.
- « Aruz ve hece ölçüyle Yunus Emre etkisinde yazdığı şiirlerde, öğretici olmayı sanatsal olmaktan üstün tutmuştur.

Eserleri:

Garîb-nâme: Ahlaki, tasavvufi ve didaktik mesnevidir. Türk dili bilincinin geliştirildiği bir eserdir.

Fâkr-nâme: Dini ve tasavvufi bir metin olan Fâkr-nâme 161 beyitten oluşturmaktadır. Fâkr, bir kuş şeklinde düşünülür. Bu kuş sırasıyla arşî kürsiyi cenneti ve yeri dolaşır. Oradan bütün peygamberleri ziyaret eder ve en sonunda gâni iken fâkr tercih eden Hz. Muhammed (S.A.N) de karar kilar.

Gülşehri

- # 14. yüzyılın başlarında yaşamıştır. Mutasavvif bir kişilige sahip olan şair, Kırşehir'de bir Mevlevi tekkesi kurmuş, orada şeyhlik yapmıştır.
- # Feridüddin-i Attar'ın "Mantiku't Tayr" adlı yapısını Türkçeye çevirmesyle tanınmıştır. Bu çevirisine Attar'ın birçok hikâyесini almamış; onların yerine "Mesnevi"den, "Kelile ve Dimne"den ve "Kabusname"den kissalar eklemiştir.

Eserleri:

Mantiku't-Tayr: Kuş dili anlamana gelen eser Feridüddin Attar'ın aynı eserinden uyarlanmadır.

Feleknâme: Ahlaki, tasavvufi, didaktik bir eserdir. Farsça olarak yazılmış bir mesnevidir. Kur'an'dan ve Mevlana'nın Mesnevi'sinden yararlanılmıştır.

Kadi Burhaneddin

- « Asıl ismi Burhaneddin olan sanatçı Kayseri'de doğmuştur.
- « Kadi Burhaneddin, gazelleri ve tuyuqları ile ün kazanmıştır.
- « Tuyug nazım şeklini divân edebiyatına kazandırmıştır.
- « Aşk şiirlerinin yanı sıra din ve tasavvuf ile ilgili şiirleri de vardır.
- « Edebi sanatlara, özellikle cinasa düşkündür.

Eserleri:

Divan: Bu divanın çok büyük bir bölümü gazellerden oluşmaktadır. Klasik divan tertibine göre düzenlenmemiş olan Divan'da, önce gazeller sonra rubaîler ve tuyuqlar sıralanmıştır.

İksirü's-Sa'adat fi-Esrari'l-ibadat: Dini bir içeriğe sahiptir. Arapça ve mensur bir eserdir.

Tercihu't-Tavzih: Dini bir içeriğe sahiptir. Mensur bir eserdir.

Ahmedi

- △ Bursa ve Edirne sarayları çevresinde rahat bir yaşam sürdürmüştür.
- △ Aşk, eğlence, tarih ve tabiat temali şiirler yazmıştır.
- △ Tasavvufu çok iyi bilmesine rağmen, şiirlerinde tasavvufa çok az yer vermiştir.
- △ İran şiirinin konu ve şekil özelliklerini şiirimize kazandırmağa çalışmıştır.

Eserleri:

İskendername: Büyük İskender'in hayatını ve savaşlarını anlatan mesnevi şeklinde yazılmış hikâyedir. Eserde astronomi, fen, matematik, toplumbilim ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Cemşid-i Hürşid: Farsçadan uyarlanan mesnevi bicimindeki eserdir. Türk destanları ve Dede Korkut hikâyelerinin izleri görülür.

Nesimi

- Şiirlerinde Azeri Türkçesini ve Farsça'yı kullanmıştır.
- Coşkulu tasavvufi şiirlerinin yanı sıra din dışı aşıkane gazeller de yazmıştır.
- Daha çok tuyuglarıyla tanınmıştır.
- Şiirleri, şeriat'a aymırı bulunduğuundan Halep'te derisi yüzüle-rek öldürülmüştür.

Hoca Mesud

- # 14.-yüzylıda yaşamış diwan şairidir.
- # Eserlerinden İran edebiyatını yakından tanıdığı, Farsça ve Arapça'yı iyi bildiği anlaşılmaktadır.
- # Döneminde kullanılan deyişmeleri ve atasözlerini nazma geçirmiş- tır.
- # Tercümenin yaratıcı bir sanat yeteneği gerektirdiği sırrını kavrayan bir sanatkârdır.

Eserleri:

Süheyl ü Nevbahar: Yegeni İzzeddin Ahmed'le birlikte yar-
diği aşk mesnevisidir. Eser daha çok manzum aşk ve macera
hikâyeciliği içinde yer almaktadır. Eser dini, ahlaki nasihat-
lerle öülü fikri ve didaktik bir muhteva taşımaktadır.

Ferhengname-i Sadi: Sadi'nin Bostan'ından seçilmiş şiirler-
in tercüməsidir. Dini, ahlaki konularda öğütler veren, buntar-
la ilgili hikâyelerin yer aldığı bir eserdir.

Ali Şir Nevai

- Türkçenin Farsçadan üstünlüğünü ortaya koymaya çalışmıştır. Büyüklü bir devlet adamı ve ünlü bir edebiyatçıdır.
- Türkçenin güzelliklerini görerek onun Farsçadan daha zengin bir dil olduğunu ilk söyleyen dilcimizdir.
- Türk dil birligini kurmaya çalışmış ve bu amacıyla şiirler yaz-
mıştır.

- Çağatay yaşı dilinin gelişmesinde etkin rolü olan sanatçının şiir ve düzyazı türünde otuza yakın eseri vardır.
- Edebiyatımızda ilk "hamse" sahibidir.

Eserleri:

Muhâkemetü'l Lügateyn: Farsça ile Türkçe karşılaştırarak Türkçenin daha üstün bir dil olduğunu ortaya koyar.

Hâzâinü'l Meâni: Hamsesinin adıdır.

Mecâlisü'n Nefâis: Edebiyatımızda şairlerin hayatlarının yer aldığı ilk tezkiredir.

Mizânü'l Evsâni: Öläü ve nazım biçimleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Seyhi

- 15. yüzyılın tanınmış şairlerinden Seyhi, Germiyan'da, Osmanlı saraylarında bulunmuş, devlet büyüklerine kasideler sunmuştur.
- Mutasavvif ve şair kimliğiyle kendinden sonraki şairleri de etkilemiştir.
- Aralarında Fuzuli ve Bâki'nin de bulunduğu birçok şairin Seyhi'ye nazire yazması bu görüşü doğrular.

Eserleri:

Harnâme: Padışahtan aldığı timarın verilmemesi üzerine yergi tarzında kaleme aldığı sembolik mesnevidir.

Hüsrev ü Sirin: Mesnevi şeklinde yazılmış bir aşk hikâyesidir.

Ahmet Paşa

- ≠ 15. yüzyılda yaşamış, bu çağda "şairler sultani" olarak anılmıştır.
- ≠ Gazel ve kasideleri ile dikkat çeker, şarkı ve murabba türünde de olgun örnekler vermiştir.

- # Dili ustaca kullanarak sonraki şairlere örnek olmuştur.
- # Eserlerine birçok nazire yazılmıştır.
- # Fâtih Dönemi'nde yaşamıştır. "Kerem Kasidesi" ve Gönül Murabba ile ünlüdür.

Süleyman Gelebi

- ⇒ Yaşamı hakkında kesin bilgi olmamakla birlikte, Yıldırım Bayezid Dönemi'nde Bursa Ulu Cami'de imamlık yaptığı sanılmaktadır.
- ⇒ Edebiyatımızda en tanınmış mevlid yazarıdır. Bilinen en önemli eseri, "Vesileti'n Necat" adlı mevlidiidir.

Fazlı

- ▲ Sadece 16. yüzyılın değil, bütün Divan edebiyatının en büyük şairi sayılır.
- ▲ Sultanat merkezinden uzakta, Kerbela'da yaşamıştır.
- ▲ İyi bir eğitim görmüştür. Arapçayı, Farsçayı çok iyi öğrenmiştir.
- ▲ Şiirlerini Azeri Türkcesi ile yazmıştır. Kendi dönemine göre oldukça sade bir dille yapmıştır.
- ▲ Divan edebiyatının birçok türünde yapıt vermesine rağmen "gzel şairi" olarak bilinir ve gazetelerle şöhret kazanmıştır.
- ▲ Şiirlerinin önemli öğelerinin başında tasavvuf gelir. Şiirlerindeki bir başka önemli konu da aşktır. Fakat ondaki aşk, sevgiliye duyulan dünyevi bir aşk değil, ilahi bir aşktır.
- ▲ Ask, istirah, rindlik, fedakârlık onun şiirlerindeki başlıca temalarıdır.
- ▲ Sevilen insan bir araq, onun varlığında görünür hâle gelen tanrı ise tek amaktır. Ona göre gerçek varlık Tanrı'dır.

Eserleri:

Leyla ile Mecnun: Sevgiliden ayrılmmanın acısı, sevgiliye duyu-
ları aşktan ilahi aşka geçisi işlediği mesnevi tarzındaki eseridir.

Şikâyetnâme: Hiciv türünün çok çarpıcı bir örneği olan, ma-
asıını alamadığı için Nişancı Mehmet Paşa'ya yazdığı önemli
bir mektup örneğidir.

Hadîkâtü's - Süedâ (Mutuluğa İrenlerin Bahçesi): Herbela ola-
yının yer yer manzum parçalarla anlatıldığı mensur bir yapıt-
tır.

Beng ü Bâde: Mesnevi (Şah İsmail) ve II. Bayazid sembolize edilir.

Sâkinâme: Mesnevi.

Şâh-ü Geda: Mesnevi.

Bâki:

- İyi bir medrese eğitimi görmüş ve gesitli medreselerde mü-
derrislik (hocalık) yapmıştır. Kadılık görevlerinde bulunmuştur.
- Şiirlerinde tasavvufa ve dini konulara hiz yer vermemiştir
- Aşk, doğa ve deurinin ihtişamı, şiirlerinde yer alan başlıca
konulardır.
- Divan edebiyatında gazel türünün tanmış şairlerindendir.
- Dili kullanmada son derece başarılıdır; ahenkli, okıcı, zeukli
bir dili vardır.
- Söz sanatlarını kullanmada da oldukça başarılıdır.
- Sultanü's Suara (Şairler Sultanı) olarak bilinir.

Eserleri:

Fazâ'il-i Mekke: Mekke'nin faziletlерinin anlatıldığı çeviri bir
eseridir.

Kanuni Mersiyesi: Şairin Kanuni'nin üzüntüyü dile getiren ter-
kib-i bent bigimindeki eseridir.

Divan: Gazelleri ve diğer şiirlerini içерir.

Hayali

- ⇒ Bekar Memi olarak bilinir.
- ⇒ Necati ile Baki arasında köprü görevi görür.
- ⇒ Yerli unsurları tasavvufi düşüncede harmanlanmıştır.

Tâlîciîî Yahya

- * Asker kökenlidir. Fuzuli'den sonraki en ünlü şairdir.
- * Ünlü "Şehzade Mustafa Mersiyesi'ni" yazmıştır.
- * 1b. yüzyılın en başarılı Yusuf'u Züleyha'sını yazmıştır.
- * Hamse (beş mesnevi) sahibidir.

Nâbi

- 17. yüzyılda yaşamış, Divan şiirinin özüne yeni bir anlam getirmiştir.
- Özellikle toplum düzensizliklerini, hayatın kişiyi kötülükle-re götüren yönlerini göstermeye çalışmıştır.
- Divan edebiyatında düşünce açığını açmıştır. Din ve töreyle ilgi-li öğütler vermiştir.
- Şiiri, düşüncelerini anlatmada bir araç olarak görmüştür.
- Şiirlerinde hikmetli sözlere, atasözlerine yer vermiştir.
- Dönemine göre, yapıtlarını sade bir dille oluşturmuştur.

Eserleri:

Hayriyye: Oğlu için yazdığı, didaktik mesnevidir.

Hayrâbâd: Bir aşk macerasını anlatan mesnevidir.

Tuhfetü'l Harameyn: Hac yolculugunu anlatır.

Münseat: Mektuplarından oluşan bir yapittır.

Nef'i

- Padişahlara ve ileri gelenlere yazdığı kasidelerle, ayrıca hicivleriyle tanınmıştır.
- Ölçüsüz bir şairdir, övdüğüne göklere çıkarır, yerliğini ise yerin dibine geçirir. Babasına bile hiciv yazmıştır.
- Hicivleri kimi zaman ise oldukça ağır, hatta küfürlüdür.

- Anlatmak istediklerini, sevgili sözcüklerin ahengiyle duyurmayı başarmıştır.
- Dili süslü ve sanatlıdır.
- Sadrazam Bayram Paşa'ya yazdığı hiciüler dolayısıyla boğrularak öldürülmüştür.
- Siham-i Kaza "Kaza Okları" anlamına gelip hiciülerinin yer aldığı eserdir.

Seyhülislam Vahya

- # İstanbul'da doğan sanatçı değişik yerlerde müderrislik ve kılilik yapmıştır.
- # Gazelleri zarif, suh ve aşıkane dir.
- # Dili zamanına göre bir hayli sade dir.
- # Divan'ının dışında dini, tarihi ve edebi konularda risale ve tercümeleri de vardır. Sakinâme, Nigaristan eserleridir.

Naili

- « Sebk-i Hindi tarzının divan edebiyatındaki ilk temsilcisidir.
- « Şiirlerinde ağır bir dil kullanmıştır.
- « Şiirde dış ahenkten çok, iç ahenke ağırlık vermiştir.
- « Daha çok gazelleri ile tanınmıştır.

Nedim

- Late Devri'ni yaşamış ve bütün ihtişamıyla şiirlerine yansımıştır. Şiirlerinde zeuk, sefa, eğlence, nükte, musiki bir aradadır.
- Şiirlerinde Divan edebiyatının katı kurallarının dışına çıkarak kendine özgü taze bir dil oluşturmuştur.
- Edebiyatımızda mahallîleşme akımı başlatmıştır.
- İstanbul'u ve İstanbul Türknesini şiirimize getirmiştir.

- ▢ Yaşanılan hayatı ve dış dünyada gözlemlenebilen gerçek doğayı şiirde getirmiştir.
- ▢ Onun şiirlerinde İstanbul'un o dönemdeki mesire yerlerinin adları geçer.
- ▢ Aşk, şarap, tabiat, hayatın zeuk alma onun şiirlerinin başlıca konularıdır.
- ▢ Şiirlerinde dini konulara hiç yer vermemiştir. Kullandığı dil, açık, yalın ve ahenklidir.
- ▢ Edebiyatımızda şarkı türünün en önemli ismidir.
- ▢ Divan'ında hece ölçüsü ile yazılmış bir de türkü vardır.

Seyh Galip

- ▢ Divan edebiyatının son büyük şairidir. Galata Mevlevihanesinin şehhidir, mutasavvıfıdır.
- ▢ Süslü ve gesitti söz sanatlarıyla yüklü, ağır bir dili vardır.
- ▢ Divan şiirinin geleneklerine bağlı, kalmakla beraber kendine özgü bir şiir havası da oluşturmuştur.
- ▢ Sebk-i Hindi adı verilen akımın edebiyatımızdaki temsilcisi olmuştur.
- ▢ Düşünce ve betimlemelerle örülu yoğun bir havalı gücü vardır.
- ▢ Şiirlerinde müsiki oldukça önemlidir.

Eserleri:

Hüsün ü Aşk: Kurgusal anlamda Hüsn (Güzellik) isminden bir kız ile Aşk isminden bir erkeğin aşğını anlatan, tasavvuf bir tema ve temele sahip bir mesnevidir. Şeyh Galip'in 18.yüzyılda yazmış olduğu Hüsn ü Aşk, tasavvuf felsefesini anlatan alegorik bir mesnevidir. Nâbi'nin Hayrabad'ını beğenmediği için yazdığı bir mesnevidir.

Divan: Şiirleri.

Enderunlu Vâsıf

- Şiirlerinde, Nedim'in etkisi açıkça görülmektedir.
- Daha çok şarkılarıyla tanınmış, şiirlerinde İstanbul'u bütün güzellikleriyle anlatmıştır.
- Halk söyleyislerini kullanmış ancak gogo zaman bayagılığa düşmekten kurtulamamıştır.
- Şiirlerini "Divan'ında" toplamıştır.

Keçecizâde İzzet Molla

- ⇒ Şiirlerinde sade bir dil kullanılmıştır.
- ⇒ Dönemin sadrazamını eleştirdiği için Kesan'a sürgün edilmiştir.
- ⇒ Mevlevi tarikatındendir.

Eserleri:

Mihnet-i Keşan: Keşan'daki sürgün hayatını anlattığı eseridir. İstanbul ve taşra hayatını karşılaştırmıştır.

Gülşen-i Aşk: Şeyh Galip'in etkisi görülür. Mesnevi türündedir.

Bahar-i Efkâr: Divanı.

Hazan-i Asr: Divanı.

Yenişehirli Avni

- * Şiirlerinde, Divan şiirinin mazmunlarının yanında Batılılaşmaya gelen yeni sözcükleri de kullanmıştır.
- * Rahat ve kolay bir söyleyişi olan sanatının Türkçe bir "Divanı" vardır.

Leskofçalı Galip

- ≠ Leskofçalı Galip, yetistiği dönemde, divan gelenegini sürdürmeler arasında en başarılı ozan olarak bilinir.
- ≠ Şiirlerinde divan gelenegi gereğince tasavvuf, bilgelik, sevgi konuları işlenir.
- ≠ Gagında olduğu gibi ölümünden sonra da, Divan gelenegine bağlı şairleri etkilemiştir.
- ≠ "Encümen-i Suara" topluluğunun başkanlığını yapmıştır.

Divan Edebiyatında Nesir Yazarları

Sinan Paşa

- * Divan edebiyatının düzbaşı (nesir) diline ilk olarak sanatsal bir nitelik kazandıran sanatçıdır.
- * Süslü nesrin ilk temsilcisidir.
- * Söz sanatları ve mazmunlarla dolu süslü ve ahenkli bir dili vardır.
- * Yapıtlarında din, tasavvuf, ahlak ve felsefe konularını işlemiştir.

Eserleri:

Tazarrunâme: Süslü nesir örneğidir.

Maarifetnâme: Öğüt kitabıdır.

Tezkiretü'l Eviya: Biyografi

Tezhibü'l Ahlâk: Öğüt kitabıdır.

Sehi Bey

- ⇒ Hesht Behist adlı şuara tezkiresi ile tanınmıştır.
- ⇒ Eserinde 200 kadar şair hakkında, sade bir dille bilgi verir.

Seydi Ali Reis

- * Şair ve yazardır. Asıl ününü denizcilikte yapmıştır.
- * Sade bir dili vardır.
- * Halk ozanları tarzında şiirler yazmış, bazı eserlerinde Nevâî Türkâesini (Gagatay Türkâesi) kullanmıştır.
- * Mir'atü'l Memalik Hint seferi sırasında yaşadıklarını anlatır.
- * Kitabü'l-Muhit'te önemli denizcilik bilgilerini içermektedir.

Piri Reis

- Ünlü Türk denizcisiidir.
- Kitab-ı Bahriye adlı denizcilik kitabı ve buna eklediği haritala tanınır.

Kâtip Çelebi

- » 17. yüzyılda yaşamıştır.
- » Batı'da Hacı Kalpa diye bilinir.
- » Süslü nesir akımına kapılmamış, topluma yararlı olmak için sade dili tercih etmiştir.

Eserleri:

Kesfü'z-Zünun: 15.000 eser ve 10.000 yazarın tanıtıldığı bir bibliyografidir. Arapcadır.

Cihannüma: Batılı anlayışla hazırlanmış bir coğrafya eseridir.

Fezaleke: 16. ve 17. yüzyıl olaylarını işleyen bir tarih kitabıdır.

Tuhfetü'l Kibar fi Esrafü'l-Bihar: Deniz seferlerinden ve büyük Türk denizcilerinden söz eder.

Mizanü'l Hakk: Dini, ahlaki, toplumsal konuları işleyen didaktik bir eserdir.

Düstürü'l Amel: Devlet işlerinde gördüğü aksaklıkları ve garelerini anlatan bir kitaptır.

Evliya Çelebi

- « Seyahatname yazarıdır.
- « Sade, doğal, hatta yer yer özensiz ve serbest bir dili vardır.
- « Özel olarak ve resmi görevlerle Osmanlı ülkelerinin pek çok yerini ve İran'dan Avusturya'ya kadar bazı dış ülkeleri dolaşmış, gördüklerini, yaşadıklarını anlatmış.
- « Seyahatnamesi; tarih, coğrafya, sosyoloji, folklor, hukuk, etnoloji gibi alanlar içine de kaynaktır.

Naima

- ✗ 17. yüzyılda doğmuş 18. yüzyılda ölmüştür.
- ✗ Tarih yazarıdır.
- ✗ "Naima Tarihi" önemli tarih eseridir.

Virmisekiz Çelebi Mehmet

- * Padışah III. Ahmet'e sunduğu Sefaretnâme'si ile tanınır.
- * Fransa'da gördüğü yenilikleri anlatmıştır.

1. Kim ki aslından ayırmış canını
Öyle bekler, öyle vuslat anını

Ağladım her yerde hep ah eyle-
dim

Gördüğüm her kul için dostum
dedim

**Bu parçanın nazım biçimini aşağıda
dakilerden hangisiidir.**

- A) Kaside B) Gazel
C) Şarkı D) Tugut
E) Mesnevi

2. Anadolu'da tasavvuf ve tek-
ke şiirinin çok kuvvetli olduğu bir
dönemde, din ve tasavvuf dışı,
aşk ve şarap şiirleri yazan
Divan edebiyatının ilk temsilcisi,
aynı zamanda kurucusu sayılmıştır.

**Bu parçada boş bırakılan yere
aşağıdakilerden hangisi getirilmeli-
lidir?**

- A) Hoca Dekhani B) Nedim
C) Ömer Hayyam D) Baki
E) Nesimi

3. Divan edebiyatının özenli hatta
bir gesit süslü nesrinin ilk büyük
sanatkârı odur. Fars edebiyatının
seçili cümlelerini ve mecazî anlatı-
mini benimsemış olan sanatçı, bir
bakıma klasik nesrin temelini attı-
ğı dini - tasavvufi içeriaklı Garib-
nâme adlı eserinin ön sözünde.
eseri güzel görünüşün diye bu tür
söz sanatlarına yöneldigini belirt-
miştir. Eserin dili süslü ve özenli
olsa da deurine göre anlaşılabilir
biçimdedir.

**Bu parçada tanıtılan Divan
şairi kimdir?**

- A) Ahmedî B) Âşık Pasa
C) Gûlsehri D) Seyyid Nesimi
E) Hacı Burhaneddin

4. Divan edebiyatında Hz. Muham-
med'i övmek içîn yazılan şiirlere
ne ad verilir?

- A) Methiye B) Münacaat
C) Naat D) Fahrîye
E) Siyer

Cevap Performansı

1	2	3	4
E	A	B	C
C	A	E	D
D	C	B	A
B	A	C	D

Performansını görmek için cevap-
ları işaretle, aralarını gizgi
ile birleştir.

Doğru Cevaplar

E, A, B, C

TANZİMAT DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI

Tanzimat Edebiyatının Oluşumu

- ✓ Osmanlı İmparatorluğu 18.yüzyıldan itibaren Batılı Devletlerin gösterdiği ekonomik, bilimsel ve endüstriyel gelişmeleri yakalayamamış ve Batı'nın gerisinde kalmıştır. Askeri ve ticari alanda da gerileme baş göstermiştir. Zaman zaman uygulanmaya çalışılan reform çalışmaları ile gerileme durdurulmaya çalışıldı ve 3 Kasım 1839 tarihinde **Tanzimat Fermanı (Gülhane Hattı Hümâyûn'u)** ilan edildi. Bu fermanla yönetim, mağlube, askerlik gibi alanlarda Batılı anlamda değişiklikler gerçekleştirildi.
 - ✓ Tanzimat Fermanı'nın ilanıyla başlayan bu yükseliş edebiyatta da yansımıştır.
 - ✓ Tanzimat Fermanı'nın ilanı sonrasında Batı'ya, özellikle Fransa'ya öğrenim görmek için gönderilen ve Batı kültüryle yetişen aydınlar, Türk edebiyatı yolunda yeni eserler vermeye başladılar.
 - ✓ 1860'ta Şinasi ve Âgâh Efendi'nin çıkarmaya başladıkları "Tercümânî Ahvâl Gazetesi" ile Batı'ya yönelen edebiyatımız başlamış oldu.
 - ✓ Tercümânî Ahvâl gazetesinde başlayan bu edebiyata "Tanzimat Edebiyatı" adı verilmiştir.
 - ✓ Tanzimat Dönemi Edebiyatı; hazırlık, birinci ve ikinci dönem olmak üzere üç bölümde incelenebilir.
- Hazırlık Dönemi (1839 - 1860)**
- ✓ Bu dönem Batı edebiyatı ile Türk aydınının çeviriler yoluyla ilk kez yüz yüze geldiği dönemdir. Şinasi, Fransızcadan manzum olarak Türkçeye çevirdiği bazı şiirleri, asillarıyla birlikte "Tercüme-i Manzume" adlı eserinde toplamıştır. Yusuf Kamil Paşa, Fenelon'dan "Telemak" adlı romanı çevirmiştir.
 - ✓ İlk gazeteler bu dönemde çıkarılmıştır.

- ✓ İlk resmi Türkçe gazete olan **Takvim-i Vakayı (1831)**, yarı resmi Türkçe gazete olan **Ceriden-i Havaadis (1840)** bu dönemin ürünleridir.
- ✓ İlk yerli tiyatro eseri olan "**Sair Eulenmesi**" bu dönemde Şinasi tarafından 1859'da yazılmıştır.

I. Dönem Tanzimat Edebiyatı

ŞINASI

ZİYA PAŞA

AHMET MİTHAT E.

NAMIK KEMAL

SEMSETTİN SAMİ

AHMET VEFİK PAŞA

Genel Özellikleri:

- Sanatçılar, "Sanat toplum içindir"- görüşünü benimsemişler ve yapıtlarında bu düşünceyi uygulamaya çalışmışlardır.
- Dilde sadeleşme savunulmuş; ancak yapıtlarda uygulanamamıştır.
- Fransız edebiyatını örnek almıştır.
- Sanatçılar romantizm akımının etkisinde kalmışтар ve hastalık, intihar ve vereme yakalanma gibi konulara yer vermisterdir.

- Divan edebiyatı eleştirilerek ona karşı çıkmış, buna karşılık hece ölüüsü ve Halk edebiyatı savunulmuş ancak bu düşünceler uygulamaya geçirilememiştir.
- Batı edebiyatından roman, öykü, makale, eleştiri gibi yeni yazınsal türler edebiyatımıza girmiştir.
- Şiirde, eski şekiller içinde yeni konular işlenmiştir.
- Şiirde estetik ve güzellik değil, içeriğin ön plana çıkarılmış ve şiir, düşüncesi aktarmak için kullanılan bir araç olarak görülmüştür.
- Romanlar teknik açıdan oldukça zayıftır. Romanlarda uzun betimlemelere, beklenmedik rastantılara yer verilir. Zaman zaman romanın akışı durdurulur ve okuyucuya bilgi verilir.
- Noktalama işaretleri ilk defa bu dönemde kullanılmıştır.
- Sanatçıların en önemli özelliklerinden biri de aynı zamanda devlet adamı olmalarıdır.

Dönemin Başlıca Sanatçıları

• Sınavı	• Ziya Paşa	• Ahmet Mithat Efendi
• Namık Kemal	• Şemsettin Sami	• Ahmet Vefik Paşa

Yapman Gerekeni Hemen Yap!

Kendini O Anda Güçlü Hissedeceksin.

Tanzimat Edebiyatında Türler

Şiir

- ✖ Şiirde biçim olarak Divan edebiyatı gelenegi devam ettirilmiş, şiirin konuları ise alabildigine genişlemiştir.
- ✖ Şiirlerde kanun, medeniyet, eşitlik, hürriyet, vatan gibi konular işlenmeye başlanmıştır.
- ✖ Bu dönemdeki şiirlerde konu bütünlüğü de vardır.
- ✖ Şinasi'nın Tercüme-i Manzume eseri, ilk şiir cevirisidir.
- ✖ Hece ölçüsünü deneşeler de gögündükla aruz ölçüsünü kullanırlar.

Roman - Öykü

- * Türk edebiyatı, romanla ilk defa Yusuf Kâmil Paşa'nın Fenelon'dan çevirdiği "Telemak" adlı eserle tanışmıştır.
- * Birinci dönem romanlarında daha çok romantizm etkisi görülür. Romantizmin etkisiyle Namık Kemal ve Ahmet Mithat Efendi yer yer olayın akışını keserek okura bilgi vermiş ve eserde kişiliklerini gizlememişlerdir. İkinci dönem sanatçıları realizmin etkisiyle "gözlem"e önem vermişlerdir.
- * Roman ve hikâyede aydınlatıcı ve halka seslenen iki tutum kendini gösterir. Örneğin, Namık Kemal aydınlatıcı, Ahmet Mithat Efendi halka seslenir.
- * Eserler genel olarak duygusal, açık konular üzerine temellenir. Görücü usulü ile evelilik, cariyelek kurumu ve afafrangalık özüntüsü sık sık işlenen konular arasındadır.

İlk çeviri roman: Yusuf Kâmil Paşa'nın Fenelon'dan çevirdiği "Telemak"

İlk yerli roman: Şemsettin Sami'nin "Taşşuk-i Talât ve Fitnat"

İlk edebî roman: Namık Kemal'in "İntibah"

İlk tarihi roman: Namık Kemal'in "Cezmi"

İlk hikaye: Ahmet Mithat Efendi'nin "Letaifi Riwayat"

Batılı anlamda gerçekçi ilk öykü: Samipaşaçade Sezai'nin "Küçük Şeyler"

Gazete

- Tanzimat Edebiyatı sanatçılarının çoğu gazete çıkarma işiyle de uğraşmışlardır. Edebiyat çalışmalarıyla gazeteciliği yan yana yürütmüşlerdir.
- Edebiyat dergileri, basın, hayatımızda daha sonraki dönemlerde ortaya çıktığı için edebiyat konulu yazılar bu dönemde çıkarılan gazetelerde yayımlanmıştır.

Takvim-i Vakâyi: 1831 yılında devlet eliyle çıkarılan ilk resmi gazetedir.

Ceride-i Havadis: 1840 yılında çıkarılan ilk yarı resmi gazetedir.

Tercüman-ı Ahval: İbrahim Şinasi ile Ağâh Efendi'nin 1860 yılında birlikte çıkardıkları ilk özel gazetedir.

Tasvir-i Efkâr: 1862 yılında Şinasi tarafından çıkarılmıştır.

Eleştiri

- Tanzimat Dönemi'nden önceki edebiyatımızda Batılı anlamda eleştiri yoktu. Bu alandaki eserler Tanzimat edebiyatıyla verilmeye başlanmıştır.
- 1860'tan sonra edebiyatımızı modernleştirmeyi amaçlayan sanatçılar, eski edebiyatı yıkma ve yerine yeni bir edebiyat kurmaya çalışmışlardır. Eleştirilerde bu yönde yoğunlaşır.
- Bu türün öncülüğünü Ziya Pasa ve Namık Kemal yapar.

Harabat: Ziya Pasa

Tahrib-i Harabat: Namık Kemal } Namık Kemal bu yapıtlarda Harabat adlı Divan

} Namık Kemal bu yapıtlarda Harabat adlı Divan şîri antolojisini hedef almış, eski edebiyata hücum etmiştir.

Tiyatro

- « Tanzimat dönemi gelinceye kadar edebiyatımızda Batılı anlamda sahne tiyatrosu görülmez. Ancak halkın arasında Kara göz ile Hacivat, orta oyunu, meddah gibi seyirlik oyuntular vardır.
- « Bu oyuntular belli bir metne dayanmayan, oyuncuların oyun esnasında konuşmalarıyla oluşan oyuntlardır.
- « Tanzimat tiyatrosu ile bir okul sayılmıştır. Halkın eğitilmesinde de bir araç olmuştur.
- « Toplumda görülen aksaklılıklara doğrudan doğruya dokunmak ve ya tarihin ibret verici olaylarını ele alıp onlardan ahlaki sonuclar çıkarmak amaçlanmıştır.
- « Tanzimat tiyatrosunda dil ve üslup konuşma diline ve üslubuna çok yaklaşmıştır. Fakat ikinci dönem Tanzimatçılarda bilhassa Hamit'in eserlerinde doğallığını gittikçe kaybetmiş, süslü, yapmacıklı bir hale gelmiştir.

Sair Eulenmesi: Basılı ilk tiyatro eserimizdir. İbrahim Şinasi tarafından 1859'da yazıp 1860 yılında Tercüman-ı Ahval'de tefrika etmiştir.

Vatan Yahut Silistre (1873)	} tarihsel konular
Celâlettin Harzemşah (1881)	
Gülnihâl (1875)	} Namık Kemal
Zavallî Gocuk (1873)	
Âkif Bey (1874)	

Makale

- * Edebiyatımızda ilk örneği Şinasi'nın "Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi" adlı yazısıdır.
- * Sanatçı, bu yazısında gazetenin çıkış sebebi ve gerekliliği, içeriğinin ve dilinin nasıl olacağı hakkında bilgilere yer vermiştir.

Tanzimat I. Dönem Sanatçıları

Sinasi

- ✗ Edebiyatımızda yeniligin öncüsüdür.
- ✗ Tercümân-i Ahval (ilk özel gazete), Tasvir-i Efkar gazete-lerini çıkarmıştır.
- ✗ Edebiyatımızda ilk makaleyi (Tercümân-i Ahval Mukaddimesi) ve ilk tiyatroyu (Şair Evlenmesi) yazmıştır.
- ✗ Noktalama işaretlerini ilk o kullanmıştır.
- ✗ 1849 - 1865 yılları arasında Fransa'da bulunan, Fransız edebiyatını ve sanatlarını yakından tanıyan sanatçı, İstanbul'da yaptığı memurluklarda Mustafa Reşit Paşa tarafından korunmuştur.
- ✗ Yapıtlarını halkın kolaylıkla anlayabileceği bir dille kaleme al-maya çalışan sanatçı, düşüncelerini yalnız bir anlatımla ve kır-ka cümlelerle dile getirmeyi amaç edinmiştir.
- ✗ 1860'ta Ağâh Efendi ile birlikte çıkardığı "Tercümân-i Ahval"de de "Şair Evlenmesi"ni yayımlamıştır.
- ✗ Didaktik yazılarıyla tartışma örneklerini ve eleştirilerini 1862 de tek başına çıkardığı "Tasvir-i Efkar" gazetesinde yayımlamıştır.
- ✗ 1862 - 1865 yıllarında kitap basımı işiyle uğraşmıştır. Daha önce yazdığı şiirlerinden severek oluşturduğu "Müntehabat-ı Es'ar"ı ve Osmanlı atasözlerini topladığı "Durub-ı Emsal-i Osmaniye"yi bu sıralarda yaşamıştır.

Eserleri:

Şair Evlenmesi: Edebiyatımızda ilk tiyatrondur. Yazar, görücü usulüyle evlenmeyi yerer.

Müntehabat-ı Es'ar: Şiirlerinin yer aldığı yapittır.

Durub-ı Emsal-i Osmaniye: Osmanlı atasözlerini topladığı eseridir.

Tercümân-i Ahval Mukaddimesi: Edebiyatımızda ilk makaledir.

Tercüme-i Manzume: 1859'da Fransızca'dan yaptığı çeviriileri yer almaktadır.

Ziya Paşa (1825 - 1880)

- * Doğu kültürüyle yetişmiş, sonradan Batı'ya yönelmiştir. Yenilikçi düşünceleri vardır, ancak bu düşünceleri yapıtlarında görülmeye.
- * Şiirlerini Divan şäßi üslubuya yazmıştır. Edebi yönden tamamıyla eskiye bağlıdır. Gazeller, kasideler yazmıştır.
- * Edebiyatımızın en önemli terkib-i bent ve terci-i bent şairidir.
- * Edebiyatımızda ilk edebiyat taslağı sayılan "Harabat" adlı antolojiyi yazmıştır.
- * Kişiliğinde ve yapıtlarında bir ikililik vardır. Doğu kültürü ile Batı kültürü arasında bocalamıştır.
- * "Şiir ve insa" makalesinde Halk edebiyatını savunmuş, Divan şäßini Türk şäßi olarak kabul etmemiştir. "Harabat" ta ise bunun tersini söylemiş, bu yüzden Namık Kemal tarafından "Tahrîb-i Harabat" adlı yapıtta sert bir biçimde eleştirlenmiştir.
- * Dilde sadeleşmeyi savunmasına rağmen Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalarla yüklü ağır bir dil kullanmıştır. Yazında konuşma dilinin kullanılmasından yana olan sanatçı, şiirlerinde Divan edebiyatı dilinden kurtulamamış olmakla birlikte, bazı yapıtlarında, özellikle "Defter-i Âmal" adlı çocukluk anılarında ve "Emile" çevirisinde konuşma dilini bilingüel olarak kullanmıştır.
- * Avrupa'ya gidip Batı uygarlığını yakından tanıdıktan sonra, 18. yüzyıl Fransız yazarlarından Montesquieu, J.J. Rousseau ve Voltaire'nin devrimci düşüncelerinin etkisi altında kalarak, birçok makale ve şiirinde zulme, haksızlığa, galip girmeye ve gerilige karşı şiddetli bir dil kullanmıştır.
- * Şiirleri, ölümünden sonra "Es'ar-i Ziya" ve "Külliyat-i Ziya Paşa" adlı kitaplarda toplanmıştır. Ayrıca halk içinde çokça kullanılan veciz sözleri de vardır.

Eserleri:

Harabât: Türkçे, Arapça ve Farsça şiirlerden oluşan 3 ciltlik Divan şiri antolojisidir.

Zafername: Üç bölümlük manzum bir yapıttır. Başka başka kişilerin ağzından Sadrazam Ali Paşa'nın tutum ve davranışlarını över göründerek bu kişiyi üstü örtülü bir dille yermiştir.

Eş'arî Ziye, Külliyyat-ı Ziye Paşa: Şiir

Defter-i Âmal: Çocukluk anılarını içерir.

Şiir ve inşâ, Rüya: Makale.

Emile: Geviri.

Ahmet Mithat Efendi (1844 - 1912)

→ Edebiyatımızda onun kadar çok ve değişik türde yapıt veren bir başka yazar yoktur. Bu yönyle edebiyatımızda "yazı makinesi" olarak tanınmıştır.

→ Hikaye, roman, tiyatro, tarih, anı, gezi yazı ve makale türlerinde pek çok yapıt vermiştir. Otuz altısı roman olmak üzere iki yüze yakın yapıtı vardır.

→ Geniş halk topluluğuna seslenen bir yazar olduğu için, bütün yapıtlarını deurine göre, sade bir dille ve hiçbir üslup kaygısı duymadan, galakalem bir anlatımla yazmıştır.

→ Amacı; halkı eğitmek, insanlara bilgi vermek olduğu için romanlarında edebiyat, tarih, coğrafya, tarım, ekonomi gibi alanlarda ilgili bilgiler vermiştir.

→ Hemen her konuda macera, polisiye, tarih, Batılılaşma, aşk vb. roman yazmıştır. Amacı halkı eğitmek olduğundan romanın akışını durdurur, okuyucuya bilgi verir.

→ Ayrıca, "Öykü ya da roman okumak, sadece kahramanların başlarından geçenlerle kâh üzülmek, kâh sevinmekten ibaret değildir." düşüncesiyle, her yapıtta bir kissadan hisse sıkarak okuyucuya ibret dersi vermiş, böylece toplumsal bir fayda sağlamaya çalışmıştır.

- Bu yönüyle halka okuma zevki aşılamıştır. Buntarı yaparken, romanın kurallarına uymadığından, romanları teknik yönden kusurludur.
- Ayrıca Fransız edebiyatından da bazı romanları dilimize getirmiştir.

Eserleri:

Felatun Bey'le Rakım Efendi

Hasan Mellah, Hüseyin Fellah

Paris'te Bir Türk, Henüz On Yedi Yaşında

Dünyaya ikinci Geliş, Dürdane Hanım

Jön Türk

} Roman

Letâif-i Rivayet: Edebiyatımızda ilk hikâye

Kissadan Hisse: Hikâye

Eyyah, Aşikbaş, Ahz-i Sar, Gerkes özdenter: Oyun

Avrupa'da Bir Cevâlân: Gezi Yazısı

Namık Kemal (1840 - 1888)

- ⇒ Vatan şairi olarak anılır.
- ⇒ Yapıtlarında coğantılıkla toplumsal konuları; vatan, millet, hürriyet kavramlarını işlemiştir, "Sanat toplum içindir." görüşüne bağlı kalmıştır.
- ⇒ Edebiyatımızda ilk edebi roman (intibah) yazmıştır.
- ⇒ İlk tarihi roman sayılan "Cezmi" de onun eseridir.
- ⇒ Mecazlardan, mazmunlardan, söz oyularından arınmış bir şiir dili vardır. Dizelerinde savunduğu fikri açık olarak vermiştir.
- ⇒ Edebiyatı, topluma yarar sağlamak ve düşüncelerini halka yaymak için bir araç olarak kullanmış, sanat yapının halk için yazılıması, "gerçeğe ve tabiat'a" uygun olması gerektiğini söylemiştir.
- ⇒ Tiyatro alanında altı yapıt vermiştir. Buntardan biri olan "Vatan yahut Silistre" adlı oyunu büyük yankılar uyandırmıştır.
- ⇒ İlkin Divan edebiyatı yolunda şiirler yazmış, Şinası ile tanıştıktan sonra ülkeye Batı uygarlığı içerisindeki yeni edebiyatın

gelişmesi ve yayılması uğrunda getin bir mücadeleye girmiştir.

⇒ Makaleleri, mektupları, "Celâleddin Harzemşah" adlı tiyatro yapıtının ön sözü ve Ziya Paşa'nın "Harabat" adlı Divan şairi antolojisine karşı eleştiri turünde yazdığı "Tahrib-i Harabat" ve "Takip" ile eski edebiyata şiddetle hücum etmiş, onun yıkılması gereken yanlarını göstermiş ve yeni edebiyatla ilgili görüşlerini açıklamıştır.

Eserleri:

İntibah: Edebiyatımızda ilk edebî romanıdır.

Cezmi: Edebiyatımızda ilk tarihi romanıdır.

Celaleddin Harzemşah: On beş perdelik olup oynamak için değil, okunmak için yapılmıştır. Ayrıca bu yapitin ön sözünde sanatının edebiyat ve tiyatroya dair görüşleri yer almaktadır. Namık Kemal'in "Celaleddin Harzemşah Ön Sözü" Victor Hugo'nun romantizmin esaslarına yer verdiği Cromwell Ön Sözü ile benzerlikler göstermektedir.

Şemsettin Sami (1850 - 1904)

« Edebiyatımızda ilk yerli roman olan "Taassuk-i Talat ve Fitnat"ın yazarıdır.

« Edebiyatla ilgili yapıtlarının yanında bilim ve dil çalışmalarında da bulunmuş, dil konusunda ileri sürdüğü gesitti düşünceler ve uyugulamalarla önem kazanmıştır.

« "Kamus-i Türkî" adlı sözlüğü yazmış, bundan başka, "Kamus-i Fransevi", "Kamus-i Arabî" gibi sözlüklerle, ilk ansiklopedi sayılabilenek "Kamusu'l Âlam" adlı altı ciltlik büyük yapitini yayımlamıştır.

« Hayatının son yıllarında, Türkolog Radloff'un yayınlarından yararlanarak "Orhun Yazılıları'ni Türkiye Türkçesine çevirmiş, Vambery'nin yayımladığı bölümlerden yararlanarak da Kutadgu Biliğ'i incelemiş ise de bu yapıtlar yayımlanmamıştır; gazete ve dergilerde çıkan makaleleri kitabı hâlinde toplanmıştır.

« "Kâmus-ı Türkî" adlı sözlüğünün ön sözünde, yazı ve edebiyat dili olması istenen bir dilin, sözcüklerini bir araya toplayan bir sözlüğü ile kurallarını tesbit eden bir gramerinin yapılması gerektiğini, edebiyat binasının ancak bunlar üzerine kurulacağını ve dilin gerilemesine karşı bunların bir set görevi üstleneceğini, bin yıllık edebî ve tarihi bir geçamışı bulunan ve aslında zengin bir dil olan Türkâe'nin, o zamandan beri sözlüğü ve grameri yapılmadığı için birçok sözcüğünü kaybedip daralarak Arapça ve Farsçaya muhtac bir hâle geldiğini söylemiştir.

« "Robinson Crusoe" çevirisinin ön sözünde, anlatımın yazı dilinden kurtarılp konuşma diline yaklaşıldığı takdirde, dilin sa-deleşmekte birlikte güzelleşeceğini bildirmiştir.

Eserleri:

Taaşuk-ı Talat ve Fitnat: Edebiyatımızda ilk yerli romanıdır.

Kâmus-ı Türkî: İlk Türkâe sözlüktür.

Kâmusu-ı Fransevi, Kâmus-ı Arabî: Sözlük.

Kâmusu'l Âlam: Ansiklopedi.

Besa ya da **Ahde Vefa, Gave, Seydi Yahya:** Tiyatro.

Sefiller, Robinson Crusoe: Çeviri.

Ahmet Vefik Paşa

- # Milliyetçilik ve Türkçülük fikirlerinin en önde gelen savunucularındandır.
- # Tiyatro alanındaki çevirileri ve uyarlamalarıyla bilinir.
- # Halkı tiyatroya alıştmaya çalışmış, bu amacıyla Bursa valiliği sırasında şehirde bir tiyatro binası kurmuş, İstanbul'dan bir top-luluk getirtip kendi çevirdiği Moliere piyeslerini oynatmış ve Moliere külliyatını bastırmıştır. Edebiyat dünyasında, Moliere-den yaptığı çevirilerle tanınmıştır.
- # Sanatçı, Moliere komedyalarını Osmanlı'nın toplumsal yaşamına uygulamakta üstün bir başarı göstermiştir.

Ana çizgileri bakımından zamanına göre sade bir dille gevrilmiş olan bu yapıtlarda, dilin yabancı sözcüklerle ağırlaştığı yerler de olmuştur. Özellikle konuşma dilini uygulamada başarılı olduğu bu yapıtlardan başka, tarih alanında, Hikmet-i Tarîh, Fezleke-i Tarîh-i Osmani, Ebûgâzi Bahâdir Han'dan çevirdiği Şecere-i Türk-i adlı yapıtları vardır.

Lehâc-i Osmani adlı sözlüğünde, Türkçe sözcüklerle dildenizde kullanılmakta olan yabancı sözcüklerin ayrı ayrı toplandığını görüyoruz. Bu onun Türk diline verdiği önemi gösterir. Ayrıca bu sözlükte "Türk" sözcüğünün açıklamasında, Osmanlıların büyük Türk milletinin bir parçası olduğunu ilk defa ortaya koymustur.

Eserleri:

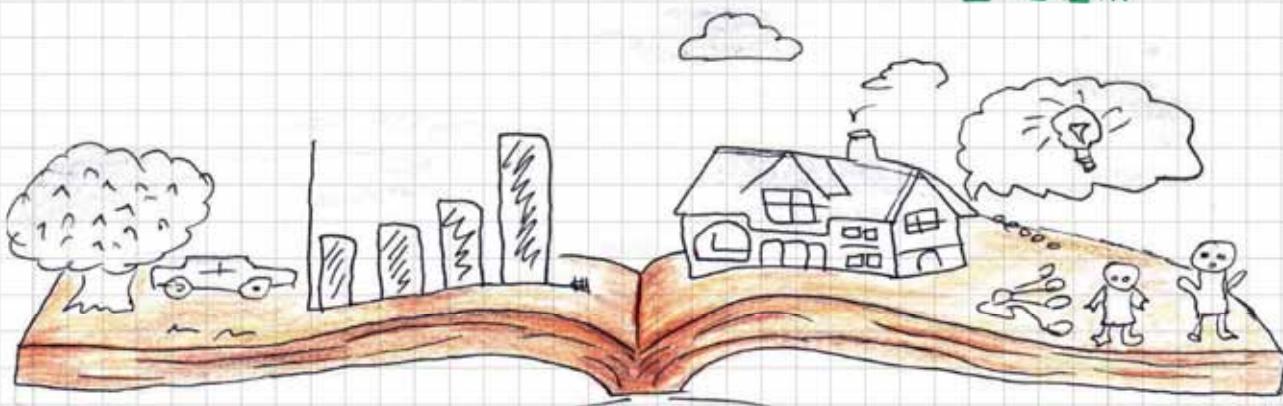
Don Civâni, Dudu Kuşları, İnfâl-i Aşk: Moliere'den çevirdiği mensur oyuntadır.

Savruk, Kocalar Mektebi, Kadınlar Mektebi, Adamçıl: Moliere'den çevirdiği manzum oyuntadır.

Zor Nikâhi, Zorki Tabip, Tabib-i Aşk, Dekbazählîk, Meraklı, Azarya, Yorgaki Dandini: Türk, Yahudi, Rum yaşamına uygun olarak yaptığı uyarlamalarıdır.

MANTIK, SİZİ A NOKTASINDAN B NOKTASINA GÖTÜRÜR,
HAYAL GÜCÜ İSE HER YERE.

EINSTEIN

II. Dönem Tanzimat Edebiyatı

Dönemin Özellikleri

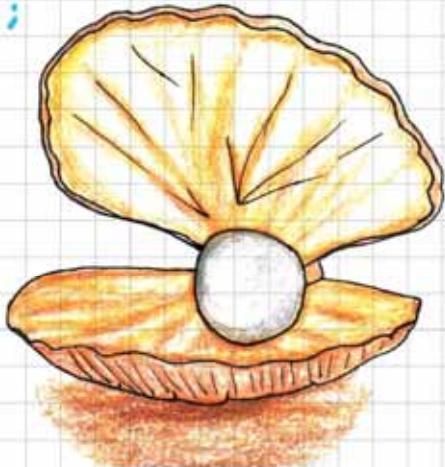
- Sanatçılar, devrin siyasi şartlarının ağırlığı yüzünden "Sanat, Sanat içindir." anlayışını benimsemiştir.
- Sanatçılar, toplum sorunlarından ve siyasetten uzak kalmış, yalnızca edebiyatla ilgilenmiştir.
- Yapıtlarda kullanılan dil ağırdır. Divan edebiyatına karşı Batı edebiyatı savunulmuştur.
- Batı edebiyatı örnekleri başarıyla ortaya konmuştur.
- Yapıtlarda realizmin etkileri görülür. Hötelik, cariyelik romanlarda sıkça işlenen konulardır.
- Şiirde romantizmin izleri vardır.
- Şiirin konusu genişlemiştir. Hayattaki her güzel şeyin şiirin konusu olabileceği görüşü esas alınmıştır. Şiirlerde ölüm, yokluk hıçkırık gibi soyut konular işlenmiştir.
- Şiirde Divan şiri biçimlerin yanı sıra yeni biçimler de kullanılmıştır.

Dönemin Başlıca Sanatçıları:

• Recaiçade Mahmut Ekrem	• Abdülhak Hamit Tarhan
• Samipaşazade Sezai	• Nabızade Nazım
• Muallim Naci	

İnciler kumsalda bulunmazlar;
eğer bir tane istiyorsan
onun için dalmalısın.

Gün Atasöyü

Tanzimat II Dönem Sanatçıları**Recaizade Mahmut Ekrem (1847 - 1914)**

- * İlk olarak Divan edebiyatı biçimleriyle şiirler yazmış, Fransızca öğrenip Batı edebiyatını yakından tanındıktan sonra, yeni biçimlerle şiirler yazmaya başlamıştır.
- * Tanzimat edebiyatının öteki şairleri gibi, eski naîîm biçimlerinden bütünsün kopmuş olmamakla birlikte, yeni biçimleri kendinden önce yetişenlerden daha çok kullanmıştır.
- * Şiirde "fikri güzellik", "hissi güzellik", "hayali güzellik" olmak üzere üç türlü güzelliğin olduğunu söylemiştir. Kendisi genellikle hisli yani duygusal şiirler yazmış, üç çocuğunun ölümü dolayısıyla ölüm konusu üzerinde fazla durmuştur.
- * Her güzel şeîin şiirin konusunu alabileceğini savunmuştur.
- * Onlardan ayrıldığı önemli bir nokta da, "toplum içîn sanat" anlayışı yerine, "sanat içîn sanat" anlayışını benimsemesidir.
- * Batı edebiyatı yolunda gelişen gelişen yeni edebiyatı savunmuş, ders verdiği okullarda bu yeni edebiyat görüşünü yayma-ya galîşmiş ve bu edebiyatın kurallarını öğretten kitap ve makâ-ler yazmıştır.

- ✖ 1895 yılının sonunda, eski öğrencisi Tevfik Fikret'i "Servet-i Fünün" dergisinin başına getirerek "Edebiyat-ı Cedide" hareketinin başlamasına öncülük etmiş; bütün bu kurucu, öğretici, yayıcı çalışmalarından dolayı deurinde "Üstad Ekrem" diye anılmıştır.
- ✖ Sanatçının, edebiyatımıza en önemli hizmeti, ülkede yeni edebiyatin kurallarını öğretme ve yarma yolunda çalışması ve yenilik taraftarı sanatçılar yetiştirmesidir.
- ✖ Bu uğurda getin mücadelelerde girişmiş, "Zemzeme" ile "Takdir-i Elhan" adlı yapıtları yüzünden Muallim Naci'nın "Demdeme" adlı yapıtında yer verdiği çok ağır eleştirilere hedef olmuş, son olarak "Malumat" gazetesinde yazan Muallim Naci taraftarlarıyla kafiyenin göz için mi kulak için mi olduğu konusu üzerine tartışmaya girişmiştir.

Eserleri:

Araba Sevdası: Edebiyatımızda ilk realist romanıdır. Yanlış Batılılaşma anlayışını Bihruz Bey'in kişiliğinde komik öğelerle gözler önüne serer.

Nağme-i Seher
 Nijad Ekrem
 Pejmürde
 Yadigar-i Sebab
 Zemzeme

} Siir

Afife Anjelik
 Nuslat ya da Süreksiz Sevinci
 Çok Bilen Çok Yanılır
 Atala

} Tiyatro

Talim-i Edebiyat: Edebiyatla ilgili teorik bilgilerin verildiği bir ders kitabıdır.

Zemzeme, Takdir-i Elhan: Eleştiri

Muhsin Bey, Semsa: Hikâye

Sarıipaşaçâde Sezai (1860 - 1936)

- ⇒ Batılı tarzında yazmış olduğu hikâyeleri ile tanınır.
- ⇒ Kişilerin ruhsal tahillerini yapar.
- ⇒ Yapıtlarında gözleme önem verdigini ve gerçekai olduğunu görürüz.
- ⇒ Özellikle konuşma bölümünde dil sade ve doğaldır.
- ⇒ Alphonse Daudet'den esinlenerek yazdığı kısa öykülerle Batılı anlamda ilk gerçekai ürünteri verdi.
- ⇒ 1874'te "Kamer" gazetesinde yayınlanan söylev türündeki ilk yazılarıyla adını duyurdu.

Eserleri:

Sergüzeş: Esir ticaretinin sosyal hayatı yerinin realist bir biçimde anlatıldığı romanıdır. Dilber adlı bir kızın yaşam macerası ve Nil nehrine atlayarak intihar etmesi anlatılır.

Küçük Şeyler: Edebiyatımızda gerçekai ilk öykülerdir.

İclâl: Yegeni İclâl'in ölümü üzerine yazdığı mensur mersiyeyi diğer bazı düzyazilarını ve hatırlalarını toplamıştır.

Sîr: Tiyatro türündeki ilk eseridir. Henüz 20 yaşındayken yazdığı bu tiyatroda oldukça acemidir.

Geviri: Jack.

Abdülhak Hamit Tarhan (1852- 1937)

✓ Şiirdeki Batılılaşma hareketinin asıl büyük öncüsüdür.

✓ Gençlik yıllarında İran'a daha sonra görevli olarak Paris, Londra Bruxelles gibi Avrupa kültür merkezlerine giderek oradarda yakından incelediği Doğu ve Batı şairlerinin etkisiyle edebî kişiliği olusan sanatçı, o zamana göre her yönden yeni olan yapıtlarıyla, devrinin en büyük sanatçılarından sayılmıştır. Bundan dolayı, "Şair-i Azam" (büyük şair) diye anılmıştır.

✓ Romantizmin etkisindedir. Şiirlerinde zengin bir lirizm hakimdir.

✓ Şiirde taşkınlık ve yücelik, söyleyişte tezat özelliklerindenidir.

✓ Şiirlerinde olduğu gibi tiyatrolarında da yabancı sözcükler ve yabancı dil kurallarıyla yapılmış isim ve sıfat tamamlamalarına fazla yer vermiştir.

✓ Şiirlerinde ve tiyatrolarında tarihi konular önemli yer tutar. Şiirde bigimle ilgili asıl değişiklikleri gerçekleştiren sanatçıdır. Divan edebiyatının bütün kurallarını altüst etmiştir.

✓ Yapıtlarında hayat, tabiat, ölüm, insanlık gibi konuları işlemiştir.

✓ Tiyatroları oynanmak için değil, okunmak içindir. "Duhter-i Hindu" adlı oyununun sonuna eklediği bir yazında, piyesteri oynanmak için yazmadığını açıkça bildiren sanatçının tiyatro yapıtları bu görüşün tabii bir sonucu olarak, sahne teknigi

bakımından olduğu gibi, dil bakımından da oynamaya elverişli değildir.

- ✓ Oyunlarının bir kısmı manzum, bir kısmı mensur, bir kısmı da nazımla nesir karışık olarak yazılmıştır. Bunların birkaç tanesinin konusu günlük hayattan alınmış, fakat sonunda tarihi bir olay işlenmiştir.
- ✓ Bazı oyounlarında Shakespeare'in etkileri görülür. Dram türünde yapıtlar vermiştir. Tiyatrolarının konuları çoğulukla Türk topraklarının dışında geçer.
- ✓ Edebiyatı, topluma yarar sağlamak için bir araç olarak kullanmayı düşünmemiş, bütün yapıtlarını genel olarak, "sanat sanat" anlayışına bağlı olarak kaleme almıştır.

Eserleri:

Şiir: Sahra, Divaneliklerim veya Belde, Makber, Ölüm, Hacile, Garam, Buntar O'dur, Validem, İlham-i Vatan

Tiyatro: Maceray-i Aşk, Sabru Sebat, İali Kız, Tarık, Zeynep, Finten, Nesteren, Liberté, Nazife, Eşber, İlhan, Turhan, Hakan, Sardanapal.

**"HEDEFİ
OLMAYAN
GEMİYE
HİGBİR
RÜZGÂR
YARDIM
EDEME2"
MONTAIGNE**

Nabızade Nazım (1862 - 1893)

- ◻ Şiir yazarak yazın yaşamına başlamış, daha sonra hikâye ve romana ağırlık vermiştir.
- ◻ Realizm ve doğalizm akımlarını benimsemış, bu anlayışta başarılı sayılabilcek yapıtlar vermiştir.
- ◻ O zamana kadar hikâye ve roman konularının İstanbul sınırları içinde kapalı kalma geleneginin dışına çıkarak ilk olarak köy yaşamını ve köy insanını konu edinmiştir.

Eserleri:

Roman: Karabibik, Zehra

Öykü: Zavallı Kız, Sevda,

Haspa, Bir Hatıra, Yadigarlarım...

Şiir: Heves Ettim

Muallim Naci (1850 - 1893)

- Eski edebiyat ile yeni edebiyat tartışmalarında, eski edebiyat taraftarlarının lideri durumundadır. Batılı şiir tarzında da başarılı örnekler vermiştir.

- Dili, sade ve başarılı bir biçimde kullanır.

Eserleri:

Şiir: Ateşpâre, Sümbole, Fürûzan

Fleştiri: Dem Deme

Anı: Ömer'in Çocukluğu

Sözlük: Lügat-i Naci

1. Aşağıdakilerin hangisinde I. Dönem Tanzimat romanıyla ilgili bir özellik degildir?

- A) Cariyelik ve kölelik konularının işlenmesi
- B) Romanlarda olayların akışının kesilmesi ve aralarda yersiz aksaklıkların yapılanması
- C) Romanların teknik bakımından zayıf olması
- D) Tesadüflere sıkça yer verilmesi
- E) Halkı eğlendirmenin asıl amaç olması

2. Aşağıda verilenlerden hangisi Namık Kemal'in bir eseri degildir?

- A) intibah
- B) Cezmi
- C) Harabat
- D) Tahribi Harabat
- E) Celâlettin Harzemşah

Soru No:

3. Aşağıdakilerden hangisi Bati teknigiyle yazılmış ilk tiyatromuzdur?

- A) Şair Eulenmesi
- B) Finten
- C) Gök Bilen Gök Yanılır
- D) Araba Sevdası
- E) intibah

4. O, "Lisan-ı Osmani'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülahazatı Şamili" makalesiyle Türk edebiyatı ve edebiyatın problemlerini ilk ve en geniş olarak ele alan, yol açıcı edebiyatımız ve eleştirmenimizdir.

Bu parçada sözü edilen Tanzimat edebiyatının ilk eleştirmeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Semsettin Sami
- B) Namık Kemal
- C) 2iya Paşa
- D) Ahmet Mithat Efendi
- E) Sınasi

Cevap**Performansı**

1	2	3	4
E	C	A	B
B	D	C	A
A	B	D	E
C	D	A	B

Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını gizgi ile birleştir.

Doğru Cevaplar**E, C, A, B**

SERVETİFÜNÜN EDEBİYATI (1896- 1901) (EDEBİyatİcEdİDE)

* Servetifünün; "fenlerin zenginliği" anlamına gelen "Servetifünün" dergisi etrafında, 1896'da Recaiçade Mahmut Ekrem'in önderliğinde toplanan genç sanatçılardan oluşturduğu bir edebiyat topluluğudur. Bu edebiyat "Salon Edebiyatı," diye de adlandırılır.

Dönemin Özellikleri

- ✖ Sanatçilar, devrin şartlarını bahane ederek yapıtlarında toplumsal konulara yer vermemiştir.
- ✖ Tanzimat Dönemi'ndeki kanun, halk, adalet gibi kavramlar terk edilmiştir.
- ✖ Sanatçilar kendilerine Fransız edebiyatını örnek almışlar ve edebiyatımıza Batılı bir nitelik kazandırılmışlardır.
- ✖ Yapıtlarda, "Sanat sanat içindir" anlayışına bağlı kalınmıştır.
- ✖ Romanda realizmin, şiirde parnasizm ve sembolizmin etkisinde kalmıştır.
- ✖ Dil oldukça ağır ve süslüdür. Sanatçilar, hiç kimse kullanmadığı Arapça ve Farsça sözcükleri sözlüklerden bularak kullanmışlar, bunun yanında Fransızcadan da birçok sözcük almışlardır.
- ✖ Şiirde aruz ölçüünü kullanmışlar, şiri düzgezide yaklaştırılmışlardır. Uyağın kulak iain olduğu görüşünü savunmuşlardır.
- ✖ Şiirin konusunu genişletmişlerdir.
- ✖ Beyit bütünlüğünün yerini konu bütünlüğü almıştır.
- ✖ Serbest müstezatın yanı sıra, Fransız şiirinden alınan sone, terzarima, triyole gibi nazım şekilleri kullanılmıştır.
- ✖ Batılı anlamda hikaye ve romanda başarılı yapıtlar vermiştir.
- ✖ Bu dönemde tiyatro alanında gerileme olmuştur.
- ✖ Sanatçilar, toplumdan kopuk yaşamış, âdetâ bir yüksek zümre, aydın edebiyatı oluşturmuştur.

Dönemin Başlıca Sanatçıları

- Tevfik Fikret ● Cenap Şahabettin
- Halit Ziya Uşaklıgil ● Mehmet Rauf
- Hüseyin Cahit Yalçın

Bu Dönemde Şiir

- ✓ Bu dönemin şiir anlayışı Tanzimatçılardan bir hayli farklıdır. Özellikle Parnasizmin etkisiyle şiirde biçim mükemmelliğine büyük değer vermişler, sanat içiin sanat görüşüyle, şiri ideolojik bir anlatım yolu olmaktan kaçarmışlardır.
- ✓ İlk kez Batı'dan alınan sone, terzarima gibi nazım biçimlerini kullanmışlardır.
- ✓ Arzuu şiirin vazgeçilmez bir ahenk unsuru olarak görmüşler, çoğu kez bu vezni Divan şairlerinden daha iyi kullanmışlar, onu Türkçeye kolaylıkla uygulamışlardır.
- ✓ Arzuu bir müzik kaynağı olarak gören Servetînünçüler özellikle serbest müstezat nazım şeklini geliştirmiştir.

Roman ve Hikâye

- ✓ Servetînün'un en başarılı olduğu türlerden biri romanıdır.
- ✓ Batılı romanın kötü bir taklidi olan Tanzimat romanı, bu dönemin romanları yanında sönük kalır.
- ✓ Realizmin etkisi altındaki Servetînün romanında konular hep İstanbul'da geçer. Bunda, sanatçılara yaşadıkları çevreyi esere yansıtmasının yanı eserlerini belli gözlemler sonucunda yazmalarının büyük etkisi vardır. Ancak eserde yabancı sözcük ve tamlamalarla yüklü bir dil kullanmalari, eserlerin geniş halk topluluklarında okunmasına engel olmuştur.
- ✓ Hikâye alanında da önemli eserler verilmiştir.
- ✓ Anadolu'nun değişik yorelerinin de konu olduğu bu hikâyelerde dil daha sade dir.

Servetifünün Döneminde Kullanılan Nazım Biçimleri

Tersa-rima

- # Üçer dizelik (mısral) bentlerden oluşur.
- # Bent sayısında sınır yoktur.
- # İtalyan edebiyatı nazım türüdür.
- # İlk kez Tevfik Fikret kullanmıştır.
- # Uyak düzeni aba - bcb - cdc... şeklindedir.
- # Dante'nin İlahi Komedya'sı bu nazım şekliyle yazılmıştır.

Sone

- ◻ İki dörtlük ve iki üçlüktен oluşan nazım şeklidir.
- ◻ İtalyan edebiyatından alınmıştır.
- ◻ Uyak düzeni abba - abba - ccd - ede... şeklindedir.
- ◻ İlk defa Tevfik Fikret ve Cenap Şahabettin kullandı.

Triyole

- ✓ On dizeden oluşur. Bir beyit ve dörder dizelik iki bentten oluşur.
- ✓ İlk iki mısralı kısım sonra dörder mısralık kısımlar gelir.
- ✓ Uyak düzeni AB - aaaA - bbbB şeklindedir.

Balad

- Türk edebiyatında pek kullanılmamıştır.
- Üç uzun ve bir kısa bentten oluşur.

Serbest Müstezat

- Uzun ve kısa misralarının farklı aruz kalıpları olan nazım şeklidir.
- Aynı şiirde değişik aruz kalıpları kullanılabilir.
- Fransız edebiyatından alınmıştır.
- İlk defa Servetifünün edebiyatında kullanılmıştır.
- Kafije düzeni, uzun ve kısa dizelerin sıralanışı şaire bağlıdır.

Mensur Şiir

- ✗ Duygu ve hayallerin düşyası biçimle şürsel anlatılmasıdır.
- ✗ İlk temsilcisi Halit Ziya Uşaklıgil'dir. "Mensur Şiirler" ve "Mezardan Sesler" başlığıyla mensur şiirlerini yayımlamıştır.

Servetifünün Dönemi'nin Sanatçları

Tevfik Fikret (1867 - 1915)

- * Şiir alanındaki en önemli temsilcisi sayılır.
- * Divan edebiyatıyla olan bütün bağlarını koparmış, şiirlerinde hem biçim hem de anlam bakımından Batı edebiyatının, özellikle Fransız edebiyatında parnasyen adı verilen realist şairlerin etkisi altında, gözleme dayanan, kişisel duygular yerine dışarıda görünenteri anlatan, biçim kusursuzluğuna önem veren şiirler yazmıştır.
- * Serbest müstezatın yanı sıra Batı edebiyatı nazım biçimlerinden sene ve terza-rimayı kullanmıştır.
- * Arzuu Türkçeye başarıyla uygunlamıştır.
- * Beyit bütünlüğünü kırmış, şiiri düşyazıya yaklaştırmıştır.
- * Sanat yaşamını iki dönemde inceleyebiliriz: ilk dönem, Servetifünün Dönemi (1895-1901)
 - * Bu dönemde, birtakım doğa tasvirleri, bireysel duyguları anlatan bazı lírik şiirler, günlük yaşamda rastladığımız bazı olayları anlatan ya da hikâye eden manzumeler yazmıştır.
- * ikinci dönem, II. Abdülhamit yönetiminin son yılları ve Meşrutiyet Dönemi (1901- 1915) : Servetifünün kapanından sonra, Aşıyan'a gelen sanatçılar, ömrünün sonuna kadar sadece toplumsal konuları işleyen şiirler yazmıştır.

Eserleri:

Şiir: Rübən Şikeste, Rübəb'in Cevabı, Haluk'un Defteri,

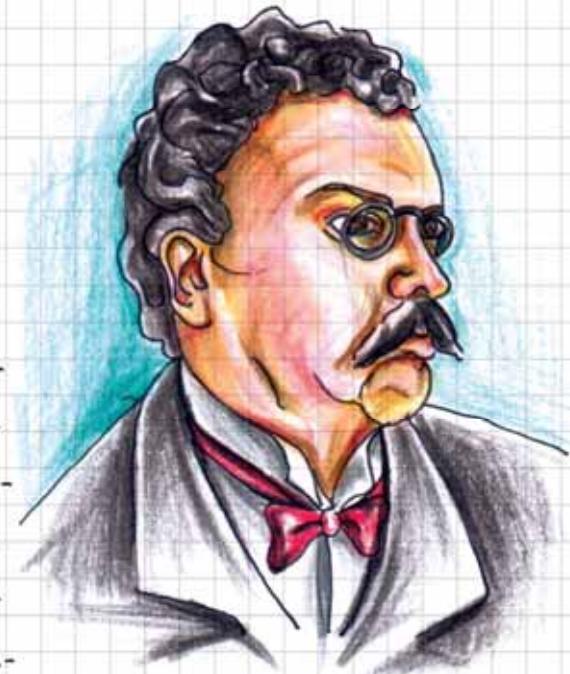
Tarikh-i Kadim, Doksan Beşe Doğru

Sermin: Hece ölçüsüyle çocuklar için yazdığı şiirlerini içermiştir.

Cenap Şahabettin (1870- 1934)

- ◻ Asıl mesleği doktorluk olan sanatçı, Servetifünün edebiyatının Tevfik Fikret'ten sonra gelen en önemli şairidir.
- ◻ İhtisas iain gönderildiği Paris'te, tiptan çok, şiirle ilgilenmiş ve Fransız sembolistlerini tanımıştır.
- ◻ Servetifünün'un düzyazı alanında en ünlü yazarlarından sayılır. "Sanat iain sanat" görüşüyle yalnız kişisel konulardan aşk ve tabiat temalarından yararlanarak duygulu şiirler yazmıştır.
- ◻ Şiirlerinde arusa ve ahenge önem verdiği gibi duyguları ve hallerini anlatırken sekin sözcüklerle, buntarla yapılmış yeni tamlamalara da özenmiştir.
- ◻ Nazım bigimi olarak serbest müstezadi kullanmıştır.
- ◻ Şiirlerindeki karamsar duyguların müziği hâlinde olan "ic ahenk", onda sembolizmin etkileri olduğunu gösterir. Etkisi altında kaldığı sembolistlerin yolundan yürüyerek, düşünce ve duygularını yeni sözcüklerle anlatmak iain Arap ve Fars söylemlerinden o zamana kadar kullanılmış birtakım sözcükler bulup almış, yabancı sözcüklerle birtakım yeni isim ve sıfat tamlamları ve birleşik sıfatlar kurmuştur.
- ◻ Saat-i semenfâm (yasemin renkli saatler), terze-i rüsen (parlat titreyiş) gibi yabancı ve eski sözcüklerle kurduğu bu yeni söylemler birtakım getin tartışmalara yol açmıştır.
- ◻ 1908'den sonra, "Yeni Lisan" ilarla uzun ve sert tartışmala rıyalı yol açmıştır. Dilden yabancı sözcüklerle yabancı dil kurulları atılırsa dilimizin yokulsallaşacağını iddia etmiştir.

- Milli Edebiyat akımıyla birlikte başlayan hece ölüsünü, kullanma hareketine karşı ise ömrünün sonuna kadar aruz ölüsünü savunmuş, hece ölüsünün bir nazım ölüüsü olamayacağını ileri sürmüştür, hece ölüsünü "parmak hesabı" diye nitelendirmiştir.
- Şiirleri kitap hâlinde basılmamıştır. Ancak Askeri Tıbbiye-deyken yazdığı şiirleri "Tamat" adlı bir şiir kitabında toplamıştır.

Eserleri:

Tamat: Şiir

Hac Yolunda, Avrupa Mektupları, Suriye Mektupları: Gezi Yazıları

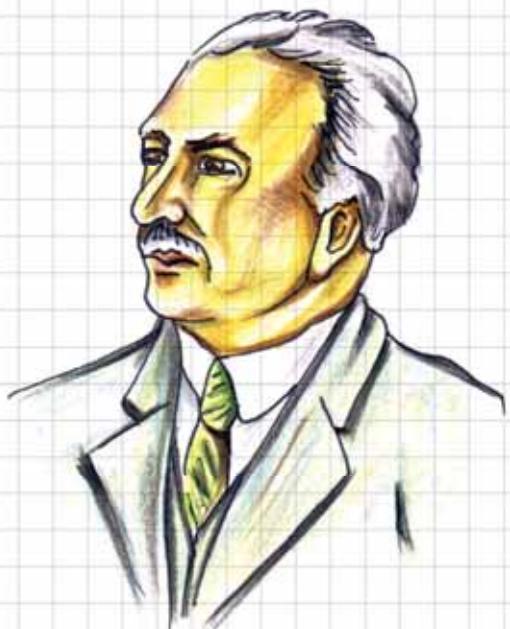
Tiyarki Sözleri: Özdeyişleri

Yalan, Körebe: Tiyatro

Nesr-i Harp, Evrak-ı Eyyam, Nesr-i Sulh: Düzyazı

Halid Ziya Uşaklıgil (1869- 1945)

* Edebiyatımızda Batılı anlamda ilk romanları yazan sanatçısıdır. Servetfünün Dönemi'nde roman ve hikaye türünün en önemli ismidir. Realizmin etkisindedir.

- * Dil süslü, sanatlı ve ağırdır. Dili başarıyla kullanır.
- * Alışmamıştan farklı bir cümle düzeni vardır.
- * Romanlarında aydın kişileri anlatır.
- * "Mai ve Siyah" romanındaki "Ahmet Cemil" tipi Servetfünün sanatçısını temsil eder.
- * Ruh tahillerine önem verir. Kahramanları, yaşadıkları geureye uygun olarak anlatır.

- * Romanlarında yalnız İstanbul'u anlatan sanatçı, hikâyelerinde Anadolu ve köy yaşamına, kasabalarındaki yaşayışa yer vererek İstanbul dışına çıkmıştır.
- * Yapıtlarında, yabancı sözcüklerle yabancı dil kurallarını bütün çağdaşları gibi bol bol kullandığı ve o devirde dilin sadeleştirilmesini isteyenlere karşı "Bunları dilimizden sökmeye kalkısmak ağzımızın dişlerini sökmek kadar tehlikeli bir teşebbüs değil midir? dediği halde, sade dil hareketi kuvvetlenip yerleştiğten sonra bu harekete uymakta güçlük çekmemiştir.
- * Son yapıtlarını sade dille yazdığını gibi, eski yapıtlarının başlıklarını sadeleştirerek yeniden bastırmıştır.
- * Edebiyatımızda mensur şiirin ilk örnekleri olan nesir parçalarını "Mensur Şiirler" adlı küçük bir kitapta toplamıştır.
- * Edebiyatımıza getirdiği başlıca yeniliklerden biri de yapıtlarını o zamana kadar alışılmış olan yöntemin dışında, yeni bir sözdizimi ile yazmış olmasıdır.

Ayrıca yapıtlarında birçok yeni isim, sıfat tamaması ve bilesik sıfatlar kullanıldığından dolayı, zamanında dekadantik, alarfanganlık ve dili bozmakla suçlanmıştır.

Eserleri:

Mai ve Siyah: Edebiyatımızda Batılı anlamda ilk realist romanıdır.

Aşk-ı Memnu, Kırık Hayatlar, Bir Ölünün Defteri, Nemide, Sefile : Roman

İzmir Hikâyeleri, Aşka Dair, Onu Beklerken, Kadın Pengesi, Solgun Demet, Bir Yazın Tarihi : Hikâye

Kirk Yıl, Saray ve Ötesi : Anı

Kâbus, Füruzan, Fare : Oyun

Sanata Dair : Makale

Mensur Şiirler : Mensur Şiir, Mezardan Sesler

Mehmet Rauf (1876 - 1931)

- Servetfünün romanının ikinci büyük ismidir. Servetfünün dergisinde kügük hikâyeler, mensur şiirler, edebî makaleler yazmış, yine aynı dergide tefrika edilen "Eylül" romanıyla ünü artmıştır.
- Meşrutiyet'ten sonra deniz subayılarından ayrılarak hayatını yazarlıkla kazanmaya çalışmış, birçok hikâye, roman, piyes, yazmış, sürdürdüğü maceralı ve dengesiz yaşam sonunda yokluk içinde ölmüştür.
- Edebi kişiliği, Fransız realist ve naturalist yazarlarının ve üstadı saydığı Halit Ziya Uşaklıgil'in etkisi altında biçimlenmiştir.
- Yapıtlarında daha çok aşk tutkusunu üzerinde duran sanatçı, Türk edebiyatının ilk psikolojik romanı olan "Eylül" ile sanatının en yüksek noktasına çıkmıştır.
- Hikâye ve romanlarının hemen hepsinde kendi kişiliğinden sıyrılmamış, bunlarda ya kendi hayatının bazı kesimlerini yansıtmış ya da yapıtlarındaki kahramanlar aracılığıyla kendi duygularını anlatmıştır.
- Yapıtlarını sade bir dile yazmıştır.

Eserleri:

Eylül: Edebiyatımızda ilk psikolojik romanıdır.

Ferday-ı Garam, Karanfil ve Yasemin, Son Yıldız: Roman

Aşıkane, Son Emel, Aşkın Tarihi, Üç Hikâye: Öykü

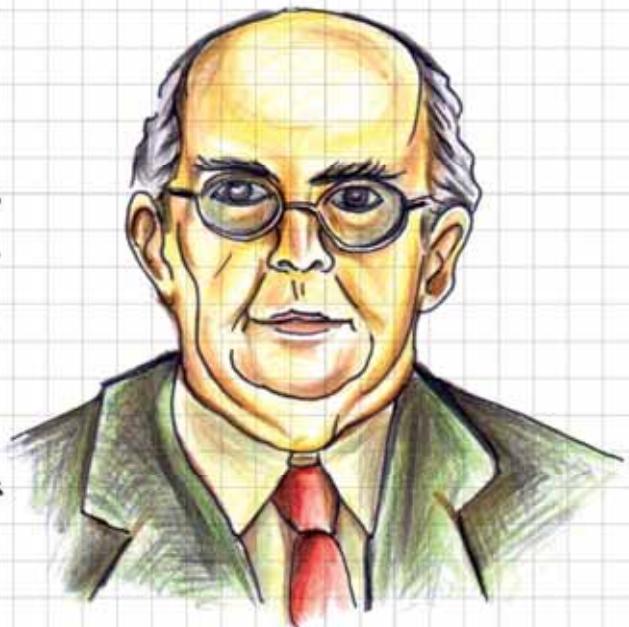
Pence, Cidal, Sansar: Tiyatro

Siyah İnciler: Mensur Şiir

Hüseyin Cahit Yalcın (1874 - 1957)

- △ Hikâye ve romanlarında gözleme yer veren betimleme ve tahlillerde derinleşmeyen, gergekci bir yazardır.
- △ Dili oldukça sade, anlatımı özenti ve süsten uzaktır.
- △ Hikâye, roman, fıkra, makale, deneme, anı ve eleştiri türlerinde eserler vermiş olan sanatçı, özellikle yeni edebiyat ve Doğu kültüründe karşılık Batı kültürünü savunan makaleleriyle tanınmış, Mesrutiyet'ten sonra gazetecilik yapmış ve siyaset hayatına girince daha çok siyasi makaleler yazmıştır.
- △ Millî Mücadele sonrasında gerçekleştirilen bazı devrimlere ve bazı kanullara karşı çıktıığı için İstiklal Mahkemesi'nde yargılmış, aklandıktan sonra ikinci kez yargılanarak 1925'de Çorum'a sürgüne gönderilmiştir.
- △ Sürgünden döndükten sonra "Fikir Hareketleri" dergisini çıkarmış politikaya ve gazetecilik yaşamına yeniden girmiştir.
- △ Eleştirilerini ve makalelerini "Kavgalarım" adlı yapıtında yayımlamıştır.
- △ Malta'dayken gevirdiği geçitli konulardaki bilim yapıtlarını "Oğlumun Kütüphanesi" başlığı altında yayımlamıştır.

Eserleri:

Nadide, Hayal içinde: Roman

Hayatı Muhayyel, Hayatı Hakikiye, Sahneleri, Niçin Aldatılmış: Öykü

Edebi Hatıralar, Malta Adası'nda, Mesrutiyet Hatıraları: Anı

Kavgalarım: Eleştiri, makale

UYARI

"Süleyman Nazif, Hüseyin Suat Yalcın, Hüseyin Siret, Celal Sahir Erozan, Safveti Ziya, Faik Ali Ozansoy, Ali Ekrem Bolayır" Servetfünün Dönemi'nin diğer sanatçılarıdır.

Servetfünün Dönemi'nin Bağımsız Sanatçıları

Hüseyin Rahmi Gürpinar (1866 - 1944)

- ❑ Realist - naturalist bir yazardır.
- ❑ Toplum içi sanat görüşündedir.
- ❑ Hemen her şey onun eserlerine konu olmuştur.
- ❑ Mizaha, günlük konuşmalara çok sık başvurmuştur.
- ❑ Ona göre roman sokağın aynasıdır.
- ❑ Yabancı hayranlığı, mürebbiye takıntısını, kadın dedikodularını eserlerinde sıkça işlemiştir.
- ❑ Eserleri İstanbul merkezlidir. Anadolu yoktur.

Eserleri:

Sık, iffet, Mürebbiye, Şüpseudi, Tesadüf, Nimetşinas: Roman
Gönül Ticareti, Kadınlar Vaiisi, Buse, Tünelden İlk Göküş: Hikâye

Haçan Bülbülü, Gülbahar Hanım, İki Damla Yaşı: Tiyatro

Ahmet Rasim (1865 - 1932)

- ▼ Eserlerinde ele aldığı kişilerin geleneklerinden, göreneklerinden, inanclarından bahsetmiştir.
- ▼ Kadın - erkek ilişkileri konusunu eserlerinde katı ahlaklı bir tutumla işlemiştir.
- ▼ Yapıtlarında sohbet havası vardır.
- ▼ II. Abdülhamit dönemini "Şehir Mektupları" yapıtında başarıyla anlatır.
- ▼ Aynı zamanda müzisyendin Pek çok şarkısı vardır.

Eserleri:

Şehir Mektupları, Eşkali-i Zaman, Gülüp Ağladıklarım: Fıkra-Makale

Romanya Mektupları: Gezi Yazısı

Falaka ve Gecelerim: Anı

İlk Sevgi, Güzel Eleni, Meyl-i Dil: Roman - Hikaye

1. Devrin siyasi koşulları gereği içe kapanma, marazilige varan bir melankoli ve kişisellik bu grubun olumsuz özellikleri gibi görülse de estetik değerlerde derinleşme ve gelişme daha belirgindir. Yeni bir edebi dilin oluşmasını ve gelişmesini sağlamışlardır ama bir önceki nesil tarafından sadeleştirilmeye çalışılan yazı dilini yeniden ağırlaştırdıkları için eleştirilmişlerdir. Arapça ve Farsça tamlamalara yer vermişlerdir.

Bu parçada sözcük edilen edebi topluluğun adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Servetifünun
- B) Milli Edebiyat
- C) Fecri Âti
- D) Tanzimat 1. Dönem
- E) ikinci Yeni

SORU

2. Aşağıdakilerden hangisi Servetifünün döneminde yaşammasına rağmen, sanat yaşamını bağımsız bir sanatçı olarak sürdürmüştür?

- A) Teufik Fikret
- B) Mehmet Rauf
- C) Halit Ziya U.
- D) Hüseyin Rahmi G.
- E) Cenap Şahabettin

3. Aşağıdakilerden hangisi yazın-sal türü bakımından ötekilerden farklıdır?

- A) Mai ve Siyah
- B) Nadide
- C) Eylül
- D) Sermin
- E) Kırık Hayattar

4. Aşağıdakilerden hangisi Tevfik Fikret'in eserlerinden biri değildir?

- A) Rübab-ı Şikeste
- B) Haluk'un Defteri
- C) Tarih-i Kadim
- D) Rübabin Cevabı
- E) Saray ve ötesi

Cevap Performansı

1 2 3 4

A	D	D	E
C	E	B	A
B	D	E	C
B	A	C	D

Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını cirgi ile birleştir.

Doğru Cevaplar
A, D, D, E

FECRI ÂTİ EDEBİYATI (1909 - 1912)

- * 1901'de Servetfünün Dergisi kapatıldı. Bu dergi etrafında bir araya gelen Servetfünün topluluğu dağıldı ve bir daha toplanamadı. Edebiyat alanındaki bu boşluğu doldurmak amacıyla 1909 yılında bazı genç sanatçılardır biraraya gelerek Fecri Âti topluluğunu oluşturdular. Yayınladıkları bir bildiri ile sanat anlayışlarını ortaya koydular.
- * Servetfününcüler yeteri kadar Batı edebiyatı olmamakla suçladır. Ama Servetfününcülerin devamı olmaktan öteye gidebilirler.

Dönemin Özellikleri

- ✓ Edebiyatımızın bir bildiri (beyanname) ile kurulan ilk topluluğudur.
- ✓ "Sanat, şahsi ve muhteremdir." diyerek gayeterinin sanata ve edebiyata hizmet etmek olduğunu açıkladılar. Servetfününcüler yeteri kadar Batı edebiyatı yanlış olmamakla suçladılar. Batıdaki edebiyat topluluklarından faydalanan mak, en büyük gayeleri arasındadır.
- ✓ Kendilerine özellikle Fransız edebiyatını örnek aldılar. Yurdun sanata ve bilime ihtiyacı olduğunu düşünerek edebiyatın önemini ve ciddiyetini halka anlatmak gerekiği fikrini savundular.
- ✓ Yapıtlarında aşk ve tabiat konularını işlediler. Duygulu ve romantik bir aşk dile getirdiler.
- ✓ Fransız sembolistlerden etkilenendiler.
- ✓ Dil ve üslup yönünden Servetfününcülerle aynı doğrultudadırlar. Dilleri ağır, sanatlı ve süstürür. Arapça ve Farsça tamlamları doludur.
- ✓ Sonuç olarak, Fecri Âti topluluğu Servetfünün topluluğunun devamı olmustur. Köklü bir yenilik, orijinallik sağlayamadıkları için ve sanat anlayışlarında birek ve bütünlük olmadığından 1912'de dağılmışlardır. Bir kısmı Milli edebiyat bir kısmı da bağımsız olarak sanat yaşamına devam etmiştir.

Fecri Âti Dönemi'nin Sanatçıları

Ahmet Haşim (1883 - 1933)

- # Sembolizmin en büyük temsilcisidir.
- # Fecri Âti topluluğunun en önemli şairidir. Topluluğun dağılmadan sonra sanat yaşamını bağımsız olarak devam ettirmiştir.
- # Şiirlerinde anlam kapalı ve soyuttur. Anlam aranmamalıdır.
- # "Sanat içiin sanat" görüşünü benimsemistir.
- # Düzyazılarda dil "sade", şiirlerinde ise süslü ve sanatlıdır.
- # Hece ölçüsünü köylü ölçüsü olarak nitelendiren sanatçı, bütün şiirlerinde aruz ölçüsünü kullanmıştır. Hece ölçüsünü müsiki bakımından yetersiz bulur.
- # Şiirlerini "Piyale" ve "Göl Saatleri" adlı yapıtlarında toplanmıştır.
- # Sanatçı, edebiyatımızda düzyazılılarıyla da tanınır. Bu yazılarında dili, şiirlerine göre sade bir biçimde kullanmıştır, nesirlerinde şiirsel bir hava hakimdir.
- # Serbest müstezat nazım şeklini kullanmıştır.

Eserleri:

Tahsin Nahit (1887- 1919)

- Fecri Âti topluluğu yazarıdır.
- İlk şiirlerini "Tahsin Nahide" adıyla 1905 yılında Selanik'te yayınlanan "Gocuk Bahçesi" dergisinde yayımlamıştır.
- Türk edebiyatında en çok Ahmet Haşim'den etkilenmiştir.
- Bireysel konulu şiirler yazmıştır.
- Dil bakımından Servetîfün'n edebiyatında olduğu gibi konuşulan sade dilden çok, eski kelimelerin bolca kullanıldığı Osmanlıca tercih etmiştir.
- Şiirleri sanat gücü bakımından çok güclü degildir.
- "Adalar, Kamer, Zühre" şairi olarak tanınmıştır.
- Genelde kadın ve aşk temalarını işlemiştir.

Eserleri:

Ruh-ı Bi-Kaydi: Şiir

Hicranlar, Jön Türk, Firar, Aşkimiz, Sanatkârlar: Tiyatro

Refîk Halît Karay (1888- 1965)

- ⇒ 11. Meşrutiyet'in ilanından sonra gazetecilik ile uğraşmaya başlamıştır. Gazetedeki yazıları yüzünden ilk önce Sinop'a daha sonra Gorum, Ankara ve Bilecik'e sürgün olarak gönderilmiştir.
- ⇒ Eserlerinde sade bir dil kullanmasına rağmen tasvir ve tahliller bakımından zengin bir anlatıma sahiptir.
- ⇒ Hikâye ve romanlarını üstün gözlem yeteneğiyle oluşturmuştur.
- ⇒ Mizah eserlerinde önemli yer tutar. Toplumsal eleştiriye yer vermiştir.

Eserleri:

Gurbet Hikâyeleri, Memlekêt Hikâyeleri: Öykü

Kirpi'nin Dedikleri, Guguklu Saat: Hiciv

Yezid'in Kızı, Sürgün, Nilgün, Anahtar: Roman

Deli: Oyun

1. Aşağıdakilerden hangisi Fecri Âti edebiyatının özelliklerinden biri değildir.

- A) Batı'daki edebiyat topluluklarından yararlanma amacı güdülmüştür.
- B) Şiirde, sembolizm ve emperyonizm akımlarının etkisinde kalınmıştır.
- C) Şiirlerde, yabancı sözcük ve tamlamalarla yüklü, süslü ve ağır bir dil kullanılmıştır.
- D) Sanatın saygıdeğer ve bireysel olduğu anlayışı benimsenmiştir.
- E) Servetîfünün döneminde gericileyen tiyatro alanında başarılı yapıtlar ortaya konmuştur.

2. Aşağıdaki sanatçılardan hangisi Fecri Âti topluluğu içinde bulunmamıştır?

- A) Emin Bülent
- B) Mehmet Rauf
- C) Refik Halit
- D) Yakup Kadri
- E) Ali Canip

3. Şiirlerinde aşk ve tabiat öne çıkan önemli iki temadır. Türk şiirinin en dikkate değer emperyonist şairi olarak kabul edilir. "Köylü vezni" dediği hece veznini kullanmış, şiirlerini aruz vezniyle yazmıştır.

Bu parçada sözü edilen Fecri Âti şairi kimdir?

- A) Ahmet Haşim
- B) Rıfat Ilgaz
- C) Cahit Külebi
- D) Mehmet Rauf
- E) Celal Sahir

4. Refik Halit Karay'in aşağıda verilen eserlerinden hangisinin türü diğerlerinden farklıdır?

- A) Bugünün Sarayı
- B) Sürgün
- C) Nilgün
- D) Gurbet Hikâyeleri
- E) Kadınlar Tekkesi

Cevap Performansı

1 2 3 4

E	B	A	D
D	E	A	B
C	B	E	A
D	C	A	B

Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını griği ile birleştir.

Doğru Cevaplar

E, B, A, D

MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ (1911- 1923)

- * Batıcılık, Osmanlıcılık ve İslamlıcılık gibi siyasi ve edebî alanlarda etkili olmuş düşünelerin etkisini kaybettiği bir dönemde, Türkülüklük düşüncesine sarılarak edebî ve siyasi kimliklerini bulan Millî Edebiyat sanatçıları, kendinden önceki dönemlerden farklı birçok yeniliğe de imza atmıştır.
- * 1911 yılında Genç Kalemler dergisi etrafında başlayan ve giderek kabul gören Millî Edebiyat, 1923 yılında Cumhuriyet Dönemine kadar devam etmiş ve bu dönemden sonra da etkisini sürdürmüştür.
- * Cumhuriyet Dönemi'nde yerini bu dönem edebiyatına bıraksa da "Millî Edebiyat zevk ve anlayışını sürdüreren sanatçılar" Cumhuriyet Edebiyatı içinde devamlı yer almıştır. Geçitli değişikliklere uğrasa da günümüze kadar gelen bu anlayış, kendi öz kültürüne sarılıp ondan yararlanarak ilerlemeyi amaçlar.

Dönemin Özellikleri

- ✗ Dilde sadeleşme düşüncesi savunulmuş ve bu yapıtlarda da uygulanmıştır.
- ✗ Türkçe yabancı dillerin etkisinden kurtarılmaya çalışılmıştır.
- ✗ Türkçe karşılıkları olan Arapça, Farsça sözcük ve tamlamaların kullanılmasına karşı çıkmıştır.
- ✗ Yaşı dilinde İstanbul Türkçesi'nin esas alınmasının gerekligi ileri sürülmüştür.
- ✗ Süslü, sanatlı ve özentili söyleyişten kaçınılmıştır.
- ✗ Yapıtlarda yerli ve milli konulara yer verilerek Anadolu hayatı yansıtılmıştır.
- ✗ Halk şiirinin nazım biçimleri kullanılarak, gerçek şiirimin Halk şiiri, milli ölümüzün hece ölçüsü olduğu ileri sürülmüşdür.
- ✗ Mizahi üslup önemsenmiş, mizah ve hicibü türende de eserler verilmiştir.

Bu Dönemde Şiir

- ✓ Bu dönemde sanatçıların şiir anlayışıyla, Fecri Âti top-luluğunu şiir anlayışı birbirinden pek farklı değildir. "Şiir içdani bir keyfiyettir" düşüncesinde olan şairler genellikle bireysel konuları işlerler.
- ✓ Bu dönemde sanatçıları Divan edebiyatını Doğu edebiyatının, sonrası ise Batı edebiyatının taklitçisi olmakla suçlarlar.
- ✓ Şiirin dilini kendinden önceki dönemlere göre daha da sadeleştirmiştir.
- ✓ Aruz ölçüsü yerine hece ölçüsünü kullanmıştır.
- ✓ Şiirde İstanbul ağzını kullanma benimsenmiştir.
- ✓ Millî edebiyat sanatçıları arasında tam bir birlik yoktur. Hem konu yönünden hem de üslup yönünden farklılıklar görülür.
- ✓ Eski şairlerin şiirlerindeki samimi, lírik ve mistik atmosferi şiirlerinde devam ettirmek istediler; millî geçmiçe bakarak edebiyatın millî olabileceğini savundular.
- ✓ Şiirde "Beş Heceçiler"in katkısı büyktür.

Roman ve Hikâye

- ✓ Realizm anlayışı bu döneme egemen olmuştur.
- ✓ Anadolu ve Anadolu insanı edebiyata girmiş, bir "Memleket Edebiyatı" dönemi başlatılmıştır.
- ✓ İstanbul dışına çıkmış, Anadolu'nun köy ve kentleri imajıyla, coğrafyasıyla ele alınmıştır.
- ✓ Teknik, dil ve üslup bakımından hikâye ve roman, bu dönemde Batı roman ve hikâyesinin seviyesine çıkmıştır.

Tiyatro

- ✓ Millî edebiyat döneminde, tiyatro yeniden canlanmıştır.
- ✓ Bu dönemde "Dârülbedayi" adıyla iki bölümlü bir kurum meydana getirilmiştir. 1926'da İstanbul Şehir Tiyatrosu, 1934'te de Şehir Tiyatrosu adını almıştır.

Millî Edebiyat Dönemi'nin Sanatçıları

Ziya Gökalp (1876 - 1924)

- Türkçülük akımını bir sisteme bağlayan fikir adamı ve bu sistemi yapıtlarında işleyen sanatçıdır.
- Yapıtlarıyla "Türk Milliyetçiliği"nin sınırlarını belirlemiştir.
- Millî edebiyat akımının fikir yönüyle temellerini oluşturmuştur.
- Türk milletinin, dil, edebiyat, din ve ahlak yönüyle aynı kültürle yetişmiş kişilerden olustuguına inanır.
- Turancılık idealinin savunucusudur.
- Türkçülüğü dil, edebiyat, din, ekonomi, siyaset ve güzel sanatlar alanındadır.
- Edebiyatı, görüşlerini yaymada bir araç olarak kullanmıştır. Yapıtlarında asıl gaye sanat değildir.
- Şiir ve düzyazı alanında yapıtları vardır. Destan, makale ve masallar yazmıştır. Yapıtlarını halkın anlayabileceği şekilde sade dille yazmıştır.
- Ona göre millî ölçü, hece ölçüsüdür.

Eserleri:

Kızıl Elma, Yeni Hayat, Altın İşıklı: Şiir

Türk Töreni, Türkleşmek-İslamlaşmak-Muasırlaşmak,

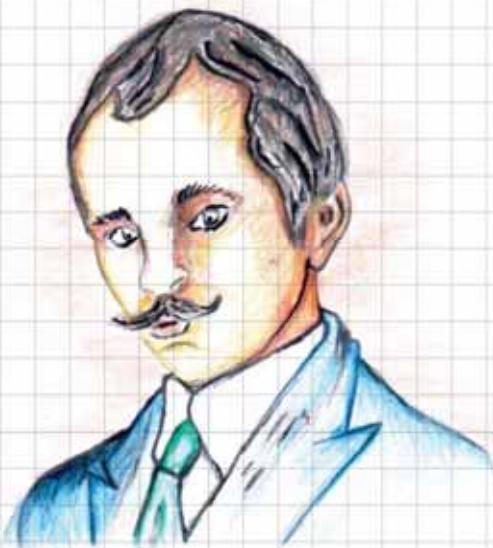
Türkçülüğün Esasları, Türk Medeniyeti Tarihi, Doğru Yol;

Düşünce alanındaki yazılarını icerir.

Malta Mektupları: Mektup

Ömer Seyfettin (1884 - 1920)

- ✗ Türk öykücülüğünün önemli isimlerinden biri olan sanatçı "Yeni Lisan" hareketinin savunucularındır.
- ✗ Ziya Gökalp ve Ali Canip Yonemik birlikte çıkarmaya başladıkları "Genc Kalemler" dergisindeki yazılarıyla tanındı.
- ✗ Derginin ilk sayısında imzasız olarak yayımladığı "Yeni Lisan" makalesinde ileri sürdürdüğü görüşler ve savunduğu düşüncelerle büyük ilgi topladı. Bu görüşleri Millî Edebiyat akımının başlangıç bildirisisi olarak nitelenirdi.
- ✗ Ayrıca edebiyatımızda, "olay öyküsü" denilen Maupassant tarzı öykünün önemli temsilcilerindenidir. Öykülerini gerçekçi dir.
- ✗ Amacı, toplumsal yaşamda aksayan yönleri ortaya çıkarmak ve millî bilinci güçlendirmektir.
- ✗ Öykülerindeki önemli konulardan biri de "kahramanlık"tır.
- ✗ Türk milletine Balkanlıarda yapılan zulümü bildiği için öykülerinde bu konuya sık sık yer verir. Çocukluk anıları da öykülerinde yer verdiği önemli konulardan biridir.
- ✗ Dilî sade, süsten ve özentiden uzaktır.

Eserleri:

İlk Düşen Ak, Yüksek Öğeler, Bomba, Gielî Mabet, Bahar ve Kelebekler, Beyaz Late, Diyet, Kaşagi, Yalnız Efe, Nadan: Öykü

Efruz Bey: Roman (uzun öykü)

Mehmet Emin Yurdakul (1869 - 1944)

- ⇒ Türk edebiyatında milliyetçilik akımının şiirdeki ilk temsilcisiidir.
- ⇒ Bu doğrultuda "Ben bir Türk'üm dinim cinsim uludur" misralarının geatigi "Cenge Giderken" adlı eser önemlidir.
- ⇒ Hece ölüsünün özün kalıplarını kullandığı için şiirleri düzyazıya yaklaşmıştır.
- ⇒ Şiirlerinde Halkalık ve Milliyetçilik düşüncesi egemen olup bireysel duygulara ve doğaya yer vermemiştir.
- ⇒ Sade bir Türkçe ve hece ölçüyü kullanarak yazdığı şiirlerle geniş halk kesimlerine ulaşmaya, toplumsal sorunları halka bir tutumla dile getirmeyi amaçlamıştır.
- ⇒ Memleketimin gariplerinin, dertlilerinin küçük bir şairi olmak, ülkemin hürriyet ve saadetini seslendirmek için yaşamak, işte benim hayatımın ve sanatımın bütün gayesi!" diyecek yaşam ve sanat felsefesini ortaya koymustur.
- ⇒ Şiirleri teknik açıdan zayıftır. Coşkun bir anlatıma sahip olsa da Lirizmden uzaktır. Sanatsal değildir.

Eserleri:

Türkçe Şiirler, Tan Sesleri, Turan'a Doğru, Türk Saçı,
Ordunun Destansı, Ey Türk Uyan, Cenge Giderken,
Zafer Yolunda: Şiir
Fazilet ve Asalet, Dante'ye : Düzyazı

Ali Canip Yöntem (1887 - 1967)

- « Edebiyata şiirle başlamış, hece ölüsüyle ve yalın bir dille yazdığı şiirlerini Yeni Mecmua'da yayımlamıştır.
- « Tek şiir kitabı "Geçtiğim Yol" adını taşır.
- « Lise edebiyat programlarının düzenlemesinde参与 ve ders kitapları hazırladı.
- « Batı nazım biçimlerini kullandı.
- « Gögü Türk Yurdu'nda yayımlanmış olan makalelerini "Milli Edebiyat Meselesi" ve Cenap Bey'le Münakaşalarım" adlı kitapta toplamıştır.

Eserleri:

Milli Edebiyat Meselesi ve Cenap Bey'le Münakaşalarım:

Elestiri - Makale

Geçtiğim Yol: Şiir

Edebiyat Ders Kitabı, Ömer Seyfettin Hayatı ve Eserleri,
Türk Edebiyatı Antolojisi: İnceleme

Fuat Köprülü (1890 - 1966)

- « Önceleri Fecri Âti topluluğunda bulunmuş olan sanatçı, tarih ve edebiyat alanında Batılı görüşe sahip ilk bilginimiz sayılır.
- « Birçok yabancı üniversite, akademi, cemiyette kendisine üyelik ve fahri doktorluk verilmiştir.
- « İstanbul ve Ankara üniversitelerinde profesörlük yapmıştır.

Eserleri:

Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Nasrettin Hoca, Divan Edebiyatı Antolojisi, Türk Saz Şairleri, Türk Edebiyatı Tarihi, Hayatı, Fikriye, Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmalar: Araştırma ve İnceleme

Reşat Nuri Güntekin (1889 - 1966)

- ✓ Ününü "Galikuşu" romanıyla kazanan sanatçı, Millî Edebiyat akımından etkilenmiştir.
- ✓ Türk edebiyatında realizmin ilk örneklerinden sayılan Galikuşunu aslında "İstanbul Kızı," adıyla oyun olarak yazan, ancak savaş koşullarında sahnelemeye olanak bulamayınca 1922'de roman olarak yayımlayan sanatçısı üne kavuşturan bu yapıt iain Nurullah Ataç: "Galikuşu, Türk romanının İstanbul'da kalmayıp tüm yurda yayılmasının başlangıcıdır." diyerken romanın önemini vurgular.
- ✓ Yapıtlarında, yanlış Batılılaşma anlayışını, batılı inançları, yurdun gesitli yörenlerindeki günlük yaşam sahnelerini işlemiştir.
- ✓ Anadolu'nun yerli hayatını ve kişilerini başarılı bir şekilde yansıtmıştır.
- ✓ Roman, öykü, tiyatro ve gezi yazısı türünde yapıtları vardır.
- ✓ Romanlarında güclü bir gözlemeçilige dayanan realizm ve canlı bir üslup vardır. Kahramanları genellikle tek boyutluştur. Ruh tahlillerinde başarılıdır. Yapıtlarına konuşma dili egemendir.

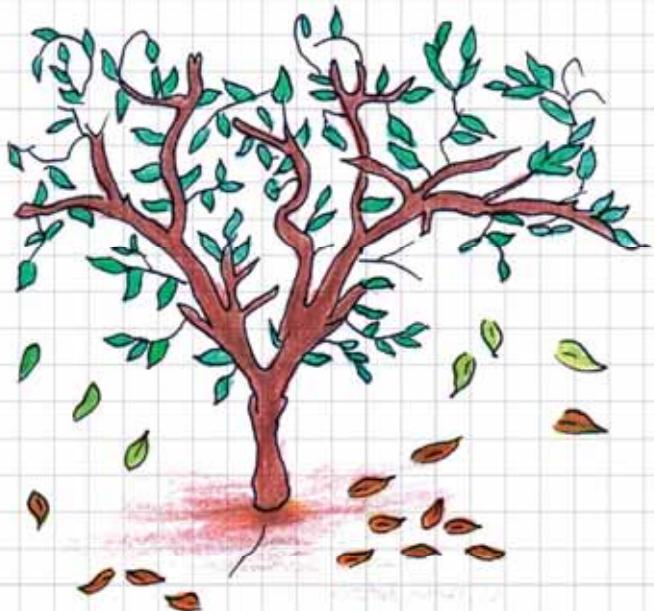
Eserleri:

Galikuşu, Dudaktan Kalbe, Gizli El, Acımak, Eski Hastalık, Yaprak Dökümü, Akşam Güneşi, Damga, Miskinler Tekkesi, Bir Kadın Düşmanı: Roman

Tanrı Misafiri, Sönümüş Yıldızlar, Eski Ahbab: Öykü

Hancer, Eski Borg, Gözdağı, İstiklal, Taş Parçası: Tiyatro

Anadolu Notları: Gezi Yazısı

Refik Halit Karay (1888 - 1965)

⇒ Edebiyata, çeşitli gazetelerdeki yazıları ve fıkralarıyla başlayan sanatçı, Fecri Âti edebiyatından sonra da Milli Edebiyat akımı içinde yer almıştır.

⇒ Önce öyküler yazan ve sonra romanaya geçen yazar, yapıtlarını bağımsız bir sanatçı olarak vermiştir.

⇒ İlk yazılarında günlük hayatı dile getirmiş, hayatın gülünç yanlarını karikatürize ederek anlatmıştır.

⇒ Sosyal hayatı garpiklikleri zeki ve nükteli bir şekilde anlatmıştır.

⇒ Öykü ve romanlarında insanların kurnazlık ve çikarcılık yönlerini ortaya koymustur. Yapıtlarında mizah ve eleştiri vardır.

⇒ Yapıtlarının en önemli özelliği hicivdir.

⇒ Yapıtlarında kişileri kendi sosyal geureleri içinde ele alır, konuşma dilini kullanır. Çok güdü bir gözlemevidir. Olayları ve karakterleri en ince ayrıntılarına kadar inceler.

⇒ "Memleket Hikâyeleri" edebiyatımızda başarılı ilk Anadolu öyküleridir. Dili sadedir. Bu öykülerinde Anadolu hayatını yakından gözlemlemiş ve tüm canlılığı ile ortaya koymustur.

Eserleri:

Memleket Hikâyeleri, Gurbet Hikâyeleri: Öykü

Sürgün, Nilgün, Çete, Bugünün Sarayı, Kadınlar Tekkesi, İstanbul'un İc Yüzü, Anahtar: Roman

Deli, Kirpinin Dedikleri, Sakın Aldanma İnanma Kanma, Guguklu Saat: Hiciv ve mizah yazılarını igerir.

Halide Edip Adıvar (1884 - 1964)

- * ilk zamanlar İngiliz edebiyatının etkisinde romanlar yazmıştır.
- * Bu romanlarında aşkını işlemiştir, kadın psikolojisi üzerinde durmuştur.
- * Türkçülük akımını benimsemiştir.
- * Millî Edebiyat akımının tanınmış romancısı ve öykücüdür.
- * Romanlarında Kurtuluş Savaşı'ni işlemiştir.
- * Ünlü "Sultanahmet Mitingi" ile halkı coşturmuş, Millî Mücadelenin içinde rol almıştır.
- * Gözlem, betimleme ve tahlillerde başarılıdır. Sosyal gereye önem verir.
- * Dağınık, düzensiz bir üslubu vardır. Dili kullanmada başarılı değildir.
- * Romanlarında kahramanları genellikle kadınlardır. Kadın kahramanlar üstün özelliklere sahiptir.

Eserleri:

Sinekli Bakkal, Tatarlık, Ateşten Gümlek, Vurun Kahpeye,

Handan, Seviye Talip, Yeni Turan: Roman

Dağa Gikan Kurt, Harap Mabetler: Öykü

Kenan Çobanları, Maske ve Ruh: Tiyatro

Türk'ün Ateşle İmtihani, Mor Salkımlı Ev: Anı

İngiliz Edebiyatı Tarihi: İnceleme

Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1889-1974)

- ❑ Fecri Âti topluluğunda bulunmuş ve topluluğun dağılmasından sonra Milli Edebiyat akımında yer almıştır.
- ❑ Fecri Âti topluluğunda bulunduğu sürece bu topluluğun özliliklerini benimsemış ve bireysel sanat anlayısına sahip olmuştur.
- ❑ Yapıtlarında sağlam bir gölêmcılık ve güclü bir realizm görülür. Karakterleri başarıyla canlandırır.
- ❑ İlk yapıtlarında mistik bir hava sezilir. 1916'dan sonra yurt gerçeklerini ve milli duyguları işleyen yapıtlar yazmıştır.
- ❑ Romanlarında, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar olan dönemde Türk toplumundaki değişimleri, bunalımları, problemleri, aydın-halk çatışmasını dile getirmiştir.

Eserleri:

Kiralık Konak, Hep O Şarkı, Bir Sürgün, Nur Baba, Hüküm Gecesi, Sodom ve Gomore, Yaban, Ankara, Panorama: Roman
 Bir Serencam, Rahmet, Milli Savaş Hikâyeleri: Öykü
 Erenlerin Bağından, Okun Ucundan: Mensur Şiir
 Vatan Yolunda, Zoraki Diplomat, Gençlik ve Edebiyat Hatıraları: Anı
 Sağanak, Nirvana: Tiyatro

"Diğerleri, geleceğini başkalarının ellerine bırakın; ama siz bırakmayın."

Jim Rohn

Ahmet Hikmet Müftüoğlu (1870- 1927)

- ⇒ Servetfünün Dönemi'nde, İkdam ve Servetfünün dergilerinde yazdığı öykü ve düzyazilarını 1901 yılında "Haristan ve Gülistan" adlı yapitinda toplamıştır.
- ⇒ Sonraları Milli edebiyat akımına bağlı olarak yazdığı öykülerini "Çağlayanlar" adlı yapitinda toplamıştır.
- ⇒ Asıl ününü ise bir tarihi roman olan "Gönül Hanım" adlı yapitıyla kazanmıştır.

Eserleri:

Haristan ve Gülistan, Çağlayanlar: Öykü

Gönül Hanım: Roman

Halide Nusret Zorlutuna (1901- 1984)

- ⇒ Şiir yazmaya Mütareke yıllarında başlamış, Kurtuluş Savaşının etkisi ve heyecanıyla Milli edebiyat akımına katılmıştır.
- ⇒ Milli edebiyat akımı içinde değerlendirilen şiirlerinde geleneksel ölçü ve anlayışa bağlı kalmıştır.
- ⇒ Kadın duyarlığını işlediği şiirlerinin yanı sıra, hikaye, dehne, roman türlerinde de yapitlar kaleme almıştır.

Eserleri:

Geceden Taşan Dertler, Yayıla Türküsü, Yurdumun Dört Bucagi, Ellerim Bomboş: Şiir

Küller, Sıslı Geceler: Roman

Beyaz Selvi, Büyük Anne, Aydınılık Kapı: Öykü

Necmettin Halil Onan (1902- 1968)

- ⇒ Coşkun ulusal duyguları işleyen hece ölçüyle yazdığı şiirleriyle tanınmış, bu şiirlerini "Bir Yudum Daha" adlı kitabında toplamıştır.
- ⇒ "Dur Yolcu" adlı şiiri önemlidir. Son dönem şiirlerinde ise genellikle Yahya Kemal etkisi görülmektedir.

Hamdullah Suphi Tanrıöver (1885- 1966)

- ⇒ 1911'de Fecri Âti topluluğundan ayrılarak, Geng Kalemler dergisi ceuresinde gelişen Millî edebiyat akımına bağladı.
- ⇒ İstanbul'da işgalci güçlere karşı düzenlenen toplantıda da-ha sonra Kurtuluş Savaşı sırasında halkı aydınlatmak için gönüldüğü yerlerde hitabetin etkili örnekleri olan konuşmalar yaptı.
- ⇒ Konuşmalarından bazıları, "Dağ Yolu", yazıları da "Günebakan" adlı kitaplarda toplamıştır.

Eserleri:

Dağ Yolu: Hitabet

Günebakan: Makale

Rıza Tevfik Bülükbaşı (1869- 1948)

- ⇒ Batı felsefesinin Türkiye'de tanınmasından çalışmaları olduğu ve Darülfünun'da felsefe dersleri verdiği için bu sanatçı "Feylesof Rıza" diye anılmıştır.
- ⇒ Halk şiri tarzında yazdığı manzumeleri ile tanınmış, Âşık ve Tekke şiirinin kaynağından beslenmiştir.

Eserleri:

Serâb-ı Ömrüm: Şiir

Sükûfe Nihal Başar (1896- 1973)

- ⇒ ilk olarak Tevfik Fikret'in etkisinde aruz ölçüsüyle zaman içinde Millî edebiyat akımının ilkelerine uygun olarak hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır.
- ⇒ Şiirlerine lirizm ve kadını bir içtenlik egemenidir. Millî uyanış hareketi içinde de yer almış, Fatih Mitingi'nde etkileyici bir konuşma yapmıştır.

Eserleri:

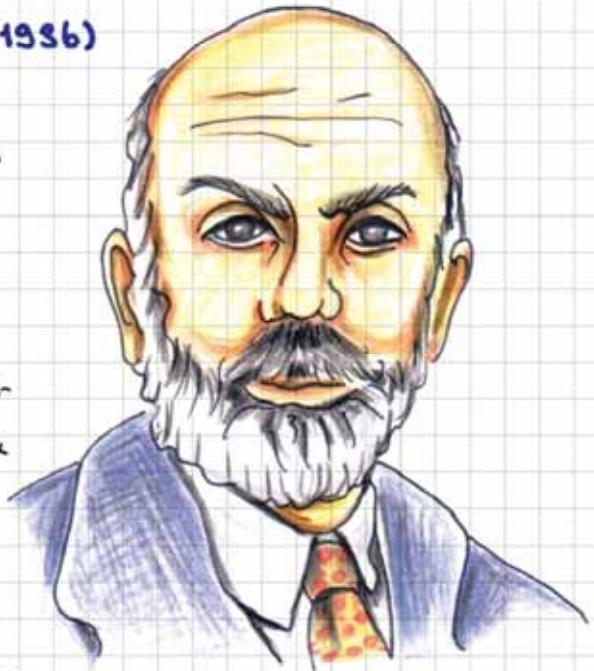
Yıldızlar ve Gölgeler, Gayya, Su, Sila Yolları: Şiir

Renksiz İstirap, Göl Güneşi, Yakut Kayalar: Roman

Dönemin Bağımsız Sanatçıları

Mehmet Akif Ersoy (1873 - 1936)

- ⇒ "İstiklal Marşı"nın şairidir.
- ⇒ Haynagi, İslam dini olan şiirleri ve manzum öyküleri ile tanınır.
- ⇒ Türk şiirine gerçek realizmi getirmiştir.
- ⇒ Şiirlerinde, arzuu Türkagueye bir yük bir ustalıkla uygulamıştır. Türk arzuu haline getirmiştir.
- ⇒ Naemi, nesre (şıiri düşyazıya) yaklaşmıştır.
- ⇒ Şiirlerinde yalnız dini konuları işlemekle kalmamış, savaş sonrası toplum hayatının gökbüntülerini ve istiraplarını anlatmıştır.
- ⇒ Toplumun kuruluşunun dine sarılmakla olacağını savunmuş ve ahlaki, didaktik şiirler yazmıştır. Dini lirizm, şiirin en önemli Özelliğidir.
- ⇒ "Çanakkale Şehitleri" adlı şıiri bunun en güzel örneğidir. Büyükk bir betimleme ve öyküleme yeteneğine sahiptir. Günlük bir gözlemciidir.
- ⇒ Şiirlerinde canlı tabular çizer. Konularını günlük olaylardan alır, yoksullara karşı acıma hissi duymuş, manzum öykülerinde toplum yaşamını sergilemiştir.
- ⇒ Geleneksel edebiyatında olduğu kadar, Batı kültürünün değerleriyle de etkileşimi kabul etmiş, ancak Doğu'ya ya da Batı'ya öykünmeye şiddetle karşı çıkmıştır. Çünkü her edebiyatın, doğduğu toprağa bağlı olmakla canlılık kazanabileceği ve belli bir işlevi yerine getirmedikçe değer taşımayacağı görüşündedir.
- ⇒ Sirat-ı Müstakim ve Sebilürreşat dergilerinde şiirler, din ve edebiyat üzerine makaleler yazmıştır.

- ⇒ İslam Birliği idealini savunmuş, Milli Mücadele başlayınca Anadolu'ya girmiş, verdiği vaazlarla halkı mücadeleye çağırmıştır.
- ⇒ 1921'de ulusal mars güfesi sevmek için açılan yarışmada sanatının şiri, oy birliğiyle "İstiklal Marşı" olarak seçilmiştir.
- ⇒ Şiirlerini yedi kitaptan oluşan "Safahat" adlı yapitinda toplamıştır.

Eserleri:

Safahat (Yedi bölümden oluşur: Süleymaniye Kürsüsünde, Hakkın Sesleri, Fatih Kürsüsünde, Hatıralar, Asım, Gögeler, Safahat) : Şiir

Hasta, Hüfe, Meyhane, Seyfi Baba, Hasır, Mahalle Kahvesi : Manzum Hikâye

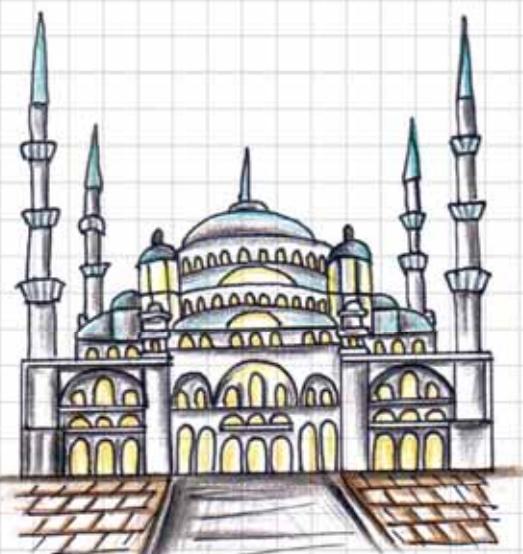
Ganakkale Şehitlerine: Yapma Destan

Yahya Kemal Beyatlı (1884 - 1958)

⇒ Sanatçı kişiliğini, Paris'teyken ünlü Tarihçi Albert Sorel'in derslerinden aldığı tarih zekâsıyla Fransız sairlerinin Jean Moreas, Baudelaire, Verlaine ölçü ve biçim güzelliklerinde bulmuştur.

⇒ Parise gidişi, II. Abdülhamit Döneminin baskısından bir kaçış olduğu hâlde, orada siyasi faaliyetlere katılmayarak sanat çevrelerinde kendini yetiştirmiştir.

⇒ Paris öncesi Abdülhak Hamit ve

Servetîfünûn şiri etkisinden kendisini böylelikle kurtarmıştır.

- ⇒ Divan şîrimizî Batı şiirindeki bütünlük anlayışıyla ele almıştır.
- ⇒ Şiirlerinde Türk tarihinin, Türk sanatının başarılı geçmesini, çevresinin güzelligini ve bunlar karşısındaki kişisel düşgünlerini dile getirmiştir.

- ⇒ Aruz ölçüsü ve eski nazım biçimleri ile yeni konuları başarıyla işlemiştir.
- ⇒ Aruzu "Türk aruzu" haline getiren sanatçımızdır. Aruz ölçüsünü Türkague başarıyla uygulamıştır.
- ⇒ "Ok" şìiri hariç bütün şiirlerinde aruz veznini kullanmıştır.
- ⇒ Parnasiyamın edebiyatımızda en önemli temsilcisiidir.
- ⇒ Şiirde dile sözcüklerin özenle seçilerek yerli yerinde kullanmasına, biçim mükemmelliğine, ahenk ve usagi önem vermiştir.
- ⇒ Şiirlerinde duygù, düşünce ve hayali ustalıkla kaynaştıran sanatçı, pek çokuna öykü karakteri verdiği lirik-epik şiirlerinin konularını aşk, tabiat, deniz, ölüm ve sansuzluktan almıştır.
- ⇒ İa ahengi her şeysden üstün tutmuş, şìiri "musikiden başka türlü bir müzik" kabul etmiştir.
- ⇒ Osmanlı'ya hayrandır ve bunu şiirlerinde açıkça görmek mümkündür. Onun, Boğaziçi ve Türk müsikisi hayranlığına, tabiat güzelliklerinin yanı sıra, tarihi değerleri de eklemek gereklidir.
- ⇒ İstanbul'u şiirlerinde en çok işleyen şairimizden biridir. Osmanlı medeniyetinin en güzel eserlerini barındıran İstanbul'a hayrandır.

Eserleri:

Kendi Gök Kubbemiz, Rübäiler ve Hayyam Rübäilerini

Türkçe Söyleyiş, Eski Şiirin Rüagâriyla: Şiir

Edebiyata Dair, Azie İstanbul, Egil Dağları, Tarih

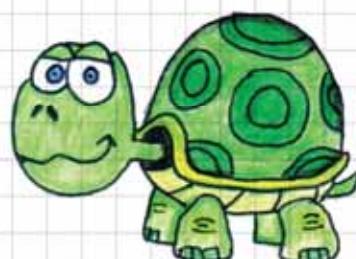
Musahabeleri: Deneme, makale, söyleşi

Siyasi ve Edebi Portreler: Biyografi

Gocukluğum, Gençliğim, Siyasi ve Edebi Hatıralarım: Anı

"Kaplumbağaya dikkat et.

Ancak kafasını çıkarıp risk alındığında ilerleyebiliyor."

1. Aşağıdakilerden hangisi Millî Edebiyat akımının özelliklerinden biri değildir?

- A) Dilde sadeleşme düşüncesi savunulmuş ve yapıtlarda uygunmuştur.
- B) Yazı dilinde İstanbul Türkçesinin esas alınması gerektiği ileri sürülmüştür.
- C) Yapıtlarda yerli ve millî konulara yer vererek Anadolu insanının yaşamı yansıtılmıştır.
- D) Halk şiri, nazım bigimleri ve hece ölçüsü benimsenmiştir.
- E) Batı edebiyatı sanatları ve yapıtları örnek alınmıştır.

2. Ömer Seyfettin'in Batılılaşma sorununu ele aldığı ese rinin adı nedir?

- A) Efruz Bey
- B) Kasağı
- C) Falaka
- D) Pembe incili Kaftan
- E) İlk Düşen Ak

3. Aşağıdakilerin hangisinde Kurtuluş Savaşı'nı konu alan yapıtlar bir arada verilmiştir?

- A) Sinekli Bakkal - Golkuşu - Kiralık Konak
- B) Sodom ve Gomore - Golkuşu - Acımak
- C) Yaban - Ateşten Gömlek - Vurun Kahpeye
- D) Ateşten Gömlek - Kiralık Konak - Yaban
- E) Sinekli Bakkal - Vurun Kahpeye - Acımak

4. Aşağıdakilerin hangisi Mehmet Akif ile Yahya Kemal'in ortak özelliği dir?

- A) Şiiri düzyazıyla yaklaştırmaları
- B) Aynı edebiyat topluluğunda yer almaları
- C) Arzuu Türkçe'ye başarıyla uygunlamaları
- D) Şiirlerinde dini líriizme ağırlık vermeleri
- E) Şiiri, düşüncelerini yaymak için bir araç olarak görmeleri

Cevap Performansı

1	2	3	4
E	A	C	C
A	C	E	B
B	E	A	C
E	B	A	C

Performansını görmek için cevap larını işaretle, aralarını çizgi ile birleştir.

Doğru Cevaplar

E, A, C, C

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI

- * 1923'ten günümüze, Cumhuriyet'in kurulmasının ardından, Türk toplumunun yerli sanat etkinliklerine büyük önem verilip Batı ve Doğu klasikleri Türkçeye kazandırıldı. Latin kökenli harflerin kabulu ve dil deurimi, özellikle yeni Türk edebiyatının daha geniş kitlelere ulaşmasında büyük rol oynadı.
- * Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde de biçim ve içeriğinden büyük değişiklikler oldu. Beş Hececiiler'in yolundan giden bazı şairler, halk kaynaklarına yöneldiler, Anadolu'yu ve Türk tarihini konu edinerek ulusculuk bilincini güçlendirmeye çalıştılar.
- * 1928'de "Yedi Mesale" adlı ortak bir kitap çıkarınca ve "Yedi Mesaleciler" adıyla anılan şairler, sürekli ve etkili bir topluluk oluşturamadılar.
- * Türk Şiirine 1940 - 1955 yılları arasında egemen olan Garip akımı, geleneksel Türk Şiiriyle bağı kopardı. Batılı çağdaş ozanlar, özellikle gerçeküstüclere ilgi gösterdi, olasızsız, uygaksız, söz ve anlam oyntalarından uzak bir şiir türü geliştirildi.
- * Garip akımına tepki olarak doğan ikinci Yeni akım üyeleri, özgür cağrışım yöntemini kullandılar, soyutlamaya yönelik "anlaşılmaz bir şiir" türü oluşturdular.
- * Cumhuriyet dönemi Türk romanı ve öyküsü de, Anadolu insanların geraeklerine, sorularına yöneldi, 1930 yıllarından sonra toplumu, geraek roman akımının doğması, Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yaşayan insanların yaşamını, sorularını geraek gözlemle dayalı olarak yansıtma alanlığı sağladı.
- * Cumhuriyet sonrasında eleştiri ve edebiyat tarihi çalışmalarları daha sağlam bir bilimsel temele oturtuldu. Türk edebiyatının aşağı yukarı bütün dönemleri, bu dönemlerle ilgili akımlar, topluluklar ve genel olarak edebiyatçılardan yaşam öyküleri, yapıntıları üstüne çeşitli yazıntılar yapıldı.

Dönemin Genel Özellikleri:

- ✓ Edebiyatta İstanbul dışından da konuların seçilmesine paralel olarak İstanbul dışından da pek çok edebiyatçı yetişmiştir.
- ✓ Şiirin geleneksel kalıpları yıkılmış, aruz vezninin yerini milli ölçü olan hece ölçüsü almış, şiirde biçim serbestliği sağlanmıştır.
- ✓ Öykü ve romanda toplumsal gerçeklik olarak adlandırılabilenek bir anlayış ortaya çıkmıştır.
- ✓ Sanatçılar, Atatürk ilkelerini yaymayı, halkı aydınlatmayı bir görev saymışlardır.
- ✓ Edebiyat eserlerinde yurt güzellikleri, milli sorunlar ve Anadolu halkın yaşam biçimini işlenmiştir.
- ✓ Şiir, roman, hikâye ve tiyatro gibi türler gelişmiş; bu türlerde Batı edebiyatındaki örnekler ölçüsünde başarılı örnekler verilmiştir.
- ✓ Yazı diliyle konuşma dili arasındaki öteden beri süregelen fark ortadan kalkmış; dilde sadeleşme tabuları sürmüştür ve bunda başarılı olmuştur.
- ✓ Hikâye, roman ve tiyatronda yurt ve köy romanlarına yönelik başlamış; düzyazıda özellikle Nurullah Atac'ın öncülük ettiği yeni nesir ve öz Türkçecilik ve deurik cümle anlayışı yaygınlaşmıştır.
- ✓ Bu dönemde Kurtuluş Savaşı'ni konu alan romanlar yazılmaya devam edilmiştir.
- ✓ Bu dönemde gerek edebi eserler gerek öğretici eserler ilgilii her türde ve konuda örnekler verilmiştir.
- ✓ Bu dönemde Sezgicilik, Varoluşçuluk, Surrealizm gibi akımlar etkili olmuştur.

**"UMUTSUZ DURUMLAR YOKTUR, UMUTSUZ
İNSANLAR VARDIR. BEN NiÇBIR ZAMAN
UMUDUMU YITIRMEDİM."** M. K. ATATÜRK

COŞKU VE HEYECANI DİLE GETİREN METİNLER (ŞİİR)

Öz (Saf) Şiir Anlayışını Sürdüren Şiir (1920- 1940)

- ✓ Fransız şair Paul Valery'nin "Şiir dili her şeyin üstündedir." görüşünden harekette Divan şiirinin bicimsel yapısından da etkilenerek geliştirilen ortak bir şiir anlayışıdır.
- ✓ Saf şiir anlayışı Ahmet Haşim'in "Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar" adlı makalesiyle başlamıştır.
- ✓ Milli edebiyat döneminde Ahmet Haşim ve Yahya Kemal'in başlattığı anlayış Cumhuriyet edebiyatında da devam etmiştir.
- ✓ Sanat ve şiir her şeinden önce bir biçim sorunu olarak algılanır.
- ✓ Şiirde ahenk; söyleyiş tarzı, ritim, kafije ile sağlanır.
- ✓ Amaç okurda estetik bir hiz oluşturmaktr.
- ✓ Şiirde yerli ve mahalli unsurlara fazla yer verilmey.
- ✓ Şairler, düşsellik, bireysellik ve ıcsellik gibi özellikleri belli serler.
- ✓ Daha çok sembolizm akımından etkilenilmiştir.
- ✓ Simgecilik, bireysellik, ruh, ölüm, rüya, renkler, mitolojik unsurlar ve yansımalar şairerde görülen başlıca ortaklıklarlardır.
- ✓ Şiirler anlaşılmak için değil duyulmak için yazırlar.
- ✓ Sanat sanat için anlayışı hakimdir. Şiir soñlu bir sanat olarak kabul edilir.
- ✓ Ağırlıklı olarak aruz ölçüsünü ve hece ölçüsünü kullanmışlardır. Serbest ölçüyle yazılmış şiirler de vardır.

NOT

Ahmet Haşim ve Yahya Kemal Beyatlı "Öz Şiir" anlayışının ilk temsilcileridir.

Öz (Saf) Şiir anlayışını temsil eden yazarları
FB'lı ÖZCAN YAAA şeklinde kodlayabilirsiniz:

F azıl Hüsnü Dağlarca	Ö zdemir Asaf	Y ahya Kemal B.
B ehget Necatigil	2 iya Osman Saba	A hmet Haşim
	C ahit Sıtkı Tarancı	A hmet Hamdi T.
	A saf Halit Gelebi	A hmet Muhip D.
	N ecip Fazıl Kısakürek	

Fazıl Hüsnü Dağlarca

- * Necip Fazıl etkisindeki ilk şairlerinden sonra özellikle "Çocuk ve Allah" kitabıyla kendi şiir çizgisine yönelmiştir.
- * Şiirleri genellikle epik-dramatik, lirik-didaktik ve topikal geraekilik özellikleri göstermektedir.
- * "Türk'a em benim ses bayragımdır": diyen Fazıl Hüsnü, çok geniş konularda şiirlerini yazmış, özellikle Türk tarihinin destanlaşmış birçok olayını şiirlerine taşımıştır. Toplumcu geraekai ve felsefi lirik şiirlerinin yanında özellikle yazdığı destanlarla ölmeliğe ulaşmıştır.
- * Yapma destanlarıyla tanınmıştır. Bu şiirlerde Kurtuluş Savaşı tarihini anlatmıştır.

* Şiir dışındaki hicabir türle ilgilenmemiştir. Şiire hece ölçüsüyle başlamış, sonra serbest şiirde geometristir.

* insanın euren karşısındaki yalnızlığı, günlük yaşamın sıkıntılılığını, acılarını işlemiştir.

* Sadece ilk şiir kitabı Havaya Giden Dünya'da hece ölçüsüünü kullanmıştır.

* Yetmiş yıldan fazla edebiyatın içinde olan şair, 134 şiir kitabı çıkarmıştır; özdeyiş niteliginde nesir örnekleri de kaleme almıştır.

Eserleri:

Havaya Giden Dünya, Çocuk ve Allah, Üç Şehitler Destanı, Çanakkale Destanı, Toprak Ana, Nötron Bombası, Cezayir Türküsü, Taş Devri, Hiroşima: Şiir

Behçet Necatigil

- ✖ Şiirde kirk yılını, doğumundan ölümüne, orta halli bir vatandaşın, birey olarak başından geçenek durumları hatırlatmaya; ev, aile, yakın çevre ülkeninde, gerçek ve hayal yaşamalarını duymaya çalışı.
- ✖ Halk kültüründen aldığı öğeleri Batı şairi ile birleştirmiştir. Son şiirlerinde Divan şiirinin özelliklerinden yararlanarak kapalı bir şaire ulaşmıştır.
- ✖ Divan şiirinin cinası, tevriyeLİ anlatımından yararlanmıştır. Bazı şiirlerinde mitolojik unsurları kullanmıştır.
- ✖ Edebiyatımızda "euler şairi" olarak tanınmıştır.

Eserleri:

Kapalı Garsı, Eski Toprak, Yar Dönemi, Divanç, Gevre, Euler : Şiir
Yıldızlara Bakmak, Gece Aşevi, Üç Turunalar: Radyo Oyunu
Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü, Küçük Mito lojya
Sözlüğü: Araştırma
Bile 1 Yaşıdı: Düzyazı

Özdemir Asaf

- ✖ Şiirlerini döneminden ayrı bir dil ve söyleyiş tarzıyla yazmıştır.
- ✖ Dize sayısını coğu kez en az indirmiştir. Şiirlerinde imajsız, anımsız, yer yer ironik söyleyişe özen göstermiştir. Şiirlerde "sen-ben ikilemi" ni ele almıştır.
- ✖ Yaşadıklarını, çevresindeki olayları soyutlaştırarak düşünce planına aktarmıştır.

Eserleri:

Lavinia, Dünya Kağıt Gözüme, Sen Sen Sen, Bir Kapı Önünde, Naslein : Şiir

Dün Yağmur Yağacak: Hikâye

Ziya Osman Saba

- ✖ Cumhuriyet Dönemi edebiyatının en önemli isimlerinden biridir.
- ✖ Yedi Mesale topluluğunun kurucularındandır.
- ✖ Şiirlerinde çocukluk anıları, ev ve aile sevgisi, yoksullara karşı duyarlılık, küçük mutlulukların sevinci, Tanrı'ya ve yağına boyun eğis, ölüm ve ötesi gibi konuları işlemiştir.

NOT

"Ziya Osman Saba" Yedi Mesale topluluğunda tekrar ele alınacaktır.

Cahit Sıtkı Tarancı

- ✗ Sanatta insanı, bireyi öne planda tutmuştur.
- ✗ Ona göre: "insanoğlu, dünyanın en zengin madenidir."
- ✗ Sanat için sanat anlayışına bağlı kalmıştır.
- ✗ "Otuz Beş Yaş" şiiryle tanınmıştır.
- ✗ Şiirde, sanatını toplumsal ideo-lojinin emrine vermeyi düşünmemiştir.
- ✗ Sembolizmin, özellikle Verlaine, Baudelaire gibi şairlerin etkisinde kalmıştır.
- ✗ Hece ölçüsünü, deyimleri, tekerlemeleri başarıyla kullanmıştır.

Eserleri:

Düşten Güzel, Ömrümde Sükut,

Sonrası: Şiir

Ziya'ya Mektuplar: Mektup

Asaf Halet Gelebi

- ✗ Asaf Halet Gelebi Batı'yı taklit etmeyen kendi kültürümüz ile Doğu kaynaklarından bestenen şiir anlayışının öncülerindendir.
- ✗ Bir sevgi şairidir. Şiirlerinde soyut bir älemi anlatmıştır.
- ✗ Eski Doğu medeniyetini, Hint kültürünü tanımış, İslam tasavvufu ile Hint mistisizmini birlestirmiştir.

- ✗ Şiirleri; masallardan, dinterden, şairin rüya ve hayallerinden gelme sembollerle doludur.

Eserleri:

He, Lamelîf, Om Mani Padme
Hum: Şiir

Mevlana, Molla Cami, Naima, Ömer
Hayyam: Biyografi

Necip Fazıl Kisakürek

- ✖ Cumhuriyet Dönemi'nin din, tasavvuf, politika, öykü, roman, tiyatro, şiir gibi birçok alanında eserler veren önemli bir sanatçısıdır.
- ✖ 1925 ve 1930'lu yıllarda şair Kaldırımlar, Otel Odası, Gel, Geçen Dakikalarım gibi bireysel şiirler yazmış ve tüm Türkiye tarafından tanınmıştır. Özellikle "Kaldırımlar" şiiri Necip Fazıl'in, 21 yaşında herkesin tanıdığı bir şair olmasını sağlamıştır.
- ✖ İlk dönem şiirlerinde bireysel, yalnızlık, ölüm, tabiat, kadın gibi konuları ön plana çıkaran şair; 1934'ten itibaren tasavvufi konulara ağırlık vermiş, mistik

bir anlayışla ve yer yer ideolojik söylemlerle kendine özgü bir şiir oluşturmuştur.

- ✖ Bütün şiirlerinde hece ölçüsünü başarılı bir şekilde kullanmış, hecede en zor biçimleri denemiş ve bunda da başarılı olmuştur.
- ✖ Edebiyatımızda 7+7 hece ölçüsünü en iyi kullanan şairdir.
- ✖ Sairin yazdığı ilk şiir kitabı "Örümcek Ağı", en ünlü kitabı ise "Gile" dir.
- ✖ Korku, ürpertici hayaller, vekiller onun şiirlerinde sıkça yer alan öğelerdir.

Eserleri:

Örümcek Ağı, Kaldırımlar, Ben ve Ötesi, Gile, Sonsuzluk Kervanı, Esselam, Şiirlerim: Şiir Künye, Sabırtaş, Tahum, Ahşap Konak, Bir Adam Yaratmak, Para, Yunus Emre: Tiyatro

Birkac Hikaye Tahsil, Ruh Burkuntalarından Hikâyeler: Hikaye

Aynadaki Yalan: Roman

Kafa Kagidi: Otobiyografik Roman

Namık Kemal, İlim Beldesinin

Kapısı Hazreti Ali, Son Deurin

Din Maelumları, Ulu Hakan II.

Abdülmehmet Han: inceteme -Monografi

Yılanlı Hugudan, Babılı: Anı

Yahya Kemal Beyatlı

- ✖ Asıl adı Ahmet Ağah'tır.
- ✖ Şiirleri Millî edebiyat akımına uyumaz, makale ve konferanslarında bu akımı desteklemiştir.
- ✖ Çağdaş Batı şiiryle eski Türk şiirinin birleşimini sağlamıştır.
- ✖ Bir dönem Neu-yunanilik akımından etkilenmiştir.
- ✖ Neoklasizm akımının etkisinde kalmıştır.
- ✖ Şiirlerinin ana temalarından biri, Osmanlı Devleti'nin tarihi ve medeniyetidir.
- ✖ Şiirlerinde Osmanlıya olan hayranlığını yansımıştır.
- ✖ Ahenk ile ölü ve uyaga büyük önem vermiştir. Şiirlerinde müzikiye verdiği önemle sembolistlere yakındır ancak anlam açısından yönüle onlardan ayrılır.
- ✖ Ask, líricm, ölüm kaygısı, sansuzluğa ulaşma düşgünü gibi temaları şiirlerinde işlemiştir.
- ✖ Lirik şiirlerinin yanında epik şiirerde yazmıştır. Akinci Muhac Türküsü gibi şiirlerinde kahramanlık konusunu işlemiştir. "Sessiz Gemi", "Süleymaniye Bayram Sabahı" şiirleri ünlüdür.

Eserleri:

Kendi Gök Kubbe'miz: Yeni nazım biçimleriyle ve sade Türkçeyle yazdığı şiirleri yer alır.

Eski Şiirin Rüzgarıyla: Eski nazım biçimleriyle yazdığı şiirleri yer alır
Rubailor ve Hayyam Rubailorını
Türkçe Söyleyiş, Bitmemiş Şiirler
Aziz İstanbul, Eğil Dağları,
Edebiyatı Dair, Tarih Musahabeleri: Deneme

Siyasi ve Edebi Portreler: Biyografi
Çocukluğum, Genliğim, Siyasi
ve Edebi Hatıralar: Anı

"Varatici fikirler geliştirebilmek için sıradan görünen her şeye diğer insanlardan farklı bir gözle bakmak gereklidir."

George Kneller

Ahmet Haşim

- * Fecri Atiinin temsilcilerinden olan şair, topluluktan ayrıldıktan sonra hiçbir edebî topluluğa katılmamış; sanat anlayışını değiştirmeden sanat yaşamına bağımsız olarak devam etmiştir.
- * İlk şiirini Hayal-i Aşkım'ı 1905'te yayımlamıştır.
- * Sembolizm'den etkilenmiştir. Şiirlerindeki doğa manzaraları, sembolistlerin genellikle tercih ettiği "akşam, şafak, gurup, gece, mehtap, gülər, yıldızlar, ormanlar" gibi hayal kurmaya uygun yerler ve durumlardır.
- * Türk edebiyatında "akşam şairi" olarak da tanınır.
- * "Sanat için sanat" anlayışı, ni benimsemmiş, toplumsal konularla ilgilenmemiştir.
- * Şiirlerinde daha çok serbest müstezat nazım bicimini kullanmıştır.
- * Çocukluk anıları, aşk ve tabiat şiirlerinin başlıca temalarıdır.
- * Bütün şiirlerini aruz ölçüsüyle yazmıştır. "Köylü vezni" olarak nitelendirdiği heceyi müsiki açısından çok yetersiz bulduğu için kullanmamıştır.

- * Şiirlerinde anlaşılmak için bir kaygısı yoktur. Dili ağırdir. Arapça Farsça ve tamamlamalarla yüklü bir dil kullanmıştır. Son dönem şiirlerinde dil sade dir.
- * Şiirle ilgili görüşlerini "Piyale" adlı şiir kitabının ön sözünde açıklamıştır.
- * Düzyazı türlerinde de çok başarılıdır. Fıkra, sohbet, gezi türündeki yapıtlarında kendine özgü bir üslubu vardır.

Eserleri:

Göl Saatleri, Piyale : Şiir
Frankfurt Seyahatnamesi : Gezi Yazısı
Gurabahane-i Lakkakan, Bize
Göre : Deneme - Fıkra
Falaka, Muharrir, Gecelerim,
Şair Edip : Hatıra

Ahmet Hamdi Tanpınar

- ✗ Siir, roman, öykü, deneme, inceleme gibi türlerde eserler vermiş ve edebiyat profesörlüğine kadar yükselen sanatçımızdır.
- ✗ Şiirlerinde hece ölçüsünü kulanmış, serbest şiirin moda olduğu bir dönemde heceye soluk aldırmıştır. Kendisi de sonraları serbest ölçü ile örnekler vermiştir.
- ✗ "Bursa'da Zaman" şiirinde "Ne içindirim zamanın ne de büsbütün dışında" diyen Tanpınar, zaman mefhumunun ne denli karmaşık ve çok katlı olarak algıladığını gözler önüne sermiştir. Bu zaman kavramı, etkilenen Bergson felsefesinden kaynaklanmaktadır.
- ✗ Eserlerinde bilingaltı ve psikolojik anılar da son derece önemlidir. Tanpınar dış dünyayı iç dünyasına aksettirerek kendi dünyasında değiştirdi okuyucusuna aktarmıştır.
- ✗ Şiirlerinde derin bir müzika-lite kurmuş sanatçı; Ahmet Haşim, Yahya Kemal ve Fransız sembolistlerin etkisinde kalmış;

Zaman, rüya, bilingaltı gibi temaları istemesiyle sembolist özellikler göstermiştir.

✗ Doğu-Batı sorunu, yurt sevgisi, zaman, rüya, gecmisse özlem, İstanbul ve bilingaltı Tanpınar'ın eserlerinin başlıca konularıdır.

✗ Bir şairin hayatı etrafında şekillenen Huzur en önemli romanıdır. Saatleri Ayarlama Enstitüsü adlı roman ise toplumumuzdaki yanlış tutumları ironik bir bakış açısından ile aldığı tanınmış romanıdır.

Eserleri:

Huzur, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Sahnenin Dışındakiler, Mahur Beste, Aynadaki Kadın:

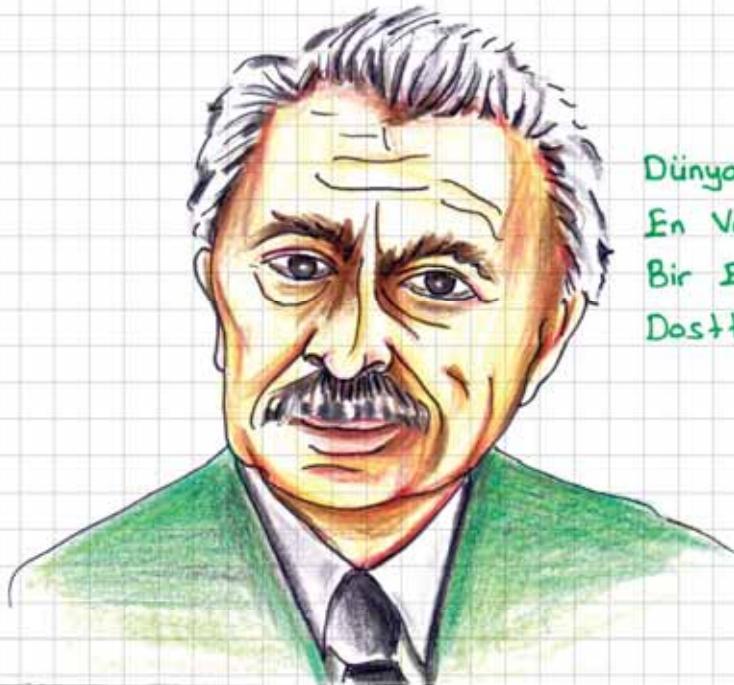
Roman

Bütün Şiirleri: Şiir

Abdullah Efendi'nin Rüyaları: Öykü

Bes Şehir, Yaşadığım Gibi: Deneme

Ahmet Muhip Dıranaş

Dünyada Belki En Gecici
En Vefasız Şey Dostluktur.
Bir Elbise Bile Bir
Dosttan Faala Dayanıklıdır.

- ✖ Az şiir yazmasına rağmen, seakin şiirleriyle dikkati çeken sanatçı Fransız sembolist şiiri ni halk şiirle kaynaştırmaya başlamıştır. En çok etkilendiği şair Baudlaire'dir.
- ✖ On iki ve on üç gibi az kullanılan hece kalıplarını tercih eden sanatçı, bıçımı son derece önemsemis, sağlam dil yapısıyla, sese ve ahenge önem verdiği şiirler yazmıştır. Hece vezni, kafije, nazım şekli gibi şiirin bıçimsel yapısı şairin şiirdeki værgeçilmez unsurlarıdır.

- ✖ Ahmet Muhip şiirlerinde içi dolu ağızlarına ilk defa yer veren ve konuşma diliyle yazan şairlerdenidir.
- ✖ Şiirlerinde insanın iç dünyası, tarih, metafizik, doğa, güzellik, aşk, yaşama sevinci, umut ve umutsuzluk gibi konuları istemis ve bu konular mecazi, sembolü, destansı bir anlatımla okuyucuya sunmuştur.

Eserleri:

Şairler: Şiir

Gölgeler, O Böyle İstemezdiler:

Tiyatro

Fahrıye Abla } Teufik Fikret'in
Kirik Saz } şiirlerinden toplanmıştır.

Yedi Mesaleciler

✓ İlkelerini, "samimilik, içtenlik, canlılık, devamlı yenilik" şeklinde açıklayan topluluk, yeni bir edebiyat farklı bir şiir oluşturmak amacıyla bir araya gelmiştir.

✓ İlk ürüntelerini 1928'de "Yedi Mesale" adlı kitapta toplarlar. Kitabın ön sözünde çıkış amaclarını; "Yazılımızızı ortak yarışmamızın sebebi, ülkemizde son edebî akımları göstererek toplu bir yapıt meydana getirme istegidir." şeklinde açıklarlar.

Topluluğun Özellikleri

- ❑ Cumhuriyet Dönemi'nin ilk edebî topluluğudur.
- ❑ Beş Hececileri eleştirmiş ve onlara karşı çıkmışlardır.
- ❑ Millî edebiyatçıların gerçeklikten ve içtenlikten uzak yurt sevgilerine karşı içtenliği savunmuşlardır.
- ❑ Batı edebiyatını, özellikle Fransız edebiyatını kendilerine örnek alıp izleyeceklerini söylemelerine rağmen, Beş Hececilerin yolundan gitmişlerdir.
- ❑ "Sanat için sanat" düşüncesini benimsediler.
- ❑ Parnassism akımından etkilendiler.
- ❑ Verlaine, Mallerma gibi Fransız şairleri örnek aldılar.
- ❑ Anadolu'yu yurtseverlik anlayışıyla anlatmayı düşünmüştür; ancak pek başarılı olamamışlardır.

Yedi Meşaleciler topluluğunu yazalarını "SeVeCeK Mi Yi 2" olarak kodlayabilirsiniz:

Sabri Esat Siyavuşgil

Vasfi Mahir Kocatürk

Cevdet Kudret Solok

Kenan Hulusi Koray

Muammer Lütfi Bahsi

Yaşar Nabi Nayır

Ziya Osman Saba

Sabri Esat Siyavuşgil

- Edebiyatta çeşitli dergilerde şiirler yayımlayarak başlamış, sonra psikoloji, eğitim, folklor konularında araştırmalara yönelik ve çeviriler yapmıştır.
- Bir süre değişik gazetelerde fıkra yazarlığı da yapmıştır.
- "Yedi Meşale" dergisi kapanınca diktan sonra ekspresyonist bir ressam edasıyla esya ve görünümleri betimlemeleri üzerine temellenen yeni, canlı şiirler yazmıştır.

Eserleri:

Odalar ve Sofalar: Şiir
İstanbul'da Karagöze Karagözde: İstanbul, Psikoloji ve Terbiye Bahisleri, Folklor ve Milli Hayat, Tanzimat'ın Fransız Efkârı, Umumiyesinde Uyanındığı Yankılar: İnceleme - Dereleme

Vasfi Mahir Kocatürk

- ilk olarak epiç şiirleri ile tanınmıştır.
- Aşık tarzında yazdığı şiirlerinde kahramanlık, fedakârlık, millî şuur, vatan ve millet sevgisi temalarını işlemiştir.
- Manzum oyun, çocuk hikâyeleri tarih ve edebiyat araştırmaları alanında yapıtlar ortaya koymuştur.

Eserleri:

KOCATÜRK YAMAN

DAĞLARIN DERDİ

ON İNKILAP

SANATKAR

GEÇMİŞ GECELER

Cevdet Kudret Solok

- ◻ Edebiyata şiirle başlamış; daha sonra oyun, hikâye, roman türünde yapıtlar kaleme almıştır.
- ◻ İncelemeler ve ders kitapları hazırlamıştır.
- ◻ Servetifünün döneminde yazın hayatına başlamıştır.

Eserleri:

Birinci Perde: Şiir

Tersine Akan Nehir, Rüya içinde
Rüya, Kurtlar, Danyal ve Sarı,

Yaşayan Ölüler: Tiyatro

Süleyman'ın Dünyası, Havada
Bulut Yok, Karıncayı Tanırsınız: Roman

Sokak: Hikâye

Dilleri Var Bize Bize Benzemem, Benim Oğlum Bina Okur, Kalemin Ucu, Bir Bakıma: Deneme-Tartışma

EGER PES ETMEK

ÜZEREYSEN...

"NEDEN"

BASLADIĞINI

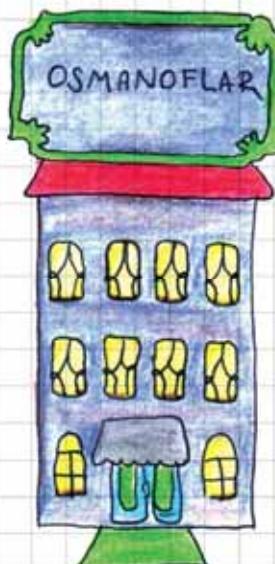
DÜŞÜN...

Kenan Hulusi Karay

- ◻ Hikâye, mensur şiir denemeLERİ, eleştiri ve röportajlar yayılmıştır.
- ◻ İlk hikâyeleri, konusu Arap dünyasından alan masala benzer denemelerdir.
- ◻ 2.amanla geraekai hikâyeler yazmaya başlamış, hikâyelerinin kahramanlarını İstanbullulardan seçmiştir.

Eserleri:

Bir Otele Yedi Kişi

Bir Yudum Su

Muammer Lütfi Bahsi

- ◻ "Yedi Meşale" dergisi kapandıktan sonra Yedi Meşalecilerin renkli hayal dünyalarının uzağında kalmıştır.
- ◻ Gesitli dergi ve gazetelerde kendi başına şiirler yayımlamıştır. Şiir kitabı yayımlamamıştır.

Yaşar Nabi Nayır

- ◻ Edebiyata şiirle girmiştir; somraklarında öykü, roman, oyun, gezi yazıları deneme türlerinde yapıtlar kaleme almıştır.
- ◻ Varlık dergisinin ve Varlık Yayınevi'nin sahibidir.
- ◻ Batı edebiyatından kitaplar çevirmiştir, antoloji ve derleme alanında çalışmalar ortaya koymustur.

Eserleri:

Kahramanlar, Onar Misra; Şiir
Bir Kadın Söylüyor, Adem ile Hava; Roman
Sevi Çikmaşı, Bu da Bir Hikâyedir; Öykü
Mete, İnkılâp Gocukları, Beş Devir, Köyün Namusu; Oyun
Balkanlar ve Türkük, Nereye Gidiyoruz, Villar Boyunca, Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri, Atatürk Yolu, Atatürkçülük Nedir; inceleme – Deneme

Ziya Osman Saba

- ◻ Yedi Meşaleciler'in şiirle en bağlı şairi olan sanatsal şiirlerinde gencelk özlemi, anıtlara düşkünlük, evi ve ailesi, sevgisi, Allah'a kulluk, kadere boyun eğis, küçük mutluluklarla yetinme, ölüm düşüncesi, öte dünya özlemi gibi konuları istemiştir.
- ◻ 1940'tan sonra serbest şeillerle de şiir yazmıştır.
- ◻ Üzgün, yumuşak, açık ve duru şiirler onun genel özelliğidir.
- ◻ Öykülerinde de genellikle bir anı atmosferi görülür.

Eserleri

Şebil ve Güverciner, Gegen Zaman, Nefes Almak; Şiir
Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi, Değişen İstanbul; Öykü

SERBEST NAZIM VE TOPLUMCU ŞİİR (1920-1960)

Serbest Nazım

- ✓ Genellikle ölçü ve kafiyeye bağlı bulunmayan, dizelerindeki hece sayısı değişik olan şiirlerdir.
- ✓ Servetfünun'dan sonra kullanılmaya başlayan bu nazım şekli günümüzde çok yaygınlaşmıştır.
- ✓ Ölçü ve kafije şire ahenk verir. Serbest nazimlarda ise bu ahenk aliterasyon ve asonanslarla sağlanır.
- ✓ Serbest nazmin, şairlerin kullanışlarına göre pek çok çeşitleri vardır. Bunun içinde henüz belirtgintesmiş bir kuralları yoktur.

Toplumcu Şiir

- ✓ Halkı ve halkın sorunlarını anlatan şiir türüdür. Nazım Hikmet ve Rıfat Ilgaz'in şiirleri buna örnektir.
- ✓ Yirminci yüzyılın başlarında neredeyse tüm dünyada eşzamanlı olarak gelişen siyasal ve toplumsal hareketlere bağlı olarak yeni bir edebiyat akımı doğar.
- ✓ Toplumsal geraekailik ya da sosyalist geraeklik adı verilen bu akım; şiirden, edebiyatın ve sanatın her alanına kadar geniş bir yelpaze etkisini gösterir.
- ✓ "Toplum iain sanat" görüşünü benimsemışlardır.

Toplulugun Özellikleri

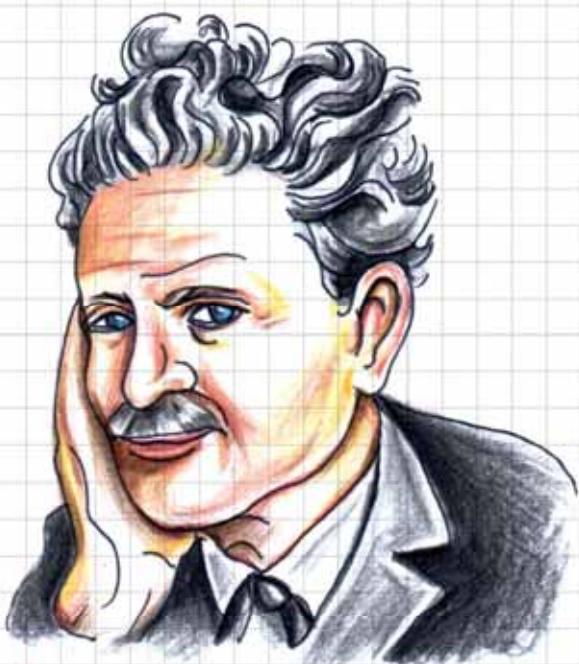
- ✗ Pragmatik, yani çökərci şiirdir.
- ✗ Şiir tezlidir, savunulan bir görüş vardır ve bu görüş kendini şiirde belli eder.
- ✗ Şair, toplumun bir parçası olduğu için şiirlerini toplumsal bir kağı ile yazmalıdır.
- ✗ Şair ancak toplum şiirleri yazarak kendini geliştirebilir. Bireysellikten önce kolektiflik vardır.
- ✗ Söylev uslubundan yararlanılmıştır.
- ✗ Gelecekçilik (Fütürizm) akımdan etkilenmiştir.
- ✗ Şiirde bigimden çok igeriye önem vermiştir.

Topluluğun Temsilcileri

- Nazım Hikmet Ran
- Rıfat Ilgaz
- Ahmed Arif
- Ercüment Behzat Lav
- Ceyhun Atuf Kansu
- Arif Damar
- Enver Gökçe
- Hasan izzettin Dinamo
- Sükran Kurdakul
- Mehmet Başaran

Nazım Hikmet Ran

- ❖ Rusya'daki öğrenim yıllarında Mayakovski'nin sanat görüşünü benimsemiştir.
- ❖ Rusya dönüşü öz, biçim, tema bakımından yeni şiirleriyle serbest ve toplumcu şiirin öncüsü olmuştur.
- ❖ Yapıtları uzun zaman yasaklılmış, ölümünden sonra yurt dışında basınlarda birlikte bütün yapıtları birçok yayınevi tarafından basılmıştır.
- ❖ Fütürizm (gelecekalılık) akımından etkilenmiştir.
- ❖ Eserlerinde Anadolu'nun yokluğunu, coğrafyasını, sosyalımi Kurtuluş Savaşı'ni ve halkı işlemiştir.
- ❖ Hitabete dayalı propaganda şiirleri yaşamıştır. (Yirmi Dört Saat Lenin / Yirmi Dört Saat Marks)
- ❖ Uzun şiirlerindeki senaryo havası diğer şiirlerinde de vardır.

Eserleri:

835 Satır, Sesini Kaybeden Şehir, Taranta Babu'ya Mektuplar, Sınavya Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı: Şiir

Kafatası, Bir Ölü Evi ya da Merhumun Hanesi, Sabahat, Ferhat ile Şirin, İnek, Unutulan Adam, Ocak Başında Yolcu, Yusuf ile Menofis: Oyun

Kan Konuşmas, İt Ürür Kervan Yürü, Yaşamak Güzel Şey Be

Kardeşim: Roman

Rifat İlgaz

- ❖ 1940 - 1950 yıllarında gülenmiş toplumcu şiirin önde gelen temsilcilerinden biridir.
- ❖ Yapıtlarında yoksulların yaşamını, mizahi öğelerle yansımıştır.
- ❖ "Hababam Sınıfı"nın yazarıdır.
- ❖ 1943'te ilk kitabı "Yarenlik" yayınladı.
- ❖ Şiirleri olağanüstü bir ilgi gördü. Ocak 1944'de "Sınıf" adlı şiir kitabı çıktı. Sıkışönetim kararı ile toplatıldı.

Eserleri:

Yarenlik Sınıf, Yaşadıkça, Devam, Üsküdar'da Sabah Oldu, Soluk Soluga, Karakılçık, Uzak Degil, Güvercin Uyur Mu, Kulagımı 2 Kırışık, Ocak Katırı, Alagöz: Şiir Radarın Anahtarı, Don Kişot İstanbul'da Kesmeli Buntarı, Nerde O Eski Ustular, Saksağanın Kuşruğu, Hababam Sınıfı Backında, Hababam Sınıfı Uyanıyor, Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı: Öykü

Hababam Sınıfı, Bizim Koğuş, Karadeniz'in Kıyısında, Meşrutiyet Kiraathanesi, Karartma Geceleri, Sarı Yazma, Yıldız Karayel, Hababam Sınıfı İcraatin İçinde: Roman

Ahmed Arif

- ❖ ikinci Yeni Sonrası Toplumcu Şairlerin arasında sayılır.
- ❖ Şiir yazmaya 1960 dönemi sonrası başlamıştır.
- ❖ Şiirlerinin başlıca konusu Anadolu ve haksızlıklar. İşyan ve direniş temasını sıkça işlemiştir.
- ❖ Dili son derece özgün, akıcı ve sade dir.
- ❖ Güçlü bir lirizme sahiptir. Şiirlerinin kendine özgün, duygusal yapısı herkesin dikkatini çeker.

Ercüment Behaattin Lav

- ❖ Toplumcu gergilik şiirin öncülerindendir.
- ❖ Ölülü uyaklı şirelle ilk karşı gikanlardan biri olmuştur.
- ❖ Toplumsal konuları ve ülke meselelerini irdeleyen şirler yazmıştır.
- ❖ Gerçeküstüculük, futurizm, kübizm gibi şiir akımlarını denemis, sonraları hümanist bir görüşte şirler kaleme almıştır.

Eserleri:

S.O.S., Kaos, Agıl Kılıdim Agıl, Üç Anadolu, Mau Mau, Bütün

Eserleri : Şiir**Ceyhun Atuf Kansu**

- ❖ ilk şiirlerini hece vezniyle ve halk şiir etkisiyle yazmış daha sonra Garip şiirine yakın bir şiir anlayışı benimsemistiştir. Orhan Veli etkisindeki bu döneminden sonra "Toplumcu" anlayışla şirler yazmıştır.

- ❖ Eserlerinde Anadolu'nun mahalli rengini, sıkıntılarını, hasta çocukların, mutsuz insanları anlatmıştır.

Eserleri:

Bir Çocuk Bahçesinde, Bağbozumu Sofrası, Çocuklar Gemisi, Yanık Hava; Şiir

Köy Öğretmenine Mektuplar, Devrimcinin Takuimi, Ya Bağımsızlık Ya Ölüm: Deneme - Makale

Arif Damar

- ❖ ilk şiri Mart 1940'ta Yeni insanlık dergisinde çıktı. İlk kitabı "Günden Güne" ise 1956'da yayımlandı.
- ❖ 1943 - 1947 arası Arif Barikat imzasıyla Ant, İnsan, Gün, Yeryüzü dergilerinde şirler yayımladı.
- ❖ Şiri tek seslilikten çok seslige yalnızca işçiler, devrimci liderlere, halk kahramanlarına yazılan şirlerden ese, arkadaşa, sevgiliye ve herkese yazılan şire uzandı. Uzun soluklu şirlerini hepsi bir bigak gibi kesici dize ve sözcüklerle ördü.

Eserleri:

Günden Güne, Kedi Aklı, Acli

Kuş: Şiir

Yağmurlu Sokak: Roman

Enver Gökge

- ❖ Türk şiirinde "Acılı Kuşak" olarak anılan 1940 Toplumcu - Gerçekçi kuşağıının önde gelen temsilcileri arasında yer aldı.
- ❖ ilk şiirlerini "Ülkü" dergisinde yayımladı.
- ❖ Üniversite öğrenciliği döneminde Ant Dergisi'ni yönetti.
- ❖ Mezuniyet tezi olan "Eğin Türküler" türünün ilk örneğidir.

Eserleri:

Yaşamı, Bütün Şiirleri: Şiir
Dost Dost ile Kavga, Panzerler Üstümüze Kalkar, Eğin Türküler: Diğer Eserleri

Hasan İzzettin Dinamo

- ❖ ilk şiirlerinde Faruk Nafiz'in etkisinde kalan sanatçı daha sonra Nazım Hikmet'in etkisinde kalmıştır.
- ❖ Marksist anlayışıyla şiirler yazmıştır.
- ❖ Kurtuluş Savaşı temali birçok romanı vardır.

Eserleri:

Çoban Şiirleri, Adsız Kitap, Deniz Feneri, Sürgün Şiirleri, Kavga Şiirleri: Şiir
Kutsal Barış, Kutsal İşyan: Roman

Sükran Kurtakul

- ❖ 1943 - 1953 yılları arasında çeşitli dergilerde yayımlanmış şiirlerinden sonra toplumcu - devrimci sanata yönelmiştir.

- ❖ Şiirleri eleştirmenler tarafından genellikle "duyarlı ve söyleyiş ustalığı" belli eden, kitiler önünde yüksek sesle okumaya elverişli, toplumcu gerçekçi şiirler olarak tanımlanmaktadır.

Eserleri:

Tomurcuk, Giderayak, Halk Orduları, Acılar Dönemi: Şiir
Beyaz Yakalılar, Tanıdigin Biri, Kurtuluştan Sonra: Öykü

Mehmet Başaran

- ❖ 1950'li ve 1960'lı yıllarda gülenen "Köy Edebiyatı" hareketinin şiirdeki önde gelen temsilcilerinden biri oldu.
- ❖ ilk şiirlerini Köy Enstitüleri Dergisi'nde yayımladı. Adam Sanat, Gösteri, Kişi, Varlık, Yansıma, Yeditepe, Yeni Bigem, Yeni Ufuklar, Yücel gibi dergilerde şiirlerini yayımladı.

Eserleri:

Ahlat Ağacı, Karşılama, Nisan Haritası: Şiir
Sürgünler, Dilsiz Oyunu: Roman

MİLLİ EDEBİYAT ZEVK VE ANLAYIŞINI SÜRDÜREN ŞİİR

* Cumhuriyet Dönemi saf şiirini andırır. Tema yönünden onlardan ayrılır. Kaynağı Halk şiir olup genellikle vatan ve millet sevgisini işler. Memleketai bir şiir anlayışı hükümdir.

Topluluğun Özellikleri

- Kurtuluş Savaşı'nın etkilerinin sürdüğü dönemde ortaya çıkmış, dünyadaki milliyetçilik akımından etkilenmiştir.
- Milliyetçi bir yapısının olması nedeniyle Türk diline büyük önem verilmiştir.
- Yabancı dillerin dil kuralları terk edilmiştir. Yabancı sözcükler yerine mümkün olduğunda Türkçe karşılıkları kullanılmıştır.
- Hece vezni kullanılmıştır.
- Milli konulara yer verilmiştir, milli hisler ön plandadır.
- Şiirlerde halk arasında sevilmüş sıradan insanlar vardır.
- Şairler şiirlerini Kültür Haftası, Hisar, Çınaraltı gibi dergilerde yayımlamışlardır.
- "Toplum için sanat" düşüncesini benimse diler.
- Faruk Nafiz Gamlibel'in "Sanat" şiiri bildirgeleri almıştır. Mahalli söyleyişlerden sıkça yararlanılmışlardır.

Topluluğun Sanatçıları

● Arif Nihat Asya	● Orhan Saik Gökyay
● Faruk Nafiz Gamlibel	● Ömer Bedrettin Uşaklı
● Kemalettin Kamu	● Zeki Ömer Defne
● Ahmet Kutlu Tecer	● Şüküfe Nihal Başar
● Behaet Kemal Gağlar	● Halide Nusret Zorlutuna
	● Necmettin Halil Onan

**TAMAMLANMAMış İŞTEN DAHı ÜZÜCÜ BİR
SEY VAR MIDİR?
EVET, HENÜZ BAŞLANMAMış İŞ. ROSETTI**

Arif Nihat Asya

- > "Bayrak Şairi" olarak bilinir.
- > Hece ve arzu kullanıldığı şiirlerin yanı sıra serbest şiirler de yazmıştır.
- > Dini ve millî duyguları, kahramanlıklarını sade bir dille şiirleştirmiştir.
- > Rubai türünün son ustalarındandır.

Eserleri:

Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor,
Kıbrıs Rubaileri, Köprü: Şiir
Yastığının Rüyası, Ayetler: Mensur
Şiir
Kanatlar ve Gagalar, Terazi
Kendini Tartımadı: Dütüyazı

Kemalattin Hamu

- > Vatan sevgisini, aşk, gurbet ve doğa sevgisini işlediği şiirlerle tanınır.
- > "Bingöl Cobanları" şiiri oldukça ünlüdür.

> ilk önce aruzla yazmış sonra - ları heceyi tercih etmiştir.

> İstanbul'un işgale uğraması üzerine "Gurbet" şiirini yazmış - tir.

Eserleri:

Gurbet, Bingöl Cobanları: Şiir

Ahmet Kutei Tecer

- > "Neredesin?" şiiryle tanınmış ve sevilmüştür.
- > Şair ve oyuncu yazarıdır.
- > Halk Şiiri gelenegine bağlı bir şairdir; Âşık Veysel'i edebiyat dünyamıza o tanıtmıştır.

Eserleri:

Şiirler, Bütün Şiirleri: Şiir
Koçyigit Köroğlu, Köşebaşı: Oyun - lari

Bekir Kemal Gağlar

- > Halk şiirini bigim özellikleriyile şiirler yazmıştır.
- > Atatürk'e ve Cumhuriyet'e olan sevgisini anlatmıştır.
- > "Ankaralı Aşık Ömer" takma adıyla şiirler de yazmıştır.
- > Faruk Nafiz Çamlıbel'le birlikte "Onuncu Yıl Marşı"ni yazdır.

Eserleri:

Erciyes'ten Kopan Gığ, Benden İgeri : Şiir

Goban, Atilla, Deniz Abdal: Oyun

Hür Mavilikte: Gezi Yazısı

Orhan Saik Gökyay

- > Önceleri aşık tarzına uygun, coğulukla ulusal konuları işleyen lirik şiirler yazdı.
- > 1940'lardan sonra edebiyat tarihi, folklor ve halkedebiyati arastırmalarına yöneldi.
- > Hece ölüsüyle yaradığı "Bu Vatan Kimin?" şiiryle ünlenmiştir.

Eserleri:

Bu Vatan Kimin?: Şiir

Dedem Korkut'un Kitabı,

Katip Gelebi'den Sevmeler,

Destursuz Bağış Girenler: Düşyazı

Ömer Bedrettin Uşaklı

- > Hece ölüsüyle şiirler yazmıştır.
- > Anadolu'yu, tarihi, deniz güzelliklerini işlemiştir.
- > "Sarıkız Mermeleri" şiir kitabını kizına yazmıştır.

Eserleri:

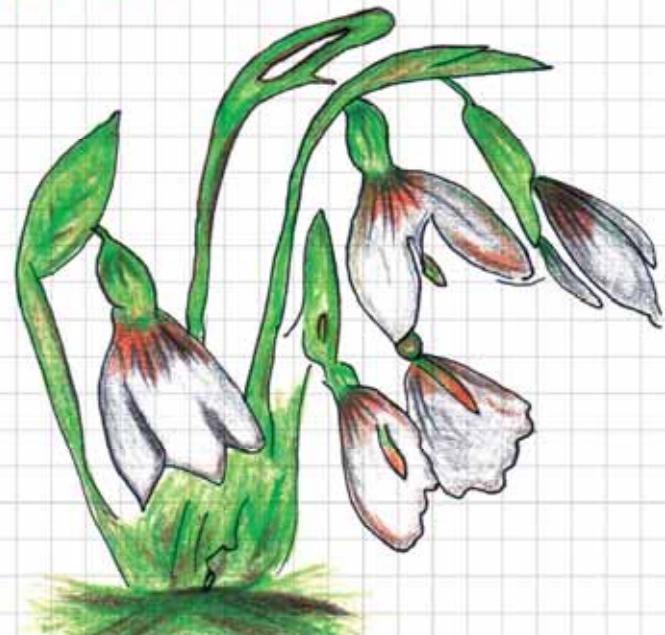
Deniz Sarhoşları, Yaya Dumani,
Sarıkız Mermeleri: Şiir

Zeki Ömer Defne

- > Halk Edebiyatı geleneklerine bağlı ve hece ölüsünde gağdaş şiirler yazdı.
- > Anadolu'yu şiirlerinin ana teması olarak aldı. Yurt güzelliklerini tanıttı.
- > Mesleğinden dolayı "Şair Öğretmen" olarak anılır.

Eserleri:

Denizden Çalinmiş Ülke, Kardelenler, Sessiz Nehir: Şiir.

Şüküfe Nihal Başar

- > İlk şiirlerinde aruz ölçüsünü kullandı. Sonra Milli Edebiyat akımını benimseyerek hece ölçüşüne döndü.
- > Şiirlerinde romantik duyguları, hikâye ve romanlarında ise toplum sorunlarını, kadın problemlerini işledi.
- > Türk Kadınlar Birliği'nin kurucularındandır.

Eserleri:

*Yıldızlar ve Gölgeler, Haçan Rüzgarları, Gayssa: Şiir
Tevekkülün Cesası: Hikâye
Renksiz İstirap, Yakut Kayalar, Göl Günesi, Yalnız Dönüşürüm, Çölde Sabah Oluyor: Roman*

Halide Nusret Zorlutuna

- > Aruzla yazdığı şiirleri bulunmasına rağmen heceyle kaleme aldığı şiirlerle ünlenmiştir. Ayrıca serbest tarzda yazdığı şiirleri de bulunmaktadır.
- > İlk önce aşk şiirlerini kaleme almış, sonra yurt güzelliklerini işlemiştir.
- > 1983'te "Ümmül Muharriat" (yaşaların annesi) ilan edilmişdir.
- > "Git Bahar" şiiri ile ünlenmiştir.

Eserleri:

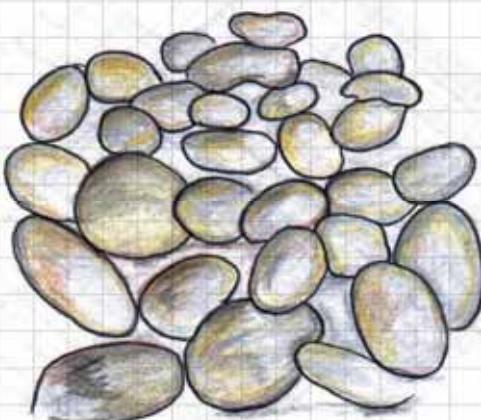
*Geceden Taşan Dertler, Yaya Türküsü, Git Bahar: Şiir
Küller, Sisli Geceler: Roman
Beyaz Selvi: Hikâye*

Necmettin Halil Onan

- > Şiire aruz ölçüsü ile başlamıştır.
- > Bireysel veya millî duygularla örtülü hece şiirleriyle tanındı.
- > Millî Edebiyat hareketinin geliştiği sirada yetisen şair, şiirlerinde bireysel duygularla, ulusal duyguları birlikte işlemiştir.
- > "Bir Yolcuya" şiiri hamaset edebiyatının en güzel örneklerindendir.

Eserleri:

*Gakıl Taşları, Bir Yudum Daha: Şiir
İşleyen Yara, Kolejli Nereye: Roman
İzahî, Divan Şiiri Antolojisi: Anasözü*

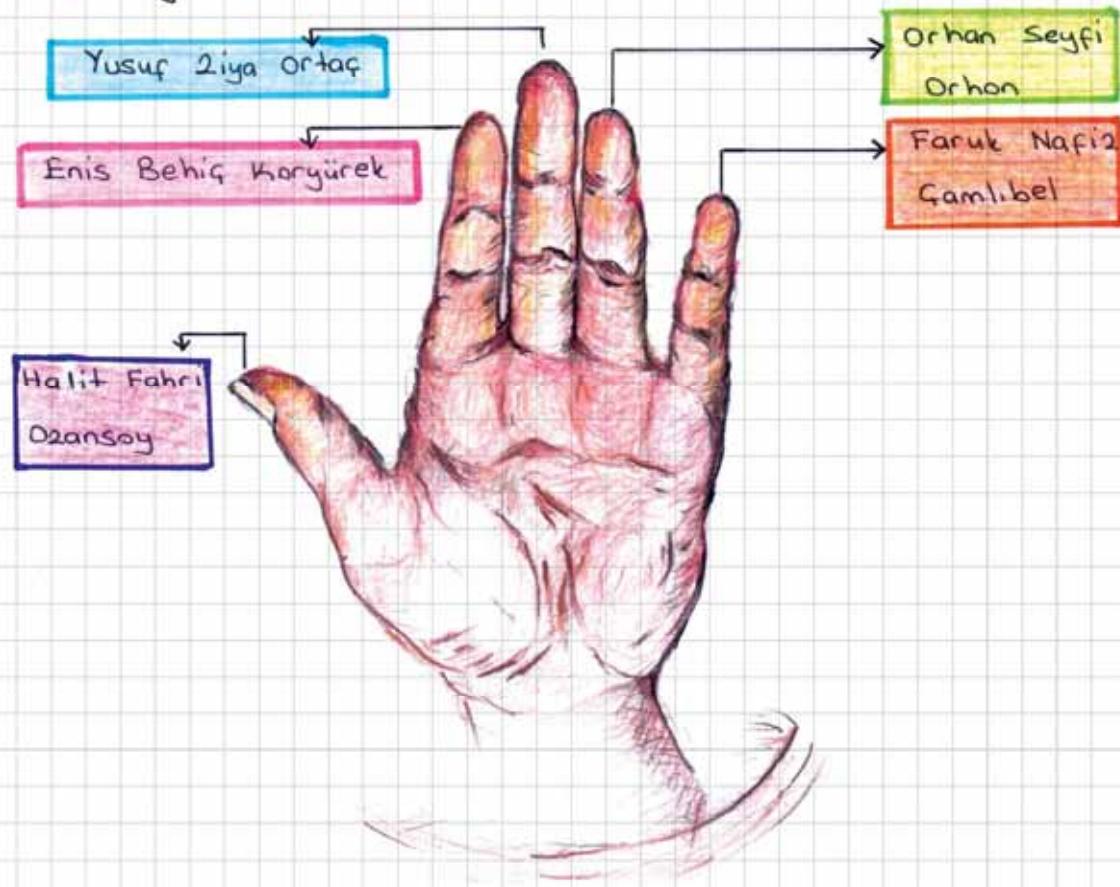

Bes Hececiler

✓ Şiire 1. Dünya Savaşı ve Millî Mücadele yıllarında başlayan, Mütareke yıllarında şöhret kazanan topluluk, şiirlerinde Anadolu'yu ve Anadolu insanını işlemiştir.

Topluluğun Özellikleri

- ✗ Şiirde sade ve özentisiz olmayı, süsten uzak kalmayı tercih etmişlerdir.
- ✗ Millî edebiyat akımından etkilenmiş ve aruzu bırakarak şiirlerinde heceyi kullanmaya başlamışlardır.
- ✗ Şiirlerinde memleket sevgisi, yurt güzellikleri, kahramanlık ve yiğitlik gibi temaları işlemiştir.
- ✗ Verli, millî sanat ve tarih motiflerini ele alarak yaşanan hayat dilimleriyle örülü bir memleket edebiyatı meydana getirmeye yönelmiştir.
- ✗ Hece ölaüsü ile serbest müstezat yazmayı da denemişlerdir.
- ✗ Dize kümelerinde dörtlük esasına bağlı kalmamışlar, yeni yeni biçimler aramışlardır.
- ✗ Düzyazılıdaki söz dizimi şiirre aktarmışlardır.

- B**es Hececiler topluluğunun yazarlarını "HEYOF" olarak kodlayabilirsiniz:
- H**alit Fahri Ozansoy
 - E**nis Behiç Koryürek
 - Y**usuf Ziya Ortaç
 - O**rhan Seyfi Orhan
 - F**aruk Nafiz Çamlıbel

Halit Fahri Ozansoy (1891 - 1971)

- Önce aruz ölçüyle duygusal şiirler yazmış, sonra Milli edebiyat akımından etkilenmiş "Aruza Veda" adlı şiiryle aruz ölçüünü bırakıp hece ölçüyle şiir yazmaya başlamıştır.
- Şiirlerinde konusulan Türkənliği başarıyla kullanmıştır.
- Şiirlerinde çoğulukla egzotik sahnelerde, hüzün ve melankoli gibi bireysel duygulara aşk ve ölüm temalarına yer vermiştir.

Eserleri:

Rüya, Efsaneler, Cenk Duyguları, Paravan, Sulara Dalan Gözler, Hep Onun İain: Şiir Baykus, Nedim, Hayalet: Oyun Sulara Giden Köprü, Aşıklar Yolunun Yolcuları: Roman Eski İstanbul Ramazanları: Anı

Enis Behiç Koryürek (1891 - 1949)

- Aruzla yazdığı ilk şiirlerinde aşk konusunu işlemiştir.
- Balkan Savaşı yıllarında Ziya Gökalp'in tausiyesile hecesi benimsemiş ve Milli edebiyat akımına bağlanmıştır.
- Bu yıllarda, onu üne kavuşturan, ulusal duygularla yüklü kahramanlık şiirleri yazmıştır.
- Bir yandan da hece ölçüyü üzerinde çalışarak kimi durak değişikliklerini bir şiirde çeşitli hece kalıplarını kullanmayı denemistiştir.

Eserleri:

Miras, Güneşin Ölümü, Varidat-ı Süleyman (Çedikci Süleyman Çelebi), Ruhundan İlhamlar: Şiir (dini ve tasavvufi)

Yusuf Ziya Ortaç (1895 - 1967)

- Orhan Seyfi Orhon'la birlikte çıkardığı "Akbaba" mizah dergisini ömrünün sonuna kadar yayımlamıştır.
- Şiirlerinde günlük hayatın gesitli görünümlerini sade bir dille işlemiştir.
- Şiire aruz ölçüsüyle başlamış, Ziya Gökalp'in etkisiyle hece ölçüsünü benimsemiş ve başarılı şiirler yazmıştır.
- Hecenin beş sairinden biri olarak ünlenmiştir.
- Şiirleri; Türk Yurdu, Servetfünün ve Büyük Mecmua adlı dergilerde yayımlanmıştır.
- "Akbaba" dergisinde akıcı bir dille, rahat okunur bir tarzda yazdığı fıkralarında, siyaset mizahın özgün örneklerini vermiştir.

Eserleri:

Akından Akına, Yanardağ, Aşıklar Yolu, Cenk Ufkları, Oyun: Şiir
Binnaz, Kördügüm, Latife, Nikâhta Keramet: Tiyatro
Sarı Giyeli Mehmet Ağa, Gün Doğmadan, Göç: Roman
Portreler: Anı

Orhan Seyfi Orhon (1890 - 1972)

- 1917'de Yeni Mecmua'da çıkan şiirleriyle adını duyurmuştur.
- Şiire aruz ölçüsüyle başlamış, "Fırtına ve Kar" isimli uzun şiirinde bunun başarılı bir örneğini vermiştir.
- Daha sonra Milli edebiyat ve Genç Kalemle akımlarının etkisinde kalarak hece ölçüsüne dönmüştür.
- Hece ölçüsü ile yazdığı şiirlerinde yalnız bir dil kullanmıştır.
- Divan şiiri kaliplerini hece ölçüsüne uyarlanarak yazdığı gazel benzeri şiirleri de vardır.

Eserleri:

Fırtına ve Kar, Gönülden Sesler, Peri Kızı ile Goban Hikâyesi, O Beyaz Bir Kuştu, Kerwan, İstanbul'un Fethi: Şiir
Gocuk Adam: Roman
Hayat Bilgisi Şiirleri: Derteme
Kerem ile Aslı, Asrı Kerem: Destan
Düğün Gecezi: Öykü
Kulaktan Kulaga: Fıkra
Ziya Gökalp: Hayatı ve Eserleri, Yahya Kemal: Hayatı ve Eserleri: Monografi

Faruk Nafiz Çamlıbel (1898 - 1973)

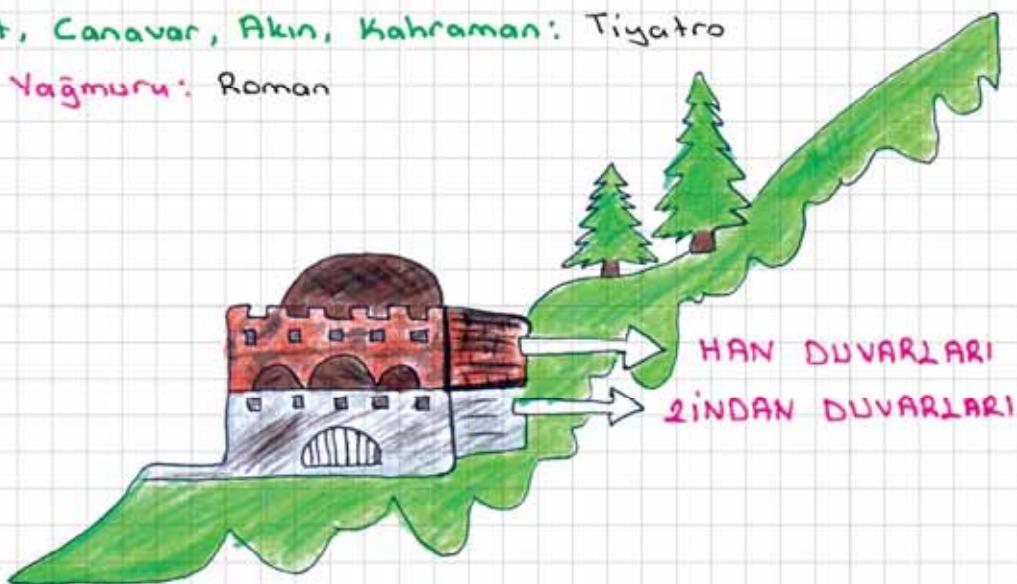
- Şiir dilinde yeni bir söyleyiş açığını açmış, hececi gagdaşlarının en üstlerinden sayılmış ve şiir üslubu, sonra yetişen hece şairlerini etkilemiştir.
- Hececilerin en genci fakat en başarılı ismidir.
- Bireysel konulara yönelmiştir.
- Şiirlerinde Anadolu'yu, memleket sevgisini anlatmıştır.
- Şiirlerindeki başlıca temalar aşk, hasret, tabiat, ölüm, kahramanlıktır.
- Lirik şiirleri de vardır.
- "Sanat" adlı şiirinde, uygulamaya çalıştığı Memleket edebiyatının bir felsefesi vardır.
- Biraz Cenap Şahabettin'den, büyük öläüde de Yahya Kemal Beyatlı'dan etkilenenek ilk şiirlerini aruz vezninde yazmıştır. Daha sonra hece veznine dönmüştür.
- "Gam deviren", "Deli Ozan" gibi takma isimlerle mizah şiirleri yazmıştır.
- Fıkra, manzum oyun, roman türünde eserleri de vardır.

Eserleri:

Han Duvarları, Dindle Neyden, Göban Geşmesi, Gönülden Gönüle, Bir Ömür Böyle Gezi, Elimle Sevliklerim, Heyecan ve Sükün: Şiir

Özyurt, Canavar, Akin, Kahraman: Tiyatro

Yıldız Yağmuru: Roman

Hisarcılar

- ✓ 1950'lerde "Hisar Dergisi" etrafında toplanan Munis Faik Ozansoy, İlhan Geçer, Mehmet Gınarlı, Gültekin Samanoğlu, Mustafa Necati Karaer, Yavuz Bülent Bakiler gibi sanatçılardan oluşan oluşturduğu edebi topluluuktur.
- ✓ Geleneklidir, gelenegə bağlıdır. Yenilige, Batıya karşı degildirler ama Türk şiir geleneginin yıkılmasına karşıdır. Ölçü, uyak ve gelenekten gelen nazım biçimlerini kullanırlar. Sanatın ideolojinin emrine girmesine karşı oldukları için Marksizm ve Komünizme de karşı çıkmışlardır.
- ✓ Milli değerlerin yaşatılmasını arzu ederler, aşırı ve tutucu değildirler. Nazım Hikmet'in başlattığı toplumcu gerçeklige Orhan Veli'nin Garip hareketine ve ikinci Yeni şiirine karşıdır.
- ✓ "Radyo Hisar Saati" programında sanat görüşlerini açıklamışlardır. Hisar Dergisi'nin 113. ve 114. sayılarda bu görüşler wasıtlanmıştır.

Topluluğun Özellikleri

- # Garipailere ve ikinci Yeniciler'e tepki göstermişler ve milli duyguları manevi değerleri öne çıkararak bir edebiyattan yana düşünlüyorlar.
- # Ölçü, uyak gibi klasyik edebiyat öğelerini kullanarak aşk doğa ve vatan sevgisi gibi konuları işlemiştir.
- # Şiir güzelliğini korumak koşuluyla; arzu, hecevi, serbest şiiri kullanmayı, şire nesre yaklaştırmayı uygun görmüşlerdir.

Topluluğun Temsilcileri

● Mehmet Gınarlı	● Bekir Sıtkı Erdoğan
● İlhan Geçer	● Coşkun Ertepınar
● Munis Faik Ozansoy	● Sevinç Göküm
● Gültekin Samanoğlu	● Yavuz Bülent Bakiler
● Mustafa Necati Karaer	● Feyzi Halıcı

Mehmet Çınarlı

Lise öğrencisi iken şiir yazmaya başlayan sanatçı, şiirlerini önce Antalya Gazetesi, Yedigün ve Yarımay dergilerinde, sonra Çınarattı ve Doğu'da, daha sonra da arkadaşlarıyla birlikte kurdukları Hisar Dergisi'nde yayımlar.

Hem aruz hem de hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır.

Yerli ve milli kültürle beslenen şiirleri şekil yönünden mükemmel, muhtevo yönünden de orijinal hayallerle doludur.

"Yeni Bir Dünya Kurmuşum" adlı kitabı ile 1976'da Türkiye Millî Kültür Vakfı Şiir Armağanını kazanmıştır.

Eserleri:

Güneş Rengi Kadehlerle, Gerçek Hayali Aştı, Bir Yeni Dünya Kurmuşum: Şiir Halkımız ve Sanatımız, Söylenmek Yarasır, Sanatçı Dostlarımı: Deneme ve Makale

İlhan Geçer

Daha çok duyguya yaslanan şiirler yazmıştır.

Şiirleri dışında eleştirileri de vardır.

Uzun yıllar Hisar Dergisi'nin yazı işleri müdürlüğünü yapmıştır.

Eserleri:

Büyüyen Eller, Belki, Yeşil Gağ,

Hüzzam Beste: Şiir

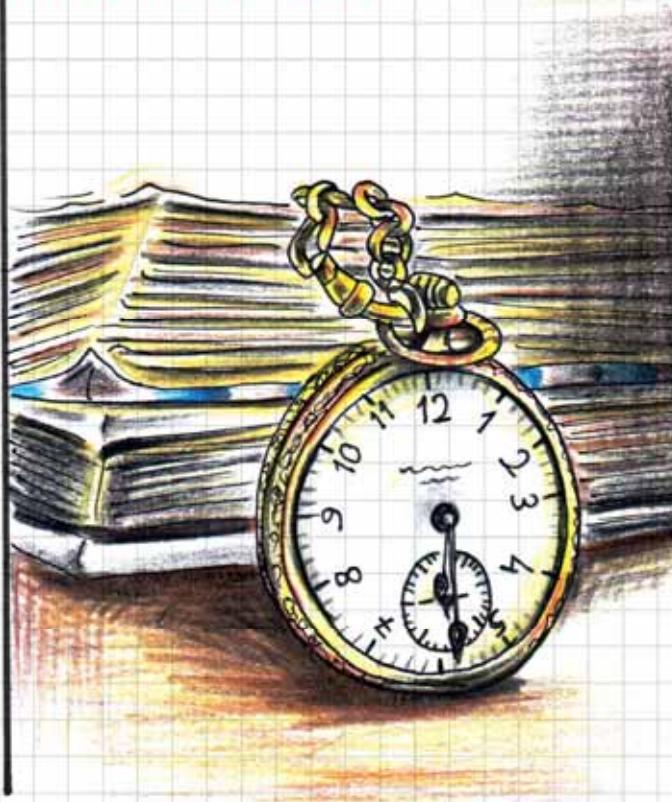
Munis Faik Ozansoy

Hisar Dergisi cevresine gerek burada başyazilar yazmıştır.

Bir duygusal şair olarak Yahya Kemal Beyatlı ve Ahmed Hamdi Tanpinar'daki şiir zevkini yakalamaya çalışmıştır.

Eserleri:

Büyük Mabedin Eşliğinde,
Hayal Ettigim Gibi, Yakarıç,
Bir Daha, Zaman Saati, Yakınma,
Düşündüğün Gibi: Şiir

GARİP HAREKETİ (BİRİNCİ YENİ)

* 1940'ta Orhan Veli, Melih Cevdet ve Oktay Rifat üğlüsü; şiirde var olan aşırı duygusallığa, şairaneliğe, basmakalıp söyleyişe başkaldıran, şiirlerini "Garip" adıyla bir kitapta topladılar. Bu ad zamanda hem üç şairi yansitan bir kimlik kazandı hem de Türk şiirinde yeni başlayan bir şiir akımını yansıttı.

Topluluğun Özellikleri

- △ Şiirde her türlü kurala ve önceden belirtenmiş kalıplara karşı çıkmış, kuralıslılığı kural edinmişlerdir.
- △ Şiirde ölüü, uyak ve dörtlüğe karşı çıkmışlardır.
- △ Sairaneliği, mecazlı söyleyişleri, söze sanatlarını kabul etmemişlerdir.
- △ Şiirde o döneme kadar işlenmemiş konularıete almışlardır.
- △ Konuşma dili ile sıradan konuları işlemışlardır.
- △ Şiirlerinin başlıca konuları, günlük hayat, sıradan insanların problemleri, yaşama sevinci ve hayatattaki bazı garipliklerdir.
- △ Halk deyişlerinden yararlanmışlar, toplumsal yergiye yer vermişlerdir.

Topluluğun Temsilcileri

▲ Orhan Veli Kanık ▲ Melih Cevdet Anday

▲ Oktay Rifat Horozcu

Garip Hareketi topluluğunun yazarlarını "OMO" olarak kodlayabilirsiniz:

Orhan Veli Kanık Melih Cevdet Anday Oktay Rifat Horozcu

Orhan Veli Kanık

- △ Garip Hareketini başlatmışdır.
- △ Her türlü sözcüğün şaire girebileceğini göstermiş, günlük konuşma dilini kullanmıştır.
- △ Şiiri bütünüyle toplumun emrine vermiş, bireycilige karşı çıkmıştır.
- △ Şiirlerinde derin bir "ironi" vardır. Espri ve nükteler yer almıştır.
- △ "Mehmet Ali Sel" takma adını bir dönem kullanmıştır.

Eserleri:

Garip, Vazgeçmemedigim, Destan Gibi, Yenisi, Karşı: Şiir

Nasrettin Hoca Fıkraları: Nazma gevirdiği fıkraları icerir.

La Fontaine Masalları: Nazma gevirdiği masalları icerir.

Oktay Rifat Horozcu

- △ Orhan Veli ve Melih Cevdet Anday ile birlikte Türk şiirine damgasını vuran Garip akımının öncülerindendir.
- △ Kentte yaşayan sıradan insanların günlük yaşamalarını lirik öğelerden yoksun bir biçimde dile getirmiştir.

△ "Peraemli Sokak" adlı yapımı ile Türk şiirinde ikinci yeni

Melih Cevdet Anday

- △ İlk şiirlerinde dönemin ortak dil beğenisini simgeleyen söyleşlere kapılmıştır.
- △ "Mavi İklimlerde, dal dal er-guvan akan rüyalar." biçiminde duyarlılıklar yansıtmeye çalışırken, kendi yaşamından uzak söyleşlere öykünmüştür.
- △ Sonraki şiirlerinde toplumsal bir çizgi izlemiştir.
- △ Düzyazılarda yoğunlukla yoğun bir düşünce ile şairsel, esprili, özlü bir dili vardır.

Eserleri:

Garip, Rahatı Kagan Ağacı, Yan Yana, Teknenin Ölümü, Göğebe Denizin Üstünde, Telgrafhane: Şiir
Doğu - Batı Konuşarak, Yasak, Dilimiz Üstüne Konuşmalar, Ağırlığa Doğru: Deneme

denilen akıma, imgeci bir şire yönelmistir.

Eserleri:

Yaşayıp Ölmek, Aşk ve Avarelik Üzerine Şiirler, Güzelleme,

Karga ile Tilki, Koca Bir Yağ, Dilsiz ve Çıplak: Şiir

Bir Takım İnsanlar, Kadınlar Arasında, Atlar ve Filler, Gil Horoz: Oyun

Danaburnu: Roman

GARİP DİSİNDE YENİLİĞİ SÜRDÜREN ŞİİR

- * Garip Hareketi'nin etkisinin sürdürdüğü yıllarda şıiri onlar kadar baygınlıklaştırmak istemeyen, her biri kendine özgü şiir tarzını oluşturmuştur, şairler şiirdeki lirizmi kaybetmeden yeniliği sürdürmüştür.
- * Bu şairler Garip, ikinci Yeni gibi topluluklara katılmamış görüş ve ideolojilerini şiirlerine temel yapmamışlardır. Şiirlerinde yeni bir dil, üslup ve bakış açısı aramışlar ve kendi tarzlarını yenileme ve değiştirmeye ihtiyacı hissetmişlerdir.

Topluluğun Temsilcileri

# Fazıl Hüsnü Dağlarca	# Sabahattin Kudret Aksal
# Necati Cumali	# Hilmi Yavuz
# Cahit Külebi	# Cahit Zarifoğlu
# Behaet Necatigil	# Erdem Beyazıt
# Özdemir Asaf	# Bedri Rahmi Eyüboğlu

Bedri Rahmi
Eyüboğlu

Erdem Beyazıt

Necati Cumali

Cahit Zarifoğlu

Özdemir Asaf

Fazıl Hüsnü Dağlarca

- # Cumhuriyet Dönemi'nin önemli şairlerinden olan Fazıl Hüsnü öğremini Anadolu'nun değişik yerlerinde sürdürmüş, subaylık yaptığı yıllarda ise Anadolu'yu daha iyi tanıma fırsatı bulmuştur.
- # Sanatı iç ve dış gergenkere bakarak bilingüaltına yönelerek şiirde yeni ürperişler getirir.
- # Şiirleri devamlı gelişme gösterir. Kurallı biçimlerden serbest biçimlere, anlamlı özlerden en yalın anımlara varan şiir türlerini dener. Her şiirinde bir yeniyi dener gibidir.
- # Genellikle epik-dramatik, lirik-didaktik ve toplumsal gergenlik anlayışadır.

Eserleri:

Havaya Gizilen Dünya, Çocuk ve Allah, Çakırın Destanı, Üç Şehitler Destanı, Türk Olmak

Yedi Memetler: Şiir

İstiklal Savaşı - Samsun 'dan Ankara'ya, **İstiklal Savaşı - İnönüler**, **Sivaslı Karınca**, **İstanbul Fetih Destanı**, **Anıtkabir**, **Asu**, **Delice Böcek**, **Bati Acısı**, **Çanakkale Destanı**'. Düzyazı

Necati Cumalı

- # Edebiyat hayatına şiir yazarak başlamıştır.
- # Aşk, kadın, tutku şiirlerinin yanı sıra, düzeni eleştiren, savaşlara karşı çıkan, haklıları ve mağdurları savunan şiirler de yazarak eleştirel bir üslup kullanmıştır.
- # Roman, hikaye ve piyes de yazmıştır. Birçok romanı sinema ya uyarlanmıştır. Cinsellik ve suç eğilimlerini sıkça işlemiştir.
- # Şiirlerinde Garip akımından etkilendiği görülen şair ve yazar Necati Cumalı'nın, özgün bir dil kullanarak mecazî ve süsüz bir şekilde anlatım gerçekleştirdiği görülmektedir.

Eserleri:

Mayıs Ayı Notları, Güzel Aydınlık, Kızılgül Yolu, Güneş Çizgisi, Başaklar Gebe, Tufandan Önce : Şiir

Yalnız Kadın, Değişik Gözle, Susuz Yaz, Ay Büyürken Uyuymam, Dilâ Hanım: Öykü

Tütün Zamanı, Yağmurlar ve Topraklar, Aşk da Gezer: Roman Mine, Nalınlar, Derya Gülü: Oyun Niçin Aşk: Deneme

Cahit Külebi

İlk şiirleri "Nazmi Cahit" adıyla Genelik dergisinde yayımlanmıştır.

Daha sonra Varrak dergisinde yayımlanan şiirlerinde de aynı imzayı kullanmıştır.

Yarım uyaklar, ia sesler, duygular ve düşüncelerine eklediği zarif benzetmelerle özgün bir söyleyişe sahiptir.

Yurt köşelerindeki yaşamı, modern bir biçim ve yeni bir romantizmle yaşamaya, anılarla güdü, içten bir duyarlık, onun şiirlerinin başlıca özelliğidir.

Eserleri:

Adamin Biri, Rüzgär, Atatürk Kurtuluş Savaşında, Yeşeren Otlar, Süt, Yangın : Şiir

Özdemir Asaf

Şiirlerini döneminden ayrı bir dil ve söyleyiş tarzıyla yazmıştır.

Dize sayısını çoğu kez en aza indirmiştir. Şiirlerinde imaj-sız, anlamsız, yer yer ironik söyleyişe özen göstermiştir. Şiirlerde "sen-ben" ikitemini ele almıştır.

Eserleri:

Dünya Kağıt Gözüme, Sen Sen Sen : Şiir

Sabahattin Kudret Aksal

İlk şiirlerinde Orhan Veli ve Oktay Rifat'ın etkisinde kalmış, bireysel sevinci ve mutlulukları dile getirmiştir.

1960'lardan sonra düşünce yönü ağır basan şiirler yazmıştır. Bu şiirlerinde felsefi düşünmeye ağırlık vermiştir.

Öykü ve tiyatrolarda ruh tahlillerine ve biçim kayısına önem vermiştir.

Eserleri:

Şarkılı Kahve, Gün Işığı, Duru Gök, Eşik, Çizgi : Şiir

Gazoz Ağacı, Yaralı Hayvan: Hikâye Evin Üstündeki Bulut, Şakacı Bir Odada Üç Ayna: Tiyatro

Hilmi Yavuz

İlkin daha çok, ikinci Yeni akımının etkisinde imgeci şiirler yazmıştır.

Sonraki yıllarda gelenekçilikle çağdaş bir bakışı kaynaştıran, biçim ve özün dengelendiği bir dizey sergilemiştir.

Bedrettin Üzerine Şiirler kitabıyla tanınmıştır.

İşlediği temalar aşk, yalnızlık, yolculuk, ölüm isteği, tabiatdır.

Eserleri:

Bakis Kuşu, Yaz Şiirleri, Zaman Şiirleri : Şiir

Cahit Zarifoğlu

- # İlk şiirlerinde ikinci Yeni akımının etkileri görülür. Madde-ruh anlaşması, Batı diktasına karşı Doğu protestosu temalarını işlemiştir.
- # Şiirlerinde dinsel inançları geraçesinde ele aldığı Anadolu insanların acı, umut ve sevgilerini yansıtmıştır.
- # Son şiirlerinde ise islamci düşüncedeeki insan sevgisi, toplumsal mutluluk anlayışını işlemiştir.
- # Yer yer gerçeküstü öğeler ve eski şiir kalıplarını kullanmıştır.

Eserleri:

*İşaret Göçükleri, Yedi Güzel Adam, Menziller, Korku ve Yakanış: Şiir
Sergekuş, Ağacakakanlar, Kahir-Aslan, Kuşların Dili: Hikâye
Sütaü İmam: Oyun
Savaş Ritimleri: Roman*

Bedri Rahmi Eyüboğlu

- # "D grubu" ressamları arasındadır. Ressam kişiliğinden gelen öğeler şiirlerinde önemli yer tutar. Ressamlığın verdiği bakış açısıyla adeta renklerle tablo çizmiştir.
 - # Şiirlerinin sosyal içeriği de vardır. Anadolu insanının yoksul yaşamını anlatmıştır.
 - # Halk edebiyatının masal, şiir, deyiş gibi türlerine karşı duyduğu hayranlık şiirlerine yansımıştır. Halk kültüründen esinlenmiştir. Şiirlerinde gözlemlerine de yer vermiştir.
 - # Şiirlerinde biçim, ölçü, uyak kaygısı taşımamıştır. Şiirlerini doğal ve akıcı bir üslupla yazmıştır.
- Eserleri:*
- Dol Karabaklı Dol, Karadut, Tuz, Yaradan'a Mektuplar, İkiü Birden Dördü Birden, Yaşadım: Şiir Tezek, Deli Fisek, Canım Anadolu: Gezi Yazıları*

Erdem Beyazıt

- # Tok, kavgacı, destana yatkın bir üslupta söyleditiği şiirlerinde ayrıca ince duyarlılıklar geliştirmiştir.
- # İslami ton ve söylem bütün şiirlerine yayılmıştır.
- # İpek Yolundan Afganistan'a ve Risaleler eserleriyle Türkiye Yazarlar Birliği ödüllerini almıştır.
- # Sebep Eş, Risaleler, Şiirler eserleridir.

Mavi Akımı (Maviciler)

✓ Atilla İlhan'ın 1952 - 1956 yıllarında çıkardığı derginin adı olan "Mavi"nin etrafında toplanan Orhan Duru, Ferit Edgü gibi sanatçıların oluşturduğu bir edebi topluluktur.

✓ Daha sonra Mavi dergisi Özdemir Nutkunun yönetimine geçer ve Atilla İlhan'ın savunduğu toplumsal gerçekliğin sözcüsü olur.

✓ Garip akımına karşı bir duruş sergilemeleri ve yenilikçi şıiri savunması, onları "Garip Dışında Yeniliği Sürdürüen Şîir" akımına dahil eder.

Topluluğun Özellikleri

✗ Garip akımına tepki olarak çıkmıştır.

✗ Bu topluluğun hedefinde "Garip Akımı ve Orhan Veli" vardır.

✗ Şiirin açık olması gerektiği anlayışı Maviciler tarafından tamamen reddedilmişdir.

✗ Maviciler şiirin bütünüyle açık olamayacağını, anlam kapalığının şiri düzeylerden ayıran önemli bir faktör olduğu görüşündedirler.

✗ Şiirin basit olamayacağını, zengin benzetmeli, ihti, derin olması gerektiğini savunmuşlardır.

Mavi Akımı topluluğunun yazarlarını "OFA" olarak kodlayabilirsiniz:

- Orhan Duru
- Ferit Edgü
- Ahmet İlhan

Orhan Duru

- ✗ Edebiyata şiirle başlayan, öykü ve deneme yazarlığının yanı sıra tiyatro uyarlamalarında da bulunan Duru'nun ilk öykü kitabı "Bırakılmış Biri" adıyla yayımlanmıştır.
- ✗ Öykülerine daha çok Mavi, Evrim, Yeni Ufuklar, Pazar Postası, Seçilmiş Hikâyeler, Yelken, Dost adlı dergilerde rastlandı.
- ✗ İlk öykülerinden başlayarak kurgu, anlatım, dil açısından deneyimsel bir arayış içinde oldu.
- ✗ Fantastik gerçeklik, toplumsal yaşama bakış, bireyin yaşamla alışverişindeki trajik durumu Duru'nun öykülerinin başat ögesidir.
- ✗ "Pazar Postası", "Mavi" gibi edebiyat dergilerindeki yazılarıyla dikkat çeken Duru, Mavi adlı şiir anlayışının kurucularından kabul edilir.

✗ "Ağır İşçiler" adlı öyküsyle 1970 TRT Sanat Ödülleri yarışmasında başarı ödülü kazanan; öykü, deneme, anı ve geviri eserleri bulunan Duru, ayrıca tiyatroda "Durdurun Dünyayı İnecek Var, Sınırdağı Ev, Üzbik Baba" adlı eserleri uyarlamıştır.

Eserleri:

Denge Uzmanı, Bırakılmış Biri, Ağır İşçiler, Yoksullar Gelişiyor, Şişe, Bir Büyüülü Ortamda: Öykü Kışı Kışı Kent Kent, Hormonlu Kafalar, İstanbul: Deneme Pera'daki Hayalet! Anı Durdurun Dünyayı İnecek Var, Sınırdağı Ev, Üzbik Baba: Tiyatro Gizli Tarih (Prokopius'tan), Sierra Madre'nin Hazineleri (B. Traven'den): Geviri Kısas-ı Enbiya: Dertleme 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışmasında başarı ödülü: Ödülleri

Ferit Edgü

- ✗ Yazar, yazın hayatına şiirle başlamıştır. Vazlığı, ilk şiiri 1952'de Kaynak dergisinde, ilk öyküsü ise 1954'te Yeni Ufuklar dergisinde yayımlanmıştır.
- ✗ Plastik sanatlar alanındaki deneme, eleştiri ve tartışmalarıyla ses getirmiştir.
- ✗ "Nin" sorusundan çok "nasıl" sorusu ile ilgilenen yazar, romanlarını bu doğrultuda kaleme almıştır.
- ✗ Edgü eserlerinde aevresigle uyum sağlanamayan bireyin sorunlarına eğilmiştir.
- ✗ Aydın kesimin uyumsuzluğun yarılığını anlatan hikâye ve romanlarıyla tanınmıştır.

Eserleri:

**Kimse, O (Hakköri 'de Bir Mevsim adıyla filme çeklmisti): Roman
Hakkınlar, Bir Gemide, Bozgun, Av, Ressamın Öyküsü, Doğu Öyküleri, Doğu Sesi, Eylül 'ün Gölgesinde Bir Yedi: Hikaye
Ders Notları, Yazmak Eylemi, Yeni Ders Notları, Şimdi Saat Kac, Binbir Hece : Deneme
Ah Mine'l Ask : Şiir**

Attila İlhan

- ✗ Garip akımı ve ikinci Yeni şiirine karşı çıkmış, Maviciler adıyla tanınan toplumcu gerçekçi şiir akımını başlatmıştır.
- ✗ Şiire yeni bir ses düzeni, taşkınlık, coşkulu bir anlatım ve kendisine özgü bir duyarlılık getirmiştir.
- ✗ Yapıtlarında toplumsal konulardan bireysel konulara kadar bir dizi konuyu kültürel doku zenginliği ile almıştır.
- ✗ Bağımsızlık, adalet, eşitlik, özgürlük, barış, halkalıktır gibi temaların başında, kişinin kendi olma isteği gelir.
- ✗ İlk romanı "Sokaktaki Adam" dan sonraki romanlarında tarihsel konulara ağırlık vermeye başlamıştır.

Eserleri:

**Duvar, Sisler Bulvarı, Yağmur Haqqı, Ben Sana Mecburum, Bela Giceği, Kimi Seusem Sensin, Elde Var Hüzün: Şiir
Sokaktaki Adam, Kurtlar Sofrası, Sırtlan Payı, Yaraya Tu2 Basmak, Bigağın Ucu: Roman
Abbas Yolcu, Batı'nın Deli Gömlegi: Gezi Yazarı**

İKİNCİ YENİ ŞİİRİ (1950- 1965)

- * Tam anlamıyla bir edebiyat dönemi ya da şiir topluluğu değildir. 1955 - 1965 yılları arasında şairlerimizden bir kısmını etkilemiş bir şiir akımıdır.
- * Orhan Veli ve arkadaşlarının oluşturduğu Garip akımı, diğer adıyla Birinci Yeni'den birazok noktada ayrılır. Hatta ikinci Yeni'yi bir bakıma Garip şiirine bir tepki gibi görmekte mümkündür.
- * 1950'li yılların başlarında şiirde yalnız küçük olayların anlatılmaya başlandığı görülür. Şiirde alelade bir dil kullanılır. olmustur ve şiirin ölçüsü basitlik aleladelik gibi görülmektedir.
- * Şairler Garip akımının kopyalarını üreterek renksiz, cansız, coşkusuz şiirler ortaya koymaya başlamışlardır.
- * Başlangıçta bir arada bulunmayan bu şairlerin, kendi arayış ve sevgilerinin ürünü olan şiirler, sonradan ortak benzerlikler dolaşımıyla "ikinci Yeni" adıyla anılır olmuştur.

Topluluğun Özellikleri

- Şiirde öyküleyici anlatım yolu terk edilmelidir. Anlatım kapsalı ve soyut olmalıdır.
- Şiir dili, konuşma dilinden uzak ve özgün olmalı; mantık dokusundan arındırılmalıdır.
- Ahlak, erdem, geraek gibi değerler şiirin amacı olmamalıdır.
- Şiirde ahenk, ölçü ve uyakla değil, müsiki ve anlatım zenginliğiyle sağlanmalıdır.

Topluluğun Temsilcileri

→ Cemal Süreya	→ İlhan Berk
→ Sezai Karakoç	→ Turgut Uyar
→ Ece Ayhan	→ Ülkü Tamer
→ Edip Cansever	→ Teufik Akdag

Cemal Süreya

- Şiirlerindeki şekil, içeriğin, anlatım özellikleri ile ikinci Yeni şiirine katılmış, bu topluluğun önde gelen şairlerinden biri olmuştur.
- Geleneğe karşı olmasına karşın geleneği şiirinde en güzel kullanan şairlerden biridir.
- Kendine özgü söyleyiş biçimini ve şasırtıcı buluşlarıyla, zengin birikimi ile duyarlı, garipçi, yoğun, diri imgeleriyle ikinci Yeni şiirinin en başarılı örneklerini vermiştir. Üslubundaki mizah ve ironi ona ayri bir özellik kazandırmıştır.
- Mensur yazılarında Osman Mazlum imzasını da kullanmıştır. Aylık "Papirus" dergisini aralıklarla çıkarmıştır.

Eserleri

- Üvercinka, Gögebe, Beni Öp
Sonra Doğur Beni, Güz Bitiği,
Sıcak Nal, Seuda Sözleri: Şiir
Şapkam Dolu Gıbekle, Günübırlik: Deneme
Mülkiyeli Şairler, 100 Aşk
Şiri: Antoloji

Səzai Karakoç

- ikinci Yeni akımında kendine ayrı bir yer edinmiş ve "Diriliş" dergisini çıkarmıştır.
- Şiirlerinde İslami düşüncesi modern şiirdeki gerekliliklere kaynaştırmıştır.
- Mistisizm den, enbiya, evliya kışalarından yararlanmış; garipçi benzetme ve imgelerle, denenmiş sentezlerle ulaşmıştır.

Eserleri:

Gül Mustusu, Zamanca Adanmış
Sözler, Ayınlar, Leyla ile Mecnun,
Taha'nın Kitabı: Şiir

Portreler, Meydan Ortaya Çıklığında: Öykü

Yunus Emre, Mehmet Akif: İnceleme
Ece Ayhan

- Yeni motifler, karantik gergişim atıklarıyla ördüğü şiirleri; onu ikinci Yeni akımının en çok sözü edilen şairlerinden biri hâline getirmiştir.

Eserleri:

Hınar Hanımın Denizleri, Gök
Eski Adıyladır, Zambaklı Padişah,
Devlet ve Tabiat, Yort
Savul: Şiir

Defterler: Günce - Anı

Edip Cansever

- İkinci Yeni şiirinin önde gelenlerindenidir. Şairlerinde anlam kapalılığı görülür.
- İlk şiirlerinde büyük bir şerhde varlıklı bir delikanının yaşama sevincini, tatlı avareliklerini dile getirmiştir.
- 1950'lerden başlayarak düşünce yönü ağır basan bir şiri yönelmiştir.

Eserleri:

İkindi Üstü, Dırlık - Düzenlik, Yergizimi Karanfil, Umutsuzlar Parkı, Tragedyalar, Gağrılmayan Yakup, Kırlı Ağustos: Şiir

İlhan Berk

- İlk olarak "İstanbul" adlı kitabındaki şiirleriyle tanınmıştır.
- Geçitli değişimlerden geerek ikinci Yeni şiir görüşünü benimsemış, şiirlerile olduğu kadar, şiir üzerine yazı ve konferanslarıyla da tartışmala- ra konu olmuştur.
- Şiirlerinde Batı Hristiyan ve Klasik Yunan kültürünün etki- leri görülür.

Eserleri:

El Yazılara Vuruyor Güneş: Günlük İstanbul, Günaydin Yeryüzü, Otağ, Çivi Yazısı, Kü'l: Şiir

Turgut Uyar

- İlk dönem şairlerinden kendi yaşamının ve çevresinin iz düsümleri üzerinde yoğunlaşmıştır.
- 1950'li yillardan başlayarak toplum ve törelerle çatışan bir dönemin yenilgisine yakılmış ağır diye bileyecemiz şiirler yazmıştır.
- 1950 sonrası şiirimi biçim ve öz bakımından yenileştirmeyeyle ikinci Yeni topluluğunun akla ilk gelen şairlerinden biri olmuştur.

Eserleri:

Ara -ı Hal, Türkitem, Dünyanın En Güzel Arabistanı, Tütünler İslak, Divan, Toplandılar: Şiir

Ülkü Tamer

- Gevirmenlik, aktörlük, yayın yönetmenliği yaptı. ikinci Yeni ile başladığı şiirinde, her zaman kendine özgü olmayı başardı.
- Türkü, koşma tadında, masalların, doğa görüntülerinin, gocuksu duyarlığını yansitan özgür gagrışlıkların beslediği, humor(liron) yüklü şiirler yazdı.

Eserleri:

Soguk Otların Altında, Gök Onları Yanıltma2, Ezra ile Gary, Virgülün Başından Geçenler: Şiir

İKİNCİ YENİ SONRASI TOPLUMCU ŞİİR (1960 - 1980)

- * 1960 kuşağı şairleri, 1961 anayasasının sağladığı özgürlük ile birlikte, Nazım Hikmet'in kitaplarının yayımlanmasının serbestleştiği, siyasal ve güncel dergilerin yoğun olarak okunduğu ve gündemi belirlediği bir ortamın etkisindedirler.
- * "Yeni Geraek", "And", "Halkın Dostları", "Militan" gibi dergiler etrafında toplanan şairler, şiir anlayışlarını ve ideo-lojilerini bu dergilerde açıklamaya çalışmışlardır.
- * Marksist felsefeyi benimseyen toplumcu geraekci şairler, daha çok sosyal ve güncel politikayı konu edinmişler, halkın ve işçi sınıfının sorunlarını politik bir bakısla ortaya koymaya çalışan şairler yazmışlardır.

Topluluğun Özellikleri

- ⇒ Umut ve yarına inanç, direnme ve isyan konuları şiirde hâkimdir.
- ⇒ Şairler, toplumun sözcüleri gibi şairler yazmışlardır.
- ⇒ İkinci Yeni şiri, kapalı bir özellik gösterirken; ikinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiir açık anlatımıyla dikkat çeker.
- ⇒ Birçimden çok igeriye önem vermişler, toplumsal mesajları etkili kilmak için slogan üslubundan yararlanmışlardır.
- ⇒ Serbest nazmi tercih etmişlerdir.

Topluluğun Temsilcileri

⇒ Ataoğlu Behramoğlu	⇒ Refik Durbaş
⇒ İsmet Özel	⇒ Süreyya Berfe
⇒ Nihat Behram	

"Herkes başarının hayallerini kurar ama yalnız
galışan kişiler başarıya ulaşır."

Ataoğlu Behramoğlu

- ⇒ İsmet Özel'le "Halkın Dostları", Nihat Behram'la "Militan" dergilerini çıkarmış ve bu dergilerin yöneticiliğini yapmıştır.
- ⇒ ikinci Yeni etkisini taşıyan ilk dönem şiirlerinden sonra, 1970'li yıllarda içai sınıfının, siyasal mücadele içerisinde bulunan insanların sıkıntısını, duygularını ve umutlarını anlatmıştır.
- ⇒ Yaşadıklarımdan Öğrendigim Bir Şey Var" şiriyle geniş kesimler tarafından sevilmistiştir.
- ⇒ Şiirlerini günlük konuşma dililey, yalın ve açık bir anlatımla yazmıştır.

Eserleri:

Bir Ermeni General, Bir Gün Mutlaka, Yaşadıklarımdan Öğrendigim Bir Şey Var: Şiir
Aziz Nesin ile Anılar: Anı
Yasayan Bir Şiir, Şiirin Dili -
Anadil: Deneme

İsmet Özel

- ⇒ ikinci Yeni esintisiyle başlayan şiir serüveninde, 1960 ve 1970'li yıllarda, toplumcu şiirin unutulmaz şiirlerini yazmıştır.
- ⇒ Modern şiirin ikinci Yeni ile elde ettiği kazanımlara yeni bir acılım getirmiştir.
- ⇒ 1974'ten sonra İslami, mistik bir yönelik içinde olmuştur.
- ⇒ Ataoğlu Behramoğlu ile Halkın Dostları dergisini çıkarmıştır.

Eserleri:

Evet İşyan, Erbain, Geceleyin
Bir Koşu, Celladıma Gülümserken
Cinayetler Kitabı: Şiir
Şiir Okuma, Kılavuz, Şairin
Devriye Nöbeti: Deneme - Sohbet

Refik Durbas

- ⇒ Şiire ikinci Yeni'nin etkisinde başladı.
- ⇒ Sonraki şiirlerini halk dilinden ve klasik şiirden gelen unsurlarda zenginleştirilmiştir.
- ⇒ Şiirlerinde Marksist ideoloji ve bu yolda verilen mücadeleyi anlatır.

Eserleri:

Kuş Tufanı, Hücrende Ayaşığı,
Gırak Aranıyor: Şiir
Ahmed Arif Anlatıyor: Kalbim
Dinamit Kuyusu: Röportaj

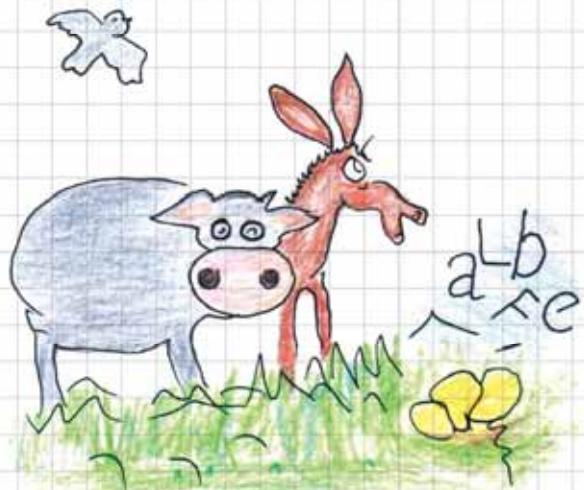
Süreyya Berfe

- ⇒ ikinci Yeni anlayışına yakın şiirlerle şairlige adım atmış, daha sonraları sosyal içeriaklı, duygulu, Anadolu kokan şiirler yazmıştır.
- ⇒ İçinde nükteler barındıran ve kısa cümlelerle oluşturulan şiirler kaleme almıştır.
- ⇒ Çocuk kitapları da kaleme almış olan sanatçı ödüller de kazanmıştır.
- ⇒ İlk şiirlerini halk, türkü ve devimleri tarzında yazmıştır. Daha sonra nesir ile şiir arasında bir denge kurmaya çalışmıştır.
- ⇒ Onun şiirleri ile pek çok unsurun ve malzemenin şiirde kullanılabildiği görüldü.

Eserleri:

**Gün Ola, Nabiga, Kasaba, Ufkun
Dışında, Ruhumun: Şiir**

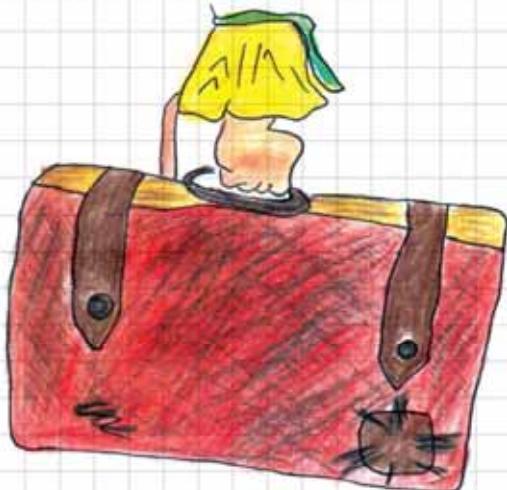
Eksik Alfabe: Çocuk Kitabı

Nihat Behram

- ⇒ 1960 sonrası toplumcu şairin ustaları arasında yer alır.
- ⇒ Şiirlerinde toplumcu bir özün egemen olduğu, kavgacı tavrın öne çıktığı görülür.
- ⇒ Yaşama sevincini, doğayı ve aşkı, toplumsal bir savaşçı olmanın kaygısıyla bileyip kaynaştırdığı şiirlerinde, toplumsal ve bireysel yaşamı yansitan duygular bir bütün oluşturmuştur.
- ⇒ 12 Mart olaylarını yansitan bir şair olarak dikkati çeken sanatçı, Hayatımız Üstüne Şiirlerle adını duyurduktan sonra, şiir yazmayı sürdürmüştür, "Yeniden Kendi Şehrim"le günümüze gelmiştir.

Eserleri:

**Hayatımız Üstüne Şiirler: Şiir
Darağacında Üç Fidan, Yılmaz
Güney'le Yasaklı Yıllar: Anı**

1980 SONRASI ŞİİR

- * 1980 sonrasında yazılan şiir, bazı edebiyat çevrelerinde kayıp dönem olarak adlandırılmaktadır. 2000'li yıllara degen süren sessizlik ve şiirdeki hareketsizlik bir çok kesimi bu dönemde edebiyatını yok saymaya itmiştir.
- * ikinci Yeni sonrasında 1980'e kadar şiirin toplumcu bir başla kavrayan şairlerin anlayışı, 1980 darbesiyle yerini özellikle 1970'lerin toplumculuğunu ön plana alan şiirle karşı duran 1980 kuşağı şairlerine bırakmıştır.
- * 1980 sonrası şairleri; şiirde geleneksel birikimin önemini vurgulamışlar ve Halk, Divan, ikinci Yeni ve Saf Şiir gibi ayrımlara girmeden en yeniden en eskiye kadar Türk şairlerini dikkatle okumayı savunmuştur.

Topluluğun Özellikleri

- 1980 şairleri iain ortak bir anlayıştan çok, grupların ve kişilerin ayrı ayrı şiir anlayışlarından söz edilebilir.
- Yazılı Edebiyat, Üç Çiçek, Şiirati ve Sonbahar gibi dergiler bu dönemde etkilidir.
- ikinci Yeni Sonrası Toplumcu Şiirde olduğu gibi ideolojisi şiirlerinde öncelikli bir öğe olarak görmemişlerdir.
- Düzyazıya yaklaşan bir üsluba, anlatmaya imkân veren temaları da şiirlerinde işlemiştir.
- İmge anlayışlarında uzak çağrışımına önem vermeleri bakımından ikinci Yeni'yle yakınlıkları vardır.

Topluluğun Temsilcileri

☐ Haydar Ergülen
☐ Hüseyin Atlansoy	☐ Sedat Umran
☐ Hilti Yavuz
☐ Enis Batur
☐ Küçük İskender	

Haydar Ergülen

- ❑ Üç Gigaç dergisini çıkarmış, Şiiratı dergisinde de emeği vardır.
- ❑ Aşk, kardeşlik, yaşıntılar, çocukluk gibi konuları yoğunlukla imgevi ve mecazi bir dille işlemistir.
- ❑ Alevi - Bektaşi şiir gelenegiyle birlikte Cemal Süreya ve Behaet Necatigil ile yakınlıklar kurmuştur.
- ❑ Kelimelere zengin anımlar yüklemiş, hikmetli söyleyisleri vardır.

Eserleri:

Karşılığını Bulamamış Sorular, Sokak Prensesi, Kabareden Emekli Bir Kızkardeş, Kırk Şiir ve Bir: Şiir

Haziran: Deneme

Hüseyin Atlassoy

- ❑ Mistik, metafizikçi yönü ağır basan bir şairdir.
- ❑ Metropol hayatını ve ilişkilerdeki hızlı değişimi, konuşma dilinin imkânlarından yararlara rak ironik bir biçimde işlemiştir.
- ❑ Felsefe öğretmenliği yapmıştır.

- ❑ "Şehir Konuşmaları" eseriyle şiir ödülü almıştır.

Eserleri:

İntihar İlacı, Şehir Konuşmaları, İlk Sözler, Su Burcu: Şiir Sedat Umran

- ❑ Eşyanın iç dünyasını yansıtarak Türk şiirine büyük bir yenislik getirmiş şairdir. Cansız nesnelerin bilinmeyen dünyalarını okuyucuya paylaşan Umran, bilingaltına attığı acılarını; sevinçlerini eşyanın kimliğinde dışa vurarak mutluluğa ulaşabileceğine inanmış bir sanatçıdır.

- ❑ Yazdığı şiirlerin konuları son derece öbensiz ayrıntılardır. Ancak o kimsenin şiir yazmayı akınlı getirmediği nesnelere şiirlerinde hayat vermiştir.

- ❑ Şiirlerinde kâfiye ve misra gibi ahenk ve ritim öğelerine pek başvurmamış, sembollere çokca yer vermiştir.

- ❑ Sedat Umran Alman şiirine önem vermiş bir şairdir.

Eserleri:

Mesaleler, Leke, Gittin Taş Atarak Denialerime: Şiir

CUMHURİYET DÖNEMİ HALK ŞİİRİ

* Cumhuriyetle birlikte halk kültüründe büyük önem verilmiş, halk müziği ve dili araştırmaları bilimsel bir kimlik kazanmıştır. Cumhuriyet Döneminde de halkın duygularını ve düşüncelerinin her zaman tercümanı olan halk şairi örnekleri verilmiştir.

Topluluğun Özellikleri

- △ Halk şairleri usta-sıra ilişkisi içinde yetişmeye devam etmişlerdir.
- △ Genel olarak saz estriginde şiir söyleme geleneginin takipçisidirler.
- △ Saz galma gelenegine uymayıp sadece şiir yazan şairler de vardır.
- △ Bu dönem halk şairleri, şiirlerinde geleneksel konuların yanında güncel konuları da işlemiştir.
- △ 19. yüzyıl halk şiirine göre Cumhuriyet Dönemi halk şairleri daha sade bir dile söylemiştir.
- △ Divan şairi etkisi ve Arapça - Farsça sözcüklerin kullanımı bu dönemde oldukça azalmıştır.

Topluluğun Temsilcileri

△ Aşık Veysel Şatıroğlu	△ Şeref Taşlıova
△ Aşık Mahzuni Şerif	△ Murat Çobanoğlu
△ Aşık Feymani	△ Erzurumlu Yaşar Reyhani
△ Abdurrahim Karakoç	△ Aşık Sümmanni
△ Neşet Ertas	

"Hayat bisiklete binmek gibidir.
Pedali gevirmeye devam ettiğiniz
surece düşmezsiniz."

Âşık Mahzuni Şerif

- △ Halkın sıkıntılardan toplumcu bir bakış açısıyla anlatmış, güncel siyaseti konu alan politik şiirler ve taşlamalar yazmıştır.
- △ Şiirlerini söz esliğinde söylemiştir.
- △ Bektası kültürünün ve Anadolu eziyetlerinin tanıtılmasında önemli bir rol oynamıştır.

Eserleri:

*İste Gidiyorum Geşm-i Siyahim,
Bu Mezarda Bir Garip Var, Dam
Dam Kurşunu, Yuh Yuh: Şiir*

Âşık Feymani

- △ Şiirlerinde tasavvufi deyişlere yer veren şair, atışma alanında büyük başarı göstermiştir.
- △ Gukurovalı aşıklar arasında büyük saygınlığı vardır.
- △ Aşk, doğa, fanilik, sevgi, yurt güzellikleri işlediği temalardır.

Eserleri:

Ahu Gözlüm, Barışmam, Anadolu, Mevlana, Elveda: Şiir

Abdurrahim Karakoç

- △ Saz galmamakla birlikte şiirlerini halk şiirleri gelenekleri doğrultusunda yazmıştır.
- △ Politik taşlamalarıyla tanınan şair, "Mihriban" adlı şiiriyle

geniş kesimler tarafından sevilmiştir.

Eserleri:

Hasan'a Mektuplar, Haber Bültene, Kan Yazısı, Nur Emri: Şiir

Seref Taşlıova

- △ Günümüz saz şiirinin önde gelen temsilcilerinden dir.
- △ Şiirlerinde aşk, hasret, tabiat ve sosyal konuları işlemiştir.
- △ "Atatürk" konulu şiir yarışmasında "Biri Anaddu Biri Atatürk" güzellemeleriyle birinci olmuştur.
- △ Kars Radyosu'nda programlar yapmıştır.

Eserleri:

Ben Bir Şeyda Bülbül, Güzel Görünür, Gönül Bahçesi: Şiir

Murat Gobanoğlu

- △ Âşiklik geleneginin bir parçası olan türkülü hikayeler anlatma konusunda oldukça başarılıdır.
- △ Kendi türkülerinin yanında ustamalı türküleri de genellikle kuşaklara aktarmıştır.
- △ Kars'ta açtığı "Gobanoğlu Halk Ozanları Kahvesi" yörenin âşiklar merkezi ve okuluna dönüştürülmüştür.
- △ Taşlama, lebdeğmez gibi biraok daldo şiir birincilikleri vardır.

Eserleri:

Cumhuriyet Destanı, Öğretmen Derti Bülbül, Varadan: Şiir
Erzurumlu Yaşar Reyhani

- △ Yaşar Reyhani, günümüz aşık tarzı Türk şiirinin önde gelen temsilcilerindendir.
- △ Bu tarzin tüm ürünlerinde başarılı şiirleri vardır.
- △ Aynı zamanda usta bir hikâye anlatıcısıdır.
- △ "Köroğlu" destanının birçok kolunu, "Kirmanşah" ve "Emrah ile Selvi" hikayesini anlatır.

Eserleri:

Alvarlı Reyhani, Böyle Bağlar, Kervan: Şiir

Neşet Ertaş

- △ Abdal müziginin son temsilcidir.
- △ Ünlü Türk ozanı "Bozkırın Tezernesisi" lakabıyla da bilinir. Bu adı ona Yaşar Kemal takmıştır.
- △ Bozlak formunun en önemli ustasıdır.
- △ "Gönül" sözcüğünün geometri tek bir türküyü yoktur.
- △ Yoğun yoresel özellikleri ve baskin mahallilik unsurları ile donanmış bu müzigi yoresinin dışına çıkarmış, ülke genelinde ve hatta yurt dışında bilinmesini ve tanınmasını sağlamıştır.

Eserleri:

Gitme Leylam, Kibar Kız, Kendim Etim Kendim Buldum: Şiir

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ANLATMAYA BAĞLI EDEBİ METİNLER

Millî Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Eserler Genel Özellikleri

- ✖ Cumhuriyet'in ilk dönem ürünlerinde Millî Edebiyat zevk ve anlayışına uygun hikâye ve romanlar yazılmıştır.
- ✖ Cumhuriyet'le birlikte siyasi, ekonomik ve toplumsal hayat-taki değişimler edebiyata da yansımış, Anadolu'ya acılma, Anadolu'yu görüp anlatma ve Anadolu insanını konu edinme öne çıkmıştır.
- ✖ Cumhuriyet Dönemi'nde Millî Edebiyat zevk ve anlayışını sürdürden hikâye ve romanlarla Millî Edebiyat Dönemi roman ve hikâyeleri arasında; Anadolu coğrafyasını ve halkını anlatma bakımından bir ortaklık olmakla birlikte Atatürk ilke ve inkilâplarını konu edinme, savaş sonrası hayatı da anlatma bakımından farklılıklar söz konusudur.
- ✖ Roman ve hikâyelerde toplumsal ve kültürel farklılıklar, ülke ve toplum sorunları, Kurtuluş Savaşı, eski-yeni çatışması, köy ve kasaba insanların gelişkileri, tarihi konular, yalnız Batılılaşma konuları ağırlıklı olarak işlenmiştir.
- ✖ Realizm akımından etkilenilmiştir.
- ✖ Batıl inançlar ve hurafeler eleştirlenmiştir.
- ✖ Toplumsal faydayı esas alan eserler yazılmıştır.
- ✖ Hikâyelerde Maupassant tarzının (olay öyküsü) özellikleri görülür.

Temsilcileri

✖ Reşat Nuri Güntekin	✖ Memduh Şevket Esenbal
✖ Halide Edip Adıvar	✖ Mithat Cemal Kuntay
✖ Yakup Kadri Karaosmanoğlu	✖ Aka Gündüz
✖ Refik Halit Karay	

Memduh Şevket Esençal

- ✗ Durum (kesit, Gehov tarzı) öykücülüğünün ilk ustasıdır.
- ✗ Halkın içinden kişileri (memur, esnaf) onların önemsiz görünen davranışlarını konu edinmiştir.
- ✗ Halkı, iyi ve kötü yönleriyle onları sevdirerek anlatmıştır.
- ✗ Sade, süssüz, kısa cümlelerle kurulmuş, yumuşak bir dili vardır.
- ✗ Toplumun geçtiği sıkıntıları, sorunları abartmadan ve umutsuzluğa düşürmeden göz önüne sermiştir.

Eserleri:

Otlaklı, Mendil Altında, Temiz Sevgiler, Ev Ona Yakıştı: Hikâye
Ayaklı ve Kiracılı, Miras: Roman

Mithat Cemal Kuntay

- ✗ 11. Meşrutiyet'in ilanından sonra kahramanlık, yurtseverlik, tarihe bağlılık gibi duyguları dile getirmiştir.
- ✗ Yalın bir dil kullandığı "Kemal" ve "Yirmi Sekiz Kanun-i Eşvel" oyunlarında yurt sevgisini işlemiştir.
- ✗ Tek romanı ve en önemli yapımı olan "Üç İstanbul'da" 11. Meşrutiyet ve Mütareke yılارının İstanbul'unu anlattı.

Eserleri:

Türk'ün Şehnamesinden: Şiir
Üç İstanbul: Roman
Kemal, Yirmi Sekiz Kanun-i Eşvel: Tiyatro

Aka Gündüz

- ✗ Servetifünüklerin tarzında şiirler yazarak edebiyat dünyasına girmiştir.
- ✗ Edebi ve mizahi şiirler kaleme almıştır.
- ✗ İmparatorluktan ulusal devlette gelişen dönemini yaşamış, Rumeli'de düşman elinde kalan Türk topraklarının karşısında duyduğu istirabı dile getirmiştir.

Eserleri:

Dikmen Yıldızı: Roman
Muhterem Katil, Beyaz Kahraman, Yandım Osman: Tiyatro
Türk Kalbi, Sarı Zeybek: Hikâye

Toplumcu Gerçekçi Eserler

Genel Özellikleri

- Toplumcu gerçekçiler eserlerinde büyük şehirlere gögün ortaya çıkardığı problemler ve sosyalizm üzerinde durmuştur.
- Bu eserlerde siyasi ideolojiler ön plana çıkar.
- Roman ve hikâyelerde çok sağlam bir kurgu görülmez.
- Eserlerde köylü ağızlarına oldukça fazla yer verilmiştir.
- Anadolu coğrafyası ve insanı, toplumdaki düzensizlik, aksiyalar, köy gibi küçük yerleşim yerlerinin sorunları ağaçlı, öğretmen - imam, zengin - fakir, halk - yönetici, güclü - güzüz, aydın - cahil ve büyük şehirlere gögün ortaya çıkardığı problemler gibi konular üzerinde yoğunlaşmıştır.
- Yazar okuyucuya kendi doğrultusunda yönlendirmek ister.
- Sanat eseri, belli görüşleri ifade etmek için aracılık etmek ister.
- Ruhsal ve fiziksel betimlemelerde başarılıdır.
- Toplumcu gerçekçiler tezli roman türünde eserler yazmışlardır.
- Realizm ve Naturalizm akımlarının etkisi vardır.

Temsilcileri

→ Yasar Kemal	→ Aziz Nesin	→ Samim Kocagöz
→ Kemal Tahir	→ Sadri Ertem	→ Dursun Akgan
→ Orhan Kemal	→ Abbas Sayar	→ Cevat Şakir K.
→ Kemal Bilbaşar	→ Talip Apaydın	→ Şenol Süreyya A.
→ Fakir Baykurt	→ Sabahattin Ali	→ Muzaffer İzgü
→ Necati Cumali	→ Faik Baysal	→ İlhan Tarus

Hayatım boyunca
defalarca başarısız
oldum.

Ve işte tam da bu
yüzden başarılı
oldum.

Yasar Kemal

- Toplumcu gerçekçi bir yazardır.
- 1953-54'te Cumhuriyette tefrika edilen ilk romanı "ince Memed" büyük ilgi uyandırmıştır.
- İlk dönemde romanlarında târîmda makineleşmenin ve rant savaşının yoksul Gukurova halkının üzerindeki etkisini işlemiştir.
- Ağa baskısı karşısında dağa çıkan eşkiya "ince Memed" ile yazar, bir destan kahramanını anlatırken aynı zamanda toplumsal yapıdaki aksaklılıkların da eleştirisini yapar.
- Anadolu insanının sözlü anlatım geleneginin ürünlerini olan destanlardan, ağıtlardan, halk öykülerinden, masallardan, türkülerden ve gagdaş roman tekniklerinden yararlanarak verdiği üslup onu her bakımından özgün bir gagdaş sanatçı kimliğine ulaştırmıştır.
- Anlatımındaki özgünlük "düstle gergiği, doğayla insanı iç içe" vermedeki başarılarından kaynaklanmaktadır.

→ İlk hikâye kitabı "Sarı Sicak"tır.

→ İnce Memed eseriyle Nobel'e aday gösterilmiştir.

Eserleri:

ince Memed, Teneke, Orta Direk, Yer Demir Gök Bakır, Ölmez Otu, Demirciler Garşısı Cinayeti, Yusufgül Yusuf: Roman Sarı Sicak: Hikâye Üç Anadolu Efsanesi, Ağrı Dağı Efsanesi, Binboğalar Efsanesi: Destansı Roman - Efsane

Aziz Nesin

- Toplumcu gerçekçi bir yazarıdır.
- "Markopasa" adlı mizahi hiciev dergisini çıkaranlar arasındadır.
- Dünyaca tanınmış mizahi öykü yazarıdır.
- Kazan Töreni, Fil Hamdi, Vatani Vazife, insanlar Uyanıyor öyküleri ile ödüller kazandı.

Eserleri:

Yasar Ne Yasär Ne Yaşamaz, Zübük, Erkek Sabahat: Roman Toros Canavarı, Fil Hamdi, Kazan Töreni, Damda Deli Var, Sizin Memlekette Esek Yok Mu?: Öykü

Samim Kocagöz

- Toplumcu gerçekçi sanat anlayışı doğrultusunda ürünler vermiştir.
- Hikâyelerin konularını yaşadığı Söke Geüresinden ve Menderes vadisinin toprak sorularından almış, alıcılmış teknik ve anlatıma bağlı kalarak sınıfısal gelişkileri, ekonomik nedenlerle değişen düzen ve dünya görüşlerini incelemiştir.
- Sosyal gerçekçi köy romanılarındandır.

Eserleri:

Mor Ötesi, Doludizgin, Kalpaklılar, On Binlerin Dönüşü, Eski Toprak: Roman

Telli Kavak, Sam Amca, Sığınak, Gecenin Soluğu: Hikaye

Kemal Tahir

- Toplumcu gerçekçi bir romanıdır.
- Hapishane yaşamını, Kurtuluş Savaşı'ni, tarihi, köy yaşamını ve eskiya hikâyelerini konu edindiği romanlarıyla tanımıştır.
- Tasvire önem veren yazarın eserlerinde anlaşılır bir dili ve yalın bir anlatımı vardır.
- Osmanlı Devleti'nin kuruluşu anlatığı, Osmanlı toplumunun gelişim sürecinin Batı'dan farklı olduğunu ileri sürdüğü tezli romanı "Devlet Ana" romanıyla ve Kurtuluş Savaşı yıllarını konu edindiği "Yorgun Savaşçı" romanlarıyla tanımıştır.
- "Yol Ayrımı" romanında da Cumhuriyet'in ilk yıllardaki çok partili hayatı giriş denemesini anlatmıştır. Bu romanları aynı zamanda tarihi roman türünden dir.

Eserleri:

Yorgun Savaşçı, Devlet Ana, Esir Şehrin İnsanları, Yol Ayrımi, Esir Şehrin Mahpusu, Rahmet Yolları Kesti: Roman

Sadri Ertem

- 1930'lu yıllarda konularını köylünün, içgının, orta sınıfın sıkıntılarından alan romanlar yazmıştır.
- Sanatsal üsluba karakter ve duygusal tahlillerine önem vermemiştir. Yani estetiği düşünmemiş; sadece ekonomik, sosyolojik, sınıfısal gerçekleri anlatmaya çalışmıştır.

Eserleri:

- Cikrikclar Durunca, Bir Varmış
Bir Yokmuş, Düşkünler, Yol
Arkadaşları: Roman
Silindir Şapka Giyen Köylü, Bay
Virgül, Korku: Hikâye

Dursun Akgam

- Gazete ve dergilerdeki röportajlarıyla edebiyat dünyasına girmiştir.
- Kuzey Doğu Anadolu'nun köy ve kasaba hayatını, dertlerini sergileyen etkili ve yalın eserler yazmıştır.
- Haley, Kanlı Derenin Kurtları, Analarımız 2 "eserleriyle ödül almıştır.

Eserleri:

- Ölü Ekmek, Haley, Taş Gorbası,
Köyden İndim Şehire: Öykü
Kanlı Derenin Kurtları: Roman
Analar ve Çocuklar: Gözlem

Orhan Kemal

- Gerçek adı "Nehmet Raşit Öğütü" olan yazar daha çok öykülerıyla tanınır.
- Öykü ve roman kisilerini, günlük konuşma diliyle ve yerel sözcüklerle konuşturmadaki ustalığı dikkat çekmiştir.
- Çukurova'nın sanayileşmesini ve işçi sorunlarını, tarımın makineleşmesi ve ırgatların sıkıntılarını konu edinmiştir.

Eserleri:

- Ekmek Kavgası, 72. Koğuş, Önce
Ekmek, Mahalle Kavgası: Öykü
Baba Evi, Murtaza, Cemile,
Avare Yıllar: Roman

Abbas Sayar

- Edebiyata şiirle başlayan yazar sonraları roman türündeki ürünlerle edebiyatımızda tanınmıştır.
- Köy gerçekliğini döneminin köy edebiyatçılarından farklı olarak kendine has bir üslupla yansıtmıştır.
- Oldukça siirsel, günlük konuşma dilinin deyimlerin zenginleştirildiği bir dil ve anlatımı vardır.

Eserleri:

- Yıldız Atı, Gel, Dik Bayır, Can Şenliği, Tarlabası Salık, Saçak: Roman
Yorganımı Sıkı Sar!: Hikâye

Cevat Şakir Hoboağacı

- Azero Erhat ve Sabahattin Eyüboğlu'yla birlikte topraklarıında yeşermiş bütün kültürler, bizden önceki bütün uygarlıklar bizimdir, hemşerimizdir, anlayışıyla yola gikan "Mavi Anadolucuk" anlayışına bağlı Türk hümanistlerinden biridir.
- Eserlerinde denizi, deniz insanlarını, Bodrum'u, Ege Denizinin efsanelerini anlatmıştır.
- Üsluba ve teknigue çok önem vermeyen yazarın, şirsel, des tanımsı ve coşkulu bir anlatımı vardır.
- Halikarnas Balıkası olarak da anılmaktadır.

Eserleri:

*Aganta Burina Burinata, Öte
lerin Çocukları, Deniz Gurbet
çileri, Uluq Reis: Roman
Ege Kıyılarından, Merhaba
Akdeniz, Gülen Ada: Hikâye
Mavi Sürgün: Anı*

Altıncı
Kitap
Akdeniz

Kemal Bilbaşar

- Konularını özellikle Batı Anadolu kasabalarından almıştır.
- İnançlar, gelenek ve töreler, hayat görüşleri, aksar çatışmaları ve yerli renklerle beslenmiş olayları gelenekçi bir anlatısta işlemiştir.
- Refik Halit'le başlayan memleket hikâyeciliğini, eleştirel ve sert bir gerçekçilik içерisinde ele almıştır.
- "Cemo" romanıyla geniş kesimlerce tanınmış ve sevilmistiştir.

Eserleri:

*Cemo, Memo, Yeşil Gölge: Roman
Anadolu'dan Hikayeler, Cevizli
Bahçe, Pazarlık: Hikâye*

Talip Apaydın

- İlk şiir ve hikâyeleri Köy Enstitüleri Dergisi'nde yayımlanmıştır.
- Köy gözlemlerini notlar halinde kaleme almıştır.
- Konularını köy ve kasaba olaylarından alan hikâye ve romanlar yazmıştır.

Eserleri:

*Sarı Traktör, Yarbükü, Tütün
Yorgunu: Roman
Ateş Düşünce, Öte Yakadaki
Cennet, Koca Taş: Hikâye
Susuzluk: Şiir*

Sevket Süreyya Aydemir

- Türk tarihinde önemli rol oynayan kişileri inceleyen eserleri ile ünlenmiştir.
- Kendi yaşamını anlattığı "Suyu Arayan Adam", Atatürk ve İnönü dönemlerini incelediği üçer ciltlik "Tek Adam" ve "ikinci Adam" adlı kitapları en ünlü yapıtlarıdır.
- "Toprak Uyanırsa" adlı romanında bir Anadolu köyünün, bir aydınının öncülüğyle kalkınmasını anlatmıştır.

Eserleri:

Suyu Arayan Adam, Toprak Uyanırsa: Roman

Tek Adam, ikinci Adam, (Atatürk) (İsmet İnönü)

Menderes'in Dramı: Biyografi

Fatih Baykurt

- Köy romancılığının önemli isimlerinden olup halkın söyleyiş ve değerlere önem vermiştir.
- Özellikle Orta Anadolu bölgesini konu edinmiştir.
- İnsanları, okurları aydınlatmayı, daha ileriye taşımayı, görev edinmiştir.

Eserleri:

Yılanların Ökü, İrazca'nın Dırılığı, Tirpan, Kaplumbağalar: Roman

Efendilik Savaşı, Karin Ağrı-

Si: Hikâye

Sabahattin Ali

- Toplumcu geraekai bir sanatçıdır.
- Şiirler, hikâyeler, romanlar yazmış, çeviriler yapmıştır. Sabahattin Ali, 1930'lu yıllarda öyküye geraekai ve yeni bir soluk getirmiştir.
- Öykülerinde, tanımlamakta güçlük çektiğimiz kimi duyguları usulikla anlatmıştır.
- insanın zavallılığını ve gücünü aynı sarsılmaz üslupla, zaman zaman masalsı ve destansı bir biçimde yansıtmayı başarmıştır.
- Şiirlerini halk şiirinden esinlenerek yazmıştır. Romanlarında insanın ruhuna ayna tutmuş ve geraäge bu aynadan baktı, okurların gerçekliği daha derinden algılamasını sağlamıştır.

Eserleri:

Değirmen, Kağız, Ses, Yeni Dünya, Sirga Köşk: Öykü

Dağlar ve Rüzgär: Şiir

Kuyucaklı Yusuf, İçimizdeki Şeytan, Kürk Mantolu Madonna: Roman

Muzaffer İzagü

- Hikâye ve romanlarında köy kasabaların şehre gögün doğruduğunu sıkıntılısı mizahi bir tarzda yazdı.
- Mizahi öğelerden yararlanarak toplumun aksayan yönlerini anlatmıştır.
- Çocuk kitaplarından dolayı "Masal Dede" olarak da anılmıştır.
- "Dayak Birincisi" çocuk romanıyla Bulgaristan Altın Kirpi Ödülü'nü kazanmıştır.

Eserleri:

Gecekondu, İlyas Dayı, Halo Dayı ve İki Öküz, İt Adası, Dilber: Roman
 Bando Takımı, Donumdaki Para, Deliye Her Gün Bayram: Öykü
 Ekmek Parası, Bülbül Dündük, Gizmeli Osman: Çocuk Kitabı

Faik Baysal

- Konularını daha çok büyükbaşının yanında çocukluğunu geçirdiği Adapazarı ve ailesi köy ve kasabalarından, İstanbul'un kenar mahallelerinden aldı.
- Sefalet ve serseriliklere kaymış insanların hayat dramlarını işledi.
- "Drina'da Son Gün" adlı romanında II. Dünya Savaşı yıllarında Yugoslavya Türklerinin geçitleri sıkıntılısı anlatmıştır.

Eserleri:

Sarduvan, Rezil Dünya, Drina'da Son Gün, Vali, Atesi Yokanlar, Kavanozdaki Adam: Roman
 Perşembe Adası, Sancı Meydanı, Güller Kanyonu, Nuni, Tata, Militan: Öykü

Bireyin iç dünyasını esas alan Eserler

Genel Özellikleri

- Bireyin iç dünyasını esas alan yazarlar insan geraekligini farklı bir bakışla anlatmak, modern hayatın insan üzerindeki etkilerini tespit etmek için psikoloji, psikoanalitik gibi bilimlerden ve dolayısıyla Freud'un görüşlerinden faydalananlardır.
- Olay örgüsünde merak unsuru geri planda bırakılmış, bireyin ruh hali, iç çatışmaları, psikolojik betimlemeler aracılığıyla anlatılmıştır.
- Yazarlar bireyin iç dünyasını anlatmak için, düş analizi ve biling akışı, iç monolog yollarından yararlanmıştır.
- Yapıtlarında anlatımı Toplumcu Gerçekçilerin yalın, içten, günlük konuşma dilinin özelliklerinden oldukça farklı, sanatsal yönü ağır basan bir dil kullanmışlardır.
- Bireyin iç dünyasını esas alan eserlerde; bunalım, yarbancılık, bireyin toplumla hesaplaşması, yalnızlık, sıkıntı, bilingaltı, bireysel sorgulamalar, eurenin düzeni gibi konular ele alınır.
- Mekân, olay ve zaman bireyin iç dünyasını esas alan eserlerde bireyin üzerindeki etkisiyle birlikte verilirken toplumcu geraekci eserlerde toplumun sorunlarını, sınıflar arasındaki farklılıklarını vermek için bir araç olarak kullanılır.

Temsilcileri

☒ Ahmed Hamdi Tanpinar	☒ Tarık Bugra
☒ Peyami Safa	☒ Semih Ayverdi
☒ Abdulhak Sınasi Hisar	☒ Mustafa Kutlu
☒ Selim İleri	

Peyami Safa

- ❑ Psikolojik roman türünün usta ismidir. Roman tekniği oldukça gelişmiştir.
- ❑ Fatih - Harbiye romanında Batılı olamayan ama Doğu'lu da kalamamış, Doğu - Batı çatışmasını konu edinen romanın da Türk toplumunu daha da öne çıkarır.
- ❑ "Dokuzuncu Hariciye Koğusu"nda hasta bir gencin psikolojisini anlattığı yazarın otobiografik romanıdır.
- ❑ Bir Tereddütün Romani'nda ise Birinci Dünya Savaşı sonrası ahlaki bozukluk ve ahlaki gökbünyü konu edinmiştir.
- ❑ Olaylardan çok psikolojik tahlillere önem vermiştir.
- ❑ Ekonomik nedenlerle kalitesi düşük eserler yazmıştır. Bu eserlerinde Server Bedii takma adlı polisiye romanlar yazmıştır.
- ❑ "Kültür Haftası" ve "Türk Düşüncesi" adlı dergileri çıkarmıştır.
- ❑ Dokuzuncu Hariciye Koğusu ve Fatih Harbiye "100 Temel Eser" arasındadır.

Eserleri

Dokuzuncu Hariciye Koğusu, Fatih Harbiye, Yalnızız, Matmazel Noralya'nın Holtuğu, Söze de Kızlar, Biz insanlar, Şimşek, Genliğimiz: Roman Karanlık Kralı, Hikayeler: Hikâye Gün Dağıyor: Tiyatro Felsefi Buhran, Nasyonalism, Mistisizm, Doğu - Batı Sentezi : Deneme - İnceleme

**"Başarı
bir yolculuktur,
bir varış noktası
değil."**

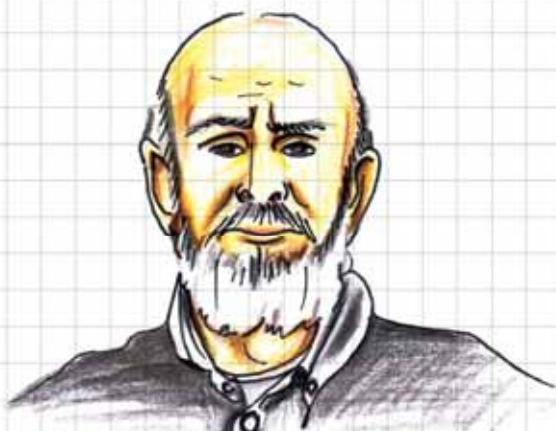
Ben Sweetland

Mustafa Kutlu

- ◻ Bireyin iç dünyasını esas alan bir hikâyecidir.
- ◻ Dergâh dergisini çıkarmaktadır.
- ◻ İlk dönemlerinde Sait Faik ve Sabahattin Ali etkisinde hikâyeler yazmıştır. Bir dönemde "sosyal değişim" konulu hikâye kitapları yazdıktan sonra bireylerin içlerinde olup bitenlerin aksettilirdiği, çocukluk, aşk, çevre, köy varos hayatı gibi kanuları daha çok nostaljik bir tarzla işlediği uzun hikâyeler yazmıştır.

Eserleri:

Ortadaki Adam, Gönül işi, Yokuşa Akan Sular, Yoksulluk İaimizde, Ya Tahammül Ya Sefer, Bu Böyledir, Sir, Arka Kapak Yazıları, Hüzün ve Tesadüf, Uzun Hikâye, Mavi Kuş: Hikâye
Şehir Mektupları: Deneme

Abdülhak Şinasi Hisar

- ◻ İstanbul'un lüks semtlerini ve Boğaziçi'ni, eski aşklarını, eğlencelerini anlatmıştır.
- ◻ Anlaşılmaz bir dille anı, makale, öykü ve romanlar yazmıştır.
- ◻ "Hoyal adamı" olan Fehim Bey'in romanı "Fehim Bey ve Biz" Cervantes'in Don Kişot'u na benzetilmiştir.

Eserleri:

Fehim Bey ve Biz, Gamlicadaki Eniştemiz, Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği: Roman Boğaziçi Mehtapları, Boğaziçi Yalıları, Geamış 2aman Köşkleri, İstanbul ve Pierre Loti: Anı

Selim İleri

- ◻ On dokuz yaşındayken yayımlanan "Cumartesi Yalnızlığı" adlı ilk öykü kitabıyla dikkatleri çekmiştir.
- ◻ Bireyin zengin iç dünyasını yansıtmağa öncelik veren öyküler yazmıştır.
- ◻ Eserlerinde modernist öğelere yer vermiştir.
- ◻ Romanlarında bireyler arasındaki iletişimisizliği işlemiştir.

Eserleri:

Cumartesi Yalnızlığı, Pastırma Yaşı, Son Yaz Akşamları: Hikâye
Her Gece Bodrum: Roman

Tarık Buğra

- ❑ Kurtuluş Savaşı yıllarını anlattığı Küçük Ağa ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlattığı "Osmancık" romanlarıyla tanınır.
- ❑ Eserlerinde daha çok psikolojik öğelere yer vermiştir.
- ❑ Öykülerinin konusunu daha çok yakın çevre, aile hayatı, aşk ve hüzün oluşturur.
- ❑ Öykü ve romanlarında Türk toplumunun tarihine yönelik, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyet Döneminin farklı kesitleriyle sunmuştur.
- ❑ Maupassant tarzı hikâyeye uygun hikâyeler yazmıştır.

Eserleri:

Küçük Ağa, Osmancık, Küçük Ağa Ankara'da, Firavun İmanı, İbişin Rüyası, Siyah Kehribar,

Genliğim Eyyah: Roman
Oğlumuz, Yarın Diye Bir

Sey Yoktur: Hikâye

Ayakta Durmak İstiyorum,

Dört Yumruk: Tiyatro

Semih Ayverdi

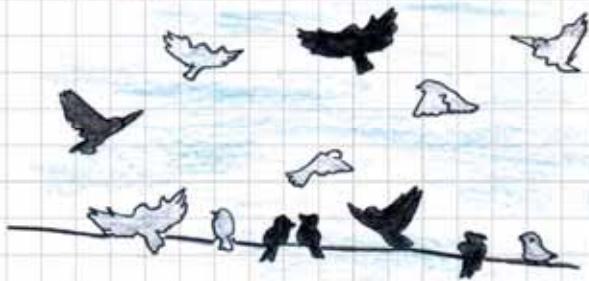
- ❑ Eserlerinde Batılılaşma ile birlikte meydana gelen uygarlık değişimini ve bu değişimin topluma ve özellikle aile içinde sebebi olduğu sorunları, özülmeleri roman kişilerinin iç dünyalarından takip ederek romanlaştırır.
- ❑ Romanlarında tasavvufi mesajlar, şeyh, tekke, tarikat, cami, cemaat gibi dinsel öğeler önemli yer tutar. Bu öğelerin odak noktasını aşk oluşturur.
- ❑ Tarih, din ve tasavvuf yapıtlarında önemli yer tutar.
- ❑ Romanlarının yapısını geçmiş-simdi anlaşması üzerine kurmuştur.

Eserleri:

Aşk Bu İmiş, Batmayan Gün,
Mabette Bir Gece, Ateş Ağacı,
Yaşayan Ölüm, İnsan ve Şeytan,
Son Menzil, Yolcu Nereye Gidiyorsun,
Mesihpaşa İmamı, İbrahim Efendi Konağı, Bir Dünyadan Bir

Dünyaya: Roman

Yusufçuk, Hancı: Deneme

Modernizmi ve Postmodernizmi Esas Alan Eserler

Modernizm: Bilimsel, siyasal, kültürel gelişmelerle ve sanayi devrimiyle birlikte hareketlenen büyük toplumsal değişimle eşlik eden zihniyetin tamamı içine kullanılabilen bir terminidir. Sanat, mimari, edebiyat alanında 19.-yüz yılın ikinci yarısından itibaren ardından söz ettirmeye başlayan akım, 20.-yüz yılın birinci yarısında etkili olmuştur.

Postmodernizm: 20.-yüz yılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. Postmodernizm, modernizmin bir uzantısı olarak ortaya çıkmıştır. Modernizm "şimdi, yeni başlayan" anlamındadır. Postmodernizm ise "modernizmden sonra gelen, modern sonrası" anlamına gelir. Anlaşılacağı gibi postmodernizm ana ilkelerini modernizmden almıştır. Modern roman üzerinde yesermiştir.

Genel Özellikleri

- ✓ Modernizmi esas olarak yazılmış eserler ile bireyin iç dünyasını (ic gerçekliği) esas alan eserler arasında, insan psikolojisine yaklaşım bakımından yakınlıklar vardır.
- ✓ Modernist anlayışla yazılan eserlerde modern insanın bulanıkları, yalnızlık, toplumdan kaçış, toplumda yerleşmiş geleneksel değerlere tepki gibi konular ele alınmıştır.
- ✓ Dil ve anlatımda geleneksel tekniklerden varzejılmış, yeni arayışlara gidilmiştir.
- ✓ Modernizmi esas alan eserler varoluşçuluk akımından etkilenmiştir.
- ✓ Modernizm anlayışıyla yazılan eserlerde canlandırmaya dayalı sembollerle anlatım teknigine (alegorik anlatım) önem verilir.
- ✓ Bu türdeki eserlerde önemli olan olay değil, olayın bir-ey üzerindeki etkisini, ortaya çıkardığı duyguları anlatmaktadır.

Temsilcileri

- ✓ Sait Faik Abasıyanık
- ✓ Yusuf Atilgan
- ✓ Oğuz Atay
- ✓ Orhan Pamuk
- ✓ Nezihe Meric
- ✓ Füruzan Tekil
- ✓ Nazlı Eray
- ✓ Sevinç Göküm
- ✓ Özdemir Nutku
- ✓ İnci Aral
- ✓ Adalet Ağaoğlu
- ✓ Halidun Taner
- ✓ Rasim Özenören
- ✓ Vüs'at Orhan Bener
- ✓ Oktay Akbal
- ✓ Latife Tekin
- ✓ Mehmet Eroglu
- ✓ Orhan Duru

Sait Faik Abasıyanık

- ✓ Çağdaş öyküçülüğün öncülerindendir.
- ✓ Hikâyelerinde "konu" ve "dayanak"dan çok "zaman"dan ve "insan yaşamı"ndan kesitler öne çıkar.
- ✓ Türk edebiyatında Çehov tarzı hikâyeyinin en önemli temsilcisidir.
- ✓ Genellikle geraekai olan yazarın bazı öykülerinde geraeküstü ögeler öne çıkar.
- ✓ İstanbul, deniz, balık, yok-sulluk, avare insanlar, doğa yanışma bağılılığın göstergesi olarak öykülerinde sıkça yer bulunur.
- ✓ Hikâyelerini sade bir Türkçele yazmıştır.
- ✓ "İstanbul öykücü" olarak tanınır.

Eserleri:

Semaver, Sarıca, Mahalle Kahvesi, Tüneldeki Gocuk, Şahmen dan, Lüzumsuz Adam, Hava da Bulut, Kumpanya, Alem Dağ'da Var Bir Yılan: Öykü Medar-ı Maşet Motoru, Kayıp Aranıyor: Roman

Şimdi Sevime Vakti: Şiir
Mahkeme Kapısı: Röportaj

Yusuf Atilgan

- ✓ Yusuf Atilgan yazdığı yazılarla "Nevzat Gorum" ve "Liya Atilgan" adlarını da kullanmıştır.
- ✓ Yazarın yazdığı şiirleri ve öyküleri birçok dergide ve gazete de yayımlanmıştır.
- ✓ Romanlarında yalnızlık ve psikolojik yabancılılaşma konularını işlemiştir.
- ✓ Köyü anlatan öykülerinde, kırsal kesimin geleneksel yaşamından kesitler sunar; şehri anlatan öykülerinde ise hali hazırda duyulan bikkinklik ve düzene uyumsuzluk yer alır.
- ✓ "Anayurt Oteli"nin kurgusu, aynı otelde katılıplik yapan 2embercet adlı kahramanın ruhsal dünyasının açığa çıkarılması üzerine şekillenir.
- ✓ "Aylak Adam" romanında C adlı kişinin ruhsal durumunu anlatır.

Eserleri:

Aylak Adam, Anayurt Oteli, Canistan: Roman
Bodur Minareden Öte, Eylemcii: Öykü
Ekmek Elden Süt Memeden: Görçük Kitabı

Oğuz Atay

- ✓ Oğuz Atay, hem söyledikleriyle hem de söyleyiş biçimlerindeki yeniliklerle modern edebiyatın öncü isimlerinden olmuştur.
- ✓ Toplum kurallarıyla çatışma içinde olan aydınların iç dünyalarını mizahin gücünden, modern ve postmodern anlatım tekniklerinden ustaca yararlanarak anlatmıştır.
- ✓ 1970 yılında TRT'nin açtığı bir yarışmada "Tutunamayanlar" adlı romanı başarı ödülü almıştır.
- ✓ "Bir Bilim Adamının Romanı" yazarın kendi hocası olan Mustafa İnan'ın hayatını anlattığı biyografik bir romanıdır.

Eserleri:

Tehlikeli Oyunlar, Eylembilim, Tutunamayanlar: Roman
Korkuya Beklerken: Öykü
Günlük: Günlük
Oyunlarla Yaşayanlar: Tiyatro

Orhan Pamuk

- ✓ Modern ve postmodern anlatım tekniklerinden yararlanmış bir yazarıdır.
- ✓ 2006'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü almıştır.
- ✓ İstanbullu, zengin ve Orhan Pamuk gibi Nişantaşı'nda yaşayan bir ailenin üç kuşaklı hikâyesi olan "Ceudet Bey ve Oğulları" ilk romanıdır.
- ✓ Kara Kitap, Sessiz Ev, Benim Adım Kırkı, Kar romanlarıyla bir çok ödül almıştır.
- ✓ Romanlarında iç konuşmalara imge, fantezi, ironi gibi unsurlara yer vermiştir.
- ✓ "Öteki Renkler" kitabında, söylesi, hikâye ve denemeleri bir araya getirilmiştir. Nobel Edebiyat Ödülü konuşmasını ve diğer konuşmalarını "Babamın Bavulu" adlı kitapta toplamıştır.

Eserleri:

Ceudet Bey ve Oğulları, Sessiz Ev, Beyaz Kale, Kara Kitap, Yeni Hayat, Benim Adım Kırkı, Kar, Masumiyet Müzesi: Roman
 Öteki Renkler: Hikâye - Deneme
 İstanbul, Babamın Bavulu,
 Hatıralar ve Şehir: Anı - Deneme

Nezihe Meric

- ✓ Toplum içinde bile kendisi iç yalnızlığını sürdürgen genel kız ve kadınlari başarıyla anlatmıştır.
- ✓ Gehan tarzı hikâyeye uygun eserler vermiştir.
- ✓ Öykü, tiyatro ve roman türlerinde eserler yazmıştır.
- ✓ Siyasi olayları öyküleştirmiş, kadın ve çocuk sorunlarına eğilmiştir.

Eserleri:

Bozburanık, Topal Koşma, Menekşeli Bilinc, Dumanaltı, Gülün İğinde Bülbül Sesi Var: Öykü
 Korsan Gökbaşı, Boşlukta Mavi: Roman

Nazlı Eray

- ✓ Fantastik - geraekai hikâyeleriyle tanınmıştır. Postmodern bir yazardır.
- ✓ Gerçekle geraeküstü arasında köprüler kuran, masalsı ögelelerle bestenen öyküler yazmıştır.
- ✓ Hikâyelerinde insanların sevgilerini, hüzünlerini işler.

Eserleri:

Ah Bayım Ah, Geceyi Tanıdım, Kız öpme Kuşruğu: Öykü
 Aşkı Giyinen Adam, Arzu Sapağında İnecek Var: Roman

Vüs'at Orhan Bener

- ✓ Bener, eserleri içinde daha çok özyaşam öyküsel nitelik taşıyan öyküleryle bilinir.
- ✓ Bener, ham geraekliği edebi bir temele oturtarak ele aldı. Gündelik olayları, bilingaltında birikmiş yaşam parçalarını birleştirdi.
- ✓ Okurdan gaba isteyen, aykırı bir dili olan Bener'in kişisinin gündelik hayatın ikiyüzlülüklerini dışa vuran bilinc akışlarını, Virgül dergisindeki yazısında Orhan Koçak "ia konferans tekniği" olarak adlandırmıştır.
- ✓ Öykülerinin yanı sıra Bener'in şiirleri, kısa dizelerden oluşan, esprili, ironik ve şaşırtıcıdır.

Eserleri:

Dost, Yaşamasız, Siyah-Beyaz
Mizikal Türüyüş, Kara Tren,

Kapan: Öykü

Ihlamur Ağacı, ipin Ucu: Oyun
Buzul Gagının Virüsü, Bay
Muammet Sahtegi'nin Notları: Roman

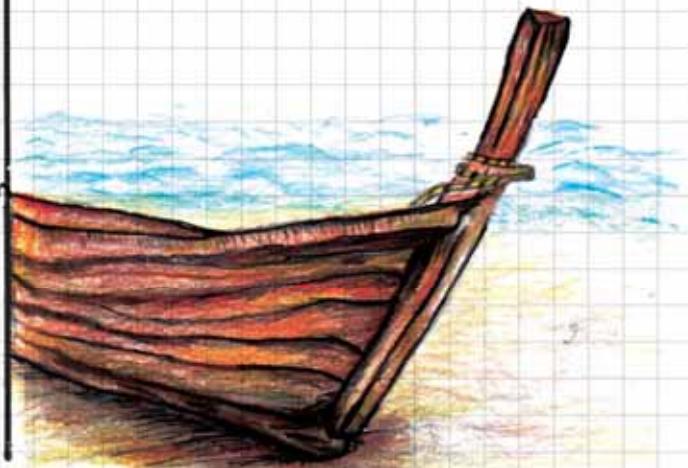
Manzumeler: Şiir

Sevinç Göküm

- ✓ Günümüz hikâye ve romanlarındandır.
- ✓ İlk hikâyesi Hisar dergisinde yayımlandı. Daha sonra Hisar, Töre ve Türk Edebiyatı dergilerinde yazı yazmıştır.
- ✓ Eserlerinde İstanbul'un yokluğunu ve orta halli ailelerinin dünyasını şiirli dil ve güzel bir üslup ile anlatır.
- ✓ Kadın tiplerinin iç dünyalarını başarılı psikolojik tahlillerle yansıtır.

Eserleri:

Eğik Ağaçlar, Bölüşmek, Makina, Derin Yara: Hikâye
Zor, Bizim Diyar, Hilal Görününde, Karanlığa Direnen Yıldız, Çırıntılar: Roman

Füruzan Tekil

- ✓ Asıl adı Feruze'dir. Öykü yazarı olarak tanınmıştır.
- ✓ Orta sınıfın acısını, sevgisini anlatır.
- ✓ İstanbul'un kenar semtlerindeki fakir insanların yoksulluklarını, saflikleri yüzünden kötü insanların eline düşen genç kadınları, aile içi ilişkileri, kuşak çatışmalarını anlatır.
- ✓ Genellikle göçmenler, kadınlar ve çocuklar üzerinde durur. Kadın konusu da onun ele aldığı konulardandır.
- ✓ "Parasız Yatılı" adlı eseriyle "Sait Faik" ödülünü almıştır.

Eserleri:

Kuşatma, Benim Sinemalarım, Gecenin Öteki Yüzü, Gül Mevsimi, Sevda Dolu Bir Yaz, Yedi Öykü: Öykü 47'iler, Berlin'in Nar Gigeği: Roman
Lodoslar Kenti: Şiir
Redife'ye Güzelleme, Kış Gelmeden: Oyun
Yeni Konuklar, Balkan Yolcusu, Ev Sahipleri, İşte Bizim Rumeли: Gezi - Röportaj

Inci Aral

- ✓ Hikâye ve romanlarında sosyal, siyasi, ailevi çeşitli olayları post-modern bir yaklaşımla ele alır.
- ✓ İç konuşma teknigi, ustaca kurulmuş denge, dilsel oyular, geri dönüşlerle sağlanan hareketlilik ve yalınlık romanlarına aksilik kazandırmaktadır.
- ✓ Romanlarında kadının toplum içindeki yerini de araştırır.
- ✓ İlk romanı "Ölü Erkek Kuşlar" ve "Yeni Yalan Zamanlar" da kadın duyarlığını, kadın kimliğini, geleneksel ahlaki değerler karşısındaki özgürlük sorunlarını ve erkeklerde olan ilişkilerini yalnız, akrıci ve dilsel bir oyun haline getirdiği şirsel bir üsluba anlatır.

Eserleri:

Ağda Zamanı, Nykusuzlar, Kiran Resimleri, Gölgede 40 Derece: Öykü
Ölü Erkek Kuşlar, Yeni Yalan Zamanlar, Mor: Roman

Cumhuriyet Dönemi'nde Göstermeye Bağlı Edebi Metinler (Tiyatro)

- ✓ Cumhuriyet döneminde Tiyatro, yeni Cumhuriyet'in ilke-lerini halka aktarmada bir araç olarak hızla yaygınlaşmaya başlamıştır.
- ✓ Bu dönemde çocuk tiyatrosu çalışmaları yapılmış, kadınlar sahnede daha çok yer almaya başlamış, devlet konserva-tuari açılmıştır.
- ✓ Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında; değişen yaşam tar-zının sonucunda yaşanan aile dramları, değer çatışmaları, köy gerçekliği, gelenekler, köyden kente göçün yarattığı prob-lemler, toplumsal ve ekonomik adaletsizlikler, Osmanlı tarihindeki önemli olaylar ve kişiler konu olarak ele alınmıştır.

Genel Özellikleri

- ✖ Sade, açık bir dille nazım - nesir karışık olarak tiyatrolar yazılmıştır.
- ✖ Geleneksel tiyatroyla (orta oyunu, karagöz vs) modern tiyat-ronun özelliklerinin bir arada görüldüğü eserler ortaya kon-mustur.
- ✖ Bireysel duygular ve düşünceler de sosyal kurumlardaki de-gişimler de tiyatrolarda sahnenelenmiştir.
- ✖ Cumhuriyet dönemindeki ilke ve inkılâpların sonucunda akıcı ve bilimin öne çıktığı eserler yazılmıştır.
- ✖ Tiyatro dili oldukça sadedir.
- ✖ Epik ve absürt tiyatro gesitlerinden yararlanılmıştır.
- ✖ Nazım - nesir karışık olan tiyatro örnekleri de verilmiştir.

UYARI

 İlk modern tiyatro kurumu 1914'te "Darül Bedayi" adı altında kurulmuştur. 1930'dan sonra "Şehir Tiyat-rosu" adını almıştır. 1949'da "Devlet Tiyatroları"nın ku-rulmasıyla tiyatro Anadolu'nun bütününe yayılmıştır.

Temsilcileri

- ✗ Orhan Asena
- ✗ Turan Oflozoglu
- ✗ Refik Erduran
- ✗ Recep Bilginer
- ✗ Cevah Fehmi Başkut
- ✗ Güngör Dilmen
- ✗ Turgut Özakman
- ✗ Haldun Taner
- ✗ Tarık Bugra
- ✗ Necati Cumali
- ✗ Muzaffer İzgü
- ✗ Muhsin Ertugrul

Orhan Asena

- ✗ Edebiyata şiirle başlamış, tiyatro yazarı olarak tanınmıştır.
- ✗ "Gilgamış Destanı'ndan" esinlenerek yazdığı "Tanrılar ve insanlar" oyunuyla ünlenmiştir.
- ✗ Tarihten aldığı olayları ve topluma mal olmuş kişileri konu edinmiştir.
- ✗ Kültür Bakanlığı'na "Devlet Sanatçısı" unvanı verilmişdir.

Eserleri:

Tohum ve Toprak, Hürrem Sultan, Tanrılar ve insanlar, Fadik Kız, Atgılı Kel, Karaca-Mehmet oğlan, Ölü Kentin Nabzı: Tiyatro Masal, Kit Kanaat: Şiir

Turan Oflozoglu

- ✗ Oyunlarının konusunu köşeden ve Türk tarihinden almıştır.
- ✗ Trajedi türünün başarılı sanatçılarındanıdır.

✗ Shekespare, Kafka, Nietzsche gibi yazarlardan çeviriler yapmıştır.

Eserleri:

N. Murat, Deli İbrahim, Gena Osman, Kösem Sultan, Bizans Düstü, Sokrates Savunuyor, Cem Sultan: Tiyatro
Sevgi Hakanı, Fetih: Şiir
Shekespare, Moliere, Rilke'den Seçme Şiirler: Çeviri

Recep Bilginer

- ✗ Edebi hayatı okuduğu okulda yazdığı şiirleriyle başlamış, daha sonra dergi ve gazetelerde yazılar kaleme almıştır.
- ✗ Toplumsal bozuklukları oyuların da başarıyla işlemiş, ahlaki değerlere önem vermiştir.

Eserleri:

İsyancılar, Sarı Naciye, Yunus Emre, Mevlana, Ben Kimim: Tiyatro
Bir Zamanlar: Şiir

Refik Erduran

- ✗ Tiyatro eserleriyle tanınmıştır.
- ✗ Tiyatro eleştirisini, fıkra, roman, türünde de eserler vermiştir.
- ✗ Bir Kilo Namus, Cengiz Han'ın Bisikleti oyunlarıyla adını duyurmuştur.

Eserleri:

Cengiz Han'ın Bisikleti, Bir Kilo Namus, Karayar Köprüsü, Bunu Yapan İki Kişi: Tiyatro

Cevat Fehmi Başkut

- ✗ Konularını insanlar arasındaki çatışmalardan alan ve kişiliği doğrulukla ahlak bakımından eleştiren tiyatro yapıtlarıyla tanınmıştır.
- ✗ Günlük toplum sorunlarını ele almış, toplumun duygularını ve hayal kırıklıklarını işlemiştir.
- ✗ Buzlar Gözülmeden ve Paydos oyunlarıyla tanınmıştır.

Eserleri:

Paydos, Büyük Şehir, Ayarsızlar, Soygun, Kadıköy İiskelesi, Makine, Ayna, Hacı Yatmaç, Göğ: Tiyatro

Valid Sultan'ın Gerdanlığı,

Dişi Aslan: Roman

Geceleri Bizi Kimler Bekliyor: Röportaj

Güngör Dilmen

- ✗ Türk edebiyatında absürt tiyatro alanında başarılı eserler vermiştir.
- ✗ Sağlam bir tiyatro tekniği şiirsel bir dili vardır.
- ✗ Mitolojiden, söylencelerden başlayarak tarihsel, çağdaş, güncel, bireysel, toplumsal sorunlar üzerinde durmuştur. Klasik Yunan öğelerini kuruluş özelliklerini çağdaş özü aktarmada ustaca kullanmıştır.
- ✗ Midas üalemesi ile tanınmıştır. "Midas'in Kulakları", "Midas'in Hördüğümü" ve "Midas'in Altınları" yapıtlarından oluşan bu üalemede Frigya Kralı Midas'in tutkularını ve yanılıklarını anlatmıştır.

Eserleri:

Canlı Maymun Lokantası, Deli Dumrul, İttihat ve Terakki, Ak Tanrılar, Bağdat Hatun, Anavar, Ben Anadolu: Tiyatro

Turgut Özakman

- ✖ Tiyatro, roman, araştırma, inceleme gibi alanlarda eserler vermiştir.
- ✖ Eserlerinde gögünlükla Türk tarihinin gesitti eureterini ele almıştır.
- ✖ Devlet tiyatrolarında oyunu sahnelenen en genel tiyatrocu dur.
- ✖ İlk oyunu olan "Pembe Evin Kaderi"nde ve "Kanevica"de kuşaklar arasındaki kopuşu, yabancılaşmayı ele alır.
- ✖ Romanları belge niteliği taşır. Romanlarında yakın tarihe ve Kurtuluş Savaşı'na yönelik olmuştur.

Eserleri:

Korkma insancık Korkma,
Romantika, Şu Gilgin Türkler,
Diriliş - Çanakkale 1915: Roman
Pembe Evin Kaderi, Ben Mimar
Sinan, Ah Şu Geneler:

Haldun Taner

- ✖ Öykü ve oyun yazarıdır.
- ✖ Eserlerinde ağının sorunlarını ortaya koymuş, eser kişilerinden hareketle gözümüzde sunmuştur.
- ✖ Epik tiyatronun, kabare tiyatrosunun bizeki öncüsüdür.

Eserleri:

Yasasin Demokrasi, Şişhane'ye
Yağmur Yağıyordu, Hancınalar,
Yolda Sabah: Öykü
Günün Adamı, Dışarıdakiler,
Huzur Gökmaçı, Kesanlı Ali Destani: Tiyatro

Muhsin Ertuğrul

- ✖ Türk tiyatrosunun en önemli sahsiyetlerindendir.
- ✖ Batı tiyatrosunu Türkiye'de kurumsallaştırmıştır.
- ✖ Sadece tiyatrocu değil bu alanda fikir yazıları yazmıştır.

Eserleri:

Yasin Efendi, Renkli Fener,
İnsan ve Tiyatro Üzerine Görüşlerim: Makale

Benden Sonra Tufan Olmasın: Anı

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ÖĞRETİCİ METİNLER

- * Öğretici metinler bakımından bu dönemde büyük ilerlemeler kaydedilmiş; deneme, makale, gezi yazısı, hatıra, fıkra, eleştiri alanlarında önemli eserler verilmiştir.
- * Bilgi verme, düşünürme, açıklama amaçlanmış; metnin yapısı dil ve anlatımı, kullanılan motifler bu amaçlara göre belirlenmiştir.
- * Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkanın ülkenin Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda büyük bir kalkınmaya girişmesi sonucunda millete ve milletin kültürüne yönelik mis Anadolu ve Anadolu insanı konu edilmiştir.
- * Öğretici metinlerde günlük konuşma dilindeki Türkçe sözcükler, halk söyleyişlerindeki tamlamalar kullanılır; Arapça ve Farsça sözcüklere fazla yer verilmez.
- * Bu dönem yazarları, öğretici metinlerde terim ve kavramları, gündelik hayatı ait sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak edebi bakımından gülüm bir anlatıma ulaşmayı amaçlarlar.
- * Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı öğretici metinlerinde yazı dilinin konuşma diline yaklaştırılması, açık ve sade bir dilin kullanılması daha fazla okura ulaşmasını sağlamıştır.

Temsilcileri

→ Nurullah Atac	→ Cemil Merig
→ Suut Kemal Yetkin	→ Ruşen Esref Ünaydin
→ Sabahattin Eyüboğlu	→ Eflatun Cem Güney
→ Salah Birsel	→ Mehmet Kaplan
→ Falih Rıfkı Atay	→ İsmail Habib Sevük
→ Şevket Rado	

Nurullah Ataç

- Cumhuriyet sonrası edebiyatımızda bir yol gösterici görevi üstlenmiştir.
- Yaşadığı dönemde deneme türünün başarılı bir temsilcisi olmuştur. Eleştiri türünün gelişmesine de önemli katkıları olmuştur.
- Edebiyatımızda bir yol gösterici görevi üstlenmiş, Türkçeyi öleştirmede üstün gaba göstermiştir.
- Kendine özgü devrik cümleleri coğulukla kullanmış, yeni bir dil ve anlatımı oluşturulmuştur.
- Anlatımda devrik cümlein konuşma dilinin gerekliliğini savunmuş ve bunları yapıtlarında uygulamıştır.
- Deneme, söyleşi, eleştiri ve çeviri alanında birçok yapıt ortaya koymustur.

Eserleri:

Karalama Defteri, Günlerin Getirdiği, Sözden Sözeye, Ararken, Digelim, Söz Arasında, Okuruma Mektuplar: Deneme-elewstri - söyleşi - inceleme
Günce: Günlük

Suut Kemal Yetkin

- İlk olarak "Suut Saffet" imzasıyla şiir ve mensur şiirler yazmıştır.
- Estetik, sanat, felsefe, resim, İslam sanatları konuların daki yapıtlarının yanı sıra, 1940'tan sonra deneme türünde yapıtlar kaleme almıştır.
- Edebiyatın türlü konuları üzerinde özlu düşüncelerini, zaman zaman zaman; yalın bir anlatımla kaleme alarak deneme türünün en başarılı temsilcilerinden biri olmuştur.

Eserleri:

Düs'ün Payı, Yokuşa Doğru, Edebiyat Konuşmaları, Edebiyat Üzerine, Günlerin Götürdüğü, Denemeler: Deneme Si'r-i Leyâl: Şiir Ahmet Haşim ve Sembolizm, Edebi Meslekler: inceleme

Şevket Rado

- "Şevket Hifzi" imzasıyla yazdığı şiirlerini "Varlık" dergisinde yayımlamış, edebiyatımızda radyo sohbetleriyle tanınmıştır.

Eserleri:

Kördüğüm ve Ötekiler: Şiir Esref Saat, Ümit Dünyası, Hayat Böyledir, Aile Sohbetleri: Sohbet

Sabahattin Eyüboğlu

- Deneme ustalarındandır.
- Köklü ve derin bir kültürün temsilcisi, Anadolu aşığı bir gönül adamıdır. Halk gerağine inanmış, demokrasi tutkunu bir düşünürdür.
- Ona göre "yurt" demek, bir çok uygurlığı beslemiş, potasında eritmiş Anadolu demektir.
- Anadolu, Anadolu halkı, Atatürk tutkunluğu, demokrasi, halk sanatı, halk dili, halk eğitimi en çok üzerinde durduğu ana konulardır.
- Daha çok deneme, eleştiri ve inceleme türünde yapıt vermiştir.

Eserleri:

Mariye Karo, Sanat Üzerine Denemeler ve Eleştiriler, Yunus Emre'ye Selam, Pir Sultan Abdal: Deneme - eleştiri

Salah Birsel

- Şiir, deneme, eleştiri, günlük roman, inceleme alanlarında eserler veren sanatçı asıl şöhretini 1970'ten itibaren yazdığı denemeleriyle sağlamıştır.
- Garip ve ikinci Yeni akımlarını kendilerine göre yorumlayarak weaktan izlemiş olan

Salah Birsel Halk şiirine yaklaşan, yalan bir üsluba şiirlerini yazmıştır.

- Eserlerinde geamisin İstanbul kahvelerini, Beyoğlu'nu, Boğaziçi ni, alelade insanların yaşamlarından kesitleri anlatmış olansa da dil ile oynamış ve sıradan olanı bile şiirde gevirmiştir.

Eserleri:

Hacivat'ın Karısı, Kikirikname, Dünya İşleri, Ases: Şiir Boğaziçi Sığır Mingir, Kahveler Kitabı, Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu, Sergülest-i Nano Bey ve Elmas Boğaziçi: Anı Şiirin İlkeleri, Kaybolmuş Cennet Bahçesi, Şiir ve Cinayet: Deneme

Folih Rıfki Atay

- Türkayı en yalan ve en duru bir anlatıma ullaştıran yazarlarımızdan biridir.
- Atatürk'ün yakınında bulunmuş yazarlardandır.
- Gezi yazılarında dış ülkelerde gördüklerini anlatırken sırası gelde Türkiye ile gezdiği yerler arasında karşılaşmalar yaparak önemli noktalara değinir.

Eserleri:

Denizasrı, Bizim Akdeniz, Tuna Kıyıları, Yolcu Defteri: Gezi Yarısı Zeytindagı, Gankaya: Anı

Cemil Meric

- Deneme türünün usta isimlerindenidir.
- Denemeleri dışında, edebiyat, tarihi, felsefe, tarih çalışmalarları ve çevirileri de vardır.
- 1928 yılında Yeni Gün gazetesinde çıkan yazısıyla edebi hayatı atılan yazar, çok çeşitli dergilerde birçok yazı yazmış ve onlarca kitaba imza atmıştır.
- Eserlerinde sosyolojiden felsefeye, tarihten edebiyata birçok alanda düşüncelerine yer veren sanatsal dil konusuna da büyük önem vermiş ve dilin bir milletin özü olduğunu savunmuştur.
- Yapıtlarında Doğu - Batı kültür hazinelerinin zengin ayrıntılarına yer vermiştir.

Eserleri:

Bu Ülke, Kirk Ambar, Journal 1-2, Dünyanın Eşliğinde, Işık Doğudan Gelir, Saint Simon ilk Sosyolog - ilk Sosyalist, Hint Edebiyatı: Deneme - İnceleme - Araştırma

"Olmanız gereken şeyi, olduğumuz gibi kalarak olamayız." Max De Pree

Eflatun Cem Güney

- Masal edebiyatımız denildiğinde akla gelen en önemli sanatçıdır.
 - Danimarka'da bulunan Andersen Kurumu; 1956 yılında "Aail Sofram Aail" adlı eseriyle yaza-ra Dünya Gocuk Edebiyatı Onur Belgesi vermiştir.
 - Masalçı Baba unvanını almıştır.
- Eserleri:**
- Matem:** Şiir
Aail Sofram Aail, Dede Korkut Masalları, A2 Gittim U2 Gittim, Ewel 2aman İainde: Masal

Mehmet Kaplan

- Araştırma ve incelemeleriyle tanınmıştır. Denemeleri de vardır.
- Şiirler, hikâyeler ve tipler üstündeki tahlil çalışmaları ile birçok araştırmacuya örnek olan Mehmet Kaplan, metin analizleri yapmasıyla edebiyatımıza bir yenilik getirmiştir.
- Eserlerinde Batı'yı tanıyan, kendi kültürune sahip çıkan geneler yetiştirmeyi amaç edinmiştir.

Eserleri:

Kültür ve Dil, Hikâye Tahlilleri, Tip Tahlilleri, Şiir Tahlilleri, Namık Kemal: Araştırma - İnceleme

1. Şair, şairane söyleyişlerden, basmakalıp söz ve benzetmelerden kaçınmış; gündelik yaşamı, günlük konuşma diliyle, esprili bir biçimde anlatmıştır.

Bu cümledeki hareketle kendisinden bahsedilen Garip Akımı şairi kimdir?

- A) Orhan Veli Hanık
- B) Muallim Naci
- C) Hilmi Yavuz
- D) Ece Ayhan
- E) İlhan Berk

2. Romanlarında biling akışı, iç monolog gibi yeni anlatım teknikleriyle kendine özgü bir yol bulan ilk romanı Ölmeye Yatmak'ı yazan Cumhuriyet Dönemi sanatçısı kimdir?

- A) Refik Halit Karay
- B) Halide Edip Adıvar
- C) Adalet Ağaoğlu
- D) Orhan Kemal
- E) İnci Aral

3. Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatının özelliklerinden değildir?

- A) Şiirlerde hece ölüsünün yanında aruz ölüüsü de kullanılmıştır.
- B) Yapıtlarda halkın yaşamı ve Anadolu'nun güzellikleri işlenmiştir.
- C) Roman, öykü, tiyatro, gezi yazıları, anı türünde başarılı yapıtlar ortaya konmuştur.
- D) Beş Heceçiler, Garipçiler, Yedi Mesaleciler gibi edebiyat toplulukları kurulmuştur.
- E) Öykü ve romanda romantizm; şiirde surrealizmin etkisinde bulunmaktadır.

4. Aşağıdakilerden hangisi yazarın türü bakımından ötekilerden farklıdır?

- A) Ayaklı ve Kiraciları
- B) Abdullah Efendi'nin Rüyaları
- C) Huzur
- D) Yalnızlığı
- E) Fatih Harbiye

Cevap Performansı

1	2	3	4
A	C	E	B
B	C	A	E
E	B	E	C
C	A	B	E

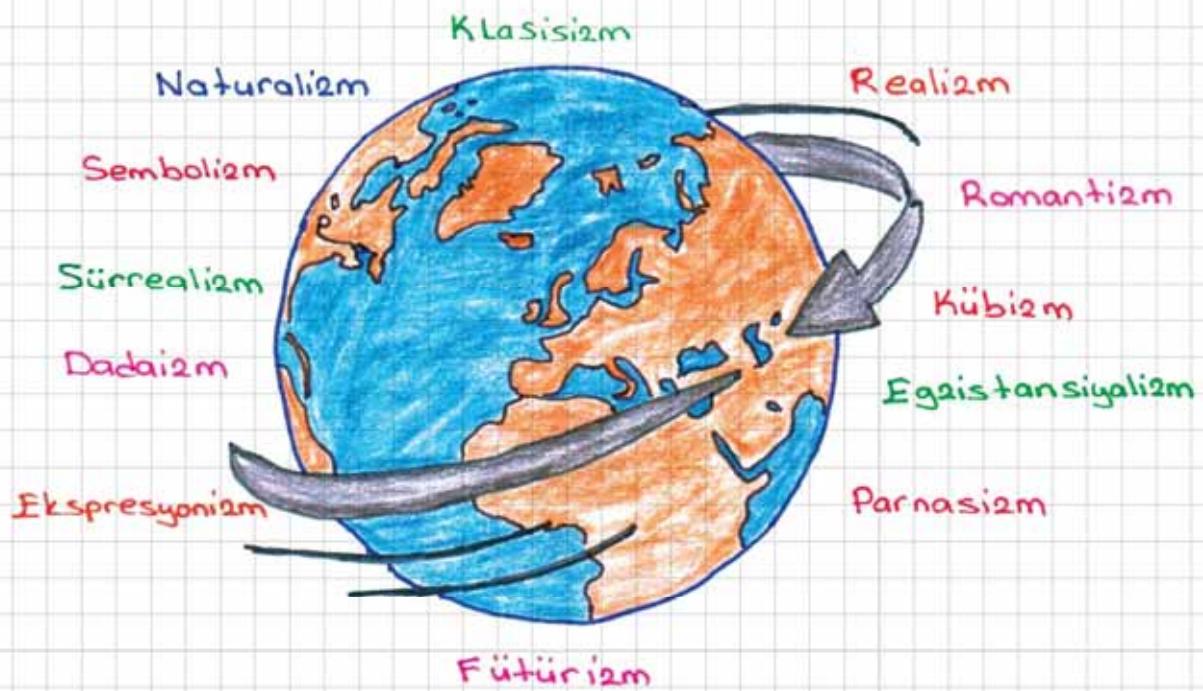
Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını gizgi ile birleştirin.

Dogrular

A, C, E, B

EDEBİ AKIMLAR

- * Edebiyat, resim, müzik, heykel gibi değişik sanat dallarıyla ilgili olarak ortaya çıkan, belirli bir görüş ve anlayışı ifade eden sisteme "akım" denir.
- * Kimi zaman aynı akımın hem edebiyatı hem de başka sanat dallarını etkilediği olmuştur. Akımların etkisi belli bir sanat dalıyla sınırlı olmamaktadır.
- * Edebi akımların oluşmasında; Toplumsal yapıdaki gelişme, siyasal yönetim özellikleri, o dönemdeki felsefi anlayışlar, sanatçılardan değişiklik istekleri başlıca etkenlerdir.
- * Bu etkenler özellikle 20. yüzyıla kadar ortaya çıkan edebiyat akımları üzerinde etkili olmuştur.
- * 20. yüzyılda etkili olan edebiyat akımlarında daha çok "sanatçılardan değişiklik istekleri" rol oynamıştır. Her edebiyat akımı ya bir öncekine tepki olarak doğmuştur ya da önceki akımın uzantısı mahiyetindedir. Bu yönden düşünüldüğünde kimi akımlar arasında büyük farklılık, kimileri arasında da benzerlikler vardır.

Klasizism (Kuralcılık)

- ✗ 17. yüzyıl ortalarında Fransa'da ortaya çıkan edebiyat akımıdır.
- ✗ Akıl, sağduyu ve doğaya önem verilir.
- ✗ Konular Eski Yunan ve Latin kaynaklarından alınır.
- ✗ Önemli olan konu değil, konunun işlenişidir.
- ✗ Sanat sanat içindir anlayışı hakimdir.
- ✗ Sanatçılar, yapıtlarında kişiliklerini gizlerler.
- ✗ Düş ve duygusal değil; mantık ve öläü önemlidir.
- ✗ Yapıtlarda değişmeyen tipler oluşturulmuştur.
- ✗ Kahramanlar dış görünüşleriyle değil, ruhsal özellikleyle ele alınır.
- ✗ Tiyatroda yer, zaman ve olay birligine uygulur.
- ✗ Klasiklere göre, insanı insan yapan güç akıl ve sağduyudur.
- ✗ Tiyatro ve şiir alanında gelişmiş, özellikle trajedi türü kullanılmış, geliştirilmiştir.
- ✗ Kahramanları seckin, soylu kimseler, ideal değişmeyen tiplerdir.

- ✗ Sahnede sirkin ve kabahat gösterileri

Bati'daki Temsilcileri

- ✗ Boileau ✗ La Fontaine
- ✗ Moliere ✗ Corneille ✗ Racine
- ✗ Madame de Lafayette ✗ Pascal
- ✗ La Bruyere ✗ Descartes

Edebiyatımızdaki Temsilcileri

- ✗ Şinasi ✗ Ahmet Vefik Paşa

Realizm (Gercekcilik)

- ✗ 19. yüzyılın ikinci yarısında Fransa'da romantizme tepki olarak ortaya çıkan bir edebiyat akımıdır.
- ✗ Gözlem ve belgelere önem verilir.
- ✗ Yaşamda rastlanan geraek olay ve kişiler anlatılır.
- ✗ Yapıtlardaki üslup açık ve yapmacıksızdır.
- ✗ Yapıtlarda eğitilme amacı güdülmeyecektir.
- ✗ Sanat sanat içindir anlayışı hakimdir.
- ✗ Gevre betimlemeleri, örf ve adetlerin anlatımı önem kazanır.

Bati'daki Temsilcileri

- ✗ Gustave Flaubert ✗ Stendhal
- ✗ Balzac ✗ Daniel Defoe ✗ Gogol
- ✗ Gorki ✗ Dostoyevski ✗ Tolstoy

Edebiyatımızdaki Temsilcileri

- ✗ Samipaşazade Sezai ✗ Sait Faik A.
- ✗ Refik Halit K. ✗ Mehmet Akif E.

Romantizm (Coşumculuk)

- ✖ Fransa'da, 1830'larda klasizizme tepki olarak gelişmiş bir edebiyat akımıdır.
- ✖ Duygu, coşkunluk ve hayal önem kazanır.
- ✖ Konular tarih ve ulusal kültürden alınır.
- ✖ Yapıtlarda aşk, ölüm, doğa ve özgürlük konuları istenir.
- ✖ İnsan ruhuna önem verilecek karşılıklardan yararlanır.
- ✖ Gerçek, bir yönüyle değil, gırkin, bozuk, gülin... bütün yönleriyle ele alınır.
- ✖ Sanat toplum içindir anlayışı hakimdir.
- ✖ Tiyatrodada üç bireklik kuralı bırakılmış dram türü gelisme göstermiştir.
- ✖ Her kesimden insan yer alır.
- ✖ Süslü ve ağır bir dil kullanılmıştır.

Batı'daki Temsilcileri

- ✖ Shakespeare ✖ Victor Hugo
- ✖ Goethe ✖ Puşkin ✖ Schiller
- ✖ Lamartine ✖ J. J. Rousseau
- ✖ Montesquie ✖ Voltaire

Edebiyatımızdaki Temsilcileri

- ✖ Ahmet Mithat Efendi
- ✖ Namık Kemal ✖ Şemsettin Sami
- ✖ Abdülhak Hamit Tarhan

Naturalizm (Doğalcılık)

- ✖ Determinizm (tabiat olaylarında aynı sebepler, aynı şartlarda, aynı sonucu doğurur) anlayışını romana getiren bu akım 19.yüzyılın ikinci yarısında Fransa'da ortaya çıkmıştır.
 - ✖ Realizmin daha ileri ve abartılı biçimidir.
 - ✖ Sanatçı, olayları ve kişileri bir bilim adamı gözüyle inceler.
 - ✖ Sanatçı yapıtlarında, yaşamı, gırkin hatta iğrenç yönlerini anlatmaktan kaçınmez.
 - ✖ Soyagectim, çevrenin insan üzerindeki etkisi, deneye dayanma ve gözlem önemlidir.
 - ✖ Dil, her insanın anlayabileceği bir niteliktedir.
 - ✖ Emile Zola akımın kurucusudur.
 - ✖ "Sanat sanat içindir." anlayışını eser verdiler.
 - ✖ Romanları deneyel yöntemle yazdıkları için romanlara "deneyel roman" demişlerdir.
- Batı'daki Temsilcileri**
- ✖ Emile Zola ✖ Alphonse Daudet
 - ✖ Guy de Maupassant ✖ J. Steinbeck
 - ✖ Goncourt Kardeşler
- Edebiyatımızdaki Temsilcileri**
- ✖ Hüseyin Rahmi G. ✖ Nabızade Nazım

Sembolizm (Simgecilik)

- ✗ 19. yüzyılın son çeyreğinde parnasizme tepki olarak doğmuştur.
- ✗ Dış dünya olduğu gibi değil; hissedildiği, algılandığı, duyulduğu gibi yansıtır.
- ✗ Güzellik, anlam açıklığında değil; kapalılıktadır.
- ✗ Anlatımında açıklıktan kaçınılmış, duygular "telkin" yoluyla duyurulmaya çalışılmıştır.
- ✗ Şairler, hayatı ülkelere özlem duymuştur.
- ✗ Şiirde önemli olan musiki değil, musiki değeri olmayan sözcükler kullanılmaz.
- ✗ Gerçekten kacma, hayale sığınma, cırkinlikleri hayal yarımlıyla güzelleştirme, bunlara bağlı olarak ortaya çıkan karamsarlık sembolizmin en belirgin özellikleridir.
- ✗ Sembolistler daha çok serbest nazım türleriyle şiir yazmışlardır.

Batı'daki Temsilcileri

- ✗ Baudelaire ✗ Rimbaud
- ✗ Mallarme ✗ Paul Valery
- ✗ Verlaine ✗ Edgar Allan Poe

Edebiyatımızdaki Temsilciler

- ✗ Cenap Şehabettin
- ✗ Ahmet Hâşim

Parnasizm (Şiirde Gerçekalık)

- ✗ Parnasizm 19. yüzyılın ikinci yarısında Fransa'da romantizme tepki olarak doğan bir şiir akımıdır.
- ✗ Parnasyenler, şíiri salt biçim olarak görürler. Bu yüzden biçim güzelliğini her seyden üstün tutarlar.
- ✗ Dizelerin dış yapısı, sözcüklerin sıralanışı, seslerin uyumu, ritim ön plandadır. Bu yüzden ölçü ve uyağa çok önem verirler.
- ✗ Duygunun yerini düşüncelerin aldığı parnasizmde ayrıntılı ve canlı betimlemelere yer verilir.
- ✗ Parnasyenler Eski Yunan mitolojisine büyük hayranlık duyarlar. Dolayısıyla ele alınan bazı konular klasizmle benzerlikler taşır.
- ✗ Parnasyenler, şiirlerini daha çok "sane" tarzında yazırlar.

Batı'daki Temsilcileri

- ✗ Gautier ✗ Lisle ✗ Prudhomme
- ✗ J. Maria de Heredia

Edebiyatımızdaki Temsilciler

- ✗ Cenap Şehabettin
- ✗ Tevfik Fikret
- ✗ Yahya Kemal

Ekspressionizm (Dışa Vuruculuk)

- ✖ Empresyonizme tepki olarak doğmuş, Alman sinemasında uygulanmış bir akımdır.
- ✖ Güzel sanatları genel olarak etkilemiş, insanların en gizli yönlerini açığa vuran bir anlatım yolunu seçmiştir.
- ✖ Amacı, insanların ruhsal durumlarını anlatmaktadır.
- ✖ İa dünyanın dışa vurulması esastır.
- ✖ Ekspressionizm bir sanat eserini yorumlarken çizgilerin, renklerin kullanımına dikkat edilmelidir. Siyri ve keskin çizgiler, kırmızı ve tonları öfkeyi ön plana çıkarırken, dairesel oluşumlar, mavi ve tonları daha çok sakinliği vurgular.

Bati'daki Temsilcileri

- ✖ Franz Kafka
- ✖ J. Joyce
- ✖ T. S. Eliot

Hayatta başarılı olmak için üç şey lazımdır:

Dikkat
İntizam
Galisimak.

Egzistansiyalizm (Varoluşculuk)

- ✖ 20. yüzyılın ilk yarısının sonlarına yaklaşırken Fransa'da yaygınlaşan varoluşculuk, her şeyden önce bir felsefe akımidır. insanın kendisini bulması, özünü elde etmesini savunmuştur.
- ✖ insanın geleceğini yine kendisinin sizebileceğini ileri süren bir felsefi anlayış hakimdir.
- ✖ insanın kendisini asması gerektiği, hür olmaya mecbur olduğu gibi konular ele alınır.

Bati'daki Temsilcileri

- ✖ Jean Paul Sarte
- ✖ Albert Camus

Empresyonizm

- ✖ 19. yüzyılın sonlarında Fransa'da resim alanında görülmüş, daha sonra edebiyat ve müzikte de etkili olmuş bir akımdır.
- ✖ Bu akımda dış dünya ile ilgili gözlemler olduğu gibi tüm ayrıntılarıyla anlatılmaz ancak edinilen izlenimler öngüsünde aktarılır.
- ✖ Empresyonist sanatçılar, dış dünyada gördüğü varlıkların; gerçek, realist yönünü değil kendinde uyandırdığı izlenimleri anlatır.
- ✖ Empresyonizm, her şeyden önce özgürlüğün sembolüdür. Özellikle empresyonist ressamlar, alışılmış hiçbir kurala bağlı kalmamışlardır. Böylece empresyonist resimde renklerin özgürlüğü sağlandığın dan sistemsiz bir coşkunluk vardır.

Batı'daki Temsilcileri

- ✖ Rilke
- ✖ Monet
- ✖ Cezanne
- ✖ James Joyce
- ✖ Sisley
- ✖ Ahmet Haşim

Edebiyatımızdaki Temsilcileri

Fütürizm (Gelecekçilik)

- ✖ 20. yüzyılın başlarında İtalya'da ortaya çıkan bir sanat akımıdır.
- ✖ Makineyi ve hızı edebiyata taşıyan bir akımdır.
- ✖ Hayattaki her şey hareketlidir, sanatçı da kendinde bir hız bulmuş ve yaplığını bu hızla sürdürmüştür.
- ✖ Geçmişe ve durgun davranışa düşmandır.
- ✖ Şairler, içinde bulunduğu zamanın ve geleceğin dinamizmine yönelmişler, bu hareketliliğin sesini şiirleriyle duyurmaktadır.

Batı'daki Temsilcileri

- ✖ Marinetti
- ✖ Mayakovski
- ✖ Edebiyatımızdaki Temsilcileri
- ✖ Nazım Hikmet
- ✖ Abidin Dino

Hübizm

- ✖ 20. yüzyılın başında empresyonizme tepki olarak ortaya çıkan ve daha çok resimde kendini göstermiştir.
- ✖ Devamlı olan ve değişmeyen eşyanın özünün betimlenmesine çalışır.
- ✖ Eşyanın dış görünüşüyle birlikte özünün de gösterilmesi gereken.

Batı'daki Temsilcileri

- ✖ Salmon
- ✖ Jacob
- ✖ Cocteau

Dadaizm (Kuralsızlık)

- ✗ 20. yüzyılın ilk yarısında Tristan Tzara adlı gencin etrafında toplanan bir grup şair; "dada" sözcüğünü, kurmak istedikleri akıma ad olarak seçmiş ve bu akımı kurmuşlardır.
- ✗ Alaycı ve aşağılayıcı tavırla toplumsal değerleri kökünden sarsan Dadaizm 1912-1922 yılları arasında resim, edebiyat, tiyatro ve müziği içine alan sanat dallarına olduğu kadar grafik tasarımları da görsel diline devrimci nitelikler getirmiştir.
- ✗ 1922'de üyeleri arasındaki sürtüşmelerin artması, yıkıcı etkinlıkların bir sınıra dayanması ve çok sayıda dadaistin surrealizme yönelmesi sonucu, varlığını sürdürerek bir oemin kalmadığı için son bulmuş, 1922 den sonra yerini surrealizme bırakmıştır.
- ✗ Her seye kuşkuyla bakılmalıdır.
- ✗ Aklın hiçbir değerinin olmadığı kabul edilmelidir.
- ✗ Geuredeki hiçbir şeyin doğruluğuna ve varlığına inanılmamalıdır.
- ✗ Dil ve estetik kuralları bir yana itilerek bir yol izlenmelidir.

Batı'daki Temsilcileri

- ✗ Andre Breton ✗ Luis Aragon

Surrealizm (Gerçeküstünlük)

- ✗ Freud'un psikanaliz kuramının edebiyata uyarlansmış birimidir.
- ✗ insanı bütünüyle kavrayabilmek için; bilincaltı, rüya ve düş gücü de edebiyata kaynaklık etmelidir.
- ✗ Bilincaltı rüyada açığa çıkar, insanın rüyada ortaya çıkan yönü, yalancı olmayan gerçek yönüdür.
- ✗ Sanat bir hüner değil, bilincaltının otomatik verileridir. Sanatçı bu verileri uygularsa asıl şiir ortaya çıkar.
- ✗ Şiirinin konusu olaganüstüüler, rastlantılar ve rüyalar oluşturur.
- ✗ Söyleyişte özentiden kaçınılır.

Batı'daki Temsilcileri

- ✗ Andre Breton ✗ Luis Aragon
- ✗ Paul Eluard ✗ René Char
- ✗ Philippe Soupault

Edebiyatımızdaki Temsilcileri

- ✗ Orhan Veli Kanık
- ✗ Cemal Süreya

1. Şiir dili sahip olduğu ahenk ile bir atmosfer içinde okuyucuya bazı şeyleri sevdirir. Hiçbir zaman açık açık konuşmaz. Onun için her okuyucunun şiirden anladığı farklı farklı olabilir.

Bu parçadaki gibi düşüncelerini dile getiren bir şairin etkilendiği akımın adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sembolizm C) Surrealizm
 B) Parnasizm D) Kübizm
 E) Romantizm

2. * Sanatları Sigmund Freud'un etkisinde kalmıştır.

* 20. yüzyılda Fransa'da doğmuştur.

* Bilingualini önemsemis, insanın duygularının rüyalarla ortaya çıkacağı belirtilmiştir.

Yukarıda numaralandırılmış cümlelerde sözü edilen edebî akımın adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Klasizm C) Surrealizm
 B) Realizm D) Romantizm
 E) Naturalizm

3. Tut belâgati boğazından, sustur El değişken bir zahmete daha gir Kafiyenin ağına da bir gem vur Bırakırsan neler yapmaz kim bilir?

Dörtlükteki gibi düşüncelerini dile getiren bir şairin benimsediği edebî akım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Parnasizm C) Sembolizm
 B) Realizm D) Naturalizm
 E) Kübizm

4. Emile Zola'nın kurucusu olduğu ve realist akımının asırı bir devamı sayılan edebiyat aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sembolizm
 B) Parnasizm
 C) Naturalizm
 D) Klasizm
 E) Romantizm

5. Aşağıdaki sanatçılardan hangisi romantizmin temsilcileri arasında yer almaz?

- A) Goethe C) La Fontaine
 B) Schiller D) J.J. Rousseau
 E) Lamartine

Cevap Performansı

1	2	3	4	5
A	C	A	C	C
D	B	A	E	B
B	E	D	C	A
E	A	C	B	D
B	C	A	D	E

Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını çizgi ile birleştir.

Doğru Cevaplar

A, C, A, C, C

DÜNYA EDEBİYATI

Yunan Edebiyatı

Homeros

- MÖ 9. yüzyılda Smyra (İzmir) de yaşadığı sanılmaktadır.
- Rivayete göre kör bir ozan olduğu düşünülmektedir.
- Yunan duygusal ve düşüncesi- nin ilk ürünleri olan İlyada ve Odysseia adlı destanlarının derleyicisidir.
- Yapıtları ilk edebiyat ürünlerine olmasına rağmen sağlam yapısı ve epik anlatımıyla dün- ya edebiyatının önemli yapıtlarından sayılır.

Eserleri:

Destan: İlyada, Odysseia

Aisopos

- Fabel yazarı olarak tanınmış, fabllerinde ibret dersi vermeye çalışmıştır.
- Atinalıların "Ezop Masalları" diyerek söyleyecekleri, MÖ'ye ait masallar onundur.
- Toplumsal yaşamda aksayan yönleri, insanların yanlışlarını hayvanları konusturarak dile getirdiği bu yapıtlarıyla özellikle Fransız sanatçı La Fontaine'i önemli ölçüde etkilemiştir.

Aiskhylos

- Tragedyada koro yerine diyaloğu ön plana çıkarmıştır.
- Tragedyalarında, tanrıların gücüne inanmış; dünyayı ve insanları, tanrıların olması gerektiği gibi yönettiği, tanrılarla isyan edenlerin cezalandırılması gerektiği tezini savunmuştur.

Eserleri:

Tragedya: 2incire kurulmuş Pro- metheus, Persler, Yalvaran Kızlar, Agamemnon

Sophokles

- Tragedyalarında olsun değil, olması gerekeni yansitmaya ca- lışmıştır.
- Tragedyalarında insanlar kaderiyle ve Tanrılarla savaşmış; fakat yenilen insanlar olmuştur.
- Tragedyada koronun önemini azaltmıştır.

Eserleri:

Tragedya: Aias, Antigone, Elektra, Kral Oidipus, Trakhis Kadınları, Oidipus Kolonus'ta

Aristophanes

- Geleneksel bir anlayışa sahip olup sanat, siyaset ve felsefe alanlarında yapılan yenilikleri ve yenilikcileri eleştirmiştir.
- Halk tabakaları arasındaki anlaşmaları konu edinen ince yergili komedyolar yazmıştır.
- Yapıtlarında, dilinin zenginliğinin yanında keskin alaycılığı göze carpar.

Eserleri

Komedya: Eşekarları, Kurbagalar, Kuşlar, Atlilar, Bulutlar

Euripides

- Eski Yunan edebiyatı tragedya yazarıdır.
- Edebiyatın yanı sıra, felsefe ile de ilgilenmiş, tiyatroya konu, dekor ve sahne düzeni bakımından yenilikler getirmiştir.
- Tragedyalarında kadın rollerine önem vermiş, aşk ve insan, tanrı mücadelesi yerine insanın kendi kendisiyle olan mücadeleini işlemiştir.

Eserleri:

Tragedya: iphigenia, Helene, Medeia, Alkestis, Elektra, Hærakles

Platon (Eflatun)

- Ahlak ve erdem üzerine gelişirdiği düşüncelerini devlet, toplum, birey ilişkisi içinde açıklayan bir düşünürdür.
- Hocası Sokrates gibi, sokaklarda ve pazar yerlerinde öğretim yapmak istememiş, tam tersine, ne yaptığını bilmeyen kuru kabağından uzak bir yerde bir okul kurarak, seckin öğrenciler yetiştirmeyi düşünmüştür. Bunun iain meşhur okulu "Akademi"yi kurmuştur.

Eserleri:

Düşünce: Devlet, Diyaloglar

Aristoteles

- Mantığı, metafiziği, fiziği ve biyolojisile modern çağ'a kadar oturite olmuş Yunanlı bilim adamı ve düşünürdür.
- Varlığın ne olduğunu araştırmış, yapıtlarında bu doğrultudaki düşüncelerini dile getirmiştir.
- Hem Platon'un idealarına hem de Demokritos'un maddi atom görüşüne karşı çıkmıştır.

Eserleri:

Düşünce: Organon, Metafizik, Politika, Poetika, Nikomakhos'a Ahlak

Latin Edebiyatı

Cicero: Söylen (nütuk) ustasıdır.

Vergilius: Pastoral ve epiç şiirler yazmıştır.

Horatius: Satirik ve didaktik şiirler yazmıştır.

Seneca: Felsefe ve tragedya yazarıdır.

Platus: Komedî yazarıdır.

İtalyan Edebiyatı

Dante

→ Rönesans'ı hazırlayan sanatçıların başında gelir. İtalya'nın önde gelen aşk şairlerinden biri olarak üne kavuşmuştur.

→ Sonraları yoğun felsefe gelişmelerine başlar; felsefi konularda şiirler yazmayı sürdürür.

→ Otuz beş yaşına kadar, günah sevap kaygısı taşımadan yaşamış otuz beş yaşındayken Papa'nın herkese yaptığı "kiliseye dön!" çağrısına uymuş ve mistik bir yaşamaya dönmüştür. Bundan sonra, ona asıl ününü kazandıran "İlahi Komedî"yi yazmıştır.

Eserleri

İlahi Komedî

Boccacio

→ Dünya edebiyatında ilk öykü sayılan "Decameron" adlı yapımı kaleme almıştır.

→ Sürekli okumuş, Akdeniz

kültürlerini incelemiş; astronomi, hukuk, edebiyatla ilgilenmiştir.

→ Konuşma diliyle oluşturulan edebiyatı, antikaag ve klasik eserlerin düzeyine yükseltmiştir.

→ Rönesans humanizminin temeli atan sanatçılardandır.

Eserleri:

Öykü: Decameron

Petrarca

→ HUMANİZM AKİMİ'nin öncüsü olan Francesco Petrarca, yapıtlarıyla Rönesans'ın başlangıcını belirlemiş ünlü bir İtalyan şair ve düşünürdür.

→ İlk şiirlerini annesinin ölümü üzerine kaleme alan Petrarca, klasik Latinçeye olduğu kadar İtalyanca da önem vermiştir.

→ En güzel şiirlerini sevdigi kız Laura için yazmıştır.

Eserleri:

Şiir: Canzoniere, Trionfi

İngiliz Edebiyatı

William Shakespeare

- Trajedi ve komedi türlerinde hem şiir, hem düşyazı hem de şiir - düşyazı biçiminde yapıtlar ortaya koymustur.
- Eserlerinde kin, aşk, dostluk, yükselseme, ög alma gibi duyguların derinlemesine irdelemiştir.
- Manzum hikâyeleri ve romanlık şiirleri de vardır.

Eserleri:

Tiyatro: Hamlet, Macbeth, Romeo ve Juliet, Venedik Taciri, Othello, Kral Lear, Hirçin Kız, Yanlışlıklar Komedyası, Jul Sezar

Bacon

- Eserleriyle bilimin ve felsefenin gelişimini göstermiş, doğa ve akıl arasında bir bağ kurulabileceği fikrini yerleştirmiştir.
- Ona göre bilim, doğanın özüne yönelmelidir.
- Düşüncelerini "Denemeler" ve "Yeni Atlantis" adlı eserlerinde dile getirmiştir.

Jonathan Swift

- Usta hiciv yazarıdır.
- Gulliver'in Gezileri romanı en önemli eseridir.

Daniel Defoe

- "Robinson Crusoe" adlı romanı ile tanınmıştır.
- Romanların yanı sıra şiir, öykü, tarihsel, din sel, politik, didaktik ve ekonomik yazılar kaleme almıştır.
- Eserlerinde gergenlik bir tarzda cesaret, mutluluk ve insan iradesinin verimli kullanılması gibi konuları işlemiştir.

Eserleri:

Macera Romanı: Robinson Crusoe

Charles Dickens

- İngiliz edebiyatında realist romanın öncülerindendir.
- Eserlerinde 19. yüzyıl İngiltere'sinin sorunlarını ele almıştır.
- Döneminin toplum düzeninin gelişki ve sorunlarına daha derinden yaklaşmış, kati burjuva bencillliğinin karşısına halkın içinden sade ve sıradan insanların saflığını ve temizliğini açarmıştır.
- Eserlerinde, kişilerin ruhsal yapısını ve toplumsal çevrelerini derinlesmesine tahlil etmiştir.

Eserleri:

Roman: Oliver Twist, Antikacı Dükkanı, İki Şehrin Hikâyesi

Fransız Edebiyatı

Montaigne

- Dünya edebiyatında deneme türünün ilk örneklerini vermiş ve bu türün kurucusu kabul edilmiştir.
- insanı, özellikle de kendini büyük bir açık sözlülükle anlatığı, dünya edebiyatının başyapıtlarından olan "Denemeler" adlı yapımı için: "Ben kitabımlı yazdiğim kadar, kitabımlı da beni yazdım." demiştir.

La Fontaine

- Fabl türündeki masallarıyla tanınmıştır.
- Yapıtlarını herkesin anlayabileceği bir dille kaleme almıştır.
- Masallarını "Fabller" adlı yapıtında toplamıştır.

Cornelie

- Tragedya türünde yapıtları ile tanınmıştır.
- Klasik tragedyanın kurallarına akla uygunluk ve yer, zaman, olay birligi haric uymaktan kaçınmıştır.
- "Le Cid" adlı eseriyle tanınmıştır.

Eserleri:

Tragedya: Cinna, Horace, Radogune, Heraclius

Racine

- ilk oyularını, Corneille'nin etkisinde yazmıştır ancak Corneille'nin tersine o, klasik kurallara sıkı sıkıya bağlı kalmıştır.
- "iskender" adlı tragedya siyla ünlenmiştir.

Eserleri:

Tragedya: Berenice, Phedre, iskender, Davacilar, Andromak

Moliere

- Komedya türünde yapıtlarıyla tanınmıştır. Komedyalarda toplum ve insandaki gülüne âdetleri, gırkin ve kötü huyları, kusurları sergileyerek, güldürerek düşünürmeyi, eğlendirerek öğretmeyi amaçlamıştır.

- "Gülüne Kibarlar" adlı oyunuyla büyük beğeni toplamıştır.

Eserleri:

Komedya: Sauruk, Kadınlar Mektebi, Tartuffe Cimri, Kibarlık Bulalası, Adamcil, Zoraki Tabip, Scapin'in Dolapları, Hastalık Hastası, Gülüne Kibarlar

Chateaubriand

- Romantizm akımının öncülerindendir.
- Atala ve René eserleriyle tanınmıştır.

Lamartine

- Fransa'da klasizizmden romantizme geçişin ilk şairlerindenidir.
- İlk romantik Fransız şairidir.
- "Şairane Duyuşlar" adlı yapıtıyla ün kazanmış ve genel romantikler tarafından üstot ilan edilmiştir.

Eserleri:

Şiir: Şairane Duyuşlar, Tefekkürler

Roman: Graziella

Jean Jacques Rousseau

- Fransız İhtilioli'nin fikri hazırlayıcılarındanadır.
- Yapıtlarında erdem, özgürlüğü ve eşitliği savunmuştur.
- "Toplum Sözleşmesi"yle tanınmıştır.

Eserleri:

Düşünce: Toplum Sözleşmesi, İtiraflar

Roman: Emile

Alexandre Dumas Pere

- Fransız edebiyatının romantik yazarlarındanadır.
- "Üç Silahşörler" ve "Monte Kristo Kontu" tarihsel macera romanlarının en güzel örnekleridir.

Victor Hugo

- Fransa'da romantizmin sözcüsü sayılmış, yapıtlarında yurt ve insan sevgisi temalarını işlemıştır.

→ Romantik dramın kurucusudur.

- "Cromwell" adlı dramının önsözünde romantizmin temel ilke lerini açıklamış, "Hernani" eserinde bunu uygulamıştır.

Eserleri:

Sefiller, Notre Dame'in Kamburu : Roman

Cromwell, Hernani: Tiyatro

Honoré De Balzac

- Fransa'da romantizmin hâkim olduğu dönemde realizmin öncüüğünü yapmıştır.
- İlk romanı olan "Köylü İsyani" adlı yapıtı tanınmasını sağlamıştır.
- Tüm eserlerini "insanlık komedyası" adı altında toplamıştır.

Eserleri:

Roman: Goriot Baba, Vadideki Zambak, Atuz Yaşındaki Kadın, Köylü İsyani, Köy Hekimi, İki Gelininin Hatıraları, Eugenie Grandet

Stendhal

- Romanlarında realizmin etkisiyle gerçekçi ruh tahlillerine yönelik; gördüklerini olduğu gibi, süslemeden, yalnız bir dil ve üslupla aktarmıştır.
- Roman anlayışını: "Roman, anayolda gezen bir aynadır. Bir an göklerin mavisini, bir an ayak altındaki camurlu su bireylerini yansıtır." sözleriyle dile getirmiştir.

Eserleri:

Roman: Kızıl ve Kara, Parma Manastırı

Öykü: İtalya Hikâyeleri

Gustave Flaubert

- Fransız edebiyatının gerçekçi ilk romancısı sayılır.
- İlk romanı olan "Madam Bovary" yaymlandığında, yazar ve yayinci hakkında dava açılmış, dava beraatle sonuçlanmış, sanatçı ülke çapında ünlenmiştir.

Eserleri:

Roman: Madam Bovary, Salambo

Öykü: Üç Hikâye

Paul Verlaine

- Sembolist ve impresyonisttir.
- 20'nci Şairleri en bilinen eseridir.

Emile Zola

- Naturalizmin kurucusu ve en önemli temsilcisiidir.
- "Rouen Macquartlar" adlı roman dizisiyle Fransa toplumunun derinlemesine bir gözümleme sine girmiştir. Bu dizi, en tanınmış romanları "Nano", "Germinal", "Toprak" ve "Meyhane" yi de kapsamıştır.

Eserleri:

Roman: Meyhane, Germinal, Nano, Toprak

Dizi Roman: Rugen Macquartlar

Alphonse Daudet

- Güdü gözlemlerle, şirsel bir anlatımla ve naturalist anlayışla yapıtlar ortaya koymuştur.
- Kullanılmayan bir un değirmeni ne taşınp oradan yazdığını, taşınan modernleşme sancılarını ustaca dile getirdiği kısa öykülerden oluşan "Degirmenimden Mektuplar" adlı yapıtıyla tanınmıştır.

Goncourt Kardeşler

- Gerçekçi anlayışla yapıtlar ortaya koymuslardır.
- Bir hizmetçi kızın yaşamını konu olan "Germinie Lacarteaux" adlı yapıtları, ilk naturalist roman sayılır.

Alman Edebiyatı

Goethe

- Romantizmin en önemli temsilcilerindenidir.
- Sanat dünyasında çok büyük yankılar uyandıran romanı "Genç Werther'in Acıları" bu gençlik döneminin ürünüdür.
- Sanat yaşamının bu döneminde daha çok oyun yazmış, 1770'ten beri tasarlayıp geliştirdiği "Faust" adlı dramını tamamlamıştır.

Eserleri:

Roman: Gönül Yakınlıkları, Wilhelm Meister'in Çıraklık Yılları

Oyun: Faust, Stella, Pandora

Schiller

- Romantizmin öncülerindendir.
- İlk oyunu "Haydutlar", özgürlük düşüncesinin dile getirilisi bakımından hem tiyatro tarihi, hem de Almanya için bir ilktir.

Eserleri:

Oyun: Haydutlar, Wilhelm Tel

Şiir: Mutluluk Şarkısı

Grimm Kardeşler

- Almanya'nın köylerini dolarak masallar derleyip yayımlamış, ayrıca Almanca'nın tarihini ve grammarini içeren kitaplar yazmışlardır.
- Pamuk Prensesle Yedi Cüceler, Gizmeli Kedi, Küçük Kedisi derledikleri en önemli masallardır.

Amerikan Edebiyatı

Mark Twain

- Realizmin temsilcilerindenidir.
- Yapıtlarında, toplum gerçeklerini mizahi bir dille ele almıştır.

Eserleri:

Roman: Tom Sawyer'ın Maceraları, Mississipi'de Hayat

Jack London

- Realist olan yazar, eserlerinin doğunu kendi yaşamından esinlenerek yazmıştır.
- Beyaz Diş, Deniz Kurdu eserlerindenidir.

T.S. Eliot

- Amerikan ve İngiliz edebiyatının önemli ismidir.
- Çağdaş şaire katkılarından dolayı 1962'de Nobel Edebiyat Ödülüne layık görüldü.

Eserleri:

Şiir: Gorak Ülke, Baş Adamlar

Tiyatro: Kutlu Garşamba,

Katedralde Cinayet

John Steinbeck

- Yapıtlarında büyük toplumsal değişimlerin yaşandığı topraklardaki yaşamı tüm aiplaklı ile anlatmıştır. Bu yönüyle yapıtlarında doğalizmin özellikleri görülmektedir.
- "Bitmeyen Kavgası" da tarım işçilerinin grevi ve bu greve önderlik eden iki işçiyi anlatmış. Amerikan çalışma sisteme sert eleştiriler yöneltmiştir.
- "Fareler ve İnsanlar" da iki göamen işçi arasındaki garip ve karmaşık ilişkinin öyküsünü anlatmaktadır.
- En önemli yapıtı olan "Gazap Üzümleri"nde ise tarimdaki hızlı kapitalleşme sürecini anlatmaktadır.

Eserleri:

Roman: Kenar Mahalle, Bitmeyen Kavgası, Fareler ve İnsanlar, Sardalıya Sokagi, Aci Hayatlar

Ernest Hemingway

- Amerikan edebiyatının kurucularındandır.
- Romanlarında geraek yaşamı yalnız bir dille anlatmıştır.
- "Güneş de Dogar" adlı yapıtında savaş yorgunu bir askerin anılarını anlatmış, daha sonra yayınlanan "Silahlara Veda" adlı yapıtı ile büyük ün kazanmıştır.

Eserleri:

Roman: İhtiyaç Adam ve Deniz, Silahlara Veda, Canlar Kimin İsin Galiyor

Edgar Allan Poe

- Doğaüstü, korkutucu öğeler içeren öyküler yazmış, yanı sıra edebiyat eleştirileri ve şiirler kaleme almıştır.
- "Anabel Lee"siiri sanatıyla oda ta özdeşleşmiştir.
- "Morg Sokağı Cinayeti" adlı yapıtı ise öykü türündedir.

İspanyol Edebiyatı**Cervantes**

- Dünya edebiyatının baş yapıtları arasında yer alan "Don Kişot'u, o günlerde çok tutulan şövalye romanlarına bir yergi olarak yazmıştır.
- Modern romanın ilk örneği sayılan yapıtta 17. yüzyılda gökmeye yüz tutan İspanyol feudal toplumunun eleştirel gözümlemesini yapmıştır.

Rus Edebiyatı**Aleksandre Puskin**

- Rus edebiyatının kurucusu sayılır. Romantizmin temsilcilerindenidir.
- Şiir ve roman yazarıdır. İlk şiirlerinde toplumsal içeriaklı eleştiri niteliğindedir.

Eserleri:

Roman: Yüzbaşıının Kızı

Hikâye: Maga Kızı

Şiir: Gingeneler

Dostoyevski

- Realizmin güdü temsilcilerindenidir.
- Dine ve geleneklere bağlı kalmış, yapıtlarında ruh tahlillerine yer vermiştir.

Eserleri:

Roman: Suç ve Cezası, insancıklar, Karamazov Kardeşler, Budala, Fanniler, Kumarbaz, Beyaz Geceker, Yeraltından Notlar

Gogol

- Realizmin etkisinde yapıtları ortaya koymustur.
- Mizahi yönü ağır basan bir üslubu vardır.
- "Ölü Canlar" romanı en bilinen eseridir.

Eserleri:

Roman: Ölü Canlar, Taras Bulba

Oyun: Müfettiş

Hikâye: Palto

Maksim Gorki

- Toplumcu gerçekçi romanın öncülerindenidir.
- Yapıtlarında çocukluk ve gençlik yıllarında yaşadığı acılar, Rusya'daki yoksulluk yıllarını anlatmıştır.

Eserleri:

Roman: Ana, Foma, Benim Üniversitelerim

Hikâye: İtalya Hikâyeleri

Tiyatro: Ayak Takımı Arasında

Anton Çehov

- Durum anlatımına dayanan, "Çehov tarzı" modern öykücüğün kurucusudur.
- "Altı Numaralı Hogaş" adlı yapıtında özgürlükü düşünceleri savunmuştur.

Eserleri:

Tiyatro: Martı, Vanya Dayı, Vişne Bahçesi

Hikâye: Altı Numaralı Hogaş

Turgenev

- Realist Rus romancılığının kurucularındandır.
- Romanlarında güncel ve sosyal olayları dile getirmiştir.
- En tanınmış ve yetkin yapıtı "Babalar ve Oğullar" adlı romanıdır.

Eserleri:

Roman: Rudin, Duman, Babalar ve Oğullar

iran Edebiyatı

Ömer Hayyam

- Büyük İran şairi ve matematik bilgini dir.
- Rübai türünün kurucusudur.
- Celali Takuimi'ni Asya Selçukluları için hazırlamıştır.
- Cebir ve fizikte önemli buluşları vardır. Cebirde üçüncü derece den denklemlerin 13 çözümünü incelemiştir. "El Cebr" adlı kitabını Woepke 1851'de Fransızcaya, Story'de 1918'de İngilizceye çevirmiştir.
- Bir kadar şiirinin toplandığı eseri Rübaiyat Titanik gemisiyle batmış ve kaybolmuştur.
- Matematikte "x", Pascal üçgeni, Binom Açılımı kavramlarını ilk o kullanmıştır.

Sadi Şirazi

- İran edebiyatının en önemli isimlerindenidir.
- Şairin manzum ve nesir dan eserleri, ölümünden sonra bir araya getirilmiştir.
- İlk iki kaside ve gazellerin ilk harfine göre, ikincisi ise son harfine göre sıralanmış iki tercüme bulunmaktadır.
- Eserlerinde hükümdarların hal ve hareketleri, derviş ahlakı, kanaatin faydası olmak üzere bölüm bölüm konuları ele almıştır.
- "Gülistan, Rostan" eserleri tasavvufi niteliklerinden dolayı medreselerde ders kitabı olarak okutulmuştur.

irlanda Edebiyatı

Oscar Wilde

- İrlandalı şair, oyun yazarı, eleştirmen ve romancıdır.
- Yazdığı oyuncularla adını duyurmuştur.
- Yaşadığı toplumun aksayan yanlarını, geleneklerini ve göreneklerini yeren eserler yazdı. "Mutlu Prens" en bilinen eseridir.

Samuel Beckett

- İrlandalı oyun yazarı, romançı, şair ve eleştirmendir.
- 1969 Nobel Edebiyat Ödülüne layık görülmüştür.
- Almanlara karşı verdiği mücadeleden dolayı 1945'te iki ödül almıştır.
- Godot'yu Beklerken en önemli eseridir.

1. İtalyan edebiyatının dünyaca ünlü sanatçılarındandır. Sanatçı, adlı eserinde Cehennem, Araf, Cennet'e yapılışlı hayali bir seyahatin öyküsünü anlatır.

Pargada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Boccacio - Decameron
- B) Daniel Defoe - Robinson Crusoe
- C) Dante - İlahi Komedya
- D) Montaigne - Denemeler
- E) Cervantes - Don Kişot

2. Trajedi ve komedi türlerinde yapıtlar ortaya koymustur. İngiliz edebiyatının ve dünyanın en büyük tiyatro yazarları arasındadır. Romeo ve Juliet, Hamlet gibi eserlerin de yazarıdır.

Bu pargada tanıtılan yazar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Shakespeare
- B) Emile Zola
- C) Schiller
- D) Bacon
- E) Mark Twain

SORUJOJİ

3. * Fransız edebiyatı yazarlarının adandır.

* Tragedya türünde yapıtları ile tanınmıştır.

* Cinna, Le Cid, Heraclius adlı eserlerin yazarıdır.

Yukarıda söyü edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Corneille
- B) Moliere
- C) La Fontaine
- D) Racine
- E) Montaigne

4. Suc ve Ceza, İnsancıklar, Karaoğlu Kardeşler, Yeraltından Notlar, Kumbarbaz gibi eserler hangi sanatçaya aittir?

- A) Anton Gehou
- B) Maksim Gorki
- C) Dostoyevski
- D) Aleksandre Puskin
- E) Turgenyev

Cevap Performansı

1	2	3	4
C	A	A	C
D	B	A	F
E	C	D	A
C	B	D	E

Performansını görmek için cevaplarını işaretle, aralarını çizgi ile birléstir.

Doğru Cevaplar

C,A,A,C

TÜRKİ CUMHURİYETLERİNDEN EDEBİYATI

Azerbaycan Edebiyatı

Bahtiyar Vahabzade

- Azerbaycan bağımsızlık hareketi öncülerindendir.
- Vahabzade, 1960'larda başlayan özgürlük hareketlerinin öncülerinden biri olmuştur. Bu konuda kaleme aldığı 1959 tarihli Gülistan isimli şiirinde, ikiye bölünen (Iran ve Rusya) Azeri halkın yaşadığı felaketi anlatmıştır.
- Eserlerinde Azeri Türkçesini en temiz şekilde kullanmaya özen gösteren ve halkın duygularına tercüman olan Vahabzade Azerbaycan'da "Halk Şairi" adıyla anılır.

Eserleri:

Şiir: Gınar, Menim Dostlarım, Bahar, Sade Adamlar...

Tiyatro: Vicdan, ikinci Ses, Yağıştan Sonra ...

Şehriyar

- Azeri Türklerinden olan İranlı şair, şiirlerini hem Azeri Türkçesi, hem de Farsça yazmıştır.
- Şiirlerinde şair Hafız, Sadi, M.E. Sabir'den etkilenmeler mevcut olan şair, ana dilinde kaleme aldığı Heyder Baba'ya Selam şiiri ile Türkiye'de ve Sovyetler Birliğindeki Türk Cumhuriyetlerinde de büyük bir üne kavuşmuştur.

→ Heyder Baba'ya Selam şiiri çocukluk günlerini, köylerdeki gezenekleri, köy hayatını anlatan bir şiirdir. Şiirde duru, açık ve özlem dolu bir dille anlatığı hayatı, herhangi bir Türk köyünün sosyal ilişkilerini, törelerini, geleneklerini aktarır.

Eserleri:

Şiir: Yar Kasidesi, Aman Ayrılığ...

Kırım Türkleri Edebiyatı

Ismail Gaspirali

- Gazeteci, yazar ve siyasetçi dir.
- Yazi hayatı Kırım'da başlamıştır.
- Eğitim meseleleriyle ilgilenen Ismail Bey, Rusya'daki Türklerin

kolay okuyup yazmalarını sağlamak için "Usûl-i Cedid" -yeni usûl- denilen bir usûl geliştirmiştir. İlk Usûl-i Cedid okulu 1884'te Bahçesaray'da açıldı.

Eserleri:

Fikir Kitapları: Türkistan Uleması, Asya'da Komşularımız

Türkmenistan Edebiyatı

Ata Atacanoglu

- 1922'de Türkmenistan'da doğan Ata Atacanoglu, Türkmenistan Türk edebiyatının en tanınmış sanatçılardandır.
- Türkmenistan'ın çağdaş şairlerinden olan ve lirik şiirleriyle bilinen Ata Atacanoglu, roman, deneme ve oyun türlerinde de eserler kaleme almıştır.
- Oyunlarında daha çok günlük yaşamla ilgili sorunları ele alır. Şiirlerinde ise lirizm oldukça önemlidir. Bazı şiirlerinde sosyal ve ahlaki sorumlara da yer verir.
- Yazın hayatına "Alma Yene Gölleyer" ismindeki şiir kitabıyla başlamıştır.
- Hem hece hem de serbest nazımla yazılmış şiirleri vardır. Serbest tarzda kaleme aldığı şiirleri etkileyici ve sürükleyici olma özellikleriyle ön plana çıkar.

Eserleri:

Şiir: Salıncığım Sahra Benim, Sönme Ocagım, Aylı Aksam...

Kırgızistan Edebiyatı

Cengiz Aytmatov

- Kırgız Türk edebiyatının dünyaca ünlü sanatçısıdır.
- Hikaye ile başladığı sanat yaşamını roman ile taçlandırmıştır.
- Kırgız Türklerinin kültürünü, ulusal kimliklerden uzaklaşan baskıcı rejimleri eserlerinde kendine özgü, yalnız bir dille işlemiştir.
- "Cemile" adlı romanı tüm zamanların en çok okunan aşk romanları arasındadır.

Eserleri:

Roman: Cemile, Beyaz Gemi, Selvi Baylu Al Yazmalım, İlk Öğretmenim, Kopar Zincirlerini Gülsarı, Gün Olur Asra Bedel, Toprak Ana, Dişi Kurdu Rüyaları...